

სხანი უმკმდეა

მაისი 2012 №79
ფასი 7 ლარი

ისტორია
ზაზა კოქაია / ვაჟა ჭითანავა

რეპორტაჟი
privet iz baku / დათო ტურაშვილი

არტისტი ახლოდან
კოტე მინდაძე / მავო საბადაშვილი

ინსპირაცია
პერვინი / თამთა მელაშვილი

ფოტოპროექტი
პორტრეტები / ლევან ხერხეულიძე

**ელდარ
შენგელაია**
აღარ ფიქრობთ
კინოზე?!

ცდუნების ფორმულა
DI MODENA

დანარჩენი ზეღმეობია

რეცეპტები
ქათი ყიასაშვილისგან

“სლობოდა” –
მათთვის ვინც
უანგაროდ უყვართ

ქათმის ფილე შამპინიონებით (რულეტი)

1. ქათმის ფილე 4 ცალი
2. ხახვი 1 დიდი თავი
3. უველი 150-200გრ
4. შამპინიონი 250-300გრ
5. მაიონეზი სლობოდა “პროვანსალი” 150გრ
6. მარილი
7. პილპილი
8. კაშა

სოკო კარგად მოვშუშოთ ხახვთან ერთად. დავუმატოთ მაიონეზი სლობოდა “პროვანსალი”, გახეხილი უველი, მარილი, პილპილი. ფილე გავჭრათ შუაზე (როგორც გადაშლილი წიგნი), ზომიერად დავბეგვოთ, გაკეთებული მასა მოვათავსოთ შიდა მხარეს და გადავახვიოთ. შეგვიძლია გავახვიოთ ფოლგაში, ან შევკრათ ძაფით. მოვათავსოთ ღუმელში 180 გრადუსზე 25-30 წუთით. დავდოთ ლანგარზე, მოვაჯაროთ წვრილად დაჭრილი კაშა და დავჭრად ნაჭრებად

თევზი გამომცხვარი მაიონეზში სლობოდა “პროვანსალი”

1. თევზი(ნებისმიერი) 1კგ
2. ხახვი 2ცალი
3. უველი 150-200გრ
4. ფქვილი 3ს.კოვზი
5. ზეთი
6. მარილი
7. მაიონეზი სლობოდა “პროვანსალი”

თევზი გავწმინდოთ, მოვაშოროთ ფხები, დავჭრად საშუალო ზომის ნაჭრებად, ამოვაელოთ ფქვილში და მარილში. თუნუქს ლანგარზე წავესვავთ ზეთი, დავალაგოთ თევზი, ზემოდან მოვაჯაროდ ალუა-ალუა დაჭრილი ხახვი და შევდგათ ღუმელში. თითქმის მზად რომ იქნება, წავესვავთ მაიონეზი სლობოდა “პროვანსალი” და დავახვიოთ უველი. ისევ შევდგად ღუმელში, მანამ სანამ გაიკეთებს დაბრაწულ ჭერქს.

თრგანია • კონტროლი

სლობოდა

უბაჟი მაიონეზით და უველით

- 1.უბაჟი 1კგ
- 2.ფქვილი 2ს.კოვზი
- 3.უველი 100გრ
- 4.პილპილი
- 5.მარილი
- 6.ნიორი 1-2 კბილი
- 7.ჭინძი გემოვნებით
- 8.მაიონეზი სლობოდა "ოლიგკოვი" 4-5 სუფრის კოვზი
- 9.ზეთი

უბაჟი გავთალოთ და დავჭრათ სიგრძეზე, ისე, რომ გამოვიდეს გრძელი, ბრტყელი ნაჭრები. ფქვილში ავურიოთ მარილი და შავი პილპილი, ამოვავლოთ უბაჟის ნაჭრები, რის შემდეგაც შევწვათ ზეთში. გავხეხოთ უველი, ავურიოთ მაიონეზში სლობოდა "ოლიგკოვი", დავუმატოთ დანაული ნიორი და წვრილად დაჭრილი ჭინძი. შემწვარ უბაჟს წავუსვით მიღებული მასა და გადავკეცოთ ორად. დავალაგოდ ლანგარზე, მოვაჯაროთ მწვანელი და მივირთვათ.

ნამცხვარი ვაშლით და ნიგოზით

- 1.კარაჭი ან მარგარინი (მარხვის დროს) 250გრ
- 2.მაიონეზი სლობოდა "პროვანსალი" ან სლობოდა "სამარხვი" 1 შეკვრა
- 3.სოდა ძმრით 1ს.კოვზი
- 4.ფქვილი 4 ჭიქა
- 5.ვაშლი 1კგ
- 6.შაქარი 1 1/2 ჭიქა
- 7.ნიგოზი(გატარებული) 1/2 ჭიქა
- 8.ჭიშმინი 150გრ
- 9.ლიმონი 1 ცალი

კარაჭი ან მარგარინი (მარხვის დროს) ავთქვიფოთ, დავამატოთ 1 ჩაის კოვზი სოდა და ძმარი, დავამატოთ მაიონეზი, 4 ჭიქა ფქვილი და კარგად მოვხილოთ. ცომი გავუოდ ორ ნაწილად. პარალელურად, ვაშლს გავაცალოთ ჭერჭი, გავჭრათ ჯერ შუაზე და შემდეგ რკალეზად. ცალკე კაშში ჭიშმინი და ნიგოზი ავურიოთ და დავამატოდ ცოტა ლიმონის ცედრა. თუნუქის ფურცელს წავუსვით ცხიმში, ზედ გავაბრტყლოთ ცომი, დავაჯაროთ ჭიშმინი და ნიგოზი (ნახევარი პორცია), შემდეგ დავალაგოთ ვაშლი, მერე ისევ ჭიშმინი და ნიგოზი. დავაფაროთ ცომის მეორე ნაწილი და შევკრათ უველა მხრიდან. გამოვაცხოთ 180-200 გრადუსზე დაახლოებით 30 წუთი, როდესაც გამზადდება, მოვაჯაროთ შაქრის პუდრით.

სალათი მაიონეზით "სლობოდა" და საქონლის ენით

- 1.ენა 1 ცალი
- 2.კვერცი 4 ცალი
- 3.უველი 300გრ
- 4.ნიგოზი 200გრ
- 5.კიტრი 2 ცალი
- 6.მაიონეზი სლობოდა "ოლიგკოვი" 200გრ
- 7.მწვანე ხახვი
- 8.კამა

მოვხარშოთ ენა და რამდენიმე კვერცი. პარალელურად, მოვხალოთ ნიგოზი, უველაფერი დავჭრათ გრძელად და ფენა-ფენა დავალაგოდ თეფშზე შემდეგი თანმიმდევრობით: კიტრი, ენა (მარილი, პილპილი), მაიონეზი სლობოდა "ოლიგკოვი", კვერცი, უველი(გახეხილი), მაიონეზი სლობოდა "ოლიგკოვი", ნიგოზი, მაიონეზი სლობოდა "ოლიგკოვი", მწვანე ხახვი და კამა წვრილად დაჭრილი.

Adstation/Ogilvy

The representative agency of Ogilvy & Mather in Georgia and Armenia

35, B. Jgenti St., Tbilisi, Georgia

+995 (32) 2 47 1005

info@adstation.ge

ADstation *Agency*

“BIG IDEAS ARE USUALLY SIMPLE IDEAS”

“Within every brand is a product, but not every product is a brand”

“Unless your advertising is built on a big idea, it will pass like a ship in the night”

“What you show is more important than what you say”

“Never write an advertisement which you wouldn't want your own family to read”

“The most important decision is how to position your product”

“Advertise what is unique”

“The purpose of a commercial is not to entertain the viewer but to sell him”

“What really influences consumers to buy or not to buy is the content of your advertising, not its form”

“IF IT DOESN'T SELL, IT ISN'T CREATIVE”

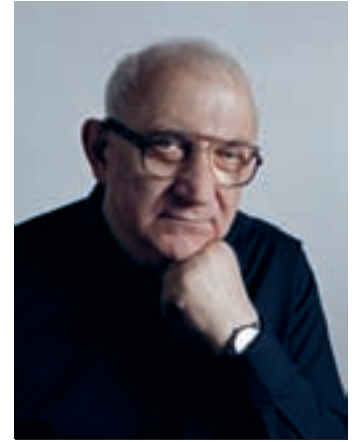
“The more informative your advertising, the more persuasive it will be”

“ No manufacturer ever got rich by underpaying his agency. Pay peanuts and you get monkeys. ”

სხალი შოკოლადი

N79, მაისი 2012

	10	რედაქტორის სვეტი
	12	ავტორთა სვეტები
ნარდგენა	14	ზურა ბერო, ილუსტრატორი
	16	სად არის შენი ბედნიერება, ქრისტინე?! <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
ანონსი	18	15 მნიშვნელოვანი მოვლენა, რომელიც არ უნდა გამოტოვოთ <i>სალომე აფხაზიშვილი</i>
რესტორნის კრიტიკა	24	ბეტონის კედლის სიგრილე <i>თამარ კვინიკაძე</i>
საავტორო	26	დროა! <i>ანა კორძაია-სამადაშვილი</i>
	28	მოდლიანის გოგო <i>გაგა ნახუცრიშვილი</i>
	30	დაუმორჩილებლები <i>მაია სარიშვილი</i>
	32	ბარბარა <i>ბაჩო კვიციანი</i>
რეპორტაჟი	34	privet iz baku <i>დათო ტურაშვილი</i>
ისტორია	40	ელდარ შენგელაია ალარ ფიქრობთ კინოზე?! <i>ქეთევან სადღობლაშვილი</i>
	48	ზაზა კოკაია სასწაულებრივი უჯრედები <i>ეკა ჭითანავა</i>
არტიტი ახლოდან	56	კოტე მინდაძის რუბიკის კუბიკი <i>მაშო სამადაშვილი</i>
ინსპირაცია	62	პერვინი <i>თამთა მელაშვილი</i>
ფოტოპროექტი	65	პორტრეტები <i>ლევან ხერხეულიძე</i>
ლიტერატურული პროცესი	82	საჯარო ეროვნული ბიბლიოთეკა <i>ანიტა თვაური</i>
საავტორო	88	გაქცევის და ათასი სხვის <i>აკა მორჩილაძე</i>
მოთხრობა	92	საშინელი ზღაპარი <i>გივი სულაკაური</i>
ნარდგენა	96	გიორგი კობახიძე, პოეტი
საუბრები აბაყურის ქვეშ	98	განათებული ფანჯრების კვირა <i>დიანა ანფიმიადი</i>
რეცენზია	100	ძველი ჟურნალების მოკრძალებული ხიბლი <i>პაატა ნაცვლიშვილი</i>
	106	ადამიანები დასასრულის ზღვარზე <i>ანინა ტეფნაძე</i>
	107	როცა ცდები <i>ანიტა თვაური</i>
ნიგნები	108	მიმოხილვა
რეცენზია	110	სხეული – „პოლიტიკური დედის“ მშობელი <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
	112	სუფთა სახლის „ჭუჭყიანი“ დიასახლისები <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
	114	ვნებისა და სიჩუმის ფასი <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
	116	მესამე „გასეირნების“ თავისებურებანი <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
სტილი	118	უბრალოდ, ქალებზე <i>თამარ ალავიძე</i>
	120	ტრენდი
	122	დონა კარანის ინსპირაცია
	124	კოკო შანელი: „მიყვარს ცხოვრება!“ <i>ლილიან როსი</i>
	128	გვირგვინები <i>მარიამ სიჭინავა</i>
	138	რადიკალური შიკი <i>ჯუდიტ ტურმანი</i>

ყდაზე ელდარ შენგელაია
ფოტო ლევან ხერხეულიძის

ქალაქი შაქმნილი ბუნებაში

ლისი ვერანდა - ისიამოვნე ერთდროულად ბუნებითა და თანამედროვე ცხოვრების სტილით. დატკბი ლისის ტბის მწვანე გარემოთი, იგრძენი თავი კომფორტულად მხოლოდ ათ წუთში თბილისის ცენტრიდან.

595 134 134 | tbi@lisi.ge | www.lisi.ge

მთავარი რედაქტორი

თამარ ბაბუაძე
 „სტილის“ რედაქტორი
 თამარ ალავიძე
 „ლიტერატურის“ რედაქტორი
 რატი ქართველიშვილი
 რედაქტორების ასისტენტი
 მარიამ სამადაშვილი
 ვებგვერდის რედაქტორი
 ნინო ჯაფიაშვილი
 არტრედაქტორი
 არჩილ თაბუკაშვილი
 ღიზანინი
 თორნიკე ლორთქიფანიძე
 კორექტორი

თამარ ლონდაძე
ნომარჩა მუშაობდნენ:

ქეთევან სადღობელაშვილი, ეკა ჭითანავა, ანიტა თვაური, პაატა ნაცვლიშვილი, დათო ტურაშვილი, ბაჩო კვიციანი, დავით ტურაშვილი, დავით ბუხრიკიძე, თამარ ალავიძე, მამო სამადაშვილი, ანა კორძაია-სამადაშვილი, მაია სარიშვილი, დიანა ანფიმიაძი, თამარ კვინიკაძე, გაგა ნახუცრიშვილი, თამთა მელაშვილი, ნინო ტყეშელაშვილი, სალომე აფხაზიშვილი.

ფოტო:

ლევან ხერხეულიძე, მაკა გოგალაძე, ვეის მამადზაძე.

ილუსტრაციები:

მაია სუმბაძე, თაკო ბაქრაძე

გამომცემელი

შორენა შავერდაშვილი
გიზანაისი განვითარების მენეჯერი
 რუსუდან ფურცელაძე
პარტნიორებთან ურთიერთობის მენეჯერი:

ქეთევან ქავთარაძე, მარიამ მიქელაშვილი, სოფო პაპუნაშვილი, ნინო გონიაშვილი, ქეთევან ლეკიშვილი.

დისტრიბუცია

მიხეილ გედენიძე

გამომცემლობა:

შპს „მედია ჰაუსი დეკომი“
 მისამართი: თბილისი 0183, საქართველო
 ფლენტის ქ. 35, ტელ.: +995 32 2471005
სსკვ გამომცემელი:

„ლიბერალი“, „ბიზნესი-ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“, „დიპლომატი“, ქართული ღვინის გზამკვლევი

სტამბა:

„სეზანი“, თბილისი, წერეთლის 140,

ტელ.: 2 357002

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის

25 დეკემბრიდან

© „მედია ჰაუსი დეკომი“ საავტორო უფლებები დაცულია. ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი ან მთლიანი გამოყენება გამომცემლობის ნებართვის გარეშე აკრძალულია.

„ცხელი შოკოლადის“ რუბრიკის სპონსორი არ ერევა შინაარსის შექმნაში.

ბოლო, რამდენიმე თვეა, ვერ ვერევი შეგრძნებას, თითქოს, სამსახური გამოვიცვალე. არადა, იმავე მისამართზე, იმავე ჟურნალის თანამშრომელი ვარ, რომელსაც დღიდან მისი დაბადებისა, ვერ ვშორდები. თუკი, წინათ „ცხელ შოკოლადს“ კარგ მეგობრად ვთვლიდი, ვისთანაც არც პრანჭვა მერიდებოდა და არც დეპრესიაში ჩავარდნა, ახლა უცებ ის გადაიქცა „არსებად“, რომელიც მთელი ჩემი პასუხისმგებლობის და ერთგულების მობილიზებას ითხოვს.

„ცხელ შოკოლადს“ სულ უნდა, რომ საუკეთესო იყოს. იმდენად საინტერესო რომ, გულგრილად ვერ ჩაუაროს ვერც იმ თაობამ, ვინც „ცისფერ მთებზე“ გაიზარდა და ვერც იმ თაობამ, ვინც ელექტრონულ მუსიკას უსმენს.

„ცისფერი მთები“ ტყუილად არ ვახსენებ. ქეთევან სადღობელაშვილი თავის ძველ და საყვარელ რესპონდენტს კიდევ ერთხელ შეხვდა და მისი ბიოგრაფიის საინტერესო ფრაგმენტებისგან ისეთივე კოლაჟი ააწყო, როგორც თავად ბატონ ელდარს გაუკეთებია სტუდენტობისას, სადიპლომო ნამუშევრად.

ეკა ჭითანავას სტატიის გმირის – ზაზა კოკაიას შესახებ ბევრმა არაფერი იცის. ზაზა კოკაია ღეროვან უჯრედებს იკვლევს. ამ თემის შესახებ „ლიბერალში“ ეკამ იმდენი წერა, რომ ეგონა ახალს ვერაფერს დანერდა. თუმცა, „ცხელი შოკოლადის“ ფურცლებზე მწვავე, მორალური კითხვები, რომლებიც მომავლის მედიცინას სდევს თან, კიდევ უფრო დამაფიქრებლად გამოჩნდა.

„ცხელი შოკოლადისთვის“ კიდევ ერთი ექსპერიმენტი ჩავატარეთ – ანიტა თვაურმა არამხოლოდ განწყობითი და ლირიკული ჩანახატი გააკეთა ეროვნულ ბიბლიოთეკაზე, არამედ ეცადა, ეჩვენებინა, როგორი უნდა იყოს თანამედროვე ბიბლიოთეკა და რა პრობლემების დაძლევის შემდეგ იქცევა ასეთად თითქმის ორსაუკუნოვანი ისტორიის მქონე „საჯარო“.

მგონი, სწორი თემები შევურჩიეთ „ცხელ შოკოლადს“ ამ ნომერში. საკუთარი სიმართლის განცდა ხომ შეიძლება კონცნაზე სასიამოვნოც კი იყოს – წერს ამერიკელი ჟურნალისტი (და იმედი მაქვს, ჩვენი მომავალი რესპონდენტი), ქეთრინ შულცი. მისი წიგნი „როცა ცდები“ ძალიან სასაცილო და ძალიან ინსპირაციული, შეცდომებს ეხება. ჩვენს ლიტერატურის ბლოკში, წაიკითხეთ მის შესახებ რეცენზია და შემდეგ, აუცილებლად იყიდეთ. ეს გამოცემა (არცთუ უნაკლო თარგმანით) ჩემთვის იმის ნიშანია, რომ არა ოდესმე, არამედ ძალიან მალე, ჩვენც შეიძლება, შევუერთდეთ იმ ფართო და ქაოტურ, მაგრამ ძალიან თანამედროვე სააზროვნო დისკურსს, რომლის ნაწილიც აქამდე მხოლოდ ფრაგმენტულად თუ გავმხდარვართ. მერე იქნებ, საქართველოშიც ვისწავლოთ და ავლაპარაკდეთ თავისუფლად, მახვილგონივრულად და გულწრფელად ისეთ ტაბუდადებულ თემებზე, როგორც თუნდაც საკუთარი შეცდომებია.

ქეთრინ შულცის ვიდეო შეცდომებზე იძებნება აქ: http://www.ted.com/talks/lang/en/kathryn_schulz_on_being_wrong.html

თამარ ბაბუაძე
 მთავარი რედაქტორი

მაგთი
MAGTI

1 წლი ნებართვი სარუქრად!

Samsung
GALAXY Tab
7.7

Samsung
GALAXY Note

Samsung
GALAXY S II
1.2GHz

GALAXY
NEXUS

SAMSUNG

პირველ აბონისტომდე შეიძინეთ სამსუნგის ჰოლოგრამიანი სმარტფონი და 1 წლის განმავლობაში, ყოველთვე სარუქრად მიიღეთ 1 GB ინტერნეტი მაგთისგან!

აქციის ფარგლებში შეძენილ
ტელეფონზე აკრიფეთ

***222# OK**

ინფორმაციისთვის დარეკეთ 1191

ქეთევან სადღოგაძე

ექვსი წლის წინ რომ დამენერა ელდარ შენგელაიაზე, ზუსტად ვიცი, სულ სხვა, „შერეკილის“ ისტორია გამოვიდოდა – დიდი სილალით, ტრაგიკომიკურობით, იგაფურობით და აგრ, შენს გვერდით რომ სუნთქავს, ისეთი თავისუფლების განცდით. ყოველ შემთხვევაში, ვეცდებოდი, ისტორიაც მისი ფილმების ავტორს დამსგავსებოდა. ახლაც ვეცადე – ბუნუელის „მოგონებათა წიგნიც“ კი შევთავაზე ერთგვარი ინსპირაციისთვის, მაგრამ სხვა ისტორია გამოვიდა, თითქოს არც დრო იგრძნობა და არც სივრცე. მეექვსე წელია, „სხვაგან“ ცხოვრობს, დროისა და სივრცის გარეშე და ამ ორ განზომილებას მხოლოდ კონკრეტული კინოს სახლით, ან, რამიშვილის ქუჩითა და შუადღის ორი საათის-ს სიბრტყეში ვერ გადავიყვანდი, რადგან არაფერი შეიცვლებოდა ამით, არც ელდარ შენგელაიას დამოკიდებულება სამყაროსადმი, არც მისი დრამატიზმი და ამოების განცდა.

შემოდგომაზე ექვსი წელი გახდება, რაც ელენე აღარ არის...

ელდარ შენგელაიას დღევანდელ ისტორიას ხვალინდელი თუ შეცვლის – პირადი არქივიდან ფოტოებს რომ ვარჩევდით, წამოცდასავით – შეიძლება ფილმი გადავიღო. ჯვარედინი დაკითხვაც არ ვითაკილე, მაგრამ მეტი ვერაფერი დავაცდენინე... გადაიღოს და ჩემი ცნობისმოყვარეობა, ჯანდაბას!

აღარ ფიქრობთ კინოზე?!
გვ. 40

ანიტა თვაზარი

„სახალხო განათლება და ამასთანავე ერთად, თვით სახალხო, განსაკუთრებით სამინათმოქმედო მრეწველობა ჩვენში ძალიან შეფერხებულია, საგრძნობლად შენელებულია თავისი წინსვლით... მეცნიერებაში და ხელოვნებაში სხვადასხვა ყაიდის ცნობების არასაკმარისობა, მონაცემების არ არსებობა... ყოველივეს მიღება შესაძლებელია მხოლოდ საჯარო ბიბლიოთეკებში წაკითხვით, სადაც ღარიბსაც კი შეუძლია, არც ისეთი დიდი ფულადი გადასახადით ისარგებლოს ყველა თხზულებით და ჟურნალ-გაზეთებით რუსეთის და საზღვარგარეთის ენებზე“, – ეს სიტყვები თითქმის ორი საუკუნის წინ დანერგულ წელიწადში ამოვიკითხე.

გრაფი ნიკოლოზ მორდენიოვი, რუსეთის შინაგან საქმეთა მინისტრის თბილისში საჯარო ბიბლიოთეკის დაარსებას სთხოვდა. ოცი წლის თავზე „სანატრელი“ ბიბლიოთეკა თბილისში მართლაც დაარსდა, მაგრამ ის პრობლემები, რომლებზეც თავის წელიწადში გრაფი საუბრობდა, დღემდე არ კარგავს აქტუალობას.

ეროვნულ ბიბლიოთეკაზე სტატიის მომზადებისას აღმოვაჩინე, რომ კითხვები, რომლითაც ჩემს რესპონდენტებს მივმართავდი, სინამდვილეში, ისევ ორი საუკუნის წინანდელ კითხვებზე პასუხების ძებნა იყო.

რამდენად ხელმისაწვდომია თანამედროვე განათლება ჩვენთვის?

საჯარო ეროვნული ბიბლიოთეკა
გვ. 82

ჯაა ჭითანავა

„როდის იწყება ადამიანის სიცოცხლე? ამტკიცებს კი დღეს ვინმე, რომ არსება მხოლოდ მაშინ იქცევა ადამიანად, როცა მას კულტურა გააადამიანურებს?“ – ეკითხება უმბერტო ეკო კარდინალ კარლო მარია მარტინის საჯარო მიმოწერისას.

მეცნიერება იმდენად განვითარდა, რომ სიცოცხლეს უკვე ლაბორატორიაში „ქმნიან“, მაგრამ რაც უფრო წინ მიიწევს მეცნიერება, მით უფრო აქტუალური ხდება კითხვები, რომლებიც, პირდაპირ თუ ირიბად, ყველა ჩვენგანს ეხება. სწორედ ამ კითხვებზე პასუხი განსაზღვრავს იმ სამყაროს მორალურ ღირებულებებსაც, რომელშიც გვინდა, რომ ვიცხოვროთ...

„ყველა თანხმდება, რომ დედაზე ჭიპლართი მიბმული ახალშობილი ადამიანია, მაგრამ სადამდე შეიძლება უკანდახევა? სად არის ზღვარი?“ – ეკითხება ეკო მარტინის.

მეც დავიწყე ამ კითხვებზე ფიქრი მას შემდეგ, რაც ლეროვანი უჯრედების შესახებ სტატიები წავიკითხე. ამ თემებზე ვესაუბრე ქართველ მეცნიერს, ზაზა კოკიასაც, რომელიც ჩრდილოეთ ევროპის ერთ-ერთ ყველაზე ძველ და დიდ უნივერსიტეტში ამ უნიკალურ უჯრედებს იკვლევს.

სასწაულებრივი უჯრედები
გვ. 48

პროკრედიტ ბანკი
ProCredit Bank

ანაბიჯი

ვანდობი მბოცო
სტაბილური ბანკი

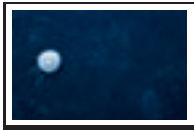
*22 22

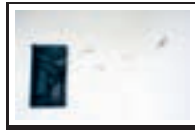
220 22 22

გვ. 52

გვ. 54

გვ. 84

გვ. 90

ზურა ბერო

მულტიმედია არტისტი

მულტიმედია არტისტი ზურაბ ბერო უკვე წლებია, ბერლინში ცხოვრობს. ახლა 29 წლისაა და ბერლინის სამხატვრო უნივერსიტეტში (Universitaet der Kuenste Berlin) მაგისტრატურის კურსს გადის თავისუფალი კონტექსტის (Art in Context) მიმართულებით. მანამდე თბილისის სამხატვრო აკადემიაში ქანდაკებას სწავლობდა, შემდეგ, ბერლინში, ამავე უნივერსიტეტში სახვითი ხელოვნების ფაკულტეტის ბაკალავრიატი დაამთავრა – თავისუფალი ქანდაკების მიმართულებით. დღეს ზურა ბერო მედიაში მუშაობს – ქანდაკება და რელიეფი, ინსტალაცია და ობიექტი, ვიდეოფილმი და სხვა. მრავალფეროვანია მისი სამუშაო მასალაც: ქვა და რკინა, ხე და თიხა, ნებო, ბუმბული. როგორც ზურა ამბობს, მთავარია იდეა, რომელიც ზუსტად გკარნახობს, რომელ მასალაში შეასრულო ესა თუ ის ნამუშევარი, იდეები კი სხვადასხვაგვარად მოსდის. ამბობს, რომ ამჟამად, „ამ მომენტში“, მისი ინსპირაცია ადამიანები და სოციალური ფენებია. ზურას ალტერნატიული პროფესია არ აქვს და არც უნდა რომ ჰქონდეს.

ჯერ კიდევ სწავლის პერიოდიდან მუშაობდა ერთ-ერთი ქანდაკების სახელოსნოში ასისტენტად, ასევე, ეხმარებოდა თავის რამდენიმე პროფესორს, ასე სწავლობდა კიდევ და თავის სამყოფ ფულსაც გამოიმუშავებდა. დროდადრო აწყობს ვორკშოპებს ბავშვებისთვის და მათ ქანდაკებაზე მუშაობას ასწავლის. როგორც თავად ამბობს, ბოლო ორი წელია, თავისი გაყიდული ნამუშევრებით ცხოვრობს. როდესაც გამორჩეულ პროექტებზე ვეკითხები, რამდენიმე მათგანს იხსენებს, გამორჩეულად წარმატებულს კი, ორს: „Emigrants“ – გამოიფინა 2011 წელს, მიუნხენის ხელოვნების სახლში (Haus der Kuenste Muenchen), ერთ-ერთ ჯგუფურ გამოფენაზე, სადაც ნამუშევარმა იმდენად დიდი მოწონება დაიმსახურა, რომ ზურას მოთხოვნასაც დათანხმდნენ – ისტორიულად მნიშვნელოვანი შენობის დარბაზის ქერიდან 12-მეტრიანი მინა ამოეღოთ, რათა ზურას ნამუშევრის ნაწილი (დაკიდული ხიდი) ქერიდან ჩამოშვებულიყო. ამ ნამუშევარში ორი დაკიდული ხიდი ერთმანეთს კვეთს, ერთ-ერთ მათგან-

ზე კი ორი ცხოველი დგას. მისი ნამუშევარი არც პრესას გამორჩენია და ორ სხვა არტისტთან ერთად, ორასი ხელოვანიდან სწორედ ზურა გამოარჩიეს. მისთვის ასევე წარმატებული იყო „სიცოცხლის ხე“, რომელიც „Berliner Dom“-ში გამოფინა. სკულპტურა მეორე დღესვე გაიყიდა. „სიცოცხლის ხისთვის“ მასალად, ავტორმა, „Berliner Dom“-ის სპილენძის მოოქროვილი, გუმბათზე აღმართული ჯვარი და მისი სადგამი გამოიყენა. ჯვრის შიდა კარკასი ასეული წლის განმავლობაში დაჟანგდა და სკულპტურამ გარეგნული იერსახე სრულად შეიცვალა. ზურას წლის განმავლობაში მრავალი გალერეა იწვევს. ჯგუფურ გამოფენებში და სხვადასხვა პროექტში მონაწილეობს, თუმცა, საქართველოში – არა. თვითონ ამაზე არ ნერვიულობს და ამბობს, რომ საქართველოში აქტიურად მუშაობაზე მაშინ იფიქრებს, როცა აქ საბოლოოდ დაბრუნდება. ზურას ნამუშევრების ნახვა მის ვებგვერდზე შეგიძლიათ: www.zurabberidze.com

Silk^{TV}

ინტერაქტიული ტელევიზია

15 ლარი

გადახზი

დაბრუნე

უყურე

2 100 100
www.silknet.com

Silk^{TV}

ინტერაქტიული ტელევიზია

სად არის შენი ბედნიერება, ქრისტინე?!

ავტორი ღამით ბუხრიძე

ვასილ ამაშუკელის სრულმეტრაჟიანი, დოკუმენტური ფილმის („აკაკის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმში“, 1912 წელი) შემდეგ, ცხადია არანაკლებ ისტორიულ მნიშვნელობას იძენს პირველი ქართული მხატვრული ფილმი „ქრისტინე“. სამწუხაროდ, ამ ხუთნაწილიანი და 70 წუთიანი ფილმიდან შემორჩენილია მხოლოდ სამი ნაწილი, რომელიც კინოდრამატურგმა და კინომცოდნემ, კარლო გოგოძემ აღადგინა. შესაძლოა ეს ფრაგმენტები დიდი ანალიზის საშუალებას არ იძლევა, მაგრამ მნიშვნელოვან წარმოდგენას მაინც გვიქმნის იმ პერიოდის ქართულ კინოზე.

ამ ფილმის აღდგენითა და დიגיტალიზაციით ჟურნალი „ცხელი შოკოლადი“ განაგრძობს პროექტს, რომელიც 100 ქართული ფილმის აღდგენას, მათთვის „სიცოცხლის დაბრუნებას“ და პოპულარიზაციას ითვალისწინებს.

მნიშვნელოვანია, რომ „ქრისტინე“, როგორც პირველი ქართული მხატვრული ფილმი, სხვა ფილმებთან ერთად, ჟურნალის მკითხველთა პირად ვიდეოთეკაში დაიკავებს ადგილს.

„ქრისტინე“ გადაღებულია 1916-18 წლებში, ეგნატე ნინოშვილის ამავე სახელწოდების ცნობილი მოთხრობის მიხედვით. ფილმის სცენარის ავტორმა და დამდგმელმა რეჟისორმა, ალექსანდრე წუნუნავამ ზუსტად გათვალა და გაითვალისწინა ახალი ხელოვნების – სინემას საბაზრო მოთხოვნები და ყველაზე პოპულარულ ჟანრს, მელოდრამას მიმართა. აღსანიშნავია, რომ წუნუნავა თეატრალური რეჟისორი იყო. სწავლობდა მოსკოვის სამხატვრო თეატრის სტუდიის სარეჟისორო კურსებზე. 1918 წლიდან კი მუშაობდა თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრში. სწორედ მისი რეჟისორობით გაიმართა 1919 წელს ზაქარია ფალიაშვილის „აბესალომ და ეთერის“ პრემიერა თბილისის საოპერო თეატრში.

„ქრისტინეს“ რთულ ვითარებაში იღებდნენ. რევოლუციამ რუსეთში და ოსმალეთის სამხედრო კამპანიამ დიდი ხნით შეაფერხა ფილმის დასრულება. სწორედ ამ ვითარებაში უმნიშვნელოვანესი როლი შეასრულა მეორე რეჟისორმა და პროდიუსერმა, გერმანე გოგიტიძემ, რომელმაც

საკუთარი სახსრებით შეძლო ფილმის დარჩენილი ნაწილის გადაღება. თურქების მიერ დროებით დაპყრობილ ოზურგეთში კი კინოფორები განადგურებისაგან გადაარჩინა. თბილისის ეპიზოდები და ნაწილობრივ, სალონური სცენები სწორედ მისი რეჟისორობითაა გადაღებული.

იმდროინდელ პროფესიონალ ოპერატორს, ალექსანდრე შუგერმანს კარგად შეეშველა დებიუტანტი ალექსანდრე დიღმელოვი, რომლის ფილმოგრაფია 28(!) ფილმს ითვლის და რომელმაც „ქრისტინედან“ „მაგდანას ლურჯამდე“ მართლაც დიდი შემოქმედებითი ტრანსფორმაცია განიცადა. ფასდაუდებელია ქართველი კლასიკოსის, მხატვარ დიმიტრი შვეარდნაძის ნამუშევარიც, რომელიც განსაკუთრებით კარგად სალონურ სცენებსა და ქალაქის ეპიზოდებში წარმოჩინდა.

ქრისტინეს როლის შემსრულებელს, ანტონინა აბელაშვილს საკმაოდ რთულ კონკურენციაში მოუწია გამარჯვება. მიუხედავად გამოუცდლობისა, მსახიობი მეძავი ქალის ტრაგედიას მაინც ღირსეულად შეეჭიდა, თუმცა კინოში შემდგომ განსაკუთრებული არაფერი გაუკეთებია. აღსანიშნავია, რომ იმხანად უკვე ცნობილი მსახიობები – ცეცილია წუნუნავა და ვასო აბაშიძე მეორეხარისხოვან როლებს დასჯერდნენ. დანარჩენი როლები კი გიორგი ფრონისპირელმა (იასონი), ვასო არაბიძემ (დათია), სოფიო ყიფშიძემ (მარიკა), მარიამ გოგოლაშვილმა (სონა), ირაკლი ზურაბიშვილმა და ნიკო გვარამამ შეასრულეს.

პირველი ქართული მხატვრული ფილმის, „ქრისტინეს“ რეჟისორი კინოს 1925 წელს დაუბრუნდა. ეკრანებზე გამოვიდა ფილმი „ვინ არის დამნაშავე?“, რომელიც ნინო ნაკაშიძის ამავე სახელწოდების პიესის მიხედვითაა გადაღებული. ამ ფილმში კრიტიკოსები და კინოს ისტორიკოსები საუკეთესო სამსახიობო მიღწევად მიიჩნევენ ნატო ვაჩნაძის მიერ განსახიერებულ ფატის როლს... მაგრამ, როგორც იტყვიან, ეს უკვე სულ სხვა კინოს ამბავია.

ბიზნესი

ადამიანები მეთოდები სტრატეგიები

თუ იხი და მოქმედებ – მიაღწევ!

გამოიწერეთ ჟურნალი
“ბიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები”
და მიიღეთ ნომრის გამოსვლის დღეს,
თქვენთვის სასურველ ადგილას.
დაგვიკავშირდით: +995 32 2471005 “მედია ჰაუსი დეკომი”

„ბამოუსწორებალი მუჟაქანაჲნი“

15 მნიშვნელოვანი მოვლენა, რომელიც არ უნდა გამოტოვოთ

ავტორი სალომე აფხაზიშვილი

ბამოფენა

ბერძნული ხელოვნების
საქართველოში

სად: გოეთეს ინსტიტუტი, საქართველო
ისტორიის მუზეუმი

როდის: 15.05-15.06

დასაწყისი: 16:00-20:00

მისამართი: ზანდუკელის ქ. №16,
სიონის ქ. №8

გერმანულ ხელოვნებას საქართველოში პაულა მოდერსონ ბეკერისა (1876-1906 წ.წ.) და ვორპსვედის კოლონიის მხატვართა გრაფიკული ნამუშევრებით წარმოადგენენ. პაულა მოდერსონ ბეკერი ადრეული ექსპრესიონიზმის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წარმომადგენელია, რომელიც თავის ნამუშევრებში ძირითადად ჩრდილოეთ გერმანიის პეიზაჟებსა და გლეხების ცხოვრებას ასახავდა. მისი ურთიერთობა ვორპსვედში დაბანაკე-

ბულ ხელოვნებთან სწორედ ამ თემის გარშემო გაიშალა. ვორპსვედის „ბანაკი“ ბევრ ცნობილ ხელოვნებთან (ჰეინრიხ ფოგელერი, ფრიც მაკენსენი) ერთად, სამხატვრო აკადემიისა და ქალაქური ცხოვრების ურთიერთალრევას აპროტესტებდა, რის გამოც ისინი დიდი ქალაქის ცხოვრებას გაერიდნენ და მუშაობა ქვეყნის განაპირა რაიონებში გააგრძელეს. ბამოფენას თბილისის ისტორიის მუზეუმი (ქარვასლა) უმასპინძლებს (18:00), თუმცა მანამდე გერმანული ხელოვნების შემოქმედების შესახებ წიგნის პრეზენტაცია გაიმართება (გოეთეს ინსტიტუტი, 16:00). ჰაინრიხ ფოგელერისა და პაულა მოდერსონ-ბეკერის ვორპსოდეული ცხოვრების შესახებ ხელოვნებათმცოდნე ალექსანდრა კაპელი ისაუბრებს. ქართველი ავტორი ნაირა გელაშვილი კი პაულა ბეკერისადმი მიძღვნილი

ქართულენოვანი წიგნის – „პაულა მოდერსონ-ბეკერის“ პრეზენტაციას გამართავს.

THE NEAR FUTURE

სად: თანამედროვე ხელოვნების ცენტრი

როდის: 18.05-18.06

გახსნა: 18:00

მისამართი: დოდო აბაშიძის ქ. №10

The Near Future – გამოფენის სახელწოდებაა, რომელიც გერმანული ჟურნალის Starship-ის (1998) გამომცემლების ორგანიზებით თბილისში, გერმანული კვირულის ფარგლებში ეწყობა. ექსპოზიციაზე, სხვადასხვა მედიაში (ფოტო, ვიდეო, ინსტალაცია) შესრულებულ სფერულ მოდელებსა და აბსტრაქციებს წარმოადგენენ, რომლის შთაგონების წყარო ქალაქი ბერლინია, თუმცა ვინაიდან ბამოფენა

ნას თბილისში დაათვალიერებთ, მასში თბილისური ატმოსფეროს გამოძახილსაც იპოვით. საგამოფენო სივრცეში ქალაქის ატმოსფეროს ტრანსფორმაცია ამ გამოფენის მთავარი მიზანია. გამოფენა „The New Future“ ერთობლივი მუშაობის, აზრების გაზიარების და გადმოცემის შესაძლებლობებს და იმ დაბრკოლებების გადალახვას ასახავს, რომელიც კომუნიკაციისას ჩნდება.

ექსპოზიციას ოთხი ავტორი ჰყავს – ჰანს ქრისტიან დენი, სებასტიან ლუტგერტი, არიანე მიულერი და მარტინ ებნერი, რომელთაგან ერთ-ერთი, დარქივების პრინციპების შესახებ ვორქშოფსაც ჩაატარებს.

ლიადი მიზნების სახელოსნო

სად: საქართველოს ეროვნული ბანკი
როდის: 28.04-08.05
გახსნა: 18:00
მისამართი: გ.ღვინდის ქ. №3/5

სახელმწიფო აკადემიის ოთხი მაგისტრანტი – სალომე რიგვავა, ემზარ ბაზერაშვილი, თამარ მალლაფერიძე და გიორგი რუხაძე დიადი მიზნების ეგიდით ერთიანდებიან. დამთვალიერებლის წინაშე ისინი ოცდაათამდე ფერწერული ტილოთი და ვიდეოარტით წარსდგებიან.

მკვეთრად გამოხატული ფიგურატივიზმი, ხატვის ტრადიციული ხერხების შესანიშნავი ფლობა, ფერწერის ტექნიკის ცოდნა, ახალი ტექნოლოგიების გამოყენების სრული თავისუფლება და ესთეტიკურ-ინტელექტუალური პლუ-

რალიზმი ამ მხატვრების შემოქმედების მთავარი პრინციპებია.

თეატრი
„სტრიპტიზი“ – STRIP-TEASE

სად: სამეფო უბნის თეატრი
როდის: 28.04, 29.04
დასაწყისი: 20:00
ბილეთის ფასი: 7, 10 ლარი; სტუდენტებისთვის – 3 ლარი
მისამართი: აბესაძის ქ. №10

ცნობილი პოლონელი დრამატურგის, მწერლისა და აბსურდისტის, სლავომირ მროჟეკის პიესებმა საქართველოში გვიან, მაგრამ მაინც შემოაღწია. 2002 წელს რეჟისორმა დავით საყვარელიძემ სამეფო უბნის თეატრში მროჟეკის „სახლი საზღვარზე“ დადგა.

მოგვიანებით დაიდგა „ქვრივები“ (თეატრალური სარდაფი) და „ემიგრანტები“ (თეატრი ათონელზე), რომელშიც ზურა ყიფშიძე და გოგა პიპინაშვილი მონაწილეობდნენ.

2009 წელს დავით დოიაშვილმა „სახლი საზღვარზე“ მუსიკისა და დრამის თეატრშიც დადგა.

ამჯერად, მროჟეკის 1960-იან წლებში დაწერილ, ორკაციან პიესას „სტრიპტიზი“, სამეფო უბნის თეატრი წარმოგიდგენთ. რეჟისორი – ნიკა თავაძე, მხატვარი მურაზ მურვანიძე, კომპოზიტორი – ნიკა ფასური. მონაწილეობენ – დათა თავაძე და პაატა ინაური.

კინო
თბილისის საერთაშორისო სტუდენტური ფილმების ფესტივალი

სად: აღმაშენებლის გამზირი №40
როდის: 07.05 – 12.05

საერთაშორისო სტუდენტური ფილმების ფესტივალი – „ამირანი“ წელს უკვე მეხუთედ იმართება. ფეს-

ტივალის საკონკურსო პროგრამისთვის ოცდაათწუთიანი სტუდენტური ფილმების მიღება მარტის შუა რიცხვებში დასრულდა. არასაკონკურსო პროგრამაში კი, საერთაშორისო კინოსკოლებისა და მათ მიერ შექმნილი სტუდენტური ფილმების ჩვენებები გაიმართება. წელს ამ სექციაში გერმანული, ფრანგული, ჰოლანდიური და ებრაული კინოსკოლები მოხვდნენ.

ჟიურის სპეციალური პრიზის გარდა, ფესტივალის მონაწილეებს გამარჯვების შანსი, კიდევ სამ ნომინაციაში მიეცემათ: პრიზები საუკეთესო მოკლემეტრაჟიანი სტუდენტური მხატვრული ფილმისთვის, საუკეთესო მოკლემეტრაჟიანი სტუდენტური დოკუმენტური ფილმისთვის და საუკეთესო მოკლემეტრაჟიანი ანიმაციური ან ექსპერიმენტული ფილმისთვის.

ფესტივალი შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს უნივერსიტეტის ორგანიზებით ტარდება. ფესტივალის სპეციალურ სტუმრებს შორის ლოდის კინოსკოლის პრორექტორი ანჯი ბედნარეკი და ცნობილი ამერიკელი პროდიუსერი ჯიმ სტარკი იქნებიან. ქართულ მხარეს კი ჟიურიში კინორეჟისორი ნანა ჯანელიძე წარმოადგენს, უნივერსიტეტის სტუდენტებთან ერთად.

„გამოუსწორებელი მქაალთაწაწები“

სად: რუსთაველი, ამირანი, საქართველო, ბათუმის აპოლო.
როდის: 20 აპრილიდან

ფრანგი რეჟისორის, მიშელ ჰაზანავიჩუსის ფილმი ორი გამოუსწორებელი მექალთანის – ჟანის და ჟილის შესახებ მოგვითხრობს. კომედიური ჟანრის ამ ფრანგული ფილმის სიუჟეტი შვიდ მოკლემეტრაჟიან ნოველას აერთიანებს და შვიდივე მათგანის გმირები სწორედ ეს გამოუსწორებელი მექალთანეები არიან.

ფილმისადმი განსაკუთრებულ ყურადღებას ისიც განაპირობებს, რომ რეჟისორი მიშელ ჰაზანავიჩუსი და მსახიობი ჟან დიუჟარდენი 2011

წელს გამოსული ფილმის „არტის-ტისთვის“ „ოსკარის“ მთავარი ნომინაციების გამარჯვებულები გახდნენ. ახალ ფრანგულ კომედიაში მთავარი მექალთანის როლს სწორედ წლის საუკეთესო მამაკაცი მსახიობი – ჟან დიუჟარდენი ასრულებს. მთავარ როლებს ასევე ასრულებენ – გიომ კანე, ჟილ ლელუჩი, ლიონელ აბელანსკი და სხვები.

„კარლსონი“

სად: რუსთაველი, ამირანი, ბათუმის აპოლო, საქართველო

ასტრიდ ლინდგრენის ერთ-ერთმა ყველაზე პოპულარულმა ზღაპარმა, ნიგნის ფურცლებიდან კინოეკრანებზე გადმოინაცვლა. ფილმის სიუჟეტი ისეთ ჯადოსნურ სამყაროში ვითარდება, სადაც ბავშვებს თავიანთი პრობლემების მოგვარებაში პატარა, ფუმფულა, მფრინავი და დიდყურა არსებები ეხმარებიან თან ისე, რომ ბავშვებისა და ამ არსებების ურთიერთობების შესახებ მხოლოდ ბავშვებმა იციან, რადგან მათ მშობლები ვერ ხედავენ.

რუსულენოვანი ფანტასტიკური კომედია სარიკ ანდრეასიანმა გადაიღო. კარლსონის როლს კი – მიხეილ გალუსტიანი ასრულებს. მისი ნახვა პატარების გარდა, ზრდასრულებისთვისაც საინტერესო და ნოსტალგიური იქნება, რადგან კარლსონის და ბიჭუნას ურთიერთობა ბავშვურ სამყაროში აუცილებლად დაგაბრუნებთ.

სხვადასხვა

გერმანული კვირეული თბილისში

სად: გოეთეს ინსტიტუტი
როდის: 14.05-20.05

მისამართი: ზანდუკელის ქ. №16

გერმანიის საელჩოსა და თბილისში მოქმედი გერმანული ორგანიზაციების თანამშრომლობით, გოეთეს ინსტიტუტი გერმანულ კვირეულს მასპინძლობს. კვირეულის ფარგლებში დაგეგმილია გამოფენები და დისკუსიები.

გერმანული კვალის საქართველოს არქიტექტურის ისტორიაში

სად: გოეთეს ინსტიტუტი
როდის: 17.05

დასაწყისი: 17:00

არქიტექტურის თემით დაინტერესებული საზოგადოება, გერმანულ და ქართულ არქიტექტურას შორის არსებულ კავშირზე საინტერესო მოხსენებას მოისმენს. არქიტექტურის ისტორიის მკვლევარი – მაია მანია ქართულ არქიტექტურაში ასახულ გერმანულ გავლენებზე ისაუბრებს. არქიტექტორი თამაზ გიორგაძე კი სტუმრებს ბოლნისში გერმანული კოლონიის ერთ-ერთ ტიპურ სახლს წარუდგენს, რომლის თავდაპირველი იერსახეც მან ციფრულად აღადგინა.

მაისის ზეიმი ბოეთის ინსტიტუტის ეზოში

როდის: 19.05
დასაწყისი: 14:00

გერმანული კვირეული გოეთეს ინსტიტუტის ეზოში გამართული ზეიმი დასრულდება, რომელსაც ინსტიტუტის პარტნიორები და მეგობრები დაესწრებიან. ზეიმის მთავარი თემა ევროვიზიის კონკურსი იქნება, რომელიც წელს, საქართველოს მეზობლად – აზერბაიჯანში იმართება. სწორედ ამ თემის გარშემო იმსჯელებს, ექსპერტი, ჟურნალისტი და რამდენიმე წიგნის ავტორი იან ფედერსენი.

კვირეულის ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებების შესახებ დამატებითი

ინფორმაციის მოძიება გოეთეს ინსტიტუტის ინტერნეტ-გვერდზე შეგიძლიათ: <http://www.goethe.de/ins/ge/tif/kaindex.htm>

შენხვედრა ბივი მარგველაშვილთან

სად: გოეთეს ინსტიტუტი
როდის: 03.05

დასაწყისი: 19:00

მისამართი: ზანდუკელის ქ. №16

გოეთეს ინსტიტუტი მწერალ გივი მარგველაშვილს მასპინძლობს. ბერლინში, ქართველი ემიგრანტების ოჯახში დაბადებული ქართველი მწერალი საქართველოში 1946 წელს საბჭოთა ხელისუფლების „წყალობით“ მოხვდა, რომელმაც ის მოტყუებით სამშობლოში დააბრუნა. ემიგრაციაში ყოფნისას, ის გერმანულ და ინგლისურ ენებს ასწავლიდა და თან გერმანულენოვან რომანებს წერდა, რომელთა გერმანიაში წაღება მხოლოდ 41 წლის შემდეგ, 1987 წელს შეძლო. 2002 წელს გამოცემილი „დიოგენე“ მისი წიგნის – „მუცალის“ ქართული თარგმანი გამოსცა. 2006 წელს გივი მარგველაშვილი გოეთეს მედლით დაჯილდოვდა.

გივი მარგველაშვილის ქართველ მკითხველთან შეხვედრას მწერალი ნაირა გელაშვილი გაუძღვება. ის გივი მარგველაშვილის მცირე მინიატურებსაც წაიკითხავს, რომლებიც თავად თარგმნა.

წიგნის XIV საერთაშორისო ფესტივალის თბილისში

სად: ექსპო-ჯორჯიას საგამოფენო სივრცე (მე-11 პავილიონი)

როდის: 24.05 – 27.05

მისამართი: წერეთლის გამზირი №118

თბილისის წიგნის საერთაშორისო ფესტივალის ტრადიციულად მაისის

მერსის სპეციალური დრაჟე

ღღებში მხოლოდ
2 დრაჟე!

"უზადოდ კიბადა ჯანი"

მეხცის სპეციალური ძაფეს ფოხმელა B-ვიტამინების
კომპლექსით და B-ჯახოტინით, განაპიხოტებს ჯანის
უკიედების ყოველდღოუი აღდგენა-განახლებას.

გამოამელავენთ
თქვენი
სიღამაზე

"ჯანსაღი, მბზინავი თმა"

მეხცის სპეციალური ძაფე შეოცავს ვიტამინ A-ს, ჯაცეუმის
პანთოთენაჯს და ფოლის მეავას, ჯაც უზუნველყოფს თმის
ძიხების ჯეებას და თმის სკეუქეუის აღდგენას.

"ღამაზი, მტეოცე ფიჩხილები"

მეხცის სპეციალური ძაფეში შემაველი ბიოტინი,
ჰინასთანდა ამინომეავებთან ყომბინაჯიაში
განაპიხოტებს ფიჩხილების სნაფე ზიხდას, ზედაპიხის
სიღლევეს და იჯავს მათ განშევეებისაგან.

გამოყენების წინ გავაწიოთ ინსტრუქციას. შიჯანაჯის უჯრევენებისა და გვედიოთ მოველენების შეჯახებ. დეველი ინფორმაციის მისაღებად მიმართეთ უქმს.

MERZ ლაბორატორია ბარსელიანი
 შიჯანაჯის უჯრევენებისა და გვედიოთ მოველენების შეჯახებ.
 დეველი ინფორმაციის მისაღებად მიმართეთ უქმს.
 www.merz-pharm.com Tel: 2 911 900

ზოგიერთი

ნაწიბურკი

თავისით ქრება

სხვა შემთხვევაში გამოიყენეთ

კონტრაქტუბექსი

ნაწიბურები და სტრეები წარსულშია.

MERZ ლაბორატორია ბარსელიანი

MERZ ლაბორატორია ბარსელიანი
www.merz-pharm.com Tel: 2 911 900

გამოყენების წინ გავაწიოთ ინსტრუქციას. შიჯანაჯის უჯრევენებისა და გვედიოთ მოველენების შეჯახებ. დეველი ინფორმაციის მისაღებად მიმართეთ უქმს.

ბოლოს, უკვე მეთოთხმეტედ გაიმართება. წელს, პირველად ფესტივალის არსებობის მანძილზე, ნიგნის გამოფენა-ბაზრობის გარდა, დამოუკიდებელი გამოფენები, ფორუმები და მასტერ-კლასებიც ჩატარდება. ასევე, ოთხი დღის განმავლობაში, ექსპო-ჯორჯიას მე-11 პავილიონის დახურვის შემდეგ ქართველი მწერლები მკითხველს ლიტერატურულ კაფეებში (ნიგნის სახლი, კაფე „ფოკუსი“, „ლიგამუსი“) შეხვედებიან და ახალ ნიგნებს გააცნობენ.

ნიგნის XIV ფესტივალში მონაწილეობას ორმოცდაათზე მეტი გამომცემლობა მიიღებს.

ნიგნის ფესტივალის სტუმრებისთვის განკუთვნილ კატალოგში, ფესტივალის პროგრამასთან ერთად, შევა ინფორმაცია ლაიფციგის და ფრანკ-ფურტის ბაზრობებისა და სხვადასხვა საერთაშორისო ტრენინგის შესახებ. მკითხველი ბოლო წლებში გამოცემული ბესტსელერების სიასაც მიიღებს. ნიგნის ფესტივალის პროგრამა მაისის შუა რიცხვებისთვის გახდება ცნობილი და მისი ნახვა ნიგნის ფესტივალის ინტერნეტ-გვერდზე იქნება შესაძლებელი.

სახელმწიფო პროექტი საქართველო სივრცეში

სად: თბილისის მინისქვეშა გადასასვლელი
როდის: მაისი-ივნისი
გახსნა: 24.05

საგამოფენო პროექტი – „undergo.the parallels“ „ქუჩის არტის“ ერთგვარ ვარიაციას წარმოადგენს. პროექტის მონაწილეები განათებების, ხმოვანი ინსტალაციების, ფოტოებისა და სხვა მასალის გამოყენებით ესთეტიკური დანიშნულების ნიმუშებს შექმნიან. პროექტი 24 მაისს გაიხსნება და თბილისის 10 მინისქვეშა გადასასვლელს მოიცავს, რომელთაც ხელოვანები შემოქმედებით სივრცედ გადააქცივენ. მათ შორისაა მინისქვეშა ტერიტორიები: კოლმეურნეობის მოედნის ქვეშ, ბარათაშვილის ხი-

დის ქვეშ, თავისუფლების მოედანზე, რუსთაველის გამზირზე, ოპერის წინ, ფილარმონიის ქვეშ, სასტუმრო „რედისონის“ ქვეშ, კოსტავას ქუჩაზე, გმირთა მოედნის ქვეშ, ვაკის პარკის გადასასვლელში და ჭავჭავაძის გამზირზე.

ლონისძიების ორგანიზატორების თქმით, პროექტს ორი მიზანი აქვს – პრაქტიკული და არტისტული, მათ სურთ უფრო მეტ მოქალაქეს გაუჩინონ მინისქვეშა გადასასვლელზე სარგებლობის სურვილი. გარდა ამისა, ამბობენ, რომ მათი მიზანია ქართული საზოგადოება ხელოვნების არაკონვენციური გზით აღქმას შეაჩვიოს.

ქუჩის მუსიკის დღე თბილისში

როდის: 19.05

პირველად საქართველოში, მუსიკის მოყვარულებისთვის, განურჩევლად მათი მუსიკალური განათლებისა და წარმომავლობისა, ქუჩის მუსიკის დღე აღინიშნება. ლონისძიება განსაკუთრებით საინტერესო იმ ადამიანებისთვისაა, ვისთვისაც მუსიკა ყოველდღიურობის ნაწილია.

ფესტივალი ლიტვაში, ცნობილი

ლიტველი მუსიკოსის – ენდრიუს მა-მონტოვასის ინიციატივით დაარსდა, რომელიც მსოფლიოს ყველა ქვეყანას ამ ლონისძიების ჩატარებისკენ მოუწოდებდა. ამით მას სურდა მთელი მსოფლიო მუსიკალური ბგერებით აეცხო და აღარ დარჩენილიყო ადგილი ომის, აგრესიისა და შურისთვის. ლონისძიებას საერთაშორისო ენა აქვს – მუსიკა, აქ ყველა ერთმანეთს უყვება.

დაინტერესებულ ადამიანებს, რეგისტრაციის გავლა ლონისძიების ოფიციალურ საიტზე შეეძლება: <http://www.streetmusic.ge/index.php/en/about.html>.

ახალი ფილმი „სხელი შოკოლადის“ ფილმების კრებულში

ფილმის ჩვენება და პრეზენტაცია
სად: ლისის ტბის მიმდებარე ტერიტორია
როდის: 27.05
დასაწყისი: 20:00

ჟურნალი „ცხელი შოკოლადისა“ და კინოსტუდია „ქართული ფილმის“ ერთობლივი პროექტი პირველი ქართული მხატვრული ფილმის – „ქრისტინეს“ ჩვენებით გაგრძელდება. პირველი ქართველი ქალი-რეჟისორის – ნუცა ლოლობერიძის მიერ გადაღებული ფილმის შემდეგ, ქართული საზოგადოება პირველ ქართულ მხატვრულ ფილმს იხილავს.

„თი-ბი-სი“ ბანკისა და კიდევ რამდენიმე კომპანიის („ავერსი“, „კონსტანტა“, „გურიელი“, „კაპაროლი“) მხარდაჭერით განხორციელებული პროექტი, საზოგადოებას ქართული კინემატოგრაფის შედეგების გაცნობის უნიკალურ შესაძლებლობას მისცემს. ამ პროექტის წყალობით, აქამდე უცნობი ფილმების ნახვა ყველა დაინტერესებულ ადამიანს შეეძლება. ის DVD ფორმატში, ჟურნალ „ცხელი შოკოლადის“ ახალ ნომერთან ერთად გავრცელდება, მისი პრეზენტაცია კი 27 აპრილს, ლისის ტბის მიმდებარე ტერიტორიაზე, ღია ცის ქვეშ გაიმართება.

გრუქებით ყვადღაღვანს,
როს ყოღვანს ზინღათ,
თუ გე-1000
ნღამორნღით ჰვინანს!!!

303000

ბეტონის კედლის სიბრძილე

ახალი თბილისი კვინიკაპი

კაფე „ნაცრისფერი ბაღები“ (Grey Gardens); ფალიაშვილის ქ. №118; სამზარეულო მუშაობს: 10:00-დან 00:00-მდე
პარკინგი: ფალიაშვილის ქუჩა და ვაკის პარკის მიმდებარე ავტოსადგომი

ზოგიერთი ნორმალური ადამიანი სამსახურს საღამოს ექვსზე ამთავრებს. ზოგიერთი, ჩემსავით არანორმალური, ხან – საღამოს ათზე, ხან – ნაშუალამევს. სამსახურიდან თითოეულ გამოსვლას სხვადასხვა კაფე ან რესტორანი უხდება – გააჩნია დროს. ექვსზე – სადმე გემრიელი სადილი სჯობს, რვიდან ათამდე – მყუდრო და მიბნედილი გარემო, რამე ალკოჰოლის ნრუპებით. მთლად გამთენიისას

კი (როგორც კლუბიდან გამოსვლის შემდეგ, ვთქვით) ალიონის ხინკლის მირთმევაც შეიძლება. აი, „ნაცრისფერი ბაღები“ გვიან საღამოს უნდა იაროთ. განსაკუთრებით ახლა – როცა თბილი (იმედი მაქვს, რომ მეტისმეტად თბილი – არა) საღამოები მიეწყობა ერთმანეთს და გახურებული ტვინისა და სხეულის გაგრილება იქნება ყოველი დღის გადაუჭრელი ამოცანა.

ბეტონი, საერთოდ, აგრილებს. საბჭოური ბეტონის კედლებში ჩარგული მინიატურული ხეები და მცენარეები – კიდევ უფრო. ნაცრისფერი ბაღები ამ კაფეს ამიტომ ჰქვია – საბჭოთა დროს აშენებულ სახლშია მოწყობილი, მის ნაცრისფერი კედლებში კი ვაკის მეპატრონეებს დიდ ქოთნებში პატარა-პატარა ოაზისები გაუშენებიათ, რომელთა სიმწვანესაც საღამოეზამს, თითოეულ ქოთანზე ექსკლუზიურად მიჩენილი ელვარე ნათურები ამკვეთრებს.

საერთოდ, მიყვარს, როცა სამეგობრო ხსენის ხოლმე კაფეს ან რესტორანს, განსაკუთრებული სიყვარულით აწყობენ ინტერიერსაც და მენიუსაც. თან ცდილობენ, ძალიან ინდივიდუალური და შინაურული განწყობა შექმნან – მათი სტუმრები ხომ ძირითადად მეგობრები, მეგობრების მეგობრები და კიდევ მათი მეგობრები არიან.

„ნაცრისფერი ბაღებიც“ ერთი სამეგობროს კაფეა. იქ ყველა ერთმანეთს იცნობს და საღამო ისე არ სრულდება, რომ ყველამ ერთმანეთის სუფრა არ მოიაროს. მენიუში კირკიტს

გაუთავებელი მისალმებები გვანწყვეტინებს. ხის ფიცრებისგან კუსტარულად აწყობილ მაგიდას ვუსხედვართ, ორ ორჯეზაზე დევს დაუმაგრებლად. ამიტომ მთელ საღამოს მაგიდის დაბალანსების მცდელობაში ვატარებთ.

დალლილები ვართ და გვშია. მენიუში ბევრნაირი სენდვიჩი, ასევე ბევრნაირი სალათი, სულ რამდენიმე სახის სუპი, ე.წ. დიფის ასორტი და ტკბილეულია – მურაბით, ჩირით, ნიგვზიანი და კრემიანი შემწვარი კომპით.

– ვა, ლიმონის სუპი? — „პაბმელიაზე“ რა იქნება! – თვალები უბრწყინავს არჩილს და მოუხედავად იმისა, რომ უკვე მეთერთმეტე საათი დაიწყო, სამომავლო პაბმელისთვის სუპის დატესტვას მაინც გადაწყვეტს.

ვთანხმდებით, რომ სენდვიჩებს ერთმანეთს შევუჭამთ. ერთი იქნება თონის პურზე გუდის ყველით, პომიდვრითა და ტარხუნით. მეორე – კარაქგადასმულ შავ პურზე, ორაგულითა და კვერცხით, მესამე – ბაგეტზე, შემწვარი ქათმის ნაჭრით, პომიდვრით, ყველით, სალათის ფოთლებით და არაყინით. ახლა სალათი. კრევეტებიც შეიძლება, გრეიპფრუტითა და შავი ბრინჯით. ანდა შემწვარი გოგრა, სალათის ფოთლებში, ნიგვზითა და პარმეზანით. მაგრამ თხის ყველიან სალათს ვირჩევ, ნიგვზითა და შემწვარი მსხლით, ლვინის სოუსში. მსხლით? – უკვირთ გარშემო. მრავალმნიშვნელოვანი ლიმილით ვეუბნები – „თქვენ რა იცით, მსხალი რა ხილია“.

თითო ქიქა სახლის თეთრ ლვინოს (პრინ-

ციპში, ნორმალური გემოთი) ფეხდაფეხ მოჰყვება ლიმონის სუპი. პირველი კოვზის ჩახვრება და არჩილის გაკვირება ერთია. – გასინჯეთ ერთი, სად არის აქ ლიმონი?“ ვსინჯავ. ჩვეულებრივი, ბეშამელის სოუსის გემომხედება, ლიმონის არომატი მართლა არსად იგრძნობა. ოფიციალური დაბნეული ლიმილით გვიდასტურებს – კი, ბეშამელის ბაზაზე მზადდება, მაგრამ ლიმონის სუპია, – თან ლიმილს აგრძელებს ისე, რომ უნდა აპატიო. ვპატიობთ.

ქათმის სენდვიჩი – ჩვეულებრივი. შავ პურზე დადებული ორაგული – ნაცნობი, გემრიელი სლავური გემოთი. გუდის ყველი ლავაშის თბილი და ხრატუნა ტოსტით – მოწონების სიმაღლეზე. აი, შემწვარი მსხლის ნაჭერში ჩამდნარი თხის ყველი, ლვინის სოუსის ზომიერი გემოთი კი თვალებს მახუჭინებს სიამოვნებისგან.

ტკბილის დროა. სააღდგომო ხაჭოს პასკა გაგვითავდაო, შემწვარი კომში კი არ გვინდა. ამიტომ ჩაის სასაცილო სახელწოდებებზე ვხურდებით: „დრაკონის ფრენა ჟენშენით“, „არაბი შეიხი“... ოფიციალური ისევ დაბნეული გვილიმის – არ ვიცო, რა რისი ჩაიაო, ამიტომ ალაღებდებო ვუკვეთავთ „არაბ შეიხს“ და არჩევანი ამართლებს.

ამასობაში „ნაცრისფერი ბაღები“ საღამო გახურდა. სულ უფრო მეტი ადამიანი მიდიმოდი. კუთხეში მიმჯდარი გოგონები ლვინის ნრუპებით ჭორაობას განაგრძობენ. იქით ჩვენი ნაცნობი მუსიკოსები კედელსმიყუდებულები სვამენ ლუდს და ხმამაღლა იცინიან.

მუსიკა ხმამაღალია და გარშემო ათასი დიალოგის ხმა გესმის, მაგრამ მაინც განვიტვირთეთ. აქ არც არავინ იძაბება. ოფიციალურსაც დაბნეულობას პატივით იმიტომ, რომ არტისტულად, ბოჰემურად, თუ კიდევ რალაცნაირად იბნევიან. ბოლო-ბოლო, აქ ხომ ყველანი ერთმანეთის მეგობრები არიან და შენც, უცხოვსაც მეგობრულად მიგიღებენ.

დროა!

ანა კორძია-სამადაშვილი

ხალხი ბრძენია. ანდაზები ჭეშმარიტებას ღალატებს. ერთი ძალიან მიყვარს: „სამუშაო მგელი არაა, ტყეში არ გაგე-ქცევა“.

ოდესღაც, მრავალი წლის წინათ, მოუთმენლად ველოდი ხოლმე ჯადოსნურ დროს, რომელიც თვით და რიცხვით არ განისაზღვრებოდა. ამ დროს ერქვა „როცა მინა აშრება“. ვიცოდი – როცა მინა აშრება, წავალთ. სხვა დროსაც დავდიოდით, მაგრამ ის სხვა იყო: იყო ბაკურიანი, განუსაზღვრელი ვადით, სასაცილო თანხად და, ახლა რომ უუკვირდები, საოცარ პირობებში, პრინციპით „ავალთ და რამე იქნება“; დავდიოდით ტყეში და თავი, სულ მცირე, ზებ სტრუმპები გვეგონა; ღამეს ვათევდით მონასტრებში, რომლებიც, რელიგიური ბუმის დაწყებამდე, ჩვენი სახლი და თავშესაფარი იყო; დაბადების დღეებს ვიხდიდით იმხანად მშვენიერ, ახლა კი სააგარაკო ნაკვეთებად დაჩეხილ მინდვრებზე – და სულ ველოდით, რომ მალე მინა აშრება და ნამდვილ გზაზე წავალთ.

ისე მოხდა, – ზოგჯერ ძალიან კარგი რამეც ხდება ხოლმე – რომ ძალიან ახალგაზრდა ადამიანებთან მაქვს საქმი. ისინი არიან ღამაზები, მხიარულები, ნიჭიერები, მათთან ყოფნას არაფერი სჯობს. მე ეს ხალხი ძალიან მომწონს, – და სულ მიკვირს, რომ წასვლის აზრი თავში არავის მოსდის. მიზეზი ვეძებ, ვეძებ და – ვერკა! მათ არ სცალიათ. არა იმიტომ, რომ სწავლაში ხდებდათ სული – ჩვენ ძალიან კარგად ვსწავლობდით, ბოდიში მომითხოვია და, მათზე გაცილებით

უკეთაც. არც დედ-მამა უშლით რამეს, არც ფიზიკური ამტანობა აკლიათ. არა, არა... ისინი მუშაობენ!

შემზარავი სიტყვათშეთანხმება: წარმატებაზე ორიენტირებული ახალგაზრდობა. რა ჯანდაბას ნიშნავს, არ ვიცი, მარცხის ტრფივალს ისედაც არავის ვიცნობ და ეს „წარმატება“ რაღაა, ვერ გა-

მე ბედნიერი ქალი ვარ. მთელი ცხოვრება მოგზაურობა მინდოდა და მთელი ცხოვრება ვმოგზაურობ. ხან – როგორ, ხან – როგორ, მაგრამ მაინც, სულ გზაში ვარ.

მიგია. ალბათ, ბევრი ფული და ოცდახუთი წლის ასაკში – დიდი სადაზღვევო კომპანიის მმართველობა, პლასტიკური ქირურგიის შედეგად ჩამოყალიბება და ცოტაც – ვალიუმი. ჩემს ასაკში რაღა იქნება, არ ვიცი. არცაა ჩემი საფიქრალი – ნეტა, საკუთარი თავისთვის მიმასხედინა. არადა, საინტერესოა, არა? რა ვქნა, არ მჯერა, რომ ადამიანი შრომამ შექმნა. შრომით ნელში განწყვეტილი ბევრი მინახავს, დამშვენებული – არცერთი.

არადა, ბიჭო, გაზაფხულია! ამ დალოცვილ ქვეყანაშიც ჯერ ყველაფერი არაა ხუთვარსკვლავიანი, ჯერაც არსებობს

ადგილები, სადაც მობილური არ იჭერს და ინტერნეტს ვერ ჩაუჯდება, და სტუმარი ღვთისაა, არა ღამეში ორმოცდაათ პირობით ერთეულად, არამედ მართლა. იცით, რა მაგარია, სახლში რომ გკითხავენ, სად მიდიხარო, და უპასუხებ, საქართველოში? მერე რა, რომ ყველგან ვიზა გვჭირდება, სულ რამდენიმე ქვეყნის გარდა, როგორებიც, მაგალითად, ტანზანია და ჯამაიკაა. თქვენ გგონიათ, აქ ნაკლები ამბები ტრიალებს? გინახავთ მთვარის ცისარტყელა? ნამდვილი ცისარტყელა, ოღონდ ღამით, მთვარის შუქზე? მე – კი. სალაფო ქალაში. პეპლების გადაფრენაც მინახავს. მარტოს რომ მენახა, არც ვიტყვოდი, ვიფიქრებდი, ვინმეს გიჟი ვეგონები-მეთქი, მაგრამ მე და ლევიციკი ვნახეთ, მოწმე მყავს. მაშინ კალაში ვიყავით, მყავე წყალთან, და ლევიციკი, ამას უყურეო, და ეს რა ვნახე...

მე ბედნიერი ქალი ვარ. მთელი ცხოვრება მოგზაურობა მინდოდა და მთელი ცხოვრება ვმოგზაურობ. ხან – როგორ, ხან – როგორ, მაგრამ მაინც, სულ გზაში ვარ. სხვისა არ ვიცი, მე კი ძალიან მიყვარს გზა. დამიჯერეთ – ჩემი ხნის ქალისა ტყუილიც დაიჯერება: სანამ ახალგაზრდები ხართ და ყველაფერი გეპატიებათ, მოიკიდეთ ზურგჩანთა და წადით საქართველოში. თუ თავგადასავალს და სიყვარულს ეძებთ, აბუდელაურის ტბები მანჰეტენს არაფრით ჩამოუვარდება. თუ ის რაღაც წარმატება გინდათ, მე რომ ვერაფერი გაუფუგე – ბოდიში, რომ ამდენი ვილაპარაკე.

უბრალოდ, უკვე დათბა, და მინა აშრა, და წასვლის დროა. ნამოდით, ჰა?

ბუნებრივი ხარისხის

სადაც უკეთესი ხარისხისაა

სადაც უკეთესი ხარისხისაა

მოდელიანის ბობო

ბაბა ნახუსრიშვილი

ის სალამო გუშინდელ დღესავით მახსოვს. არ ვიცი, რატომ. რაც მე და ხულიგანას (მიშიკო ქორიძეს) დრო გვაქვს გატარებული, რაც ჩვენ მოგვწონებია, რაც ჩვენ გვისრულებია და გვიმოგზაურია, გაღერებულებს, ბურთზე აკიდებულებს, და ბოლოს დალილებს, რომელიც წიგნებთან დამეგობრებულებს. მაგრამ ის უაზრო, მახალ „ფართი“ გონებიდან არ იშლება.

ხულიგანა ომში მიდიოდა. უნდოდა ნასვლა. ნუ მიდისარ, ნუ ახურებ-მეთქი, ვუთხარი. ეგრე არ არისო, მითხრა და მხარზე ხელი დამიტყაპუნა. ის, აფხაზეთში დაიღუპა. ნასვლამდე შემომიარა. მე კი, მყინვარწვერიდან ჩამოსული, შინ ვბრუნდებოდი. ჩემებს დაემშვიდობა. მე ვერ მოვუსწარი. სულ ცოტათი ავცდი... ფორმანის „Hair“ გამახსენდა. ველარასოდეს ვნახე ხულიგანა.

მეოცე წელი გადის. ისევ სიზმარში ვარ, რომელიც არასოდეს მინდა დამთავრდეს და გამეღვიძოს.

მაგარი ფართიაო, მითხრა. და მოვხვდით მაგარ ფართიზე.

ხულიგანას გოგო მოენონა, რომელმაც საკუთარ სახლში წვეულებაზე დაგვპატიჟა. კარგი გარეგნობის, ნორმალური გოგო ჩანდა...

დიდი ოთახი... სიგარეტის კვამლით გაბუღული; შავი ღვინო, „შამპანური“, ჩქარი, გაურკვეველი მიმდინარეობის მუსიკა. გოგოები მოკლე კაბებში ვითომ სექსუალურად ირხეოდნენ, ტანს მუსიკის რიტმს აყოლებდნენ, გაუგებრად მეტყველებდნენ და უაზროდ კისკისებდნენ. კარგი შესახედაობისა კი იყვნენ, მაგრამ გაცილებით უფრო ლამაზები იქნებოდნენ, ადამიანურად რომ მოქცეულიყვნენ.

„ბრიოლინ-რეიბანებიანი“ ბიჭები... „პოლუ-

დერსკები“, „პოლუმნირები“, ვერ გავიგე.

ჩვენი მასპინძელი გოგო ყურადღებას არ გვაქცევდა. თავისთვის დაფარფატებდა სტუმრებს შორის.

– მაგარ პონტში გაგჩითე, – მითხრა ხულიგანამ.

– დაიკიდე, უარესიც ხდება...

კუთხეში ვიდექი განმარტოებით და შავ ღვინოს ვსვამდი. სამწუხაროდ, სრულიად ფიზიკური ვიყავი. ერთი გოგო მომიახლოვდა. უჩვეულოდ ლამაზი გარეგნობის.

– თქვენ წერტ, არა? — მკითხა მორიდებით. ორიგინალური სახე და ლამაზი ტანი ჰქონდა, მოდელიანის გოგოს ჰგავდა.

– ვვლახნი ჩემთვის, თქვენობით ნუ მელაპარაკები, – ვთხოვე მე და გავუღიმიე.

ცოტა დაიბნა, აღარ იცოდა, რა ეთქვა.

– იცი, კაფკას ვკითხულობ, – მითხრა მერე (მაშინ კაფკა იყო მოდამი).

– მოგონს?

– კი, მაგრამ ცოტა მუჟე ხასიათზე მაყენებს.

– სიმჟავეს ყურადღებას ნუ მიაქცევ. ბოლოს ყველა კარგი წიგნი სინათლეს გიტოვებს... ნახე, როგორი ბრძენი ვარ?

გულით გაიცინა. მომეწონა მისი სიცილი. „რა უნდა ამათთან“, – გავიფიქრე ჩემთვის.

იენისის თვე იწურებოდა. ფანჯრები ღია იყო, მაგრამ მაინც საშინლად ცხელია. ვიგრძენი, რომ სული მეხუთებოდა.

– იქნებ ცოტა ხნით ჰაერზე გავგვესირონა...

– იცი, მეც მეზარება აქ ყოფნა, მაგრამ მეგობრები არიან და ნასვლა მერიდება.

– ჩვენც მალე დავბრუნდეთ.

– სხვა დროს იყოს...

– იყოს...

ისევ გაჩუმდა. აქეთ-იქით იყურებოდა, თითქოს რაღაცას ეძებდა. მერე ხელჩანთიდან

კალმისტარი და ფურცელი ამოიღო.

– ხო, მეც ვვლახნი, – ოდნავ განითლდა, – მინდა წაგაკითხო.

ფურცელზე ტელეფონის ნომერი დაწერა და მომცა.

– დაგირეკავ, მე ვეძებ ტალანტებს!

ისევ გულით გაიცინა. როგორ მომწონდა მისი სიცილი. რაღაცნაირად თბილი და გულწრფელი. ფურცელი დაგვეცე და ჯიბეში შევიწახე.

– აუცილებლად დაგირეკავ.

ხულიგანა რბლ სავარძელში ჩაფლულიყო. რაღაც წიგნს კითხულობდა. თავზე დავადექი.

– რას კითხულობ ამ „ბარდაგში“?

– ბავშვობას ვისხენებ...

წიგნს დავხედე.

– ვა, ბურატინო?! – გავიკვირვე, – სად გაჩითე?

– ხო იცი, რა მაგარი ვარ!..

– ვიცი, ვიცი... არ გავიდეტე?..

– მოიცა, დავამთავრებ...

ბოლომდე ჩაიკითხა.

ნასვლისას ჩვენმა მასპინძელმა, „ნორმალურმა“ გოგომ, იკადრა და კარამდე მიგვაცილა. ხულიგანამ „ბურატინო“ გაუნოდა.

– კინალამ გამყვა...

– ააა, – დაიბნა, წიგნი გამოართვა, – თუ გინდა, გაჩუქებ.

– არა, გამდლობთ, მე პინოქიო მირჩენია...

– მართლა? — გაიცინა ნაძალადევად.

– ხო, მაგრამ მაინც რა ტრაკი ყოფილა ეს კარაბას ბარაბასი, – შეიცხადა ხმამაღლა ხულიგანამ, ისე, რომ რაც შეიძლება მეტ სტუმარს გავეგო.

იმ სალამოს მერე ჩვენი მასპინძელი აღარ გვინახავს. რატომღაც, არც მოდელიანის გოგოსთვის დამირეკავს...

იქნებ ღირდა, რომ დამერეკა.

CAPAROL

~ Since 1885 ~

დაუმორჩილებელი

მაია სარიკვილი

იმისი ყველას ეშინოდა, ბიჭის, რომელიც სკოლიდან გარიცხეს და არასდროს პალტო არ სცმია. 17 წლისა იქნებოდა. ეზოში რომ ჩამოდიოდა, ყველანი სახლში ავდიოდით – ზოგნი მშობლების ბრძანებით და ზოგნი – ნებით. ერთხელაც არ ავედი. ქარი იყო საშინელი, გლეჯდა ყველაფერს, ციოდა, მაგრამ ის, როგორც ყოველთვის, ერთი პერანგის ამარა იდგა ცარიელ ეზოში და თავიდან ვერც კი მხედავდა ხის უკან რომ ვიდექი. მერე შემნიშნა, ხელი დამიქნია და მივედი. რომელ კლასში ხარო. მესამეში-მეთქი. სახელიც მკითხა, კიდევ რაღაცები. დამფრთხალი ვპასუხობდი. რატომ არ ახვედი სახლშიო? არ ვიცოდი, რატომ არ ავედი. ჯიბიდან ჭუჭყიანი ცხვირსახოცი ამოიღო, ლოყაზე წამისვა – რაღაც გცხიაო და მე აღარ მეშინოდა მისი. მითხარი, რას ამბობენ ჩემზეო. ვუთხარი: უმამოდ ხარ გაჩენილი, დედაშენიც და ბებიასშენიც ლოთები არიან და ყოველი დაღვეის შემდეგ ერთმანეთს სცემენ, კიდევ, სკოლიდან გაგრიცხეს, ბიჭებს უსამართლოდ ექცევი, რაღაცებს იპარავ კიდევ და ქართველი არა ხარ-მეთქი... ელიმებოდა, ამას რომ ვუყვებოდი და ამიტომ არ შემშინებია. კიდევო? აღარაფერი მახსენდებოდა. ხო, პალტო არა გაქვს-მეთქი... მოდი, კარუსელზე დაგატრიალებო. კარუსელს ყველა სკამი დატეხილი ჰქონდა ერთის გარდა. ხელში ამიყვანა და იმაზე დამსვა, მერე ამ სკამს ჩაეჭიდა ორივე ხელით და გამაქანა. გიჟივით დარბოდა წრეზე ამ ქარში. საოცრება იყო. ბედნიერების ასეთი უცნაური განცდა ცხოვრებაში არ მქონია. ბიჭი, რომლისაც ყველას გვეშინოდა, კარუსელზე მატრიალებდა... უცებ, მამამ დამიძახა მრისხანე ხმით და მივხვდი, დავისჯებოდი, რადგან დამინახეს... „არაა სამიში ბიჭი“

– კარის ზღურბლზევე დავინყე მისი და საკუთარი თავის დაცვა, მაგრამ ვერანაირი არგუმენტი ვერ მომყავდა, რატომ არ იყო სამიში... მერე ბინა გაყიდეს და აღარაფერი ვიცოდი მისი. წლების წინ კი, სკოლაში რომ ვმუშაობდი, ვხედავ, დერეფანში მალა-ლი კაცი მოდის ბავშვთან ერთად. ვიცანი, მივედი, რაღაცები მოფუყევი, მაგრამ ვერაფრით გამიხსენა. ტელევიზიაში ვმუშაობო,

**ვერაფრით
ვპატიობ თავს, რომ
იმის მაგივრად,
დავმდგარიყავი იმ
წყეულ გაყინულ
გატობის მილთან
მასთან ერთად და
მემღერა, თოვას
ვუყურებდი,
ფანჯარასთან
ვიდექი და
ვტიროდი...**

ოჯახიც მყავსო, პალტოც მაცვიაო და წავიდა... თან, ცალი ხელით არკადი გვასალიას ვამაგრებდი ძლივს, ჩემს პირველკლასელ მოსწავლეს. საოცრად ცელქი ბავშვი იყო. 20 წლისა ვიყავი მაშინ, ვითომ მასწავლებელი, რაღაც სისულელეებს ვაკეთებდი, ვავიჯებდი მოსწავლეებს... მოკლედ, ბავშვობისდროინდელი ერთი ხულიგანი, რომელიც კაცად ქცეულიყო, თვალს მიეფარა და

მეორე ხულიგანს მკლავზე ვიყავი სიმწრით ნაფრენილი, ვერ ვაჩერებდი, გავცოფდი და არ შემოხვიდე გაკვეთილზე-მეთქი, ვუყვირე. დავაყენე გატობის მილთან და ისეთი სახით შევხედე, მეგონა, დაფრთხა. დავინყე გაკვეთილი. გარედან კი მისი სიმღერა მესმის, არკადის. კარი რომ გავხსენი და დამინახა, უფრო თავგანწირვით ამღერდა. უმწიფობისაგან ტირილი ამივარდა და მთელი 45 წუთი, არკადი მღეროდა, მე ვტიროდი და ბავშვები თვალგაფართოებულნი უსმენდნენ ამ დუეტს... მხოლოდ ერთი წელი ვასწავლიდი ამ ბავშვებს და მერე სკოლიდან წამოვედი, მაგრამ დღემდე ყველა მათგანი მახსოვს, ყველას თვალის ფერი, ყველას ხმა და მათ სასაცილო ნაწერებსაც დღემდე ვინახავ და ვუფრთხილდები. ახლა ისინი უკვე დიდები არიან, ინსტიტუტებიც დაამთავრეს და მუშაობენ კიდევ... 2-3 წლის წინ კი ბექა ქევბიშვილის ტელეფონის ნომერს გადავწყვიტე შემთხვევით, დაფურეკე, მოვიკითხე ყველა და მითხრა, ერთი ჩვენი კლასელი დაიღუპა, დანარჩენები კარგად ვართო. ვინ-მეთქი და არკადი გვასალია, მეექვსე კლასში რომ ვიყავით, ქუჩაზე გადადიოდა და მანქანა დაეჯახაო... მერე აღარაფერი მესმოდა, რას მეუბნებოდა... არკადის სიმღერა ჩამიდგა ყურებში და გამახსენდა, როგორ ველაპარაკებოდი ერთ ჩემს ბავშვობისდროინდელ დაუმორჩილებელ კაცს სკოლის დერეფანში და როგორ ძლივს ვაკავებდი მეორე დაუმორჩილებელს, რომელიც არ ვიცოდი და თურმე ვერასდროს გააღწევდა ბავშვობიდან... ვერაფრით ვპატიობ თავს, რომ იმის მაგივრად, დავმდგარიყავი იმ წყეულ გაყინულ გატობის მილთან მასთან ერთად და მემღერა, თოვას ვუყურებდი, ფანჯარასთან ვიდექი და ვტიროდი...

იყვანა მოხმარების
ენერჯიზონი 30%-ს.

საიყვანი მანქანა SAMSUNG ახალი ტექნოლოგიით ECO BUBBLE™
ენერჯიზონი ეზღავება ქეჭყის და ზიენავს თქვენს საიყვანზე.
ECO BUBBLE™ ტექნოლოგია ჰიონციუღად ახალი მიდგომია, ამ დროს
საიყვანი იიყვანება ჯადით და აია წყადში გახსნილი საიყვანი საშუალებით.
ბეზგეყები სოვ წყადშიყ ჟი ლიზად აღწევენ ჟაოვიღში და აჟიომენ დეჟებს.
ამასთან ენაჟიენებენ ჟაოვიღს ჰიიჟანდელ სახეს.

ტექნოლოგიით ECO BUBBLE™ თქვენი
საიყვანი იგჟძნობს სიხეფთაჟით
შინიჟებელ სიამოენებანს და თითოეული
ბეზგეყის განსაჟეოთიებელ ზიენავას!

ბარბარა

ბაჩო კვიციანი

ეს ფარდა ჩემს საძინებელ ოთახშია ჩამოკიდებული.

ბებიჩემის ნაყიდა. ძალიან დიდი ხნის წინ. ახალგაზრდა რომ იყო, მაშინ.

ხავერდისაა. კარგად შენახული. ბორდოსფერი. სქელი, მძიმე და რალაცნაირი, დინჯი. თუ შეიძლება, რომ ფარდაზე ასე ითქვას...

მსუბუქი სიო რომ ძვრას ვერ უზამს, ისეთი...

ჰკიდა და არის...

უკვე რამდენი წელიწადია.

ისეთი კარგია, რომ ჯერ ხო ბებიჩემს ჰქონდა ჩამოკიდებული, მერე დედაჩემს მისცა, დედაჩემმა კიდევ მე, ანუ ჩემს მეუღლეს გადასცა და ახლა ჩვენს საძინებელს ამშვენებს.

ვეყვარები ისე, როგორც პატივსაცემ ადამიანს, და ზედმეტად არ ვანუხებ, ანუ გვერდზე არ ვწევ – მის ასაკს და პატივმოყვარეობას ვცემ პატივს.

ფარდა ხომ მაშინ ფარდობს, თუ გამწვანდა და რაიმეს ფარავს, რაიმეს ეფარება, რაიმესგან იცავს მის მიღმა არსებულს...

ხოდა, თუ რაიმე განსაკუთრებული საჭიროება არ არის, ხელს არ ვკიდებ.

ჩაკერებულ, პანანინა იარლიყზე უკვე ძლივს გასარჩევად, ჩეხურ ენაზე აწერია: „Bavlna - mill Barbara“.

ამიტომ ბარბარას ვეძახი. ჩემთვის.

გარედან შემოსულ დღის სინათლეს თითქოს ამძიმებს, ფილტრავს და ოთახს დამატარობელი, ძილისმომგვრელი, მომთენთავი სიმუქით ავსებს.

ბარბარასთან ერთად იწყება ჩემი ყოველი ახალი დღე. ახალ დღესთან ერთად

კი, თითქმის ყოველდღე ერთი და იგივე შინაარსის თეატრალური მონოლოგი ჩემს გულში:

აი, ამ ფანჯრებზე ჩამოფარებული ბორდოსფერი ბარბარას მიღმა რიგითი უმადური მოქალაქე ცხოვრობს.

რომელსაც წარმოდგენაც არ აქვს, რამდენს აკეთებს სახელმწიფო მისთვის...

ის, ანუ მე – საშუალო სტატისტიკური ცინიკოსი, კონფორმისტი ვარ, არაფრის-მთქმელი სოციალური სტატუსით და არაფრისმომცემი წლიური შემოსავლით.

ჰოდა, რადგანაც არაფინ არაფერს მეუბნება და არაფერს მაძლევს, ბარბარა მაქვს ჩამოფარებული ჩემს ფანჯრებზე და საკუთარ ოთახში არაფრისდიდებით არ ვუშვებ:

ჰაერში გაშვებულ ქალაქის გველს, წარწერით: „გასაკეთებელი კიდევ ბევრია!“

უჩვეულო აქ თითქოს არაფერია, თუ არ ჩავთვლით, რომ ქალაქი ტუალეტისაა, თანაც... გამოყენებული.

მინფიცირებულ ტელევიზორებს, რომლებიც მოხეტიალე, კანიბალი ზომბებივით ქუჩაში დაეთრევიან, ხეებზე ამძვრალან, ჰაერში ლივლივებენ, სახლის სახურავზე ჟიმაობენ, მეტალის ფარეხებს შორის დარჩენილ სივრცეში შეკვეთებულები მასტურბირებენ და კიდევ ათას ოხრობას და სიავსს სჩადიან.

ყველაზე მეტად, მათი მეშინია.

თუ იცით, რა მიცავს უსირცხვილობის, ფსიქიკური აშლილობის, უვიციობის, პროვინციალიზმის, უსინდისობის, უსქესობის, უასოობისა და უსასოების მომაკვდინებელი ვირუსებისგან, რომელსაც დღევანდელ ჩვენს ქვეყანაში

ლორწოვანი საშოდან მდედრი ვირთხა (ან გნებავთ, ძუ მგელი, ან დედა-ურჩხული) – ქართული ტელეარხების დიდი უმრავლესობა და თანამედროვე საზოგადოების გარკვეული ნაწილი უხვად აფრქვევენ?..

ბარბარა.

თუ იცით, როგორ ვიცავ თავს აი, იმ დედა-ურჩხულის უზარმაზარ კლიტორ-შომპოლისგან, რომელიც ჩვენი მოქალაქეების კარგად გარკვეული ნაწილის სხეულში სპინალური გზითაა შეყვანილი?

ბარბარა მაქვს ჩამოფარებული.

იქნებ იცით, თავიდან როგორ ვიცვლებ დღევანდელი „გმირების“ ხელით ჩამოკიდული ყალბი მზის დამაბრმავებელ სხივებს, ბირთვული აფეთქების შუქზე ძლიერი რომ არის?

ბარბარათი ვახშობ...

ძალიან მიყვარს ეს ბორდოსფერი ბებერი – ჩემი მედდა, მხრებგამლილი მცველი, მზისგან გახუნებული ხავერდის მემატთანე.

და ამ ბოდვა-მონოლოგის დასასრულს: ბარბარაჩამოფარებულ ჩემს ოთახში მზეც უზარმაზარი ანათებს და ათბობს! ოღონდ – სხვანაირი.

ქალაქის გველებიც ლივლივებენ ჭერში და მართობენ!

მაგრამ – სხვანაირი.

სიხარული, აღტაცება და მშვენიერებაც ბევრია!

თუმცა – სხვანაირი!

უბრალოდ, გვერდზე ვარ განუული. იმიტომ, რომ დღეს ასე მიჩვენია...

და განუული მაქვს...

ფარდა.

KILOKILLER

კილოკილარი

სრულყოფილი იარაღი სხეულის დახვეწილი ფორმის მისაღებად

- აქვეითებს მადას ▪ განიჭებთ ენერჯიას ▪ წვავს ცხიმებს ▪ აფერხებს ცხიმებისა და ნახშირწყლების შეწოვას ▪ ხსნის შეშუპებას ქვედა კიდურებში
- აწესრიგებს კუჭ-ნაწლავის მოქმედებას ▪ ავსებს დიეტით გამოწვეული ვიტამინების დეფიციტს ▪ გამოყავს ტოქსინები ▪ ებრძვის ცელულიტს

სხეულის ბიოლოგიურ რიტმზე დაფუძნებული სამმაგი სტრატეგია:

კილოკილარი დილა

კილოკილერი "დილა" - განდევნის ცხიმებს.

ზეთისხილის, მწვანე ჩაისა და მწვანე ყავის ერთობლივი მოქმედება ამცირებს ცხიმების ჩალაგებას ორგანიზმის ენერგეტიკული დანახარჯების გაზრდის გზით.

ციტროდონის, ველური იაჟუჟუნას და ალუბლის ყუნწის ექსტრაქტები აძლიერებენ ტოქსინების გამოყოფას ორგანიზმიდან. ხელს უწყობენ ცხიმოვანი ქსოვილის დრენირებას და ამცირებენ ფორთოხლის კანის ეფექტს.

კილოკილერი "დილა" კვებავს ორგანიზმს მასში შემავალი 10 ვიტამინის (C, E, B3, B5, B6, B2, B1, B12, B9, B8) დახმარებით.

კოლას თხილში შემავალი კოფეინი ასტიმულირებს ცენტრალურ ნერვულ სისტემას, ზრდის ყურადღების კონცენტრაციას, ებრძვის ძლიანობას.

ვიტამინების ზოგადგამაჯანსაღებელი მოქმედება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია დღის განმავლობაში ენერჯის შესანარჩუნებლად.

კილოკილარი შუადლე

კოლოკილერი "შუადლე"- ზღუდავს ცხიმების შეწოვას.

ციტრუსისა და ვაშლის პეპტინების ნაზავი ეფექტურად აქვეითებენ მადას, რითაც ზღუდავენ ცხიმებისა და შაქრის შთანთქმას.

ვაშლის ძმარი ცნობილია როგორც ცხიმების დაშლელი, იგი ხელს უწყობს საჭმლის მონელების პროცესებს და ხვეწავს სილუეტს.

კოლოკილერი შუადლე ამცირებს კვებათა შორის მცირე ნახევსების სურვილს და ამცირებს კალორიების ათვისებას.

კილოკილარი სალამო

კილოკილერი "სალამო"- წვავს ცხიმებს.

ტაბლეტის შემადგენლობაში შემავალი ქრომი აქვეითებს მადას და აძლიერებს ნივთიერებათა ცვლას. პაპაიას ექსტრაქტი განდევნის ცხიმებს, რითაც ხელს უშლის ცხიმების დაგროვებას ცხიმოვან ქსოვილებში.

კაკაოს და ფორთოხლის ქერქის ექსტრაქტები ახდენენ თერმოგენების სტიმულირებას, აძლიერებენ ცხიმების წვას და ხელს უშლიან მათ დაგროვებას.

ანანასის და ყურძნის ექსტრაქტები აუმჯობესებენ სისხლის მიმოქცევას, რის ხარჯზეც იხსნება შეშუპება ქვედა კიდურებში და აქტიურება ცხიმების წვა.

მიღების წესი და დოზირება:

- "კილოკილერი" "დილა" - 1 აბი გახსნილი 1 ჭიქა წყალში საუზმის მიღების დროს.
- "კილოკილერი" "შუადლე" - 1 აბი გახსნილი 1 ჭიქა წყალში. მიიღეთ ნახევარი საათით ადრე სადილამდე.
- "კილოკილერი" "სალამო" - 1 აბი გახსნილი 1 ჭიქა წყალში. მიიღეთ ვახშმის წინ.

14 დღე მოქმედებისთვის

წონა: - 4.9 კგ

თამოს გარშემოწერილობა: - 3 სმ

KILOKILLER • მწარმოებელი: ნუტრისანტე საფრანგეთი

PRIVET IZ BAKU

სამშენობლო და რეკონსტრუქციის კომპანია

ბევრი ცუდი თვისება მაქვს და მათ შორის ერთი, განსაკუთრებით საშინელი – ზოგჯერ ადამიანებს ფეხსაცმელზე ვაკვირდები ხოლმე და მეჩვენება, რომ ამ ნიშნით, მათი ამოცნობაც კი შემიძლია. თუმცა (რადგან) იმასაც ვხვდები, რომ ეს ცუდი თვისებაა, ზოგჯერ მის გამოსწორებასაც ვცდილობ, მაგრამ ყოველთვის ამას ვერ ვახერხებ და თავლიც სხვისი ფეხსაცმელებისკენ, მაინც უნებლიეთ გამიბრბის.

ერთხელაც (რამდენიმე წლის წინ), შუა ზაფხულში, მერაბ კოსტავას სახელობის ქუჩაზე, ერთი ჩვენებური დეპუტატი შემხვდა, რომელსაც ფეხებზე მაშინვე, შეხვედრისთანავე დავეხდე (მაინც, ყოველი შემთხვევისთვის) და აღმოვაჩინე, რომ მას (ძალიან ვინრო შარვალზე) ძალიან შავი ფერის ისეთი წვეტიანი ფეხსაცმელები ეცვა, რომ შევემინდი კიდევ. უცებ ისიც კი გავიფიქრე, რომ მასსავით (შუა ზაფხულში), ასეთი გრძელი, შავი და პრიალა თხილამურებით რომ დავდიოდე, ალბათ ძალიან მალე, მეც პარლამენტში აღმოვჩნდები-მეთქი და ამიტომაც ეს შიში კარგა ხანს გამყვა.

ბაქოში ჩასვლისთანავეც, ის ჩვენი დეპუტატი იმიტომ გამახსენდა, რომ პირველივე აზერბაიჯანელს, რომელიც ბაქოს აეროპორტში გავიცანი, სწორედ ზემოთ აღწერილის მსგავსი ფეხსაცმელი ეცვა. თუმცა, იმ პირველივე აზერბაიჯანელის მსგავსად, ბაქოში მხოლოდ კარგი ადამიანები მხედებოდნენ და საქართველოსადმი არაკეთილად განწყობილი აზერბაიჯანელი, იქ არც მინახავს. ჩემთვის ისიც აღმოჩენა იყო, რომ ბაქო ძალიან ლამაზი ქალაქია და მისი ძველი ნაწილი კი – უბრალოდ, საოცრება და ამიტომაც ძველი ბაქოს ქუჩებში იმდენი ვისეირნე, სანამ ფეხები არ ამტკივდა. სამაგიეროდ, საერთოდ არ ამტკივდა თავი, როგორც მოველოდი, რადგან (ჩემდა გასაკვირად) ისიც აღმოვაჩინე, რომ ბაქოში ნავთობის სუნი არც კი იგრძნობა. იმ ქართველებისგან კი, ვინც ხშირად სტუმრობს ამ ქალაქს, ისიც გავიგე, რომ ბაქო ძალიან სწრაფად იცვლება და შენდება, და ძალიან მალე, ალბათ, სწორედ ისეთი იქნება, როგორც (მაგალითად) დუბაია. რასაკვირველია, თვითონ ბაქოელებსაც განსხვავებული აზრები აქვთ იმ ცათამბჯენებთან დაკა-

ვშირებით, რომელთა ნაწილი უკვე ააშენეს (ან აშენებენ), მაგრამ რაც ძალიან თვალმისაცემია, აქ მშენებლობისა და განვითარების დაუფერებელი ტემპები და მასშტაბებია. მართალია, ამ აღმშენებლობას დიდი ფული განსაზღვრავს, მაგრამ ჩვენი არქიტექტურული წარმატებები, მაინც ძალიან მოკრძალებულად გამოიყურება ჩვენს მეზობელ ქვეყანასთან შედარებით. სხვათა შორის, ალბათ, ქართული ხასიათის რომელიმე უცნაურ თავისებურებას უნდა მიეწეროს იმ

ერთი საუკუნის წინ ქართველებისთვის ბაქო გასილებით ახლობალი ქალაქი იყო, სადას ქართული სკოლაც არსებობდა. სწორედ იმ ქართული, თამარ მეფის სახელობის ბიძნაზიის მონაფე იყო მშენიარი ნინო ყიფიანი, რომელსაც ბაქოს ვაჟთა ბიძნაზიის მონაფე ალი ხან შირვანშირი თავდავინყებით შეუყვარდა. მართალია, ეს ამბავი (სინამდვილეში) ყურბან საიდის მსოფლიო ბესტსელერში მოხდა, მაგრამ როგორც ბორხესი იტყოდა, წიგნებში აღწერილი სიყვარული, ზოგჯერ უფრო ნამდვილია, ვიდრე რეალობა, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ.

ფაქტის ახსნა, რომ მეზობლებისადმი ინტერესი საქართველოში მხოლოდ მინიმალურად არსებობს. სამაგიეროდ, არსებობს სტატისტიკა, რომლის თანახმადაც თბილისიდან ბაქოსკენ თითქმის ცარიელი მატარებელი მიდის და პირიქით – ბაქოდან თბილისისაკენ მომავალ მატარებელში ცარიელი ადგილის აღმოჩენაც კი ძნელია. არადა, საქართველოს რამდენი მოქალაქე აღმოაჩენდა (ჩემსავით პირდაღებულ მდგომარეობაში) ბაქოში ჩასვლისთანავე იმ საოცარ ქალაქს, რომელიც რადიკალურად განსხვავდება ჩვენი სტერეოტიპული

წარმოდგენებისაგან.

სხვათა შორის, თუნდაც ერთი საუკუნის წინ ქართველებისთვის ბაქო გაცილებით ახლობელი ქალაქი იყო, სადაც ჩვენი არცთუ მცირე კოლონიის გამო, აქ ქართული სკოლაც არსებობდა, თეატრიც და გაზეთიც. სწორედ იმ ქართული, თამარ მეფის სახელობის გიმნაზიის მონაფე იყო მშენიერი ნინო ყიფიანი, რომელსაც ბაქოს ვაჟთა გიმნაზიის მონაფე ალი ხან შირვანშირი თავდავინყებით შეუყვარდა. მართალია, ეს ამბავი (სინამდვილეში) ყურბან საიდის მსოფლიო ბესტსელერში მოხდა, მაგრამ როგორც ბორხესი იტყოდა, წიგნებში აღწერილი სიყვარული, ზოგჯერ უფრო ნამდვილია, ვიდრე რეალობა, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ.

ბაქოელი მწერლის იმ მშვენიერ წიგნში კი, ერთი ისეთი პერსონაჟიც არსებობს, რომლის სახლის ეზოშიც, ერთ მშვენიერ დღეს, ნავთის მოჩუზჩუხე წყარომ ამოხეთქა და ასეთი რამ მეცხრამეტე საუკუნეში მართლა ხდებოდა. თუ სწორად მახსოვს, პირველი ჭაბურღილიც ბაქოში ჯერ კიდევ 1848 წელს (ამერიკაზე უფრო ადრე), დასცეს შავი ოქროს მადიებლებმა და ბაქომ მთელი მსოფლიოდან მიიზიდა სწრაფად გამდიდრების მსურველები. ასეთები, რა თქმა უნდა, ძალიან ბევრნი იყვნენ და ბაქოც ძალიან სწრაფად შეიცვალა. ყოველ შემთხვევაში, ლაშა-გიორგის, რომელიც მეცამეტე საუკუნეში ესტუმრა ბაქოს, ეს ქალაქი სულ სხვანაირი დახვდებოდა, თუმცა ისტორიულ წყაროებში (სამწუხაროდ) არ არის დაკონკრეტებული, თუ ვისი ქორწილის გამო ეწვია მეზობელ ქვეყანას ქართველი მეფე. რაც ისტორიულად დადასტურებულია, ეს ჩვენი უძველესი ნათესაობაა და დღევანდელი აზერბაიჯანელების წინაპრებს შორის, ჩვენი მონათესავე ალბანელებიც იყვნენ. უფრო გვიან (განსაკუთრებით მეცხრე საუკუნიდან), კავკასიის ალბანურ მიწებზე თურქმანული მოდგმის ტომებმაც დაიწყეს დასახლება და სწორედ ამიტომაც თვლიან მეცნიერები, რომ აზერბაიჯანელი ხალხის ერად ჩამოყალიბება, მრავალეროვნული ეთნოგენეზის შედეგია. ალბანეთი ერთ-ერთი უძველესი ქრისტიანული ქვეყანაც იყო კავკასია-

ში, მაგრამ ისლამიზაციის შემდეგ, ძველი სარწმუნოების გარდა, მათ ძველი ალბანური დამწერლობაც დაკარგეს. ძველი ალბანეთი კი (ანუ ახლანდელი აზერბაიჯანი), ზოროასტრიზმის სამშობლოც იყო და გასაკვირიც არ არის, რომ პირველი ცეცხლთაყვანისმცემლები სწორედ აფშერონის ნახევარკუნძულზე გაჩნდნენ, რადგან აქ, მათთვის ყველაზე შესაბამისი ბუნებრივი პირობები არსებობდა. სხვათა შორის, აქვე ოდითგანვე არსებულ „მიდიურ ნავთს“ ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე მეშვიდე საუკუნეში მოიხსენიებს ერთი რომელიღაც ავტორი. თუნდაც ამიტომ, გულუბრყვილოდ მეგონა, რომ ბაქოში ყველგან ნავთის სუნი იდგა, მაგრამ (როგორც უკვე ვთქვი), პირველივე დღეს აღმოვაჩინე, რომ ეს არის ერთ-ერთი ყველაზე სუფთა და გემრიელი ქალაქი, რომელიც ოდესმე მინახავს და სამწუხაროა, რომ ქართველებმა უკვე მსოფლიოს მრავალი ქალაქი და ქვეყანა ავითვისეთ და მეზობელი ქვეყნის მშვენიერ დედაქალაქს კი, საერთოდ არ ვიცნობთ. არადა ეს ის ქვეყანაა, სადაც 1920 წელს რუსმა ბოლშევიკებმა

საქართველოს მტრები და მოწინააღმდეგეები ვერ მოძებნეს და საქართველომაც კიდევ ერთი წლით შეინარჩუნა ნამდვილი დამოუკიდებლობა. უფრო ადრე კი, 1918 წლის მაისში, მაშინდელმა ადერბეიჯანმა, პირველმა ცნო ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა და ამ თვალსაზრისით, მხოლოდ აზერბაიჯანელებმა დაასწრეს შორეულ და ახლობელ არგენტინელებს. როგორც ჩანს, გენეტიკური მესხიერება, ძველ ნათესაურ კოდს მაინც ინარჩუნებს და შირვანშაჰების კეთილგანწყობა ქართული სამეფო კარისადმი, სულაც არ იყო შემთხვევითი. მართალია, მათი ქართველებისადმი დამოკიდებულება, ზოგჯერ რადიკალურად იცვლებოდა, მაგრამ ზემოთქმულში დამნაშავეები, რასაკვირველია, არცთუ იშვიათად, ჩვენც ვიყავით ხოლმე. საბედნიეროდ, ახლა, ოფიციალურად მაინც, მეგობარი სახელმწიფოები გვქვია, მაგრამ თუ უფრო მეტი არ გვეცოდინება ერთმანეთის შესახებ, რასაკვირველია, უფრო მეტი ალბათობა იქნება იმისა, რომ ერთმანეთი დაეკარგოთ და ერთ (არაბენდიერ) დღეს იმასაც აღმოვაჩინოთ,

რომ ჩვენს მეზობლად არ არსებობს ხალხი და ქვეყანა, რომელიც გვიყვარს. რა თქმა უნდა, ძნელია, იყო ნამდვილი ქრისტიანი, და – არათუ მტრის, მეზობლის შეყვარებაც კი უჭირთ ხოლმე ზოგჯერ ადამიანებს, მაგრამ მთავარი საშიშროება, მაინც სიძულვილია და მისი წამალი კი – მაინც ცოდნაა.

არადა, ჩვენ თითქმის არაფერი ვიცით აზერბაიჯანული ხელოვნებისა და ლიტერატურის შესახებ, და ძალიან ზედაპირული, ზოგჯერ მცდარი და მხოლოდ სტერეოტიპული წარმოდგენები გვაქვს მათი კულტურისა და ტრადიციების შესახებ. ჩვენ ისიც კი არ ვიცით, რომ არათუ ჩვენზე ძველი, მთელ კავკასიაში ყველაზე ძველი ეკლესია აზერბაიჯანში მდებარეობს და აზერბაიჯანელი ბავშვები, ქართველი პატარებივით, დღემდე აღნიშნავენ ჭიაკოკონობას და ესეც, გენეტიკური მესხიერების ერთ-ერთი თვალსაჩინო გამოვლინებაა, რადგან ბავშვებს უფროსები ამ დღეს არაფერს შეახსენებენ ხოლმე და მათ მაინც ზუსტად ახსოვთ, თუ რომელ ღამეს უნდა დაანთონ ცეცხლი, და ასე გრძელდება უკვე ოცდაათი საუკუნე...

ოცდაათი კი არა, მხოლოდ სამი სართული ამოიყვანეს, მაგრამ ერთხელ პრეზიდენტმა სააკაშვილმა ტელეინტერვიუში თქვა – ისეთი მოლოდინით ვაკვირდები გალაკტიონის ძეგლთან მშენებარე პირველი ქართული ცათამბვჯენის დასრულებას, რომ ზოგჯერ გავჩერდები და სართულებს ვითვლიო. მართალია, მერე ჩვენთან ომი იყო და ყველაფერი გაჩერდა, აზერბაიჯანელებმა კი ამასობაში, ერთი კი არა, რამდენიმე ცათამბვჯენი ააშენეს, რადგან ჩვენზე ბევრი ფული აქვთ, მაგრამ ფული მაინც არ არის ყველაზე მთავარი. უფრო სწორად, თუ მიწისზედა ნაგებობის აშენებას (მით უმეტეს, ცას რომ უნდა მიეზღინოს), დიდი ფული სჭირდება, მიწისქვეშა ცვლილებას, იმდენად არა ფინანსური, რამდენადაც სულ სხვა რესურსების ამოქმედება ესაჭიროება. ასეც მოხდა ბაქოში (ჩვენგან განსხვავებით) და ბაქოს მიწისქვეშა გადასასვლელებში, შარდის სუნის კი არ დგას და ჩვენთვის სრულიად დაუჯერებელი სისუფთავეა. ჩვენც და აზერბაიჯანელებიც, ორივენი პოსტსაბჭოური ქვეყნების მოქალაქეები ვართ და მეოცე საუკუნეშიც მსგავსი თავგადასავალი და პრობლემები გამოვიარეთ, მაგრამ ზოგიერთი საკითხის მოგვარებაში, ისინი ამკარად ჩვენზე წინ არიან. რთული მაგალითების მოყვანაც შემოიძლია, მაგრამ მეტი დამაჯერებლობისა და თვალსაჩინოებისათვის, ძალიან მარტივ და უბრალო მაგალითს გავიხსენებ.

ბაქოს ულამაზეს ბულვარში სეირნობისას (გადაუდებელი საჭიროების გამო), იქვე, ბულვარში მდებარე საზოგადოებრივ ტუალეტში აღმოჩნდი და ისეთი შოკი მივიღე, რომ კინალამ გადამავიწყდა იქ მოხვედრის მიზეზი. ჩემი გაოცება კი გამოიწვია მართლა დაუჯერებელმა სისუფთავემ, რადგან არაფერი მსგავსი თბილისსა და საქართველოში (რომელიმე საზოგადოებრივ ტუალეტში), არასოდეს მინახავს. ჩვენ ყოველთვის ვამაყობთ ჩვენი წარსულით, მაგრამ ხშირად გვავიწყდება, რომ კულტურა მხოლოდ სვეტიცხოველს არ ნიშნავს და როცა თბილისის ქუჩებში (დღემდე), პირდაპირ ფანჯრებიდან და აივნებიდან ყრიან ნაგავს, ეს მხოლოდ ჩვენს უკულტურობაზე მეტყველებს.

ბაქოში კი (ისევე, როგორც ნებისმიერ ევროპულ ქალაქში), ნაგვის სწორედ ისეთი უზარმაზარი ურნები დგას, სადაც ნაგავს, ნახატებისა და წარწერების მიხედვით, წინასწარ ახარისხებ, ამიტომ (მაგრამ არა მხოლოდ ამის გამო), ისიც მომეჩვენა, რომ ჩვენზე აღმოსავლეთით მდებარე ბაქო, ჩვენზე მეტად დასავლური და ევროპული. რასაკვირველია, ჩვენსავით ჯიბებსდახამებულ ადამიანებს, იქაც ნახავთ, მაგრამ მათ (ჩვენგან განსხვავებით), იმდენი ევროპული,

ჩვენს და აზერბაიჯანელების, ორივენი პოსტსაბჭოური ქვეყნების მოქალაქეები ვართ და მეოცე საუკუნეში მსგავსი თავგადასავალი და პრობლემები გამოვიარეთ, მაგრამ ზოგიერთი საკითხის მოგვარებაში, ისინი აშკარად ჩვენზე წინ არიან.

მხოლოდ ქვეითებისათვის განკუთვნილი ქუჩა და მოედანი აქვთ, რომ აუცილებლად შეგმურდებათ, თუ ფეხით სეირნობისას კარგი ამინდიც დაგემთხვევათ. ალბათ, დამთხვევა იყო, რომ მასპინძლებმა, წიგნების საოცარ მუზეუმთან ძალიან ახლოს დაგვასახლეს, მაგრამ, ალბათ, არ იყო შემთხვევითი, რომ ბაქოში ჩვენსაზე უკეთეს წიგნის მაღაზიებშიც მოხვდით და წიგნების ძეგლიც ვნახე. მეტიც, ისიც კი მომეჩვენა (ალაგალაგ), რომ აზერბაიჯანის დედაქალაქი, ბარსელონასაც ნაგავს და თბილისისაგან განსხვავებით, ბაქოში საბჭოური არქიტექტურა თითქმის აღარ არსებობს. აზერბაიჯანელებმა საბჭოთა პერიოდში აშენებული მასივების კორპუსებიც

ისეთი მონდომებით შეფუთეს, რომ ერთი შეხედვით, თანამედროვე არქიტექტურა გეგონება. რაც ბაქოში ნამდვილად ახლად აშენებულია, რამდენიმე ევროპული დონის საკონცერტო დარბაზია და ერთ-ერთი მათგანი (ამასწინათ) ბიორკსაც კი მასპინძლობდა.

თუმცა, აზერბაიჯანელებმა, ჩვენც ისეთი მონდომებით გვიმასპინძლეს, რომ ჩემი ძველი და არასწორი წარმოდგენების გამო დაუფარავად მელიმებოდა კიდეც, რადგან ახალგაზრდობაში მართლა გულუბრყვილოდ მეგონა, რომ სტუმართმოყვარე ხალხი მხოლოდ ჩვენ, ქართველები ვიყავით. ამიტომაც ყოველთვის მაღლობელი ვიქნები ქალბატონი ჯულიეტ სქოფილდისა, რომელიც იმ ინგლისურ ორგანიზაციას ხელმძღვანელობს, ვისი დამსახურებითაც ბაქოში აღმოჩნდი ბატონ გურამ ოდიშარისა და ბესო ხვედელიძესთან ერთად. აზერბაიჯანელ მწერლებსა და მკითხველებსაც სწორედ იმ ინგლისური ორგანიზაციის მიერ გამოცემული საერთო კავკასიური ლიტერატურული კრებულები ჩავუტანეთ და მომავალი ურთიერთობებიც დაგვეგმეთ. თუმცა რამდენიც არ უნდა ვისაუბრო აზერბაიჯანული ლიტერატურის ან ბაქოს ცათამბვჯენების შესახებ, ყველაზე შთაბეჭდილები ჩემთვის მაინც იმ კეთილგანწყობის აღმოჩენაა, რომელიც აზერბაიჯანელებს ქართველების მიმართ გააჩნიათ. ჩემი წიგნის აზერბაიჯანულ ენაზე მთარგმნელ რამილია ალიევას კი, საქართველო ისე უყვარს, რომ ამ მთარგმნის ჰონორარზე უარი თქვა და რა გასაკვირია, რომ ამ მეზობელი ქვეყნის დედაქალაქიდან, აღფრთოვანებული ჩამოვედი...

p.s. ბავშვობაში (მგონი კაი სიჭაბუკემდე), მეზობელი აზერბაიჯანის შესახებ, ერთადერთი, რაც ვიცოდი, მხოლოდ ის დებილური ანეკდოტი იყო, რომელიც მაშინ ჩემსავით ყველამ იცოდა (ალბათ) და ამიტომაც აქ, მხოლოდ იმ ეროტიული ანეკდოტის ფინალს გავიხსენებ: „Privet iz baku, priekhat ne mogu“.

p.p.s. სხვათა შორის, აზერბაიჯანელებმა უკვე დაიბრუნეს ლათინური, კირილიცას ნაცვლად...

FM
სენტი
98.0

აღარ ფიქრობთ კინოზე?!

ავტორი ქეთევან სადღოზელაშვილი
 ფოტო: ელდარ შენგელაიას პირადი არქივი

თუკი მაშინ ექვსი წლის იყო, გამოდის, რომ 1939 წელია, სტალინური კამპანიების პიკი. „ექიმთა საქმე“ მოთავებულია, ანუ, „დამნაშავე“ ექიმები დაჭერილ-დახვრეტილია და „სუკი“ მორიგ სადამსჯელო კამპანიას იწყებს დასავლეთის წამბაძველების გამოსაშკარავებლად. კინოსტუდიასაც მიადგებიან, მაგრამ იქ ეუბნებიან – დასავლეთის მოტრფიალები არა და ნაციონალები რამდენიც გინდათ, იმდენი გვყავსო. ძებნა-ძებნაში „დამნაშავეს“ მაინც აღმოაჩენენ, სამამულო მულტიპლიკაციას – აბა, ეს რა არის, ამერიკულს ბაძავს და დისნეისგან სწავლობსო. მოკლედ, გარემო ეგეთია, ეპოქაც.

ერთხელაც, დედა ეუბნება – კინოსტუდიაში წაგიყვან და ფილმს გაჩვენებ, მაგრამ ეს სურათი სპეციალურმა კომისიამაც უნდა ჩაიბაროს და არ მიინდა შეგამჩნიონ, თანაც, სასაცილო რაღაც უნდა იყოს და შეძლებ, რომ არ გაიცინო? დიდი საიდუმლოს მოლოდინში – არ გავიცინებო, დაპირდა. იქ, დიდ სავარძლებში კომისია იყო ჩაფლული, მათ უკან, კუთხეში დაჯდა და თვალეზგაფართოებული შეაცქერდა ეკრანს, რომ არ გასცინებოდა, პირზე ხელი ჰქონდა მიჭერილი და პირველად უყურებდა დისნეის მულტფილმს. როცა ეს საოცრება დამთავრდა და კომისიაც წავიდა, ისევ იქ იჯდა, სავარძლების უკან, პირზე ხელაფარებული და გაოგნებული, მერე დედა შემოვიდა და მეორე გასასვლელიდან გაიყვანა – ეს შთაბეჭდილება დღემდე ახსოვს ელდარ შენგელაიას და დარწმუნებულია, რომ ცხოვრებას სწორედ ასეთი შთაბეჭდილებები ქმნის. თუნდაც ის, ომის

პერიოდში მამას რომ გაჰყვა კინოგადაღებაზე, ბაკურციხეში. მაშინ კინოსტუდიიდან იმდენი ადამიანი განიწიეს ფრონტზე, რომ დიდ მანქანას, რომელზეც აპარატურა იყო განთავსებული, თავად ნიკოლოზ შენგელაია მართავდა, შვილი გამნათებლად გამოიყენა, ფოლგით გადაჭიმული ოთხკუთხედი დეკორაცია ისე უნდა დაეჭირა, რომ მსახიობს მზის ანარეკლი მოხვედროდა სახეზე. რაც მთავარია, არ უნდა განძრეულიყო, ეს ძნელი იყო ბავშვისთვის, რომელიც გაქვავებული იდგა და ფიქრობდა, თუ შეირხეოდა, მამას ვეღარ დაეხმარებოდა. მძაფრი განცდები მერეც ბევრი იყო – 9 წლისას მამა გარდაცვალდა, ინფარქტით, თუმცა, მაშინ ასე უთხრეს – გული გაუსკდაო, იმდენად ვერ აკავშირებდა სიკვდილს მამასთან, ან იმდენად არ ესმოდა მოვლენის ტრაგიზმი, რომ ბავშვური გამოსავალი ნახა – შევუკეროთ გულიო. მერე, დიდი ხნის მერე იტყვის – მამაჩემის ნაადრევი გარდაცვალება, ალბათ, იმის ბრალი იყო, რომ ბევრი ფილმისა და სცენარის განხორციელება ვერ შეძლო, რაც იგივეა, დედას საშოდან შვილი რომ მოაცილოო. „ელისოს“ რეჟისორი ეიზენშტეინთან, დოჟენკოსთან და პუდოვკინთან ერთად დიდ რეჟისორთა ოთხეულში კი შევიდა, მაგრამ საქმეები ისე არ წაუვიდა, როგორც მისი ნიჭისა და შეძლების პატრონს ეკუთვნოდა. როცა თვითნასწავლმა რეჟისორმა (20-იან წლებში პროფესიულ განათლებას სად მიიღებდა?!) და კოტე მარჯანიშვილის ასისტენტმა „ელისო“ გადაიღო, რეჟიმი იმდენად მძლავრი არ იყო და ფილმიც რაღაცნაირად გაძვრა, მაგრამ დადგა

სტალინის მძვინვარების ხანა და ნიკოლოზ შენგელაიამ, რომელმაც „26 კომისარი“ გადაიღო, პოლიტიკური შეცდომა დაუშვა – 26 კომისრების ეპოპეაში სტალინი არ მონაწილეობდა. ეს სიმართლე რეჟისორს ძვირად დაუჯდა – სტალინი მარტო ბელადი კი არა, კინემატოგრაფიის მინისტრიც იყო, მისი აზრი კი – ვერდიქტი, ამიტომ ფილმი აკრძალეს. მერე შოლოხოვის „აუთენსიკური ყამირის“ გადაღება უნდოდა და აქ უკვე ბერია ჩაერია – სურათი დახურეს. ბერიას მოთხოვნა – კოლექტივიზაციაზე გადაელო ფილმები – ნიკოლოზ შენგელაიამ არ შეასრულა. ამან კიდევ – გული შევუკეროთო.

დედასთან განსაკუთრებული ურთიერთობა აკავშირებდა, რადგან სახლში ის იყო დედა და არა ქართული კინოს ვარსკვლავი – სადილსაც ამზადებდა, აჭმევდა, უვლიდა, ბარათებით რაღაცას შოულობდა, უმამო ბიჭებს მამის საზომით ზრდიდა. ხშირად ნატო ვაჩნაძის შვილობა ნამდვილი წამება ხდებოდა – ისე იქცეოდა, როგორც ყველა ბავშვი, მასწავლებლები კი – შენ იმიტომ იქცევი ასე, ნატოს შვილი რომ ხარო. „არადა, არასოდეს მისარგებლია ამით, პირიქით. 1940 წელს სკოლაში წავედი და დაიწყო კიდევ ომი. გარკვეული ჰიგიენური მოსაზრებით ყველას თავს გვპარსავდნენ და აღარაფერი ესთეტიური ჩემში არ რჩებოდა – გადახოტრილი თავი, გამოვარდნილი ყურები. როცა ქუჩაში მივდიოდით, დედას აჩერებდნენ და მეც თავზე ხელს მისვამდნენ – რა კარგი ბავშვიო, ამაზე ვგიჟდებოდი, ხო ვიცოდი, როგორც ვიყავი. ერთხელაც, დედას ვუთხარი – მე მივდივარ ათი

6 წლის ელლარ ზენბალაია

ნატო ჰაჩნაძე, ნიკოლოზ ზენბალაია

ნაბიჯით წინ, ან ათი ნაბიჯით უკან, შენ იარე, ილაპარაკე, მე მოგდევ, ოღონდ შენს გვერდით არ ვიქნები. ასე დავდიოდით, ერთად რომ არავის ვე-ნახეთ“.

როცა მოსკოვში წავიდა, ქართული მოთხოვნა – იცხოვრო საზოგადოების სურვილების მიხედვით – აღარ უგრძენია, დიდი ქალაქი თავისი ომისშემდგომი გაჭირვებით ცხოვრობდა და მისთვის არავის ეცალა. თვითონაც გაიტაცა გარემომ – რა ტყუილად დაკარგა დრო პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში, როცა მეგობრების ხათრით ჩააბარა ჰიდროტექნიკურზე და სტალინურ მშენებლობებზეც კი გაჰყვა ჯგუფელებს. ფოტოკოლაჟებით აწყობილი პირველი ნამუშევარი დომოდე-დოვოს აეროპორტზე გააკეთა – მაშინ ყველანაირი „ექშენი“ აეროპორტში ხდებოდა, მოსკოვიდან გაჰქონდათ ტანსაცმელი, ჭურჭელი, ჭალები, ეს ყველაფერი ფოტოებზე აღბეჭდა და ბოლო კადრი – მიფრინავს თვითმფრინავი – კარგა ხანს იყო გამოფენილი ВГИК-ის ფოიეში.

სცენარი, რომელიც „მოსფილმს“ უნდა გადაეღო, იმდენად საშინელი აღმოჩნდა, რომ ხელი არავინ მოჰკიდა. პედაგოგმა მთელი ჯგუფი შეაგულიანა – თუ რეჟისორები ხართ, ყველას დაუმტკიცეთ და დაწუნებული სცენარის მიხედვით გადაიღეთ სადიპლომო ფილმიო. საერთო საცხოვრებლის მე-

გობართან, ალექსეი სახაროვთან ერთად გადაღებული სურათი დიდი ვერაფერი გამოვიდა, მაგრამ დიპლომი აიღო და თბილისში დაბრუნდა.

წერა ლექსებით დაინყო. ერთი პერიოდი სერგო ზაქარიაძე სკოლებში დადიოდა და კლასიკას კითხულობდა. იმდროინდელი მიმართვის ფორმით „ამხანაგი სერგოს“ წაკითხულმა ვაჟა-ფშაველამ ისეთი შთაბეჭდილება მოახდინა, რომ დედას უთხრა, ლექსი დავწერე და უნდა წავიკითხოო. დედამ თავის პატარა ოთახში შეიყვანა, ყურადღებით მოუსმინა და დიდი პაუზის მერე უთხრა – ეს აღარ გააკეთო, შენი საქმე არ არისო. ამის შემდეგ მხოლოდ სცენარებს წერდა. უკვე გადაღებული ჰქონდა „თეთრი ქარავანი“ (თამაზ მელიავასთან ერთად) და „მიქელა“, მაგრამ შინაგანად არეული იყო – სხვა რაღაც უნდოდა, საკუთარი, „ჩემი“. ამ ძიებაში მოსკოვში წავიდა და მშობლების მეგობარს, ცნობილ რეჟისორს, ლეონიდ ტრაუბერგს მიადგა – არავის მინდა ვაწყენინო და იქნებ კარგი სცენარი მირჩიოთო. უმაღლეს სასცენარო და სარეჟისორო კურსებზე ქართველებიც სწავლობდნენ. ტრაუბერგმა – რეზო გაბრიადის სადიპლომო ნაიკითხეო. ძალიან გაანამა რეზო გაბრიადემ – სანამ „არაჩვეულებრივი გამოფენის“ 200 გვერდიანი მასალა, რომელიც გაბრიადის, როგორც მწერლის, სცენარისტის, რეჟისორისა და

მხატვრის შთაბეჭდილებებსაც შეიცავდა, 90 გვერდამდე დაიყვანეს, სამი სცენარი დაწერეს. რეზო გაბრიადემ ცალკეული ეპიზოდებიც კი გადააღებინა. ეს ეპიზოდები კი არა, სხვა უფრო მნიშვნელოვანი მასალები არ შეუწახავს – კინო ხომ გადაიღო და მორჩა, ფილმში ჩადო ყველაფერი. ისედაც, თუ რამე დუბლი ან მასალა მორჩებოდათ, ჩამოართმევდნენ და ვერცხლად ადნობდნენ, აბა, დანაკარგი ხომ არ ექნებოდა ეკონომიურ სოციალიზმს.

„არაჩვეულებრივი გამოფენის“ სცენარმა კი ასეთი ბიუროკრატიული გზა გაიარა – სტუდიის რედაქტურა, სამხატვრო საბჭო, კულტურის განყოფილება, მოსკოვში – რედაქტორი, რედაქტორთა საბჭო, მინისტრის მოადგილე, მინისტრი. ფილმის განხილვისას კი გურამ ასათიანმა მწარედ გააკრიტიკა. შინაგანად კრიტიკას არ დაეთანხმა, მაგრამ არ წყენია, სამაგიეროდ, ძალიან გაიხარა, როცა დიდი ხნის მერე გურამმა დაურეკა და უთხრა – მაშინ ვერ მიხვდი ფილმს, ახლა რომ ვნახე, ძალიან მომეწონა და მისი ფასიც გავიგეო. ტრაგიკომიკურობის, ლიმისა და სევდის საწყისები სხვადასხვა დონითაა მის ფილმებში, მაგრამ როგორ აღიქვამს ამას მაცურებელი, ეს უკვე მაცურებლის საქმეა. მაცურებლის ბუნების ასახსნელად ასეთ ამბავს იხსენებს – ერთხელ, ერთმა კინონამყვანმა

ბაღალაზის დროს

„არაჩვეულებრივი გამოფენის“ ბაღალაზის დროს, ბურაბა ლორთქიფანიძისთან ერთად

ჩაპლინის ფილმი აჩვენა და მოაყოლა – ორი წერილი მივიღე, ერთი მწერს – იმდენი ვიცინე, ნახევარი ფილმი ვერ გავიგე და იქნებ კიდევ გაუშვათო. მეორე მწერს – რაზე კარგავთ დროს, ადამიანს, რომელიც ელემენტარულ სამუშაოს ვერ ასრულებს (ჩაპლინი რეკვიზიტორს თამაშობდა), რატომ აჩვენებთ ეკრანზეო. ასე რომ, მყუდრებული სხვადასხვაგვარია და რეჟისორმა წინასწარ რატომ განიცადოს ის, რასაც ისედაც ვერ შეცვლის.

60-იანელები მარტო საქართველოში კი არა, მთელ მსოფლიოში განსაკუთრებული მოვლენა იყო. „როცა ჩვენ მოვედით კინოში, ფაქტობრივად, ფორმა და შინაარსი შელახული იყო და გვინდოდა კინო მიგვებრუნებინა ეროვნულ საწყისებთან, ამის შედეგად ქართული სიტყვა დაბრუნდა კინოში“. იმდროინდელი კინოსტუდიის დირექტორმა მიხეილ კვესელავამ რედაქტურაში ისეთი მწერლები მოიყვანა, რომელთაც კომუნისტები ამრეზით უყურებდნენ – აკაკი ბაქრაძე, გურამ ასათიანი, რეზო ინანიშვილი, რეზო ჭეიშვილი... რეჟისორები და რედაქტორები ყოველდღე ხვდებოდნენ ერთმანეთს და იყო ერთი კამათი, გარჩევები და კრიტიკა.

„ჭკვიანი რეჟისორი ყოველთვის მწერალთან ერთად უნდა წერდეს სცენარს. საავტორო კინო იმას არ ნიშნავს, რომ მიანიცდამინც შენ უნდა დანერო

ყველაფერი. სტილს მაინც აყალიბებს რეჟისორი, რომელიც ყველასთან თანამშრომლობს და საბოლოო ჯამშიც, ყველაფერი რეჟისორის თავში იხარშება. აბა, ისეთ ადამიანს, რომელიც თვითონ წერდა, თვითონ თამაშობდა, თვითონ ქმნიდა მუსიკას და კადრსაც თვითონ დგამდა, მარტო ჩაპლინის ვიცინობ. მასთან მონტაჟიც, როგორც ხერხი, როგორც კინოენა, ისე მკვეთრად არაა გამოყენებული“.

ხშირად გამიგია, რომ ელდარ შენგელაიას შედეგები ასეთი არ იქნებოდა, რომ არ ჰყოლოდა რეზო გაბრიაძე, რეზო ჭეიშვილი, გია ყანჩელი, ჯანო კახიძე, დიმა ერისთავი, დიმა თაყაიშვილი, ლევან პაატაშვილი და

სხვები, ვისთან ერთადაც წარმატება თითქმის ყოველთვის გარანტირებული იყო. „კი, მაგრამ, მაშინ ისინი ახალგაზრდები იყვნენ და თითქმის უცნობები. შემთხვევამ შემახვედრა გია ყანჩელთან, რომელსაც კონსტანტინე პიპინაშვილის „ზღვის შვილები“ ჰქონდა გაფორმებული. ყანჩელმა ნოდარ გაბუნიას მუსიკა მომასმენინა, ეს მუსიკა არაფერ შუაში იყო იმასთან, რაც მინდოდა, ვუთხარი – შენი მუსიკა მომასმენინე-მეთქი. ვხედავდი, რომ ეს ადამიანი ძალიან ნიჭიერია და შეუძლია ის გააკეთოს, რაც მინდა. ძალიან ვანვალებდი. დავწერ და მივუტან – ეგრე არ არის, ერთად ვეძებდით. გიას წამოჰყვა ჯანო კახიძე, რომელიც მარტო იმას არ შეასრულებდა, რასაც მინანდიდი, ის თანამონაწილე ხდებოდა პროცესისა, რამაც აუცილებელი გახადა, რომ ჯანო ყოფილიყო ჩემი ფილმების დირიჟორი, უფრო მეტიც, ეს იყო გია ყანჩელის წინადადება – როცა „შერეკილები“ დაინერა და წავიკითხეთ, რამდენიმე სცენარი გვექონდა, მაგრამ ველარ ვამთავრებდით, უკვე გაფრინდნენ და კიდევ გვინდოდა რაღაც, გიამ შემოგვთავაზა – ჯანო იყოს კომპოზიტორი, ამან ითამაშა უდიდესი როლი, საქმე ისაა, რომ „შერეკილები“ არის მუსიკალური ფილმი. ასეთ ამბავსაც გეტყვით – ჩემს უახლოეს მეგობრებს, მათ შორის, პროფესიონალებს ვაჩვენე

**„კინო გასილვებით
ახლოს არის
პოეზიასთან, ვიღრე
პროზასთან, უმეტეს
შემთხვევაში ჩვენ
ვყვებით ამბავს,
მაგრამ თუ ის არ
არის გადმოცემული
კინოენით, მაშინ
ლიტერატურის
ეკრანიზაცია
გამოდის“.**

„ექსპრეს ინფორმაციის“ გადაღების დროს, ლომარ ახმლადიათან ერთად

„შარაკილების“ გადაღების დროს, სათხოვრის გამოსვლისას

დამონტაჟებული და გახმოვანებული ფილმი, ოლონდ, მუსიკის გარეშე და... არ მოენონათ. ფილმი არ შედგაო – მითხრეს. ვეუბნებოდი, აქ ასეთი მუსიკა იქნება, იქ ისეთი. ეს იყო ჩემი შეცდომა – მუსიკის წარმოდგენა შეუძლებელია, მუსიკა არის ღვთაებრივი ხელოვნება, რომელიც მაშინ შეიძლება აღიქვას, როცა უსმენ. ფილმი ბოლომდე გავაკეთე და ყველანი დავვატიყე პრემიერაზე, გაოგნებულები დარჩნენ – ეს სხვა სურათიაო, მითხრეს. არადა, სურათი იყო იგივე“.

ერთი პერიოდი კინომ უარი თქვა მსახიობზე და ტიპაჟების ძებნა დაიწყო. თვითონაც ეძებდა ტიპაჟს, ოლონდ, ნიჭიერს და ბუნებრივს. ასე აღმოჩნდა „არაჩვეულებრივ გამოფენასა“ (თამადა) და „ცისფერ მთებში“ (ვაჟა ზაზაევიჩი) თემიკო ჩირგაძე, ექიმი, მაგრამ ნიჭიერი მსახიობი. ზოგი საკუთარ თავს თამაშობდა და ასეთ დროს პირდაპირ მსახიობისთვის იწერებოდა სცენარი – სწორედ ვასილ ჩხაიძისთვის დაიწერა პიპინია ერისთავის („არაჩვეულებრივი გამოფენა“) და ქრისტეფორე მგალობლიშვილის („შერევილები“) როლები.

„კინო ხომ თეატრი არ არის, აქ ხომ რამბა არ არსებობს, მკვეთრი გრიმის გაკეთება არ შეიძლება, კამერა მოდის და იღებს თვალებს, ნაკვთებს, დეტალებს, ამიტომ ამ თვალთან ურთიერთობა სხვანაირად არის საჭირო.

თანაც, კინო გაცილებით ახლოს არის პოეზიასთან, ვიდრე პროზასთან, უმეტეს შემთხვევაში ჩვენ ვყვებით ამბავს, მაგრამ თუ ის არ არის გადმოცემული კინოენით, მაშინ ლიტერატურის ეკრანიზაცია გამოდის“.

თუკი ხელოვანის ბიოგრაფია რაღაცით მაინც ირეკლება მის შემოქმედებაში, „არაჩვეულებრივი გამოფენა“ და „ცისფერი მთები“ მისი ბიოგრაფიის ნაწილია, აგული ერისთავი კი იმ თაობის სახე, რომლის შემოქმედებაც სასაფლაოზე აღმოჩნდება.

„ვეგრძნობდი, რომ ვითარებაში, რომელშიც ვცხოვრობდით, იმას ვერ გავაკეთებდით, რაც გვინდოდა, ვერ მივალწევდით იმ პიკს, რომელშიც გამოიხატებოდა იგივე თავისუფლება, ანდა სხვა კატეგორია ჭეშმარიტებისა“.

სრულიად გულწრფელად ამბობს, რომ დიდი რეჟისორი არ არის, „ჩვეულებრივი, პროფესიონალი რეჟისორია“ (ვინ დაიჯერებს, ახლა, ამას?! – ქ.ს.) და ყველა რეჟისორი უნდა ფიქრობდეს, რომ განსჯა მაყურებლის და პროფესიონალების საქმეა, რეჟისორის საქმე კი შექმნაა.

„არაჩვეულებრივი გამოფენის“, „შერევილების“, „სამანიშვილის დედინაცვლისა“ და „ცისფერი მთების“ მიმართ დაუკმაყოფილებლობის და უმთავრებლობის შეგრძნება არა აქვს, რაც შეეხება „ექსპრეს-ინფორ-

მაციას“, ეს ფილმი დღემდე ტანჯავს. სცენარი თავიდანვე არ მოენონა და უთხრა კიდეც რეზო ჭეიშვილს, შემოქმედებით გაერთიანებაშიც სთხოვა მეგობრებს, ნუ მიიღებდნენ სცენარს, მაგრამ მაინც მიიღეს. მერე მონტაჟი ველარ დაამთავრა – 90-იანი წლებია, დემონსტრაციები, შეტაკებები, უშუქობა. სამონტაჟოდან დაურეკავენ – მოდი, სინათლე მოვიდაო. მიდის და შუქი ქრება. ისედაც, თავისუფლების უზარმაზარი ხარისხი წინა ფილმებში და უცბად, ასეთი რეალისტური, იგავისგან დაცლილი და პოლიტიკით გაჯერებული ფილმი – წამოძახებები ბუნებრივია იქნებოდა და თავიდან განიცდიდა, მაგრამ მერე მიხვდა, რომ წამოძახებებიც ისეთივე უსაფუძვლო და ამორფული იყო, როგორც თავად საზოგადოება, რომელიც იმაშიც კი ვერ გაერკვა, რა უნდოდა და რისკენ მიისწრაფვოდა. ფილმის გადაღებასაც რა აზრი ჰქონდა: „ჯერ იყო ედისონი და მერე გამოიგონეს კინო, სხვანაირად არ გამოდის ეს ამბავი. როცა არ არის სინათლე, რა უნდა გადაიღო, როგორ უნდა გადაიღო, ვისთვის უნდა გადაიღო?“ პოლიტიკა ედისონისა და ზოგადად, სინათლის გარეშეც იოლად გადიოდა ფონს და ამიტომაც არ დაჰკლებია ბრალდება პირველი პრეზიდენტისგან – ელდარ შენგელიამ და ნოდარ ნათაძემ ბაზრობაზე მანქანის მაგნიტოფონები მოიპარესო, რომ

„შარაკილიანი“ ამოჭრილი პაიზოლური როლი

„სისფარი შთაბის“ ბალაზის დროს თემიქო ჩირაბაქსთან ერთად

გამოაცხადა! დევნა – კვერცხებით შეიარაღებული პოლიტაქტივისტი ქალბატონებისაგან შეძახილით – მოლაღატე! მოლაღატეეე!! ისტერიული ლანძღვა-დანამუსება ტელეჟურნალისტებისაგან – გრცხვენოდეთ, ბატონო ელდარ! თუ კომკავშირელი მედროვის ბრალდება – ელდარ შენგელაია მედროვეო! შესაძლოა, ეს ყველაფერი სხვისთვის ინფარქტის საფუძველიც გამხდარიყო, მაგრამ ითმენდა. ეტყობა, განგება უფრო დიდი ტკივილისა და სხვა სიღრმეებში შესვლისათვის ამზადებდა.

პოლიტიკაში გატარებული დრო დაკარგული რომ იყო და ამ საზოგადოებას ვერაფრით შეცვლიდა, მოგვიანებით მიხვდა. ვარდების რევოლუციის მერე აპირებდა კიდეც კინოს დაბრუნებოდა – 60 წლის კაცს ჯერ კიდეც ჰქონდა ენერჯია და ძალა შემოქმედებითი ჯგუფი რომ დაექოქა, ჯერ კიდეც შორს იყო უბედურება, რომელიც ყველა სურვილს გაუქრობდა, მაგრამ ზურაბ ჟვანიასთან მეგობრობდა და ისიც არ ეშვებოდა – კიდეც ერთხელ იყავი დეპუტატიო – ვერ უთხრა უარი.

პოლიტიკაში გატარებული 20 წელი კინოსთვის მართლაც დაკარგული აღმოჩნდა, მაგრამ 1989 წელს მოსკოვში რომ არ ერბინა და 9 აპრილს რუსის ჯარის მიერ მშვიდობიანი მომიტინგეების დარბევის კადრები გორბაჩოვის-

თვის საქვეყნოდ არ დაედო მაგიდაზე, ვერაინ გაიგებდა, სინამდვილეში რა მოხდა თბილისში. თავად ცენზურა-გამოვლილს რომ არ ეაქტიურა, ვინ იცის, რა ფორმულირებას მიიღებდა კონსტიტუციის ის მუხლი, სადაც ჩაინერა, რომ ხელოვნებაში ცენზურა დაუშვებელია. ახლა შორსაა და ამიტომაც, იოლადა აღსაქმელი გვეჩვენება 80-90-იანი წლები – როგორც კი ამ თემებზე ეკითხები, პასუხი ერთია – „ისევ პოლიტიკაში მიგყავარ, არ მინდა, რა!“

ბიძამისი, გიორგი შენგელაია ფსიქიატრი იყო, მაგრამ ოჯახის თხოვნით ელდარის დაბადების პროცესს დასწრებია. როცა სამშობიაროდან გამოსულა, მამისთვის უხარებია –

„ჯერ იყო ელისონი და მერე გამოიბოვნეს კინო, სხვანაირად არ გამოდის ეს ამბავი. როსა არ არის სინათლე, რა უნდა გადაიღო, როგორ უნდა გადაიღო, ვისთვის უნდა გადაიღო?!“

ძალიან ჭკვიანი ბიჭი გაგიჩნდა, სულ იფურთხებო. ნიკოლოზ შენგელაია გაოცებულია – კი, მაგრამ, მაგას ჭკუასთან რა საერთო აქვსო? ხვდება, როგორ ქვეყანაში მოუწევს ცხოვრებაო – უპასუხია ბიძას.

1984-ში გადაღებულ „ცისფერ მთებში“ ყველაფერი რომ ინგრევა და იშლება, ამას ხელოვანი გრძნობს და აფრთხილებს საზოგადოებას, მაგრამ საზოგადოება იღებს და ხვდება ამას? მოკლედ, აღარ უნდა იმ ამბებთან მიბრუნება.

პოლიტიკის მსგავსად, ამორფული დროება კინოკავშირსაც მიწვდა. 1999-ში კინემატოგრაფისტებმა საბაზრო ეკონომიკის ფეხის აწყობა მოინდომეს და კინოს სახლში ინვესტორის შემოყვანა გადაწყვიტეს. კინოკავშირის თავმჯდომარე თავიდან უარზე იყო, მაგრამ ინვესტორის მომხრეებმა ლამის მანიფესტაცია მოუწვეეს და დიდი წინააღმდეგობა ვეღარ გაუწია. ინვესტორმა კი ოცნების კოშკები ააგო, კინოს სახლის დიდი დარბაზი დაანგრია და იქ კაზინოს გახსნა გადაწყვიტა. იმ დროს, ვისაც არ ეზარებოდა, ყველა ელდარ შენგელაიას კაზინოზე ჭორაობდა. „მე იმდენი შეხება მქონდა მაგ კაზინოსთან, რამდენიც მთვარესთან. ინვესტორებმა რასაც ხელი მოკიდეს, ყველაფერი გაანადგურეს, კაზინომ მხოლოდ 4 თვე იმუშავა, თურმე, არ იცოდნენ, რას აკეთებდნენ, უბრალოდ,

პოლიტიკაში ყოფნის პერიოდი

მერაბ მაგარდაშვილთან ერთად

ფული უნდოდათ. დარჩა დანგრეული სახლი. ბოლოს გამოგვიცხადეს, თქვენი ინვესტორები აღარ ვართო. იმის მერე ვიბრძვი, რომ რამე გავაკეთოთ“. კინოკავშირის თავმჯდომარეობას (1976 წლიდან დღემდე) თითქოს უნდა წაერთმია გადაღებებისთვის განკუთვნილი დრო, მაგრამ ფილმებისა და იღებდა და კინოს სახლიც ყველაზე თავისუფალი სივრცე იყო მაშინდელ ჩაქეტილ გარემოში.

„ჩემი ხასიათით მარტო საჩემო საქმეებზე არ ვფიქრობ ხოლმე, საზოგადოებრივი საწყისი ბუნებრივად მაქვს. ყოველთვის განწყობილი ვიყავი მეგობრობისთვის და კინოკავშირი ჩემთვის იყო საშუალება მეგობრებისა და ნიჭიერი ადამიანების სახით დავხმარებოდი ქართულ კინოს“. 70-იანი წლების ბოლოს სერგო ფარაჯანოვის დაბრუნება კინოში კინოკავშირის დამსახურება იყო — ასე ამბობს (საერთოდ, იშვიათად იყენებს სიტყვას „მე“), მაგრამ ციხიდან გამოსვლის შემდეგ, როცა ფარაჯანოვი უკრაინიდან ჩამოსახლეს და არანაირ სამსახურს არ გააკარეს, სახლში მიაკითხა და კოლაჟების გამოფენა შესთავაზა, თუმცა ისიც იცოდა, დიდ რისკზე რომ მიდიოდა. „ყველა ორგანიზაციას და, მათ შორის, კინოკავშირსაც „სუკიდან“ ჰყავდა მიმარებელი ადამიანი. ქალაქში ხმა გავარდა, რომ კინოკავშირში იხსნება სერგოს გამოფენა და გამო-

მეცხადა ეს კაცი. რატომ არაფერი გვკითხეთო — მისაყვედურა. თქვენი არც სახელი ვიცი, არც გვარი და არც ტელეფონი-მეთქი. მერე, ჩვენს მოძებნას რა უნდოდაო — გაიკვირვა. უკვე მთელმა ქალაქმა იცის და გამოფენას ვეღარ მოვხსნით-მეთქი. მაშინ, როცა ყველა სურათს დაკიდებთ, წინასწარ ვნახავთ და შეიძლება ზოგიერთები ჩამოვხსნათო. რა ძალა გვექონდა?! იქამდე, ერთ დღესაც, სერგოსთან ავედი სახლში და მეუბნება — ლენინის ისეთი კოლაჟები გავაკეთე, გაგიჟდებიო. შენ, რა, მაგათი გულის მოგება გინდა-მეთქი? რას ლაპარაკობ, ისეთი კოლაჟები გამოვიდა, პირდაპირ საოცრებააო. როცა სურათებს ვკიდებდით, ვიფიქრეთ, ასე დაგვეწყო — ჯერ ნეიტრალური კოლაჟები — ყვავილებითა და ანგელოზებით, მერე ლენინი და ბოლოს უკრაინის საპრობილეში გაკეთებული ნახატები „ზეკებზე“. ვფიქრობდით, ლენინი თუ მოენონებოდათ, „ზეკებიც“ რაღაცნაირად გაძვრებოდა, მაგრამ მაინც გვეშინოდა, რომ ჩამოგვისხნიდნენ. ყვავილების და ანგელოზების თითო სურათს ისე დიდხანს და დაკვირვებით უყურებდნენ, ვიფიქრე, მთელი დღე აქა ვართ-მეთქი. როცა ლენინს მიუახლოვდნენ, გაქვავდნენ. იდგნენ და იდგნენ. მერე ერთმა, ალბათ, უფროსმა, მითხრა — ლენინი მოხსენით და დანარჩენი დატოვეთო. გახარებული გავვარდი სერ-

გოსთან, გადაირია — არავითარ შემთხვევაში, ეს ჩემი ყველაზე კარგი ნამუშევრებიაო. მერე სხვებიც დაელაპარაკნენ, ძლივს დავითანხმეთ და მხოლოდ ამის მერე გადმოვასვენეთ ლენინი მის სახლში“. ეს ისტორია ყველაზე უკეთ გამოხატავს იმდროინდელი ხელოვნების მდგომარეობასაც და შესაძლებლობებსაც.

ხელოვნებას რომ ადამიანის შეცვლა შეუძლია, ამის ილუზია არასოდეს ჰქონია, მაგრამ გარკვეული ზემოქმედება რომ შეუძლია, ეს იცის — უფრო იცვლება ის ადამიანი, რომლისთვისაც ხელოვნება ფასეულობაა, რომლის გარეშეც ის ვერ იცხოვრებს და ეცოდება ისინი, რომელთაც „ერთი წიგნიც კი არ გადაუშლიათ“ და ამის გამო ცხოვრების დიდი საიდუმლოს ახსნას, რაც მთავარია, თავისუფლების შეგრძნებას კარგავენ. ადამიანი რომ თავისუფლებისთვისაა გაჩენილი, უმეტესობას წიგნებისა და ფილმების თემა ჰგონია. შესაძლოა, ცხოვრებაში მართლაც იშვიათია თავისუფლების ის ხარისხი, რომლითაც საკმაოდ მისი ფილმები. „თავისუფლების არსის ასახსნელად აქ ახლა მერაბ მამარდაშვილი უნდა იჯდეს. თავისუფლება რა არის — ამას ჩვენი საზოგადოება 20 წელია არკვევს და ვერ გაარკვია. თავისუფლება შედარებითია — გარემოსთან მიმართებაში ხარ თავისუფალი თუ შენს თავთან, სხვადასხვაა. როგორ შეიძლება მონა-

ჯალიხილთან, ალანსთან ერთად

ხო თავისუფლება, ეს ძალიან რთული პროცესია. ადამიანი ხომ ბავშვობიდან თავისუფლად არ იზრდება, პატარა უფროსს ბაძავს და სადღაც იწყება გარდამტეხი პერიოდი, სწორედ ეს არის თავის უფლების მონახვა, რომელიც ხან ცუდი ფორმით ვლინდება, ხან კარგით, მაგრამ აუცილებელია. გარდატეხის პროცესი ადამიანში სულ მიმდინარეობს, ზოგი ბოლომდე მონად რჩება და ცდილობს, სხვას ნაბაძოს, ზოგი თავისას ეძებს, მე მგონი, ვინც ეძებს, ის იძენს თავისუფლებას და როგორც ქვეშეპირტეხის მოძებნაა ძნელი, ისევე ძნელია თავისუფლების მიღწევა“.

ქვეშეპირტეხისა და თავისუფლების ძიებას რელიგია მაშინ დაემატა, როცა ელენე წავიდა... „რელიგიამ გამათავისუფლა ცხოვრების მატერიალური შეგრძნებებისგან. აბსოლუტურად მჯერა, რომ აქაურობა მართლაც წუთისოფელია და ის სოფელი სულ სხვაა. როცა დედაჩემი გარდაიცვალა, მჯეროდა, რომ აუცილებლად შევხვდები დედას, ასევე მჯერა, რომ აუცილებლად შევხვდები ჩემს შვილს, რადგან ეს არის გარდაცვალება და არა სიკვდილი, ეს არის სხვა სახე ცხოვრებისა“. მოძღვარი ეუბნება, რომ ყველაფერი, მათ შორის, დიდი ტრაგედია, ღვთის ნებაა. თითქოს ეთანხმება ამ აზრს, მაგრამ ისიც იცის, რომ ღმერთმა ადამიანი დააჯილდოვა გონებით და ფიქრის გასაოცარი უნარით, ფიქრის

და გონების წყალობით კი მუდმივად ჩნდება კითხვები. „მე ბევრს ვცოდავდი, ამიტომ მონანიების პროცესი სულ მიმდინარეობს ჩემში. არ ვიცი, ღმერთი მაპატიებს თუ არა, მაგრამ გულით ვინანიებ იმას, რაც ჩავივლინე. ვფიქრობ, რომ შვილის ტრაგედიაში მეც ვარ დამნაშავე, ვიცოდი მისი შესაძლებლობები და მანქანაზე არ უნდა დამესვა, ვუთხარი კიდევ, მაგრამ ვერ შევეწინააღმდეგე და ჩავივლინე ცოდვა. სიმართლე რომ გითხრათ, ახალგაზრდობაში ძნელია ფიქრი სიკვდილზე, ახლა ამაზე აბსოლუტურად არანაირი რეაქცია არა მაქვს. შემოვიდეს ახლავე, ჩავეხუტებო.“

„კინო ხომ თეატრი არ არის, აქ ხომ რამპა არ არსებობს, მკვეთრი ბრიჯის გაკეთება არ შეიძლება, კაპირა მოლის და იღებს თვალებს, ნაჰვთებს, დეზალებს, ამიტომ ამ თვალთან ურთიერთობა სხვანაირად არის საჭირო.“

ადრე შევეხე გარდაცვალებას, 9 წლისას მამა გარდამეცვალა, მერე ბებია, დედა, მეგობრები, ახლობლები. ახლა, გარდაცვლილთა ლოცვას რომ ვკითხულობ, ჩემი შვილით ვიწყებ, მერე მშობლები, ახლობლები, მეგობრები და აღარ თავდება ეს სახელები.

მამა გარდაიცვალა 42 წლის, მაშინ მეგონა ხანშიშესული ადამიანი, თურმე მხოლოდ იწყებდა ცხოვრებას, მაგრამ ამაშიც არის გამართლება – ჯერ მამა, მერე შვილი. ვერავინ გაუგებს იმ მშობლებს, რომელთაც დაკარგეს შვილი, ეს არის აბსოლუტურად სხვა რაღაც. ძალიან გული მტკივა, როცა ადამიანი თავს არ უფრთხილდება. ყველა ადამიანში არის რაღაც ჩადებული, რაც მხოლოდ მან უნდა აღმოაჩინოს. მართო იმისთვის ხომ არა ვართ გაჩენილი, ბიოლოგიურად ვიცხოვროთ და წავიდეთ. უფალმა მოგვცა გონი – ეს არის უდიდესი რაღაც. ბევრი რამ ჯერ კიდევ არ ვიცი – რა არის ხილული და რა უხილავი, მაგრამ ის, რაც ხილულია, რაც შენს ხელშია, ასეთი საჩუქარი მოგეცა და ყველაფერს აკეთებ იმისათვის, რომ ცხოვრება გაუსაძლისი გახდეს?!

სიყვარულით, აღმოჩენებით და იმით, რაც ღმერთმა მისცა – მხოლოდ ამისთვის უნდა იცხოვროს ადამიანმა“.

– აღარ ფიქრობთ კინოზე?!

– კინოზე ვფიქრობ, როგორც კინოზე, მაგრამ რაც შეეხება გადაღებას, ალბათ... ალბათ... ეს აღარ მოხდება.

სასწაულებრივი უჯრედები

ავტორი ეკა შითანავა
ფოტო: ზაზა ჯოქაიას პირადი არქივი

რა ამღერებთ ჩიტებს? როგორ სწავლობენ ჭიკჭიკს და იმასსოვრებენ ერთსა და იმავე მელოდიას – ამ თავსატეხის ამოხსნით არგენტინელმა მეცნიერმა ფერნანდო ნოტებომმა ფუნდამენტურად შეცვალა წარმოდგენა იმაზე, თუ როგორ მუშაობს ტვინი.

ჩიტებზე დაკვირვების სიყვარული ნოტებომს ბავშვობიდან გამოჰყვა. გაზაფხულის ერთ მზიან დღეს, ბუნებაში ხანგრძლივი სეირნობის შემდეგ, ნოტებომმა დაასკვნა, რომ ზოგი ჩიტი მთელი სიცოცხლის განმავლობაში ერთნაირ ხმას გამოსცემს – ერთნაირად ჭიკჭიკებს ან გალობს. მელოდია არ იცვლება. აი, კანარის ჩიტები კი სულ სხვანაირები არიან. ეს ჩიტები საშუალოდ ათ წელიწადს ცოცხლობენ და თავიანთ რეპერტუარს სეზონურად, ბუმბულივით იცვლიან.

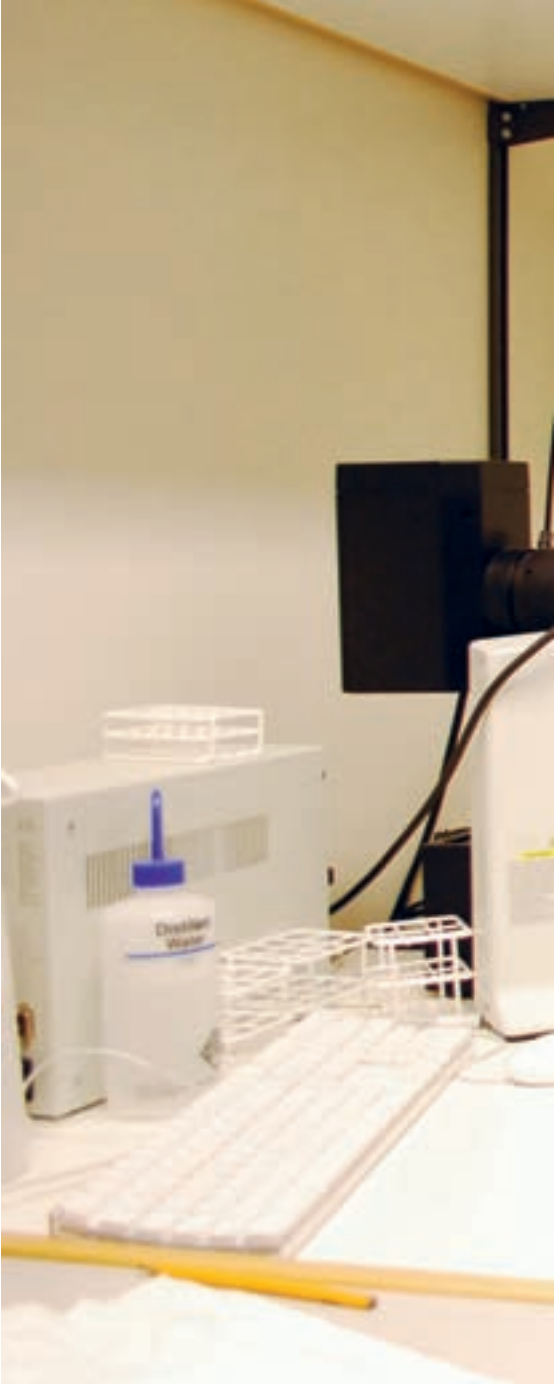
რით გამოირჩევიან კანარის ჩიტები? იქნებ ახალ მელოდიას იმიტომ სწავლობენ, რომ მეხსიერებასთან დაკავშირებული ტვინის უჯრედები ახლდება?

ნოტებომს, რომელიც ძალიან ხშირად ფიქრობდა ხოლმე კანარის ჩიტების უცნაურობაზე, ეს იდეა, შხაპის ქვეშ, მოულოდნელად დაატყდა თავს, „ევრიკაც“ კი შესძახა, აბაზანიდან გამოვარდა და ნაფიქრი ცოლს გაუზიარა. „თუკი ეს მართალია, მაშინ ტვინში უჯრედები ყოველდღიურად კვდება და იზადება! – ჰყვებოდა ალტაცებული

ნოტებომი, – ამით ხომ არ აიხსნება ის, რომ ზოგი ჩიტი სწავლობს ახალ მელოდიას და ძველს ივინყებს? იქნებ ძველი მოგონებებით სავსე ნეირონებს ამ ჩიტების ტვინში ახალი უჯრედები ანაცვლებს?

როცა ფერნანდომ თავისი აღმოჩენა ცოლისა და ახლო კოლეგების გარდა, ფართო სამეცნიერო წრეებსაც გააცნო, გიჟად ჩათვალეს. „იმის წარმოდგენა, რომ ათასობით ახალ ნეირონს იმავე ადგილას ძველი ნეირონების ჩანაცვლება შეუძლია, დაახლოებით იმას ჰგავს, Empire State Building-ს ორი სართული რომ გამოვაცალოთ, და გამორღვეული ნაწილი აგურ-აგურიც ამოვავსოთ, შენობას არაფერი დაეტყოს“, – ამბობდა ნოტებომის ერთ-ერთი ოპონენტი, იელის უნივერსიტეტის ნეირობიოლოგიის კათედრის ხელმძღვანელი, პასკო რაკიჩი.

ნოტებომის ეს აღმოჩენა 1990-იან წლებში სხვა მეცნიერებმა განავითარეს და ტვინის მთავარი უჯრედების – ნეირონების განახლების საკითხი ძუძუმწოვრებშიც შეისწავლეს. ამ სრულიად ახალ ფენომენს მეცნიერებმა ნეიროგენეზი უწოდეს. ტვინში უჯრედების განახლების თეორიამ ისეთი მძიმე დაავადებების განკურნების შანსი გააჩინა, როგორიცაა პარკინსონი, ზურგის ტვინის დაზიანებები, ტვინის ინსულტი და ალცჰეიმერი.

მანამდე, ამ დაავადებების მქონე პაციენტები უიმედოდ ითვლებოდნენ. ამის ერთ-ერთი მიზეზი ისიც იყო, რომ, კლასიკური ნეირომეცნიერების წარმოდგენით, ადამიანი გარკვეული რაოდენობის ნეირონებით იზადება, ეს ნეირონები დროთა განმავლობაში კვდება და აღარასდროს აღდგება.

ამ დოგმის ჭეშმარიტებაში ნოტებომამდე ჯოზეფ ალტმანმა შეიტანა ეჭვი. 1965 წელს ალტმანმა თქვა, რომ კა-

ზაზა კოკია, ლუნდის უნივერსიტეტის, ნარკული ლაროვანი უჯრედების ლაბორატორიის ხელმძღვანელი, ლუნდი 2012

ტების, ვირთხებისა და ზღვის გოჭების ზრდასრულ ტვინში ახალი ნეირონები წარმოიქმნება, ანუ ტვინს აქვს თვითგანახლების უნარი. მაშინ ალტმანის სამეცნიერო ნაშრომისთვის ყურადღება დიდად არავის მიუქცევია, და ეს თეორიაც მალე დაივიწყეს. ნოტებომის აღმოჩენისა და მის შემდეგ ჩატარებული კვლევების დამსახურებით კი, მეცნიერებამ ნეიროგენეზი საბოლოოდ აღიარა.

...
რამდენიმე წლის წინ ნოტებომი შვედეთში, ლუნდის უნივერსიტეტის სამეცნიერო ლაბორატორიას სტუმრობდა. ეს მნიშვნელოვანი ვიზიტი იყო: ნოტებომმა მაშინ პირადად გაიცნო მეცნიერები, ულე ლინდვალი და ზაზა კოკია, რომლებმაც 2002 წელს, ვირთხებზე ექსპერიმენტის შედეგად, მანამდე მეცნიერებისთვის უცნობი ფენომენი აღმოაჩინეს: ნეიროგენე-

ზი შეიძლება ტვინის ინსულტმაც გამოიწვიოს და ტვინის დაზიანებულ უბანში ახალი ნეირონების დაბადებამ პაციენტის განკურნების შანსი ერთიორად გაზარდოს.

ინსულტი ყველაზე ხშირად ხანშიშესულ, 60-70 წლის ადამიანებს ემართება და ტვინის გარკვეულ უბნებს აზიანებს. ინსულტს მოჰყვება დამბლა ან მეტყველების პრობლემები, იმისდა მიხედვით, ტვინში რომელი ადგილი დაზიანდა.

ლუნდში ჩატარებული ცდების შემდეგ კი, აღმოჩნდა, რომ ინსულტის დროს, ვირთაგვების ტვინში უცნაური მოვლენა ხდება: იბადება ახალი ნერვული უჯრედები იმ უბნებში, სადაც ჩვეულებრივ, ჯანმრთელ მდგომარეობაში არცკი გაჩნდებოდა. ეს კი ფაქტობრივად ნიშნავს, რომ ტვინის უჯრედების კვდომის პარალელურადვე ჩნდება მათი აღდგენის შანსი...

ამ აღმოჩენის შესახებ სტატია 2002-შივე, პრესტიჟულ სამეცნიერო ჟურნალ Nature Medicine-ში გამოქვეყნდა. პუბლიკაციას ლუნდის უნივერსიტეტის პროფესორები, ულე ლინდვალი და ზაზა კოკაია აწერდნენ ხელს.

„მთელი რესურსი ამ პროექტში ჩავდეთ, ჩვენი შესაძლებლობების მაქსიმუმი გავაკეთეთ, თითქმის ნახევარი წელი, დღე და ღამე ვმუშაობდით, რომ ნაშრომი უმოკლეს დროში დაგვემთავრებინა“, – მიყვება ზაზა კოკაია, რომელიც ლუნდის უნივერსიტეტში ოთხმოცდაათიანი წლებიდან მუშაობს და დღეს იქ ღეროვანი უჯრედების ცენტრს ხელმძღვანელობს.

ათი წლის წინ ულე და ზაზა ერთ კონკრეტულ საკითხს – ვირთაგვებში ტვინის ინსულტს სწავლობდნენ. ამ მდგომარეობას ცხოველებში სისხლძარღვების გადაკვანძით, ხელოვნურად ინვეფდნენ და შემდეგ ვირთაგვების ტვინში მომხდარ ცვლილებებს აკვირდებოდნენ. მეცნიერებს აინტერესებდათ, რა ემართება ნეირონებს ტვინის უბანში ინსულტის დროს, რომელსაც ზღვის ცხენის ფორმა აქვს და მოკლევადიან მესხიერებაზეა პასუხისმგებელი. ამ ადგილს „ჰიპოკამპი“ ჰქვია.

ზაზამ და ულემ ნახეს, რომ ინსულტისას ჰიპოკამპში ახალი ნეირონები იბადება, მაგრამ მცირე რაოდენობით. შემდეგ, ერთ-ერთი დისკუსიის დროს, დოქტორანტ ანდრიას არვიდსონს დაავალეს, ჰიპოკამპის გარდა, ყოველი შემთხვევისთვის ენახა, რა ხდებოდა უშუალოდ ინსულტით დაზიანებულ უბანში.

ანდრიასმა ექსპერიმენტში ახლად დაბადებული ნეირონების შესაღებად, სპეციალური მარკერები გამოიყენა. ესაა ნივთიერება, რომელიც ტვინის უჯრედში დაყოფამდე შეჰყავთ. თუკი

უჯრედი გაყოფას განაგრძობს, ამ მარკერით იქნება „მონიშნული“ ყველა ის უჯრედი, რომელიც საწყისი უჯრედებისგან წარმოიქმნება.

„რამდენიმე დღეში ანდრეასი შემოვიდა ჩემს ოთახში და მითხრა, რომ ტვინში რალაც უჩვეულო ხდებოდა. როცა თავად ჩავიხედე მიკროსკოპში, თვალებს ვერ დაუფუჯერე – დაზიანებული ტვინის უბანი საკვს იყო ახალგაზრდა ნეირონებით, რაც არანაირ ლოგიკაში არ ჯდებოდა და მსგავ-

„რამდენიმე დღეში ანდრეასი შემოვიდა ჩემს ოთახში, რომ ტვინში რალაც უჩვეულო ხდებოდა. როცა თავად ჩავიხედე მიკროსკოპში, თვალებს ვერ დაუფუჯერე – დაზიანებული ტვინის უბანი საკვს იყო ახალგაზრდა ნეირონებით. მსგავსი ფენომენი აქამდე არავის ჰქონდა აღწერილი“.

სი ფენომენი აქამდე არავის ჰქონდა აღწერილი.

იმ დღეს მე და ულემ რამდენიმე საათი გავატარეთ მიკროსკოპთან და დავრწმუნდით, რომ აქამდე უცნობ მოვლენასთან გვქონდა საქმე – ინსულტით გამოწვეული ტვინის დაზიანება დასაბამს აძლევდა დაღუპული ნეირონების მსგავსი უჯრედების წარმოქმნას, რაც ნორმალურ, ჯანმრთელ ტვინში არ ხდება“, – ჰყვება ზაზა.

საერთოდ, ვირთაგვას ტვინში არსებობს ადგილობრივი ღეროვანი უჯრე-

დები, რომლებიც მთელი ცხოვრების განმავლობაში მოძრაობენ ცნოსვის ორგანოსკენ. ზაზამ და ულემ კი ამ ექსპერიმენტით დაადგინეს, რომ ინსულტის დროს, ეს უჯრედები ცნოსვის ბოლქვისნაცვლად, მოძრაობას იწყებენ დაზიანებული უბნისკენ, მიაღწევენ უშუალოდ დაზიანების ადგილს და იქ ჩამოყალიბდებიან ახალ ნეირონებად. ესე იგი, ტვინში მკვდარი ნერვული ქსოვილი აღდგება.

თანამედროვე მეცნიერებს შორის მძაფრი კონკურენციაა. ულე და ზაზა შიშობდნენ, რომ პლანეტის სხვა ნაწილში, შეიძლება სხვა მეცნიერებმაც აღმოაჩინეს ზუსტად იგივე ფენომენი. ამიტომ უნდა ეჩქარათ...

ზაზას და ულეს სტატიის გამოქვეყნებიდან რამდენიმე თვეში უკვე ამერიკელებმაც გამოაქვეყნეს მსგავსი მონაცემები, მაგრამ – შედარებით დაბალი რეიტინგის სამეცნიერო ჟურნალში. ლუნდის უნივერსიტეტის მკვლევრებმა კი შვებთ ამოისუნთქეს – ჯერ ერთი, დაასწრეს თავიანთ კონკურენტებს, რომელთა არსებობასაც ვარაუდობდნენ, მაგრამ არ იცოდნენ, ვინ იყვნენ ისინი და, გარდა ამისა, ამერიკელების პუბლიკაციით, საკუთარი აღმოჩენის სისწორეც დაადასტურეს.

„როცა სრულიად ახალ მოვლენას აღწერ, გულის სიღრმეში ყოველთვის ეჭვი გღრღნის, ვაითუ რამე შემეშელა და არტეფაქტთან გვაქვს საქმე? ამერიკელების ნაშრომმა კი ეს ეჭვი გაგვიქრო. ამ ისტორიამ კიდევ ერთხელ დამარწმუნა, რომ მეცნიერებაში ალღო და შემთხვევითობა ძალიან მნიშვნელოვანია. ზოგჯერ უნდა გარისკო, შენი შესაძლებლობების მაქსიმუმი გააკეთო და წარმატების შანსიც გაიზრდება“, – მეუბნება ზაზა და შემდეგ, ჩვენი საუბრებისას, რამდენჯერმე ახსენებს, რომ მისი ცხოვრებისეული დევიზი, ერთი კლიშედექვეული თვითშეგონებაა – „არასდროს დანებდე!“ (never give up)! მერე იმასაც მეუბნება, რომ Nature of Medicine-ში გამოქვეყნებულ ზემოთ ხსენებულ ნაშრომს, ათასზე მეტ პუბლიკაციაში გაუკეთეს ციტირება. ვამჩნევ, რომ ეს ზაზასთვის სიამაყის საბაბია, თუმცა, არა მხოლოდ ზაზას-

ზაზა კოკია, ულა ლიდვალი და ლუდის უნივერსიტეტში სტუმრად ჩასული ნიკოლოზი ფარანდო ნობალოზი

თვის. კარგი ციტირების მაჩვენებელი ზოგადად ყველა მეცნიერისთვისაა იგივე, რაც პოლიტიკური რეჟისორისთვის – „ოსკარი“. ამას ჩემს ენაზე ასე ვხსნი: მიკროსკოპთან გატარებული წლების შემდეგ, როცა შეიძლება მთელი თვე ისე გავიდეს, ახალს ვერაფერს მიაგნო და ვერც კითხვებზე მიიღო პასუხი, ძალიან მნიშვნელოვანია, თუკი ექსპერიმენტს, ბოლოს და ბოლოს, წარმატებით დაასრულებ და შენს აღმოჩენას მსოფლიოს სხვებზე ადრე ამცნობ.

„თანამედროვე მეცნიერება ხშირად სპორტს ჰგავს, ნამდვილი შეჯიბრი მიდის, თუ ვინ უფრო სწრაფად შეიძლება უფრო დამაჯერებელი მონაცემების გამოქვეყნებას. ეს დაძაბულობა დიდი სტრესიცაა, თუმცა, ასე უფრო სახალისოა და საინტერესოც“, – მიდასტურებს ზაზა.

49 წლის ზაზა კოკია წლების წინ, სკოლაში ბიოლოგიას ასწავლიდა. დღესაც დინჯი და მოწესრიგებული მასწავლებლის იერი აქვს, რომელიც მეცნიერის სტერეოტიპულ იმიჯში არ

ჯდება – არც სქელმუშასათვლიანი და მოსაწყენი ტიპია და არც მოუსვენარი და თმაგაჩეჩილი, ენაგამოყოფილი აინშტაინი.

ყოველი წუთი განერილი აქვს, სულ მუშაობს, საზაფხულო შვებულებაში როცა მიდის, სამსახურიდან თან საგრანტო აპლიკაციები მიაქვს შესავსებად. ფილმის ყურების დროს, შეიძლება უცბად შენიშნოს, რომ სიუჟეტის ნაწილი გამოტოვა იმიტომ, რომ ამ დროს ერთ-ერთ ექსპერიმენტზე ჩაფიქრდა.

მონოტონურად და მშრალად ლაპარაკობს. თუ ის თემა, რაზეც გიყვება, ძალიან არ გაინტერესებს, შეიძლება ვერც აპყვე და სამეცნიერო ტერმინებით გაჯერებულ თეორიებში დაიკარგო.

კითხვებს კონკრეტულად და საქმიანად პასუხობს, ბევრს არ მიედ-მოედება, ფილოსოფიურ გადახვევებსაც გაურბის. ვეუბნები, რომ თბრობაში „ფერები მჭირდება“, უჯრედების შესახებ ჩახლართული სამეცნიერო თე-

ორიები მსუბუქად, მიმზიდველად და ყველასთვის გასაგებ ენაზე უნდა გადმოვცე.

ორჯერ პირადად შეხვედრის შემდეგ, ელექტრონული ფოსტით, საილუსტრაციოდ, ვუგზავნი „ნიუ იორკერის“ ერთ-ერთ სტატიას და მსგავსი დეტალების გაცოცხლებას ვთხოვ. ზაზას ესმის, რაც მინდა, მიგზავნის პატარა ტექსტს და ხუმრობით მწერს: „მწერალი არ ვარ, მეცნიერი ვარ და ჟურნალისტებისგან განსხვავებით, მშრალი ფაქტები მიყვარს და არა ხატოვანება“.

რაციონალურობა ყველაფერში ეტყობა – მსჯელობის დროს, ქცევაში, საუბარში. თუმცა, შიგადაშიგ, მის გამოხედვაში ცნობისმოყვარე ბავშვის გამომეტყველებასაც დაიჭერ. ცნობის-მოყვარეობა ერთ-ერთი ის თვისებაა, რომელსაც საკუთარ თავში ყველაზე მეტად აფასებს და რომელიც ყველა მეცნიერს ეხმარება, უსასრულო ექსპერიმენტების დროს, სიბნელეში ხელების ცეცებით სიარულისას მოთმინება და ინტერესი არ დაკარგონ.

ზაზა კოკაია ლუნდში პირველად 1990 წელს ჩავიდა. შვედეთის ინსტიტუტის სტიპენდია მიიღო და ლუნდის უნივერსიტეტის ჰისტოლოგიის კათედრაზე, ცხრათვიანი სამეცნიერო პროექტის შესასრულებლად გაემგზავრა.

„მატარებლით ჩავედი მოსკოვიდან. სადგურზე დამხვდა ლაბორატორიის დოქტორანტი იუჰან ბენგსონი. წამიყვანა ერთოთახიან ბინაში, რომელიც სპეციალურად ჩემთვის იქირავეს. დავბინავდი და მეორე დილიდან ვირთავებზე ექსპერიმენტების ჩატარება დავიწყე“, – იხსენებს კოკაია.

სამეცნიერო პროექტი დასრულდა და ცხრა თვის შემდეგ, ზაზა საქართველოში ჩამოვიდა, თუმცა მალე მიხვდა, რომ აქ თავის პროფესიაში პერსპექტივა არ ექნებოდა, და მალევე, ოჯახთან, მეუღლე თამუნასთან და ერთი წლის შვილთან ერთად, უკან, შვედეთში დაბრუნდა.

ბალერა

ზურა ბერო „კასპიის ზღვა“- 2009

...
სამხრეთ შვედეთში, სკონეს პროვინციის ქალაქ ლუნდში, ჩრდილოეთ ევროპის ერთ-ერთი ყველაზე ძველი და დიდი უნივერსიტეტია. აქვეა კვლევითი ბიოსამედიცინო ცენტრიც, სადაც მეცნიერები მთელი მსოფლიოდან იყრიან თავს.

აგურის ოთხსართულიან შენობაში თეთრხალათიანი ადამიანები საქმიანი ნაბიჯით მიმოდიან. პირველ სართულზე გრძელ რიგებად პლასტმასის გალიებია ჩამწკრივებული, სადაც თავგები და ვირთავები ცხოვრობენ, იზრდებიან და მრავლდებიან.

ზედა სართულებზე, ლაბორატორიებში კი, რუხი მეტალის მაცივრებში ასეულობით პლასტმასის ბოთლია ჩალაგებული – პლასტმასის ბოთლში ადამიანის „თავისუფალი უჯრედები“ პლუს 37 გრადუსზე ინახება.

ესაა უჯრედები, რომელთა სასწაულმოქმედმა ძალამ ოციოდე წლის წინ თანამედროვე მედიცინის შესაძლებლობების შესახებ კლასიკური წარმოდგენა თავდაყირა დააყენა. თუმცა, ვიდრე ინკუბატორში ინახებიან, ამ უჯრედებს არც სახელი აქვთ და არც ფუნქცია. სახელსაც და როლსაც ისინი ადამიანის ორგანიზმში მოხვედრის შემდეგ იძენენ. მაგალითად, თუ მათ კანში გადაენერგავთ, კანის უჯრედებად იქცევიან, ღვიძლში – ღვიძლის უჯრედებად, ტვინში კი – ნეირონებად.

მათ ღეროვანი უჯრედები ჰქვია.

ყოველ დღლას ზაზა კოკაია ლუნდის უნივერსიტეტში შავი ზურგჩანთით და დოკუმენტების დიდი შეკვრით დახუნძული მიდის. ღეროვანი უჯრედებისა და უჯრედული თერაპიის ცენტრში, ნერვული ღეროვანი უჯრედების ლაბორატორიას იგი 2003 წლიდან ხელმძღვანელობს. 2010 წლიდან კოკაია შვედეთის მთავრობის მიერ დაფინანსებულ ღეროვანი უჯრედებისა და უჯრედული თერაპიის სტრატეგიულ დარგს უდგას სათავეში. 2011 წლიდან კი ხელმძღვანელობს ევროკავშირის მიერ დაფინანსებულ დიდ პროექტში, სადაც ინსულტის დროს ტვინზე ანთებითი პროცესის ზეგავლენას სწავლობენ და ამის მიხედვით ცდილობენ, შეიმუშავონ უჯრედული თერაპიისა და მკურნალობის ახალი მეთოდები.

„ჯერ კიდევ ოცი წლის წინ, ეს ყველაფერი სამეცნიერო-ფანტასტიკურ მოთხრობას ჰგავდა“, – იხსენებს ზაზა კოკაიას კოლეგა და მისი სადისერტაციო ნაშრომის ხელმძღვანელი, 65 წლის ულე ლინდვალი.

ულე ორმოცი წელია, რაც კლინიცისტ ნევროლოგად მუშაობს. იგი ლუნდის უნივერსიტეტის ნევროლოგიის კათედრის ხელმძღვანელია.

ლინდვალი ამბობს, რომ მისი პირველი მნიშვნელოვანი წარმატება პარკინსონით დაავადებული ადამიანის ტვინში ღეროვანი უჯრედების გადანერგვა იყო. უჯრედებმა ტვინში გაყოფა და გამრავლება განაგრძეს, დაზიანებული ქსოვილი აღადგინეს და პაციენტიც მომჯობინდა.

მეორე მნიშვნელოვან წარმატებას კი ულემ უკვე ზაზასთან ერთად მიაღწია და ამის შესახებ ზევით უკვე დანვრლებით გიამბეთ.

„ამ აღმოჩენის წარმატება პრაქტიკულად თუ აისახება ცხოველის და, მომავალში, ადამიანის მდგომარეობაზე?“ – ვეკითხები ზაზას.

„აი, ეს ჯერ არ ვიცით, ახლა ზუსტად მაგას ვიკვლევთ, თუ რა წვლილი შეაქვს ამ უჯრედებს ტვინის რეგენერაციის პროცესში“, – მპასუხობს იგი.

...

ღეროვან უჯრედებზე ზაზასთან ინტერვიუმდე და მის შემდეგაც, უამრავი სამეცნიერო სტატია წავიკითხე. ერთგან ასეთი რამ ამოვიკითხე და მომეწონა:

„თანამედროვე სამყაროში სამეცნიერო პროგრესი ხშირად წინ უსწრებს მორალურ-ეთიკური სტანდარტების ცვლილებას“. ანუ მეცნიერება ისეთი ჩქარი ტემპით ვითარდება, რომ ადამიანი ბიოეთიკაში წლების წინ ჩამოყალიბებული და დამკვიდრებული მორალური დოგმების გადახედვას ვერ ასწრებს. ამ ეთიკური ნორმების მართებულობა კითხვის ნიშნის ქვეშ მამინდგება, როცა სასწორის სხვადასხვა მხარეს თანაბარი წონის ფასეულობები დევს: რვაუჯრედიანი ემბრიონის უფლებები უფრო მნიშვნელოვანია, თუ პარკინსონით დაავადებული ადამიანის განკურნება? აბორტის შედეგად მო-

შორებული ჩანასახის კვლევისთვის გამოყენება, თუ აბორტზე, როგორც ბოროტებაზე უარის თქმა? – კითხვები, რომლებიც მთელ მსოფლიოში მწვავე სამეცნიერო დისკუსიის საგანია, ჩემთვისაც აქტუალური გახდა.

ეს კითხვები დავუსვი ზაზა კოკაიასაც. იგი ხომ თანამედროვე მეცნიერების ერთ-ერთ ყველაზე ახალგაზრდა, წინააღმდეგობებით სავსე და მუდმივად განახლებად დარგში მუშაობს.

ადამიანის ლეროვანი უჯრედები პირველად ბიოლოგმა ჯეიმს ტომპსონმა, 1998 წელს, ვისკონსინის უნივერსიტეტში ხელოვნურად განაყოფიერებული ემბრიონისგან მიიღო.

ემბრიონს სინჯარაზე კვერცხუჯრედისა და სპერმის შერწყმით იღებენ. ხელოვნური განაყოფიერების შემდეგ, ემბრიონის უჯრედები დაყოფას იწყებს. ხუთი დღის მერე, რვაუჯრედიანი ემბრიონი ნახევრად ცარიელ, ჰაერით ამოვსებულ ბურთს წააგავს. იგი ჯერ კიდევ არაა მომნიჭებული იმისთვის, რომ ქალის სხეულში მოათავსონ. ამ დროს ემბრიონში იქმნება დაახლოებით 150 უჯრედისგან შემდგარი შიდა მასა. სწორედ ესაა ლეროვანი უჯრედები. მათ ემბრიონიდან გამოაცალკევებენ და ლაბორატორიაში ცალკე სინჯარებში ამრავლებენ.

ლეროვანი უჯრედები არის თითქმის ყველგან: სისხლში, ტვინში, კანში, მაგრამ ლეროვანი უჯრედებით ყველაზე მდიდარი, მაინც, ემბრიონია. თანაც ემბრიონულ ლეროვან უჯრედებს 200-მდე ტიპის ქსოვილად გადაქცევა შეუძლიათ, სხვა ლეროვანი უჯრედები კი, მაგალითად, კანის ლეროვანი უჯრედები, დამატებითი ფაქტორების ზემოქმედების გარეშე, მხოლოდ კანის უჯრედებს წარმოქმნიან. სწორედ ამიტომ, ემბრიონის საკვლევად გამოყენება მეცნიერებისთვის ყველაზე მოსახერხებელი, მაგრამ ამავე დროს, ეთიკურად სადავოა.

ვინ, ან რა არის ემბრიონი? როდის იწყება სიცოცხლე, კვერცხუჯრედის განაყოფიერების მომენტიდან, თუ მას შემდეგ, რაც ემბრიონი ქალის სხეულში მოხვდება?

ის, რომ სიცოცხლე ჩასახვის მომენტიდან იწყება, პაპმა პიუს მეცხრემ

1800-იანი წლების ბოლოს თქვა. ამ შეხედულებას კათოლიკური ეკლესია დღესაც მტკიცედ იცავს.

ლაბორატორიაში კვერცხუჯრედის ხელოვნური განაყოფიერებისას, ექიმები, თავის დაზღვევის მიზნით, იმაზე მეტ ემბრიონს ქმნიან, ვიდრე იმ მომენტში ტრანსპლანტაციისთვის არის საჭირო. „მორჩენილ“ ემბრიონებს ყინავენ, და თუკი არავინ გამოიყენა, გარკვეული დროის მერე აგდებენ.

მეცნიერებმა ერთ დღესაც თქვეს – რატომ არ შეიძლება, რომ გადასაგ-

ეთიკური ნორმაზის მართებულობა კითხვის ნიშნის ქვეშ გაშინდება, როცა სასწორის სხვადასხვა მხარეს თანაბარი წონის ფასეულობები დევს: აბორტის შედეგად მოშორებული ჩანასახის კვლევისთვის გამოყენება, თუ აბორტზე, როგორც ბოროტებაზე უარის თქმა?

დებად განწირული ემბრიონი კეთილი მიზნებისთვის გამოვიყენოთ, შევისწავლოთ და პარკინსონის ან ალცჰეიმერის სამკურნალო წამალი გამოვიგონოთ?

სწორედ აქ იწყება ყველაზე ცხარე დისკუსია.

ბიოეთიკოსების ნაწილი მიზანმიმართულად, კვლევისთვის ემბრიონების „შექმნას“ და შემდეგ მათ „განადგურებას“ მკაცრად ეწინააღმდეგება. ისინი ამტკიცებენ, რომ რვაუჯრედიანი ემბრიონსაც სიცოცხლის უფლება აქვს.

ამერიკაში, ცხარე დებატები ემბრიონული ლეროვანი უჯრედების შე-

სახებ პირველად 2001 წელს დაიწყო. ამერიკის პრეზიდენტმა, ჯორჯ ბუშმა ტეხასის რანჩოდან პირდაპირ ეთერში განაცხადა, რომ მეცნიერებს ემბრიონული კვლევისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებას უწყვეტდა. მათ შეეძლოთ გამოეყენებინათ მანამდე გამოყვანილი ემბრიონული ლეროვანი უჯრედების ხაზები, მაგრამ ახლის შექმნისთვის ბიუჯეტიდან ფულს ვეღარ მიიღებდნენ.

ამ განცხადებამ რესპუბლიკელები გაახარა, დემოკრატებმა კი ამერიკას თეოკრატიული სახელმწიფო უწოდეს, სადაც თამამის წესებს კანონის ძალით თავს მოხვეული თეოლოგია განსაზღვრავდა.

დიდი წინააღმდეგობების მიუხედავად, ემბრიონული ლეროვანი უჯრედების კვლევა ამით არ შეწყვეტილა. კერძო ფარმაცევტულმა კომპანიებმა და ფონდებმა გადაწყვიტეს, თვითონ დაეფინანსებინათ მეცნიერები და სინგაპურში, ბრიტანეთსა და ტაივანში მათი მასობრივი გადინებისთვის ხელი შეეშალათ.

ხელისუფლებაში დემოკრატი ბარაკ ობამას მოსვლის შემდეგ, სიტუაცია მკვეთრად შეიცვალა. პრეზიდენტად არჩევიდან, ზუსტად სამ თვეში, ობამამ მეცნიერებს მწვანე შუქი აუთთო და ემბრიონული ლეროვანი უჯრედების ახალი ხაზების გამოსაყვანად ფედერალური ბიუჯეტიდან დაფინანსება გამოყო.

ემბრიონულის გარდა, ეთიკურ დილემას იწვევს აბორტის შედეგად დარჩენილი ჩანასახის გამოყენებაც. მონინააღმდეგეები ამბობენ – თუკი ვუშვებთ, რომ ისეთი ბოროტებისგან, როგორცაა აბორტი, შეიძლება რაიმე დადებითი შედეგი მივიღოთ, ამან შეიძლება აბორტი გაამართლოს და „ნაახალისოს“ კიდევ.

ლუნდის უნივერსიტეტში, სადაც კვლევებში ყველა ტიპის ლეროვან უჯრედს იყენებენ, ეთიკურ დილემებთან დაკავშირებით, ულე ლინდვალსაც და ზაზა კოკაიასაც ჩამოყალიბებული პოზიცია აქვთ:

„ამ თემაზე ბევრჯერ მისაუბრია მა მაჩემთან. იგი ლუთერი მღვდელი იყო და ამბობდა, რომ ტანჯვის შესამსუბუ-

ქებლად, ჩანასახიდან მიღებული ლეროვანი უჯრედების გადანერგვა ადამიანისთვის, რომელსაც განუკურნებელი დაავადება აქვს, არ შეიძლება არაეთიკური იყოს. ამ დასკვნამდე ჩემს თავთან რამდენიმე წლიანი კამათის შემდეგ მივედი“, – აღნიშნავს ულე ლინდვალი.

უღეს ეთანხმება ზაზაც. „მე ამ საკითხს ძალიან პრაგმატულად ვუყურებ. ქალს თუ გადანეყვითილი აქვს აბორტის გაკეთება, რატომ არ შეიძლება ჩანასახი, რომელსაც ისედაც გადაადგებდნენ, კარგი საქმისთვის გამოიყენონ?“ – ამბობს იგი.

შვედეთში საკვლევად ყველანაირი უჯრედის გამოყენება შეიძლება, მათ შორის ემბრიონულისაც. ევროპის ბევრი ქვეყანა (მაგალითად, გერმანია) გაცილებით კონსერვატიულია. იქ ემბრიონული კვლევა საერთოდ აკრძალულია.

საქართველოში ემბრიონს ლეროვანი უჯრედების მისაღებად არასდროს იყენებდნენ. სამაგიეროდ, მუშაობდნენ აბორტის ნარჩენებისგან მიღებულ უჯრედებზე, რამაც მეცნიერებსა და სასულიერო პირებს შორის დაპირისპირება გამოიწვია.

2001-2002 წლებში რამდენიმე ქართველმა მეცნიერმა აბორტის ნარჩენებისგან მიღებული ლეროვანი უჯრედების გამოყენება სცადა. თუმცა, სულ მალე, ბიოეთიკის საბჭომ მოამზადა

დასკვნა, რის შემდეგაც, ჩვენთან ჩანასახოვანი ლეროვანი უჯრედების გამოყენება შეწყდა.

„დაუშვებელია, სასარგებლო შედეგს ელოდე აბორტული მასალისგან, რადგან თავად აბორტი არაეთიკური ქმედებაა“, – ამბობდა მაშინ ბიოეთიკის საბჭოს თავმჯდომარე, გივი ჯავაშვილი. აბორტირებული ჩანასახის კვლევას ეწინააღმდეგებოდა ეუისკოპოსი იოანეც, რომელიც საბჭოს წევრი იყო და მამა ადამთან ერთად მართლმადიდებელი ეკლესიის პოზიციას გამოხატავდა.

საქართველოში, ისევე როგორც მთელ მსოფლიოში, მალევე მონახეს გზა, გამოეყენებინათ ისეთი უჯრედები, რომლებიც ეთიკურ დაბრკოლებებს არ შექმნიდა. თუმცა, ამჯერად, მთავარი პრობლემა არა უჯრედების მორალური სტატუსი, არამედ ზოგადად, ამ სფეროს კომერციალიზაცია გახდა.

ბოლო ორი წელია, რაც საქართველოში ჭიპლარის ლეროვანი უჯრედების შენახვის ბუმი. ჩემი ნაცნობებიდანაც, ბევრმა დედამ შვილებს ეს უჯრედები სისხლის კერძო ბანკში შეუნახა, და როგორც თვითონ ამბობენ, შვილები სისხლის დაავადებებისგან დააზღვია.

ზაზა კოკაია ამბობს, რომ კომერციალიზაციის წინააღმდეგი არაა, თუმცა, მისი აზრით, მშობლებს ჭიპლარის

სისხლის ლეროვანი უჯრედების შესაძლებლობების შესახებ არასრული ინფორმაცია აქვთ.

„როცა ამტკიცებენ, რომ ჭიპლარის სისხლის ლეროვანი უჯრედებით 70-მდე დაავადების განკურნება შესაძლებელია, ისიც უნდა თქვან, ამ 70 დაავადებიდან როგორია 60-ის სისშირე? რამდენს შეიძლება სტატისტიკურად დაემართოს? ზოგჯერ გაცილებით დიდი საფრთხეა ავტოკატასტროფაში მოყვებ, ვიდრე რომელიმე დაავადება დაგემართოს“.

შვედეთში აბორტების რიცხვი ძალიან მცირეა, აქედან მიღებული მასალა კი – მწირი. ამიტომ, ლუნდის უნივერსიტეტში ძირითადად „რეპროგრამირებულ“ ლეროვან უჯრედებზე მუშაობენ – კანის უჯრედიდან უკვე ტვინის უჯრედებს, ნეირონებს ქმნიან.

„ამ ნეირონების ტრანსპლანტაცია პირდაპირ ტვინში შეიძლება და ისინი დაზიანებულ ქსოვილს აღადგენენ“, – მიხსნის ზაზა.

მაინც რა არის თქვენი კვლევის საბოლოო მიზანი, ვის და როგორ დაეხმარებით? – ვეკითხები შემდეგ და ასე მპასუხობს:

– ინსულტი ძირითადად ხანში შესულ ადამიანებს ემართებათ. ჩვენ გვინდა, რომ ამ ადამიანების ცხოვრების ხარისხი ავამაღლოთ. წარმოიდგინეთ, ხომ მარტივი მოძრაობაა, კოვზი აიღო, ხელში დაიჭირო და პირთან მიიტანო. არადა, ინსულტის შემდეგ, ზოგ ადამიანს ამ მარტივი მოძრაობის შესრულება კი უჭირს.

საკუთარი დამოუკიდებლობის შეგრძნება ძალიან მნიშვნელოვანია ხანში შესული ადამიანისთვის, რომ მან თავი უუნაროდ და სხვისი ხელის შემყურედ არ იგრძნოს. სიბერე ყველას აწუხებს. ამიტომ, თუკი ტვინში დაზიანებული ქსოვილების აღდგენას შევძლებთ, ინსულტგადატანილი ადამიანების ცხოვრებას უფრო სრულფასოვანს გავხდით.

– თავიდან, როცა მთელი მსოფლიო ლეროვანი უჯრედების სასწაულმოქმედებაზე ალაპარაკდა, მედიაში წერდნენ იმასაც, რომ მეცნიერებმა შესაძლოა, ოდესმე დაბერების საწინააღმდეგო წამალი გამოიგონონ...

– დაბერება ფიზიოლოგიური პროცესია, რომელსაც არ უნდა ებრძოლო.

ბალერაა

ზურა ბერო
„შავი ზღვა“ – 2009

მე მირჩევნია ჯანმრთელი დავებრდე, ვიდრე არასდროს დავებრდე. უნდა ებრძოლო იმ სიმპტომებს და დაავადებებს, რომელიც დაბერებასთან ერთად მოდის, და არა სიბერეს. რა თქმა უნდა, ყოველთვის იქნებიან ადამიანები, რომლებსაც მოუნდებათ, მარადიული ცხოვრებით იცხოვრონ, მაგრამ ეს უკვე აღარაა ჯანდაცვის სფერო...

ამ საუბარს უკვე მოხუცებულობისადმი შიშის თემასთან მივყავართ, რომელიც ძალიან საგრძნობია საქართველოში. ჩვენთან ხომ ასეა – როცა ადამიანი პენსიაზე გადის, მიაჩნია, რომ ცხოვრება დასრულდა. „დასავლეთში, კი პირიქითაა, პენსიაზე გასვლის მერე ბევრ ისეთ რამეს აკეთებ, რაც მანამდე ვერ მოასწარი. მართალია, ეს ეკონომიკურ მდგომარეობაზეცაა დამოკიდებული, თუმცა იქ მენტალიტეტიც სხვანაირია. ამიტომაც მნიშვნელოვანი, თანამედროვე მედიცინის მიღწევები ამ ადამიანების ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესებას მოახმარო“, – მიხსნის ზაზა.

– რას ელით ლეროვანი უჯრედებისგან, რა შეიძლება, მოხდეს ორმცდაათი ან ასი წლის მერე?

– ვფიქრობ, ამ დროისთვის უკვე შესაძლებელი იქნება, ქრონიკული დაავადებები (მაგალითად, პარკინსონი) განიკურნოს. წამლები დღესაც არსებობს, მაგრამ მთელი არსი ისაა, რომ უფრო ეფექტიანად ვუმკურნალოთ ადამიანებს, ნაკლები გვერდითი მოვლენების გამოწვევით. ლეროვანი უჯრედი არაა პანაცეა – მაგიური აბი, რომელსაც დალეე და ყველაფერს მოგიჩვენს. ლეროვანი უჯრედების საშუალებით პროგრესირებადი დაავადებების განვითარება შენელებს. მოკლედ, მიზანია, რომ ადამიანი მაქსიმალურად ჯანმრთელი იყოს.

...

ზაზა კოკაია თითქმის ოცი წელია, შვედეთში ცხოვრობს და მუშაობს, თუმცა თავს ემიგრანტად არ თვლის. მისი აზრით, მეცნიერება უნივერსალურია და გეოგრაფიული საზღვრები არ აქვს.

„არ არსებობს ლოკალური მეცნიერება, თუ ეს არაა მაგალითად, ქარ-

თველოლოგია. არ არსებობს ქართული ფიზიკა, ქიმია, მედიცინა, მათემატიკა. ჩვენ უბრალოდ შეიძლება წვლილი შეგვქონდეს მსოფლიო მეცნიერების განვითარებაში“, – მიხსნის მეც.

ლუნდის უნივერსიტეტში, ლეროვანი უჯრედების ლაბორატორიაში კოკაიას გარდა, კიდევ ორი ქართველი პოსტდოქტორანტია. ზაზა ამბობს, რომ

ვფიქრობ, ამ დროისთვის უკვე შესაძლებელი იქნება, ქრონიკული დაავადებები (მაგალითად, პარკინსონი) განიკურნოს. წამლები დღესაც არსებობს, მაგრამ მთელი არსი ისაა, რომ უფრო ეფექტიანად ვუმკურნალოთ ადამიანებს, ნაკლები გვერდითი მოვლენების გამოწვევით.

ზოგჯერ სინდისი ანუხებს, როდესაც მისი სტუდენტები, ლუნდში მიღებული განათლების მერე, საზღვარგარეთ სა-მუშაოდ რჩებიან.

როცა საქართველოში მეცნიერების სფეროში არსებულ კრიზისზე და „ტვინების მასობრივ გადინებაზე“ ვსაუბრობთ, ჩინეთის მაგალითს იხსენებს, სადაც სახელმწიფომ ჯანდაცვის პრიორიტეტული სფეროები აირჩია და შემდეგ, ამ მიმართულებით ახალგაზრდა სპეციალისტების განათლებაში ფული დააბანდა:

„90-იან წლებში, როცა შვედეთში ჩამოვედი, ჩინეთიდან დოქტორანტურაზე სტუდენტების განაცხადები თითქმის ყოველდღე მოდიოდა. ბევრმა მიიღო

ჩვენთან განათლება და შემდეგ, ჩინეთის მთავრობამ ეს გადინებული ტვინები უკან დააბრუნა. ასე შეიქმნა ჩინეთში მეცნიერთა ადგილობრივი ბირთვი“.

კოკაია საქართველოში წელიწადში რამდენჯერმე ჩამოდის. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მოწვეული პროფესორია და დოქტორანტებს ორ საგანს უკითხავს: სწავლების თანამედროვე მეთოდებსა (problem based learning) და სამეცნიერო წერას (scientific writing).

რამდენიმე კვირის წინ საქართველოში ჩამოსული ზაზა მორფოლოგიის ინსტიტუტშიც მივიდა, ამ საბჭოთა შენობაში ადრე 400 თანამშრომელი მუშაობდა, დღეს კი, აქ მხოლოდ რამდენიმე ათეული სპეციალისტია.

„ადრე ყველა მიმართულებით დიდი ინსტიტუტები არსებობდა. დღეს ეს სფეროები ჩამკვდარია, – მეუბნება ზაზა, – რა თქმა უნდა, ხარისხზე არ მაქვს საუბარი. საბჭოთა კავშირის დროს ჩაკეტილები ვიყავით, კი იყო მეცნიერება, მაგრამ, საბოლოო ჯამში – ძალიან დაბალ დონეზე. იყვნენ სხვადასხვა დარგში კორიფეები, მაგრამ არ არსებობდა ერთიანი სისტემა“.

დღეს ამ ერთიანი სისტემის დროულად შექმნა საჭირო, – ვასკენი, როცა ზაზას საქართველოში მეცნიერების განვითარების პერსპექტივაზე ველაპარაკებო. ზაზა მეუბნება, რომ სახელმწიფომ პრიორიტეტები უნდა განსაზღვროს, ყველა დარგს ერთდროულად ვერ განავითარებ. პირადად მას ლუნდის უნივერსიტეტის ლეროვანი უჯრედების ლაბორატორიის ფილიალის გახსნა უნდა საქართველოში. დარწმუნებულია, რომ ჯანდაცვის სისტემისთვის ეს ფუფუნების საგანი სულაც არაა და საცხებით რეალურია, ლეროვანი უჯრედების კვლევა ჩვენთანაც პრიორიტეტულ დარგად იქცეს. ჯერ ამ საკითხზე საქმიანი შეხვედრები არ დაუნყია. ლაბორატორიის ხელმძღვანელის პოსტზე მუშაობამ ზაზას სამეცნიერო პროექტებისთვის საგრანტო აპლიკაციების წერაც ასწავლა და ახლა უკვე იცის, რომ დაფინანსების მოსაპოვებლად, იდეა ჯერ ეფექტურად უნდა შეიფუთოს. „ჰოდა, ახლა, ამ იდეის შეფუთვის პროცესში ვარ“, – მეუბნება ბოლოს.

კოტე მინდაძის რუბიკის კუბიკი

ავტორი მამო სამაღაშვილი

„ჩანაფიქრი ასეთია: მაღალი კულტურა გავართულოთ; ერუდიციის მესერი შემოვავლოთ სილამაზეს. დაფარული მიზანი ორმაგია: დავიცვათ არტი პოპულარული გართობისგან და შევქმნათ ახალი ბარიერი, ახალი წინაღობა მასში განვევრინებინათ... ყველაფერი აქაა, გულუბრყვილობის სამყაროში და ხალხი, რომელიც არ ფიქრობს, კიჩია“.

ხელოვნების თეორეტიკოსი, როჯერ სკრუტონი

კოტე მინდაძის შესახებ პირველად შარშანწინ, „არტისტერიუმის“ დროს გავიგე, როცა „ფეისბუქზე“ ამ გამოფენის ერთ-ერთმა ორგანიზატორმა წინანდალში წამსვლელებს თადარიგის დაჭერა და ავტობუსებში ადგილების წინასწარ დასაკავებლად სიაში ჩაწერა გვირჩია. მაშინ წინანდალში ვერ წავედი და გული კიდევ უფრო დამწყდა, როცა მითხრეს, რომ მე-19 საუკუნის ღვინის ისტორიულ ქარხანაში ჩატარებულმა გამოფენამ დიდი წარმატებით ჩაიარა და იქვე ისიც გავიგე, რომ გამოფენა ნაადრევად დახურეს კახეთში ღვინის საერთაშორისო ინსტიტუტის პრეზენტაციის გამო, რომელსაც თავად პრეზიდენტი უნდა დასწრებოდა. მას შემდეგ ამ არტისტზე აღარაფერი მსმენია, თუმცა სულ მაინტერესებდა. რამდენიმე დღის წინ მასთან შესახვედრად ბარნოვის ქუჩაზე მდებარე სახლ-სახელოსნოში მივედი.

სახლი, ერთი შეხედვით, პატარაა, აგურის, ორსართულიანი. კოტე მეორეზე ცხოვრობს. მისი ბინა დიდია, ნათელი და სადად მოწყობილი, შესვლისთანავე თვალში გეცემათ წიგნებით სავსე თაროები და ულამაზესი ოთახის მცენარეები. სახელოსნო ყველაზე განაპირა ოთახიდან იწყება და კიდევ ორ ოთახში გამოდის, ირგვლივ უთვალავი ფერის საღებავი, წვრილი და სქელი ფუნჯე-

ბი, ძველებური ნივთები, წიგნები და ფერადი პულვერიზატორებია, კედლებზე კოტეს ადრინდელი ნამუშევრები – დაშლილი კომპოზიციები კიდა, იქვეა გამოფენების აფიშები (გამოფენები კი მას უხვად ჰქონდა – როგორც პერსონალური, ისე ჯგუფური, საქართველოშიც და მის ფარგლებს გარეთაც) და „პინკ ფლოიდის“ პლაკატი. კოტე ამბობს, რომ სულ მალე, არც ეს სამი ოთახი ეყოფა და ალბათ, სხვა სახელოსნოს მოძებნა მოუწევს. მაგრამ მე თუ მკითხავთ, ამ ჯადოსნური ადგილის მიტოვება არ შეიძლება. ალბათ, იკითხავთ, რითაა ასე განსაკუთრებული ეს სტანდარტული, თბილისური ძველი სახლი, რომლის მსგავსშიც ვერელებისა და ვაკელების ნახევარი ცხოვრობს? საქმე ისაა, რომ ეს თითქოს ჩვეულებრივი გარემო, ღამით, როცა კოტე დღის მანძილზე დაგროვებული იდეებიდან რამდენიმე საუკეთესოს არჩევს და ყავის დიდი ფინჯნით ხელში, სახელოსნოში შედის, იქაურობა ნამდვილ საოცრებად გარდაიქმნება. სულ პატარა ოთახში უზარმაზარი სკულპტურები, ვრცელი ფერწერული სერიები, ვიდეო-არტები და ინსტალაციები იქმნება. ალბათ, სწორედ ამიტომ მასთან შუადღისას მისულს ახალგაღვიძებული მხვდება, სამზარეულოსკენ მიმძღვის და მწვანე ჩაის ან ყავას მთავაზობს, თან იმ პროექტებზე და იდეებზე მიყვება, რომელშიც

ახლაა ჩართული. ამ დროს ისეთი სახე აქვს, ვხვდები, გონებაში ახალ ჩანახატს აკეთებს, რომელსაც მალე გაფილტრავს, დახვეწს და ღამით წარმატებულ პროექტად აქცევს, ისეთად, როგორებზეც მე მინდა, გიამბოთ.

სკოლის დამთავრების შემდეგ კოტე ჰოლანდიაში წავიდა. თავიდან არ იცოდა, რა უნდა ეკეთებინა, სად ესწავლა და რა პროფესია აერჩია, სანამ ჰოლანდიელი მხატვარი რობ ვერკერკი არ გაიცნო, რომელთანაც ალკმარში, გერიტ რიტველდის სამხატვრო აკადემიაში ჩაბარებამდე, ცოტა ხანს ფერწერაში ემზადებოდა. შემდეგ ამსტერდამში გადავიდა, სადაც, აკადემიის პარალელურად, გრაფიკულ ლიცეუმში სწავლობდა. ამბობს, რომ სწორედ მისი პირველი მასწავლებლის გავლენით ჩააბარა ორივე სასწავლებელში და სწორადაც მოიქცა, რადგან მხოლოდ გრაფიკული ლიცეუმის დამთავრების შემდეგ მისხდა, რომ დიზაინი სრულებით არ იყო მისი საქმე. სწავლის პერიოდიდან ყველაზე კარგად მეგობრებთან ერთად მუსიკალურ ფესტივალებზე სიარული ახსენდება, როცა კარვებით მოგზაურობდნენ ხან ჰოლანდიაში, ხანაც ევროპის სხვა ქალაქებში.

ამ პერიოდიდან მოგონებები უხვად აქვს, რასაც ვერ ვიტყვით ნამუშევრებზე, რადგან აკადემიის დამთავრების

ფოტო: მანა შოთოლაძე

„ქმნილებაჰი და კრავატიული ბანადგურებაჰი – ტრილოგია პროგრესში“, 2008-2011

შემდეგ ისინი მთლიანად განადგურა. „რასაც სხვები გასწავლიან, ის არაფერს გაძლევს, რადგან რაც შედაგოგებმა იციან, ის უკვე შექმნილია და შენ ვერაფერს მოგცემს, ამიტომ თვითონ უნდა დაიწყო სიახლის ძიება“, – მეუბნება კოტე და იქვე ამატებს, – „არც დამნებია ჩემი ნამუშევრები, მნიშვნელოვანი არაფერი ყოფილა“.

თავდაპირველად მუშაობა ფერწერაში დაიწყო, მაგრამ მალევე მიხვდა, რომ ასე მისი შემოქმედება ერთფეროვანი და მოსაწყენი იქნებოდა. მას ისეთი მედია სჭირდებოდა, რომელიც ფანტაზიას ფართო გასაქანს მისცემდა, ნებისმიერ მასალას ხელმისაწვდომს გახდიდა, იდეის რეალიზებას კი ყველა სივრცეში და ყველა ფორმით შეაძლებინებდა. ასე დაემატა ფერწერას გრაფიკა, გრაფიკას – ანიმაცია, ანიმაციას – ვიდეო, ხმა, სკულპტურა.

სწორედ მათ მიხედვით ყოფს კოტე თავის ხელოვნებას და არა – წლებისა და პერიოდების მიხედვით. თუმცა გარკვეული ქრონოლოგია მაინც არსებობს და ჩვენც მას მივყვით.

„დაშლილი კომპონენტები“ და ისევ სრული ბანადგურება

აკადემიის დამთავრების შემდეგ ის დიდხანს მუშაობდა ფერწერაში. სერია „დაშლილი კომპონენტები“ ათობით ნამუშევარს აერთიანებს. თითოეული მათგანი რამდენიმე ნაწილისგან შედგება, ტილოზე ზეთის საღებავით დატანილი გამოსახულებები გაერთიანებისას დასრულებულ სურათს ქმნის. ამ სერიის თემა ცხოვრების ციკლია, ყველა ნამუშევარში ჩანს, როგორ ერთიანდება სხვადასხვა დროს პლანეტაზე მიმოფანტული უხილავი კავშირები. ამ სერიიდან კოტეს ერთ-ერთი ნამუშევარი მახსენდება, 16 ნაწილად დაშლილი კომპოზიცია – ღია და მუქ ნაცრისფერ კვადრატებს წრიულად ჭრის წითელი, ყვითელი და სტაფილოსფერი ზოლები. კოტე ამბობს, რომ ზედმიწევნით დაცული თანმიმდევრობისა და სიმეტრიის გარდა, ნამუშევრებს განსაკუთრებულ გამომსახველობას მაღალი ხარისხის ტილო და საღებავი სძენს. „საერთოდ, მასალა მეორეხარისხოვანია, მთავარი და უპირველესი იდეაა, რომელიც თვითონ გკარნახობს, მასალად რკინა გამოიყენო, პლასტმასი

თუ კბილის პასტა“.

– კბილის პასტა? – ვეკითხები და მგონია, რომ კოტეს ექსტრემალურად უცნაური იდეა მოუვიდა. ის კი დგება და სახელოსნოში გავყავარ, სადაც უკვე დასრულებულ ნამუშევარს – ცისფერი კბილის პასტით დაფარულ თეთრ ტილოს მაჩვენებს, რომელიც უნდა, რომ ძველებურ, ჩუქურთმებიან ჩარჩოში ჩასვას. ნამუშევრის იდეა ისაა, რომ ყველაფერი ისეთივე წარმავალია, როგორც კბილის პასტა, რომელსაც ერთხელ გამოიყენებ და იფიცებ, თუმცა იდეაზე ბევრი ფიქრი არცაა საჭირო, ნამუშევარს გარკვევით აწერია: **Try to stick with it, toothpaste** („სცადე და არ მოშორდე ამ ადგილს, კბილის პასტავ“).

წარმავლობის იდეითაა ინსპირირებული კოტეს 2008 წელს დაწყებული პროექტიც – „ქმნილებები და კრეატიული განადგურებები – ტრილოგია პროგრესში“. პროექტის პირველი ნაწილი ჰოლანდიაში, ქალაქ ლანგედეიკში მსროლელთა კლუბში წარადგინა: ერთ-ერთი კედლის ცენტრში იდგა აკრილით, პიგმენტით და ინდუსტრიული საღებავით მოხატული ხის ობიექტი, რომელიც ერთი მხრიდან

„თუ მას ოდესმე მინა მიიზარება...?“, 2010

ნითელი ფერის იყო, მეორიდან – თეთრი. ობიექტს ჯერ კოტემ, შემდეგ კი მისმა მეგობარმა ცეცხლსასროლი იარაღიდან ესროლეს, კოტემ ობიექტის განადგურება კამერით გადაიღო. სამწუთიან ვიდეოში გარკვევით ჩანს, როგორ ხვრეტს ნატყვიარები ზედმიწევნით დაფერილ ფენებს, ბოლოს ნითელი ფერის ხის ობიექტზე მხოლოდ დახვრეტილი ზედაპირი რჩება, გარშემო კი დაცლილი ტყვიები ყრია. „ასე ანადგურებს ადამიანი ცხოვრებაში ყველაზე მნიშვნელოვან ღირებულებებს – სიყვარულს და ურთიერთობებს, ამის ილუსტრაციაა ტრილოგიის სამივე ნაწილი“, – მისხნის კოტე.

მეორე ნაწილი კოტემ 2010 წელს შექმნა და ამსტერდამში და თბილისში გამოფინა. იდეა იგივეა, მხოლოდ მედია იცვლება ობიექტისა და ვიდეობროექციის ნაცვლად, სკულპტურა და ვიდეობროექციაა. გამანადგურებლის ფუნქცია ამ შემთხვევაში ტანკს აქვს, რომელმაც ნითელი ემალით დაფარულ მეტალის მოზრდილ ფირფიტას ვაზიანის სამხედრო ბაზაზე გადაუარა და, როგორც კოტე ამბობს, ფაქიზ სისუსტეზე თავისი კვალი დატოვა. ამ ვიდეოში სრულადაა

ასახული როგორც ფირფიტის დამუშავების, ისე ტანკის გადავლის პროცესი (გამოიფინა გალერეა „9“-ში).

ტრილოგიის დასკვნითი ნაწილი კი აფეთქებების სერიაა, რომელსაც კოტე კომერციულ პროექტად მიიჩნევს – 30-მდე ნამუშევრის ნაწილი გაიყიდა, ნაწილი კი კოტესთანაა, სახლში. ვიდეოში ჩანს, როგორ ამაგრებს კოტე პიგმენტით, ემალით და ბრილიანტის მწვანეთი დაფარულ ზედაპირზე საახალწლო ტკაცუნებს, მათი აფეთქების შედეგად კი, ერთმანეთისგან აბსოლუტურად განსხვავებულ გამოსახულებებს იღებს. (გამოიფინა ევროპაში, ამერიკაში, გალერეა „9“-ში პირველ ორ ნაწილთან ერთად, ასევე „პიერო ლე ფუში“).

დიდი ღეპრანია და კიდევ ერთი ახალი ეტაპი

დაშლილი კომპოზიციებიდან სამ განზომილებაში მუშაობამდე კოტეს ორი პერიოდი ჰქონდა – ნიუ-იორკში მოგზაურობის და დიდი დეპრესიის. 2006 წელს კოტე მეუღლესთან ერთად ერთი წლით ნიუ-იორკში წავიდა. „მინდოდა, მენახა და შემეცნავლა ნიუ-იორკი, იქაური გალერე-

ები, გამეცნო თანამედროვე არტისტები, ნიუ-იორკელი დილერის პიტერ მარსელის მიერ მოწყობილ ჯგუფურ გამოფენაშიც მივიღე მონაწილეობა, მას ახლაც აქვს ჩემი ნამუშევრები და უნდა, რომ ჩემი პერსონალური გამოფენა გააკეთოს, ოლონდ – როცა მეც იქ ვიქნები. მე კი ნიუ-იორკში აუცილებლად დავბრუნდები, ამჯერად – უკვე სამუშაოდ. ძალიან მნიშვნელოვანი და საინტერესო ქალაქია, ყველა პროცესი ხელოვნებაში იქ იწყება, ნამდვილად ხელოვნების დედაქალაქია“.

ნიუ-იორკიდან კოტე ძლიერი შთაბეჭდილებებით დაბრუნდა, თუმცა ეს მის ხელოვნებაზე მაშინვე არ ასახულა, პირიქით, ყველაზე არაპროდუქტიული პერიოდი დაეწყო.

„ჩემი ნამუშევრების დანახვაც არ მინდოდა, ღირებულებები გადავაფასე, ბევრ საკითხზე დავფიქრდი და მუდმივად მტანჯავდა კითხვა, რას ვაკეთებ? როგორ შეიძლება ჩემი ხელოვნება იყოს ახალი და საინტერესო, როცა ყველაფერი უკვე შექმნილია? მუშაობის არც სურვილი მქონდა და არც ენერგია. ისეთი რამის გაკეთებას, რაც მე თვითონაც კი არ მომეწონებოდა, მერჩივნა, არაფერი

მეკეთებინა. ასეთი დეპრესია უამრავ არტიკლს ჰქონია, რამდენადაც რთულია ეს სტრესი, იმდენად დიდია თავისუფლება და სიხარული, თუ მას დაძლეე. მაგალითად, სულ ფრენის ბეკონი მასხენდება, რომელიც, როგორც ადამიანი, ჩემთვის შთაგონებაა, ბეკონისგან ვისწავლე სხვისი არტის აღქმა და მისი ანალიტიკურად გააზრება, ახლაც იმიტომ ვახსენე, რომ მან სტრესის დაძლევა ისე შეძლო, როგორც მხოლოდ ძლიერი ეგოს მქონე ადამიანს შეუძლია – ბეკონმა 50 წლის ასაკში თავისი ყველა ნამუშევარი გაანადგურა და თქვა, რომ მხოლოდ ახლა იწყებდა პირველ ტრიპტისზე მუშაობას“.

ამ სირთულის გადალახვა კოტესთვის გადამწყვეტი აღმოჩნდა. ცნობიერებაში გაანადგურა თავისი ყველა ნამუშევარი, რომელთაც უღირსად მიიჩნევდა და სამ განზომილებაში მუშაობა, ვიდეოარტების და ინსტალაციების კეთება დაიწყო. სწორედ ამ „განახლების“ შედეგია კოტეს საეტაპო ინსტალაცია – „ინტოქსიკაცია და ინსპირაციული ერორები (ინსპირაცია შავი ხვრელი. ნაწილი პირველი)“, რომლითაც 2010 წლის შემოდგომაზე არტისტერიუმი დახურა. ინსტალაცია კოტემ წინანდალში, ისტორიული ღვინის ქარხანაში წარმოადგინა.

„ინტოქსიკაცია და ინსპირაციული ერორები“

ამ პროექტის მთავარ ინსპირაციად ვენეციის 54-ე ბიენალეს თემა – „ტინტორეტო და ილუმინაციები“ იქცა, სადაც არტისტებს სრული თავისუფლება ჰქონდათ მიცემული, მხოლოდ ერთი პირობა იყო დასაკმაყოფილებელი – მათი ნამუშევრები მე-16 საუკუნის მანიერიზმთან უნდა ყოფილიყო დაკავშირებული, განათებას, ისევე, როგორც ესპანური რენესანსის პერიოდში, დიდი ადგილი უნდა დათმობოდა. კოტემ ბიენალეზე წარსადგენად პროექტის პირველი სამი ობიექტი შექმნა, მოგვიანებით მათ კიდევ ორი ობიექტი, ანიმაცია და ხმა დაამატა. გამოფენის მომზადებას მთლიანობაში ათი თვე დასჭირდა. საბოლოოდ, ინსტალაცია ძალიან ავტობიოგრაფიული გამოუვიდა და მეტაფორულად ის თითქმის სულ კოტეს ცხოვრებაზე გვიამბობს.

წინანდლის მარანში შესული მნახვევლი პირველად ორ, ძელზე დამაგრებულ

ვერცხლისფერ თავის ქალას ხედავს, რომლებსაც ზემოდან ჩამოშვებული ნათურები ანათებს. კოტე ამბობს, რომ თავის ქალები მისი ცხოვრების იმ პერიოდის ილუსტრაციაა, როცა სრულიად ახალბედა იყო არტში, უჩნდებოდა კითხვები, მაგრამ მათ მხოლოდ ზედაპირულად პასუხობდა. კოტესთვის თავის ქალები სარკეებია, რომელიც შავ ხვრელის ინტრიგებს ირეკლავს – შავი ხვრელი მეტაფორულად ყველა იმ საგ-

არავითარი რელიგიური ქვეტექსტი, უბრალოდ, სულიერებაზე ვსაუბრობ, რომელშიც სიყვარულს ვპულისხმობ, ურთიერთობებს, სხოვრების წესს – გიყვარდეს სხვა ადამიანები და სდილობლე, არავის გაუკეთო ცული, ეს უფრო მეტი რელიგიია, ვიდრე შაბათობით ეკლესიაში სიარული.

ნისა თუ მოვლენის ჩვენებაა, რომლებიც გამოუცდელ ადამიანში ინტერესს იწვევს. „აი, მაგალითად, მალევიჩის შავი კვადრატი ავიღოთ. მასში მხოლოდ ის კი არ გაინტერესებს, რატომ ითვლება გენიალურად ეს ნამუშევარი, არამედ ისიც, რას ნიშნავს, იყო წარმატებული, იყო არტისტი... შემდეგ სხვა არტისტები მოდიან მარკ როტკო, ფრენის ბეკონი, ეს ყველაფერი ინტრიგაა, რომელშიც შედიხარ, შემდეგ რალაცებს იგებ, ექსპერიმენტებს ატარებ, იზრდები და სწავლობ, როგორც არტისტი და ადამიანი, მაგრამ რაც უფრო მეტ ინფორმაციას იღებ, მით უფრო ითრგუნები,

რადგან გგონია, რომ ახალს ვერაფერს ქმნი, რაც უფრო მეტს კითხულობ, მით უფრო უმეცარი გგონია თავი, ეს ყველაფერი ერთად კი, დეპრესიაში გაგდებს, თუმცა მეორე მხრივ, ეს ინსპირაციაა, ვალდებულება – სიახლეებისადმი ღია იყო და ადეკვატურად უპასუხო შენი ეპოქის მოთხოვნებს“. სწორედ ამ სტრესის და მისი დაძლევის გამოხატულებაა სტრესის გალია – ფოლადის კვადრატული გალია, რომელშიც მოთავსებულია ნითელი, განათებული ჯვარი. შემდეგი ობიექტი შავ, მაღალ სადგამზე განთავსებული თავის ქალაა, რომელიც გლობუსის ბაზაზე ტრიალებს და ქვემოდან ნათდება, ეს გლობალიზაციის მეტაფორაა და დატვირთულია ცხოვრებისეული შეცდომებით, ცოდვებით, რომელიც ჩემს ცნობიერებაში იბეჭდება. ბოლო და კულმინაციური ობიექტი მასიური ლაითბოქსია – განათებული ჯვარცმა, რომლის ზედაპირიც რიცხვებითაა დაფარული – 1 და 0, ქრისტეს კონტურები საერთო ფონისგან შავი ფერითაა გამოყოფილი. კოტეს ჩანაფიქრით, ეს ყველაფერი ინტერნეტისთვის მინიჭებულ გადამეტებულ მნიშვნელობაზე, მის გაღმერთებაზე მიუთითებს.

– ინსტალაციის მთავარი იდეა რა არის? მასში ბევრი რელიგიური სიმბოლოა, პროექტის ქვეტექსტი რელიგიურია?

– არა, არავითარი რელიგიური ქვეტექსტი, უბრალოდ, სულიერებაზე ვსაუბრობ, რომელშიც სიყვარულს ვგულისხმობ, ურთიერთობებს, ზოგად მორალურ პრინციპებს და ცხოვრების წესს – გიყვარდეს სხვა ადამიანები და ცდილობდე, არავის გაუკეთო ცული, ეს უფრო მეტი რელიგიაა, ვიდრე შაბათობით ეკლესიაში სიარული.

პირველი შეხვედრისას კოტემ ერთი ნამუშევარი მაჩვენა, „მოდერნ რელიგია“ – ბლუთუზით დაკავშირებული ექვსი აიპედი, რომლებიც ჯვრის ფორმას იღებს. კოტე ამბობს, რომ ადამიანი იძულებულია, ტექნოლოგიების განვითარებას მიჰყვეს, თუმცა ეს ინდივიდუალურობის დაკარგვის ფასად ჯდება, ჯვარიც იმის ილუსტრაციაა, რომ ბევრს მასზე მეტად აიპედის სწამს.

– მასხოვს, ერთ-ერთ გამოცემაში გისაყვედურეს, რომ წინანდლის გამოფენა

„ინტოქსიკაცია და ინსპირაციული პროკრაბი“, 2010

უკვე არსებული სიმბოლოების ხელახლა გააზრება იყო, ვიცი, რომ ამ აზრს არ ეთანხმები.

– ამას აკეთებს ყველა ხელოვანი, მაშინ იქნებოდა, ვთქვათ, სიგარეტი (იღებს სიგარეტის კოლოფს) ციკლიდან „სიგარეტები“. აი, ხომ ითვლება, რომ თუ თავის ქალას იყენებ, აუცილებლად დემიენ შირსტს ბაძავ, არადა შირსტამდეც და მის შემდეგაც უამრავმა არტისტმა გამოიყენა თავის ქალა, როგორც ასახვის საგანი. ყველაზე საინტერესო ახალი კომბინაციების შექმნა, საგნის სხვა კუთხიდან დანახვაა. თავის მედიაში ყველას დაუხატავს თავის ქალაც, ჯვარცმაც და ველოსიპედიც, მე ხომ გამომგონებელი არ ვარ, ახალს არაფერს ვიგონებ, უბრალოდ, უკვე არსებულს ახალ კონტექსტში ვსვამ, ეს კი სრულიად სხვა დატვირთვის აძლევს მას, სათქმელს უცვლის.

ახლა კოტე „ინტოქსიკაცია და ინსპირაციული ერორების“ მეორე ნაწილზე მუშაობს. ამ შემთხვევაში ინსპირაცია მისი საყვარელი პოეტის უილიამ ბლეიკის პატარა პოემა „ანდაზები ჯოჯოხეთიდან“ გახდა. მეორე ნაწილის ძირითადი თემა კონსუმერიზმი იქნება. კოტე არ ამხელს, იდეას რამდენ მედიაში გა-

ნახორციელებს და სად გამოფენს – მინდა, დამთვლიერებლისთვის დეტალები სიურპრიზად დავეტოვო, გამოფენა მოსაწყენი რომ არ იყოსო.

საერთოდ, კოტე ფიქრობს, რომ შედეგი მაშინაა მიღწეული, თუ დამთვლიერებელს ორიოდ დღით თავის ნამუშევარზე დააფიქრებს და არა ესთეტიკურ სიამოვნებას მიანიჭებს. როგორც კი კოტეს ნამუშევარი სხვისთვის იბადება, მისთვის კვდება – უინტერესო ხდება, როგორი წარმატებულიც არ უნდა იყოს ის.

დღეს კოტე თბილისში ცხოვრობს, ბევრ სხვადასხვა პროექტზე მუშაობს, მათ შორის უკანასკნელი, „გეოგრაფიკული პროექტი“ ახალი იდეაა, რომელიც საჯარო სივრცის გამოცოცხლებას ისახავს მიზნად – კოტეს ხმოვანი ინსტალაცია ერთ-ერთ გადასასვლელში 10 წუთის მანძილზე იტრიალებს. მისი ინსპირაცია რიჩარდ სერა გახდა, რომელსაც მსგავსი პროექტი ჰქონდა – იმ ზმნების სია ჰქონდა გაკეთებული, რომლებიც ფოლადის მილებს უკავშირდება. კოტემ კი თბილისური გადასასვლელების პროექტისთვის ის 300-მდე სიტყვა შეარჩია და ჩანერა, რომლებიც

მუშაობის პროცესში მის განცდებს, ფიქრებსა და შეგრძნებებს ეხმიანება.

ამ ყველაფრის გასაგებად კოტესთან საუბრისას დიდი ძალისხმევა მჭირდება. თავის ნამუშევრებზე ლაპარაკი არ უყვარს და სულ მოხერხებულად ცდილობს, კითხვები თავიდან აიცილოს. თვლის, რომ გულწრფელობა აუცილებელია, თუმცა იდეის ბოლომდე გაშიფვრას ერიდება, საიდუმლოდ ხშირად იტოვებს ჩანაფიქრს, ჩემს დარწმუნებას კი ამ სიტყვებით ცდილობს: „ხელოვნება რუბიკის კუბიკივითაა, მანამაა საინტერესო, სანამ ბოლომდე გაიშიფრება“.

ერთი, რისი დაზუსტებით თქმაც შეიძლება – კოტე მინდაძე არასდროს ფიქრობს ლოკალურ თემებზე, რადგან თავს მსოფლიო მოქალაქედ გრძნობს, ამიტომ მის ნამუშევრებში ყოველთვის გლობალური პრობლემებია დამშული, გეოგრაფიული საზღვრების გარეშე. მეუბნება, რომ სულერთია, დედამიწის რომელ ნერტილში იცხოვრებ, მთავარია, მსოფლიოსთვის სათქმელი გქონდეს. ბოლოს ასე ამთავრებს: „როგორც კი ჩავთვლი, რომ საუკეთესო ნამუშევარი შევქმენი, ჩემი ხელოვნება არსებობას შეწყვეტს“.

პერვინი

ავტორი თამთა მელაშვილი
ილუსტრაცია მაია სუმბაძე

პერვინი ავღანელი ქალია. ის პირველი ავღანელი ქალია, რომელსაც შევხვდი. „რა აღმოდოვარის ქალია“, – გავიფიქრე, როცა დავინახე. სხვანაირად „აღმოდოვარის ქალებთან“ შეუძლებელია, მათ დანახვისთანავე ამჩნევ. „აღმოდოვარის ქალებს“ განსაკუთრებულად საინტერესო, თითქმის დაუფინყარი გარეგნობა აქვთ. ისე, მოგრძო სახით, როზი დე პალმას მართლა ჰგავს, ოღონდ, გამომეტყველება აქვს სხვანაირი – მკაცრი და უბედური, ან მკაცრად უბედური. გამხდარი და მალაღობი, ჩრდილივით დადის. ყოველთვის თავსაბურავითაა, თითქმის არ ლაპარაკობს.

მე და პერვინი ერთი პროგრამით, ერთ ჯგუფში ვართ, კვალიფიკაციას ვიმბალებთ რაღაც გაუგებარი მიმართულებით – თან ეს ყველაფერი ინდოეთში ხდება. ავღანეთიდან სულ ცამეტნი არიან. პერვინი და კიდევ თორმეტი,

აქედან მხოლოდ პერვინია ქალი. ამ თორმეტის დამოკიდებულება პერვინისადმი მკაცრია და უხეში ან მკაცრად უხეში. პერვინი ხანდახან უჩინარიც კია. მხოლოდ იქ ჩანს, სადაც ყველაა – ტრენინგზე ან ბუფეტში. პერვინი არაა არცერთ ნვეულებაზე, ექსკურსიაზე თუ მხიარულებაზე. ხანდახან ვფიქრობ, რას შეიძლება აკეთებდეს მთელი დღე, ოთახში გამოკეტილი და გული მენურება. მე, რომელიც უფრო არაკომუნიკაბელური ვარ, ვიდრე კომუნიკაბელური, პერვინთან ბევრად სხვანაირი ვხვდები. ეს მე ვარ მასთან გამოლაპარაკების ინიციატორი, მე ვსვამ მასთან საუბრისას კითხვებს და ხანდახან იმდენად ბევრს, რომ საკუთარი თავის მივირს. გამართლება მაქვს, ავღანელებზე მთელი მსოფლიო მითებით ლაპარაკობს – პერვინი კი, რეალურია და ხელშესახები. ასეთი რამ არ უნდა გამოტოვო.

მე, რომელსაც შოპინგი მძულს, მაგრამ პერვინი მაინტერესებს, ვხვდები, რომ ის, რაც მე და პერვინს გაგვაერთიანებს, ზუსტად შოპინგია. ვხვდები იმასაც, რომ შოპინგისთვის პერვინს ის თავისი თორმეტკაციანი ურდო არ შეაჩვენებს, როგორც, ვთქვათ, ნვეულებისთვის. ურდო პერვინს უჩინრად, მაგრამ ყოველ ნაბიჯზე აკონტროლებს. ამას პერვინი კი არა, მეც ვგრძნობ. როცა ზის, მაშინაც დაძაბულია.

ჩემი ინიციატივით მე და პერვინი შოპინგზე მივიდვართ. რა თქმა უნდა, რიქმასთან ვაჭრობას მე ვინყებ. ინდოეთში ყოფნის ამ ყოველდღიურმა რიტუალმა ჩემი მოთმინება ნამდვილად განვრთნა. ჩემდა გასაკვირად, პერვინი ამ თელუგუ-ინგლისურ-ხელფების ენაში ებმება და წარმატებითაც. წამში აგვარებს ჩემს საშველდაუყენებელ საქმეს. მძლოს განახევრებულ ფასად მივყავართ. „ვაუ, პერვინ“, – ვეუბნები

მე, როცა რიქში ვსხდებით. მართლა გაცივებული ვარ. პერვინს ელიმება. პერვინი ამაყია. მე მგონი, ჩვენს მეგობრობას პირი უჩანს. გზაში საყიდლებზე ვსაუბრობთ. მე ვეუბნები, რომ არ ვიცი, რისი ყიდვა მინდა. პერვინმა იცის. პერვინი ამბობს, რომ მას ოთხი და და ორი ძმა ჰყავს. ძმებს ცოლები ჰყავთ. დები ყველანი გაუთხოვრები თუ გასათხოვრები არიან. პერვინმა ყველას საჩუქრები უნდა ჩაუტანოს. პირველ რიგში – ძმებს, ძმების ცოლებს და ძმების შვილებს. „შენთვის არაფერს ყიდულობ?“ – ვეკითხები. „ხო, ჩემთვისაც, – მეუბნება, – ჩემთვის ბოლოს ვიყიდი. ფული, რაც დამრჩება“.

ის დღე დიდი ვერაფერი წარმატებულია. მე ვერ ვხვდები, რისი ყიდვა მინდა. პერვინი არაფერს ყიდულობს. ის თავის სტრატეგიას მანდობს – ჯერ ყველა მაღაზიას დაათვალიერებს, ყველა ბაზრობას მოივლის და არჩევანს მერე გააკეთებს. „ხანდახან მეც წამოგყვები“, – ვეუბნები.

მეორედ შოპინგზე რამდენიმე დღის მერე მივდივართ. ოღონდ ახლა მართონი არ ვართ. ჩვენთან ერთად ორი ბიჭია, ერთი – უზბეკი და მეორე – ყაზახი. ისინი გზად, რა თქმა უნდა, მე ავიკიდე. პოსტსაბჭოთა სოციალიზაცია და მისი შედეგები მინც სულ სხვაა. მე, ხურშედი და პერვინი უკან ვსხდებით. ნაზიმი წინ – რიქშის მძღოლთან. რიქშიში ჩასხდომისას ისე ხდება, რომ პერვინის გვერდით დაჯდომა ხურშედს უნევს. პერვინი აპროტესტებს. „No, no, no“, – ამბობს ის. ბიჭებს მრავალმნიშვნელოვნად ელიმებათ, მე უსიტყვოდ პერვინსა და ხურშედს შორის ვეჭენები. ცოტა ხანში საცობში ვხვდებით. „ალბათ, ჯოჯოხეთი ასეთია“, – ვფიქრობ. მძღოლი, ცოტა არ იყოს და, შემოვლოებული გვეუბნება, რომ ნაზიმი უკან უნდა გადმოვჯდეს, რადგან იქვე პოლიციაა. ნაზიმი უკან უნდა გადმოვჯდეს სწრაფად, თუ არა, დააჯარიმებენ. ჯარიმა კი, არავის უნდა. ნაზიმი მაშინვე უკან, პერვინის გვერდით ჯდება და ჩვენც ვიძვრით. პერვინს სხვა გზა არ აქვს, ვერაფერს ამბობს, ბედს უნდა შეეგუოს. ის მთელი ტანით ზედ მეკვრის. ნაზიმი კმაყოფილია. ის და ხურშედი მზერას ცვლიან. პერვინს

ვეყურებ. პერვინი დაძაბულია. ვინმე ნორმატიული და ცოტათი მიზოგინი მწერალი კაცი აუცილებლად დანერდა, რომ ნაზიმის გვერდით მჯდომ პერვინს თვალები ვნებით უელავს, მან მამაკაცის სუნთქვა ასე ახლოს პირველად იგრძნო. არადა, პერვინი, უბრალოდ, დაძაბული ზის.

პერვინი დაძაბულია მაშინაც, როცა ფოტოებს ვიღებთ. ფოტოების გადაღებაც მძულს, თან, მით უმეტეს, კოლექტიურის, მაგრამ როცა პერვინი

როცა პერვინი ჩანთას ხსნის, მაშინვე გაცხება იქიდან ამოვარდნილი ვალერიანის თუ კორვალოლის მაგვარი სუნი. ასეთი სუნი ოთხმოცდაათიან წლებში ბაბიუხის ჩანთაზე ჰქონდათ. თუ ოღნავ გვერდით გადაინევ, მის ჩანთაში ჩაჭყეტაც შეიძლება, რაც, ვიცი, უზრდელობაა, მაგრამ ცდუნებას ვერ ვუძლებ. პერვინს იქ საფულე, პასპორტის ასლი, ცხვირსახოცი და რალაც ტაბლეტები უდევს.

ერთხელ, პერვინს ლეპტოპით ვხვდავ. ის იაჰუს მეილიდან ვილაცას გატაცებით წერს. ცოტათი მიხარია კიდევ. ესე იგი, სულ მარტო არაა. ესე იგი, მეილიც აქვს. პერვინი ერთადერთია პროგრამის 120 მონაწილეს შორის, რომელთაც ბროშურის სახით გამოცემულ და სათითაოდ დარიგებულ სპეციალურ მონაწილეთა სიაში მეილი არა აქვს მითითებული.

პერვინს შოპინგზე ვეღარ დავყვები, ეს ჩემს ძალებს აღემატება, მაგრამ ვეკითხები ხოლმე მისი კაბების ამბებს. „შენთვის როდისლა იყიდი?“ – ვეუბნები და მინდა დავამატო: „შენ შენს თავზე საერთოდ ფიქრობ?“ მაგრამ თავს ვიკავებ. ვიცი, ჩემი საქმე არაა. შოპინგზე კიდევ იმიტომ ვერ დავყვები, რომ ერთხელაც ყველაფერი ყელში ამომდის. პერვინს შეუძლია საათობით არჩიოს, მაგალითად, შარფი დედამისისთვის და სამაჯურები თავისი ძმის ცოლებისთვის. ამ დროს მე, როგორც მინიმუმ, სამჯერ შემოვურბენ ძალიან, აი, ძალიან დიდ მაღაზიას და მერე უფუნქციოდ ვარ პერვინის გვერდით აყუდებული. ამ დროს ყველაფერი მძულს, მათ შორის, პერვინიც. მინდა მივატოვო თავის შარფებთან, სამაჯურებთან და მოსასხამებთან, მაგრამ არ შემიძლია. ექვსმილი-

მთხვავს ამის გაკეთებას, სიხარულით ვთანხმდები. ფოტო სასაცილო გამოდის, პერვინს მკაცრი სახე აქვს, მე ყურებაზე ვიღებ. „გაილიმე ხოლმე, – ვეუბნები, – ღიმილი ძალიან გიხდება“. მეორე ფოტოზე ორივე ვიღებებით, მაგრამ ესეც ვერაა მთლად ბუნებრივი. თუ ტრენინგზე არ მიძინავს, პერვინს ვაკვირდები. პერვინს ფეხები უსივდება, ამიტომ ყოველთვის ქოშები აცვია. ძირითადად, მუქი ფერის ტანსაცმელს ატარებს, მაგრამ თავსაბურავი ყოველთვის ფერადი აქვს. ხანდახან მომწონს

ნიან ქალაქში მარტო უკან დაბრუნებაზე გაფიქრებაც კი მზარავს. აი, პერვინს ეს შეუძლია, მე კი – არა. ორივეს ტაბლეტები გვაქვს ჩანთაში, მაგრამ პერვინი ჩემზე ძლიერია.

ურდოდან ყველაზე სიმპათიური, მაღალი და ცისფერთვალეა კაცი ცოტა განსხვავებულად ექცევა პერვინს – ელაპარაკება. ბუფეტში ხშირად ერთად სხდებიან. როცა ის ლაპარაკობს, პერვინი თავდახრილი უსმენს. ხანდახან პერვინიც ელაპარაკება. ხანდახან პერვინი იღიმება კიდეც. ხანდახან მგონია, რომ პერვინს მოსწონს ეს კაცი. ხომ შეიძლება, მოსწონდეს? ურდოს, ვგრძნობ, რომ დიდად გულზე არ ვეხატები. მე ჯინსები მაცვია, თმა მოკლედ მაქვს შეჭრილი, ხმამაღლა ვიციანი და ხანდახან ყოვლად ნამხდარ ინდურ ლუდსაც ვსვამ – მოკლედ, საშიში ვარ. ისე, პერვინთან ჩემი მეგობრობაც ხომ არაა ცოტა საშიში? რამდენიმე დღის მერე ვხედავ, პერვინი აწურული დგას კედელთან ორი ურდოელის წინ, ერთი განსაკუთრებულად აგრესიულად, ხელების ქნევით ელაპარაკება. მეც იქვე ვარ, შორიასხლოს, მაგრამ პერვინი ვერ მამჩნევს. ისინი მიყურებენ. მეც საპასუხოდ ისევე ვუყურებ მათ, როგორც ისინი – მე. შორს არ მივდივარ. პერვინს ჰოლოში ველოდები, მაგრამ ისე, რომ იმათ არ დამინახონ. პერვინი გვერდს მივლის და ისევ ვერ მამჩნევს. უკან მივსდევ, თან მახსოვს, რომ იმათ არ უნდა დამინახონ. „პერვინ, პერვინ“, – ვეძახი. პერვინი ტრიალდება. „is everything ok?“ – ვეკითხები და უკვე ვიცი, რასაც მეტყვის. არაფერსაც არ მეტყვის. „yes, yes“, – მეუბნება და იღიმება. პერვინის სახეზე ვერაფერს ვკითხულობ.

პერვინთან ერთად ხანდახან პატარა გამარჯვებებს ვზვიებო. ერთხელ, ერთ-ერთ ურდოელს რომელიღაც სიტყვა ავინყვება ინგლისურად. ცოცხალი თავით არ უნდა პერვინს ჰკითხოს, არადა, პერვინის გარდა, ამ ჯგუფში ავღანელი არვინაა. საბოლოოდ, იძულებული ხდება, კეთილი ინებოს. პერვინი მშვიდად პასუხობს. მე ბედნიერი ვარ.

მაისურის სასახლის წინ flying ფოტოებს ვიღებთ. ეს ჰაერში აბტომისას გადაღებული სასაცილო ფოტოებია.

ჩემდა გასაკვირად, პერვინიც ჩვენთან ერთად ხტება. ფოტოზე მას ორივე ხელი აქვს გამლილი და იისფერი თავსაბური უფრიალებს. იქ, იმ ფოტოზე, პერვინი თავისუფალია.

ერთხელაც, ბუფეტში სადილობისას პერვინი გვერდით მიჯდება. ახლა მართლა უელავს თვალები. „პერვინ, რა ხდება?“ – ვეკითხები. პერვინი აქეთ-იქით იყურება, მერე თავს დაბლა სწევს და ჩურჩულით მეუბნება: „ჩემთვის კაბა ვიყიდე, ყველაზე ძვირი, მთელი 3000 რუპია მივეცი“. „ვაუ, პერვინ“, – ბოლო

**პერვინთან ერთად
ხანდახან პატარა
ბამარჯვებებს
ვზვიებო. ერთხელ,
ერთ-ერთ ურდოელს
რომელიღაც
სიტყვა ავინყვება
ინგლისურად.
სოცხალი თავით
არ უნდა პერვინს
ჰკითხოს, არადა,
პერვინის გარდა, ამ
ჯგუფში ავღანელი
არვინაა. საბოლოოდ,
იძულებული ხდება,
კეთილი ინებოს.
პერვინი მშვიდად
პასუხობს. მე
ბედნიერი ვარ.**

ხმაზე ვყვირი მე. პერვინი ბედნიერია. მეც.

ჩვენი ინდური, კვალიფიკაციის ასამაღლებელი არდადეგები დასასრულს უახლოვდება და პერვინთან ერთად ბოლო შოპინგისთვის ვემზადები. პერვინი წასვლამდე რამდენიმე წუთით ადრე შემოდის ჩემს ოთახში, მორიდებულად ჯდება და მეკითხება, ვიცი თუ არა, რა არის თმის კონდიციონერი. ვეუბნები, რომ ვიცი. „მამინ, – მეუბნება პერვინი,

– დამეხმარე ამორჩევაში, შუქრალას უნდა ვუყიდო“. შუქრალა ურდოელია. „რატომ, შუქრალა თავისით კონდიციონერს ვერ იყიდის?“ – ვბრაზდები მე. „არა, – მეუბნება პერვინი, – იცის, რომ ბაზრობაზე მივდივართ და დამაბარა“. „აჰა, დაგაბარა, კიდე რა დაგაბარა?“ „შუქრალამ არა, სხვებმა დამაბარეს“, – მეუბნება პერვინი. წარმოვიდგინე, ამ თორმეტი გაზულუქებული კაციდან როგორ აბარებს პერვინს – ვინ თმის კონდიციონერს, ვინ წინდებს, ვინ დოლბანდს და ვინ კიდეც სარეცხის ფხვნილს. ცოტაც და ავფეთქდები. „ფული მაინც მოგცა?“ – ვეკითხები. „არა, – ამბობს პერვინი, – არა, მე უნდა ვუყიდო“. „არა? არ მოგცა?“ – ვყვირი მე, უკვე გაცოფებული ვარ. „რა ვალდებული ხარ, მაგათ საყიდლებზე შენ იარო? ჰა? რა ვალდებული ხარ? ვინ არიან ეგენი? რას გავალდებულდები?“ აი, უკვე ავფეთქდი. პერვინი ჯერ გაფართოებული თვალებით მიცქერის, მერე სიცილი უტყდება. პერვინი ხმამაღლა იცინის. ასეთს, პერვინს, პირველად ვხედავ. მართალია, ცოფი არ გამნელებია, მაგრამ მეც მეცინება. ორივე ერთად ვიციანთ. სიცილიც, როგორც შოპინგი, გვაერთიანებს. საბოლოო ჯამში, ბაზრობაზე შუქრალასთან, ალისთან და როიანთან ერთად მივდივართ. ის თავის კონდიციონერს, ის თავის წინდებს და ის კიდეც თავის დოლბანდებს თავად იყიდის. მე ბედნიერი და ამაყი ვარ. შეიძლება, პერვინიც ხომ შეიძლება, პერვინიც იგივეს გრძნობდეს, რასაც – მე?

მინდა, რომ მე და პერვინი მეგობრები ვიყოთ. მინდა, რომ ჩვენი მეგობრობა ინდოეთში არ დასრულდეს. მახსოვს, რომ პერვინს მელი აქვს. როცა ბაზრობიდან ვბრუნდებით, ავტობუსში, ნახევრად მოგლეჯილი ბილეთის უკანა მხარეს, ჩემი ფოსტის მისამართის ქვეშ ვაწერ: „პერვინ, ეს ჩემი მელია. მომწერე ხოლმე“ და ბილეთს გადატყენილ, ჯოჯოხეთურად ცხელ ავტობუსში, წინ, ფანჯარასთან მჯდომ პერვინს კონდუქტორის დახმარებით ვანვდი. აქედან მხოლოდ მის თავსაბურავს და თხელ ზურგს ვხედავ. ის ცოტა ხნით ბილეთს უყურებს და მერე ისევ ფანჯარას უბრუნდება.

ალბათ, პერვინი არასოდეს მომწერს.

კორტრეტები

ლევან ხარხელიძე

ერლომ ახვლედიანი

მე მოვლენებს არ აღვწერ, უფრო – განწყობებს და ემოციებს. სშირად მეუბნებიან, რომ სულ მარტობას და სევდას ვიღებ. მე კი, მგონია, რომ ვიღებ საკუთარ თავში ჩაღრმავების, საკუთარ სამყაროში ჩაბრუნების მდგომარეობებს, რომლებიც მხოლოდ მაშინ მიიღწევა, როცა ადამიანი მარტოა. ალბათ, ამიტომაც ამბობენ ასე ჩემზე. რა ვქნა, ჩემთვის სახეები საინტერესო მხოლოდ ამ დროსაა. არასდროს მომინდება, გადავიღო სიცილისგან გაბრწყინებული სახე, რაც არ უნდა გულწრფელი იყოს ეს გამომეტყველება. მე მაინტერესებს გარედან დაკვირვება მაშინ, როცა, ვთქვათ, შენ, შენთვის მარტო ზიხარ ბაღში და ფიქრებში ხარ მთლიანად წასული და არ იცი, რომ გიყურებ. აი, ეს მდგომარეობაა ჩემთვის ფასეული კამერაზე აღსაბეჭდად.

ერლომ ახვლედიანი, თბილისი, 2005

იმ დღეს, თამარ ბაბუაძესთან ერთად, კარგა ხანს დავრჩით ერლომთან სახლში. ბევრი ვისაუბრეთ, ფოტოებიც ბევრი გადავიღე. ბოლოს, დამშვიდობებისას, ჭიშკრამდე გამოგვაცილა. ოდნავ დაწინაურდი და უკან რომ მოვტრიალდი, დავინახე გამოღებულ ჭიშკართან მდგარი ერლომი. ეს იყო ადამიანი, საკუთარი, შემოფარგლული სამყაროს ზღურბლზე, სადაც ჩვენ ცოტა ხნის წინ შეგვიშვა და ახლა ისევ ჩვენს წინ ხურავდა კარს...

კახა თოლორდავა, თბილისი, 2012

მოდი, კახაზე ასე ვიტყვი. კახა თოლორდავა – თვითკმარი ავანტიურისტი. რომ დავინახე ასე ჩაცმული, შუშის მაგიდასთან, საიდანაც კახას არეკლილი სახე მიყურებდა, უნდა გადამელო, აბა, რა!

ნატა ბუაჩიძე, თბილისი, 2008

ნატა ბევრჯერ გადამიღია, მაგრამ მიმაჩნდა, რომ არც ერთხელ არ გამომივიდა. რალაც ყოველთვის აკლდა ხოლმე მის პორტრეტებს. ფოტოს გადაღების დროს ნატასთან სახლში, ფანჯარასთან ვიდექით. ავიღე კამერა და გადაღება დავიწყე. ისევ იგივე მოხდა – არაფერი გამოვიდა. უცებ ნატამ ხელები სახესთან მიიტანა, რა ვქნა, არ გამომდისო. კამერა მიშვერილი მქონდა და ისე მოხდა, რომ ზუსტად ყველაზე საჭირო წამს დავაჭირე თითი ღილაკს. მართლა წამი წყვეტს ყველაფერს. ასე გამოვიდა, ბოლოს და ბოლოს, ნატა ბუაჩიძე.

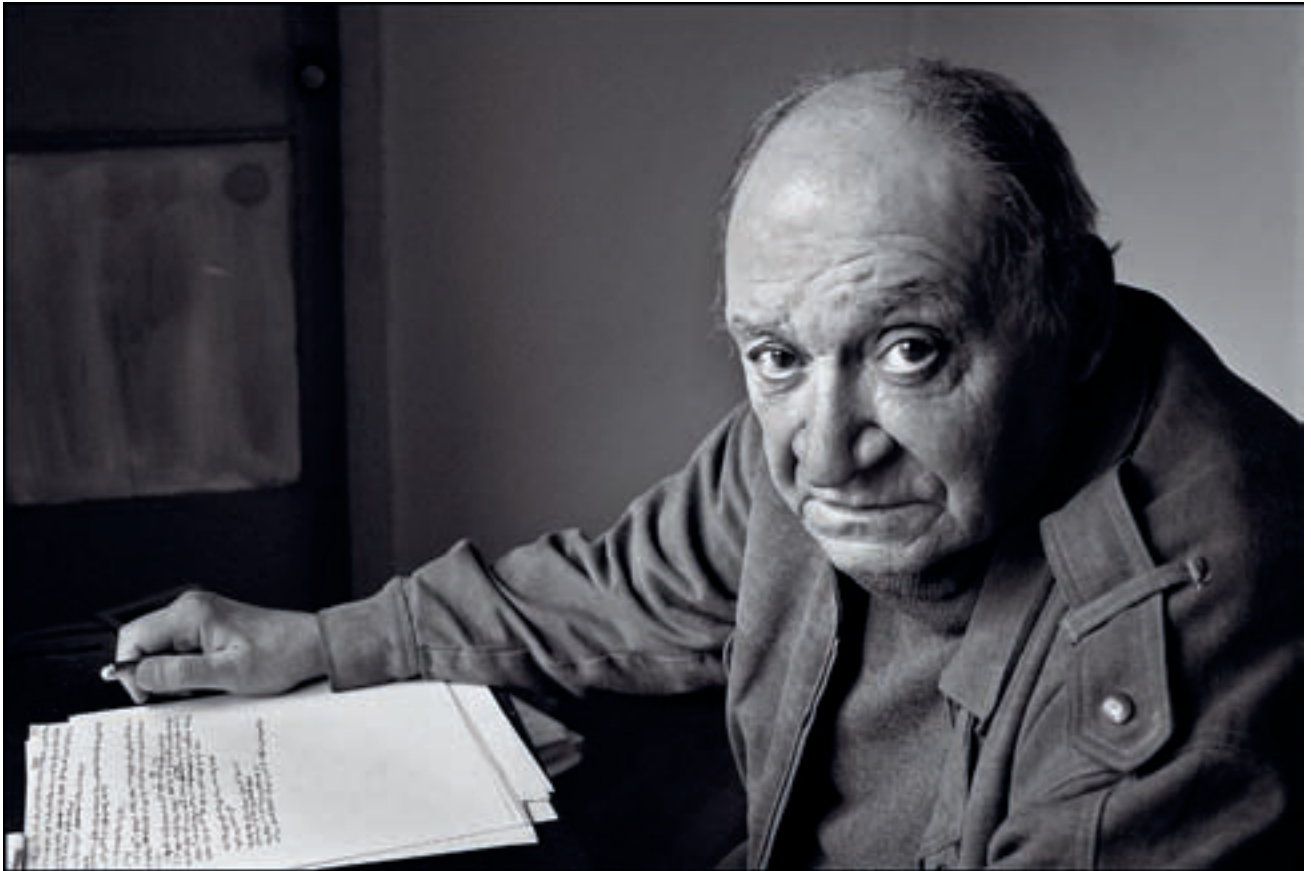
დავით ბაგრიყვიძე, თბილისი, 2012

ბუხრიკას ფოტოს გადასაღებად რამდენიმე წელია, ვემზადები. სულ მინდა და ვერ ვხვდები, როგორ. იმ დღეს შევხედე თუ არა, მივხვდი, რომ უნდა გადამელო. როგორც ეცვა, რა განწყობაც გადმომდო შეხვედრისას, გადამწყვეტი აღმოჩნდა. სასურველი ფონი უცებ ვიპოვე. სხივების ეს ლივლივი კადრში, ჩემთვის ძალიან ჰგავს თვითონ ბუხრიკას ხასიათს – ის მოუხელთებელია, სულ გისხლტება ხელიდან, თან სულ გადმომდებს ხოლმე ერთდროულად დიდ სიტბოს და სევდას.

მაია ლომინიძე, თბილისი, 2000

მიუხედავად იმისა, რომ მაიასთან წლებია, ვმეგობრობ, მის პორტრეტებს ხშირად არ ვიღებდი. ზოგადად რთულია, ლამაზი ქალი გადაიღო. უნდა აჩვენო ისიც, რასაც შენ ხედავ მასში და თან უნდა გაითვალისწინო მისი სურვილი, რომ ლამაზი გამოიყვანო. ამ ფოტოს გადაღების დღეს მაისთან ვიყავი სახლში. ფონმა, რომელიც ამ პორტრეტისთვის მოვძებნე, უბრალოდ, გაამძაფრა ის, რისი ჩვენებაც მაიას პორტრეტში სულ მინდოდა: მისი ოდნავი განზე დგომა, მსუბუქი გაუცხოება გარემოსთან.

ბურამ დოჩანაშვილი, თბილისი, 2006

გურამ დოჩანაშვილის გადაღებაც საქმისთვის დამჭირდა. ეს ფოტო მომწონს იმით, რომ კონტაქტური პორტრეტია.

მაია კაკავა, თბილისი, 2000

მაია ჩემი დიდი ხნის მეგობარია. ის თავის სამყაროში ცხოვრობს, სადაც არის ფერწერა და მუსიკა. ინტროვერტული განწყობით ის ხშირად მინახავს. ამ ფოტოზეც ესაა - „ადამიანი-ყუთი“, ანუ ის, რაშიც მაია ცხოვრობს.

ანიტა თვაური, თბილისი, 2012

ჩემთვის პორტრეტს არასდროს ქმნის მხოლოდ სახე, რადგან ადამიანს გარემოში, სიტუაციებში აღვიქვამ. ზოგჯერ შეიძლება ისიც მოხდეს, რომ პორტრეტის გადასაღებად ბიჭი მომცეს არა თვითონ ადამიანმა, არამედ გარემომ, რომელშიც მას ვხედავ.

ანიტას გადასაღებად შესაფერის ფაქტურას ვეძებდი, როცა ეს ღარებიანი კედელი დავინახე. გადასაღებად საჭირო განწყობა ზუსტად ამ კედელმა შემიქმნა და ეს პორტრეტი თუ გამომივიდა, ეს მოხდა რამდენიმე ფაქტორის დამთხვევით: ანიტას განწყობა, უცებ წამობერილი ქარი და ფაქტურა ფონად, რომელიც უხდება ანიტას ხასიათს.

მანია ნიკლაური, თბილისი, 2012

მანიას გადაღება ჟურნალისთვის იყო საჭირო. გამიჭირდა, შესაფერის გარემოს ვერ ვპოულობდი. ბოლოს, ისე მოხდა, რომ გარემომ არც ითამაშა დიდი როლი, სამაგიეროდ, მანიაში უცებ დავინახე ის, რაც მანამდე არ შემიმჩნევია და რასაც არც თვითონ ამჟღავნებს ყოველდღიურობაში – მგრძობიარე ქალი, სექსუალური და საინტერესო.

გიორგი გოგუა, თბილისი, 2012

გიორგის ძალიან საინტერესო გარეგნობა აქვს და თან მგონია, რომ მისი თაობის მთავარ განწყობებს გამოხატავს თავისი იერით.

მანანა არაბული, თბილისი, 2010

მანანას დიდი ხანია, ვიცნობ და სულ მგონია, რომ მთელი ცხოვრება ცდილობს, იყოს დამოუკიდებელი ყველასგან და ყველაფრისგან; არის პირდაპირი და ძლიერი ნების. და ამ ფოტოზეა ასეთი მანანა.

მარინა ივანიშვილი, თბილისი, 2004

არიან ადამიანები, რომელთა გადაღება ყოველთვის მინდოდა. ეს სურვილი მათი კოლორიტული პერსონით იყო გამომწვეული. მარინა მართლაც გამორჩეული ადამიანია, თავისებური შინაგანი სამყაროთი და გარე სამყაროს უჩვეულო აღქმით. მარინა, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ძალიან მონოლითურია, ისეთივე, როგორც მისი ქანდაკებები, მაგრამ ეს იერი მალავს მის მგრძნობიარე და ფაქიზ ბუნებას.

რადი ქართველიზონილი, თბილისი, 2012

გადაღების პროცესში ადამიანები იწყებენ თამაშს. ცდილობენ, როლში შევიდნენ. ხშირად, იძაბებიან და ნერვიულობენ. რადის გადაღებაც ასეთი იყო. შემდეგ კი, როგორც წესი, დგება ის მომენტი, როცა ადამიანი „იღლება“ ამ თამაშისგან და თავის ერთ-ერთ ბუნებრივ მდგომარეობას უბრუნდება. მე და რადიმ დიდხანს „ვიჭიდავეთ“. შემდეგ კი, რაღაც მომენტში გადაღება შეწყვეტიდა და ისიც შეეშვა ჩემს თანაავტორობას. სწორედ ამ დროს შევნიშე მისი მზერა – დაუცველი და მტკიცე. რამდენიმე წამში ფოტო მზად იყო.

მალხაზ ხარბელია, თბილისი, 2007

ოფისში ვიყავი, უკვე საღამო იყო, როცა მახო შემოვიდა. აღმოჩნდა, რომ სასწრაფოდ სჭირდებოდა ფოტოს გადაღება. დავინწყეთ, იქვე, ოფისში, სალამოხანს, ოთახის განათებაზე – თითქოს, ამ პირობებში არაფერი უნდა გამოსულიყო, მაგრამ ამ შემთხვევაშიც ერთმანეთს დაემთხვა ჩემი და მახოს განწყობა და ზუსტად ხუთ კადრში დავამთავრეთ. ეს მეხუთე კადრია და მჯერა, რომ ასეთი ზუსტი და ნამდვილი მალხაზ ხარბელია არსად მინახავს.

თეა თვალავაძე, თბილისი, 2011

თეას გადასაღებად ჩემი ახლობელი დიდი ხნით ადრე მამზადებდა, მეუბნებოდა, რომ ზუსტად საჩემო ტიპაჟია, ძალიან საინტერესო გარეგნობით. როცა დავინახე, რატომღაც ასოციაციურად ბოტიჩელის „ვენერას დაბადება“ გამახსენდა.

SINCE 1884

SARAJISHVILI

სარაჯიშვილი

სხაძი შროშორღღერი ღიღერატურა

ღიღერატურული კროტანი
საჯარო ეროვნული ბიბლიოთეკა
ანიღა თვარღი

საავტორო
ბაქტევის და ათასღი სხვის
აკა შორღიღაღი

მოთხრობა
საშინელი ზღაპარი
ბიბღი სულაქარღი

საუბრები აზაშურღს ქვეშ
ბანათეგული ფანჯრების კვირა
ღიღანა აშფიღიღი

კოეზიღა
ბიორბი კოზახიღი

რეცენზიები:
ღიღერატურული შურნაღები 1910-1920-იანი წღაღი
ბიღუნღარ ბრასღი: „ღაღალი ვიღრთაგვა“
ქეთრღინ შულსღი: „როსა სღაღი“

საჯარო ეროვნული ბიბლიოთეკა

ავტორი ანია თვაური
ფოტო მაკა გოგალაძე

2012 წლის 28 თებერვალს facebook-ზე ახალი წვერი დარეგისტრირდა ორენოვანი სახელით: „საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა/National Library of Georgia“. მომხმარებელი აქტიური წვერი აღმოჩნდა. სულ რამდენიმე დღეში, მის facebook-გვერდზე 6 ათასამდე ადამიანმა დააჭირა თითი ლილაკს – „მომწონს“, რითაც ბიბლიოთეკას საკუთარი სიმპათია დაუდასტურა.

იმავე დღეებში იგივე მომხმარებელი youtube-ზეც გამოჩნდა და ბიბლიოთეკაში მომხდარი სიახლეების შესახებ ვიდეო-ბლოგების ატვირთვა დაიწყო.

ასე, ერთი ხელის მოსმით, ლამის 200-წლიანი ისტორიის მქონე, ბებერი ბიბლიოთეკის გაახალგაზრდავება თითქმის არ გამკვირვებია. თანამედროვე ტექნოლოგიების ენაზე ეს დიდი ტრადიციის მქონე დაწესებულება მას შემდეგ ალაპარაკდა, რაც საქარ-

თველოს პარლამენტმა ბიბლიოთეკის დირექტორად დაამტკიცა გიორგი კეკელიძე – პირველი ქართული ელექტრონული ბიბლიოთეკის – „ლიბ.ჯის“ შემქმნელი. გიორგიმ www.lib.ge-ზე უამრავი კლასიკოსი მწერალი განათავსა, ამიტომ წინასწარვე ვხედებოდი, დირექტორად დანიშნის-თანავე, ის აუცილებლად შეუქმნიდა ეროვნულ ბიბლიოთეკას ვირტუალურ „მეორე მეს“ და არც აგრესიულ პიარს მოერიდებოდა. იმ დღეებში რამდენიმე ფაცუბოკ-მეგობრისგან გავიგე, TBC PAY-ს აპარატი რომ დადგეს, ეგ რალა დასაწერი იყოო. თვითონ გიორგიმ კი პირველ პრესკონფერენციაზე თქვა: „ყველაზე მეტად საჯაროობა აკლია საჯარო ბიბლიოთეკას, თორემ საქმე აქამდეც კეთდებოდა“. ჩემთან ინტერვიუში კი დაამატა: „ჩვენ გვინდა, რომ ადამიანებმა გაიხსენონ ბიბლიოთეკა, ყველა მედიას თავისი მომხმარებელი

ჰყავს და გვინდა, მათი საშუალებით ნებისმიერ ადამიანთან მივიდეთ“.

პრინციპში, კეკელიძისგან ზუსტად ამგვარ ინიციატივებს ელოდნენ. როდესაც პარლამენტის თავმჯდომარემ, დავით ბაქრაძემ ის დირექტორის პოსტზე წარადგინა, ასეთი რამ თქვა: „იმედი მაქვს, ბიბლიოთეკის როლი და ფუნქციები მხოლოდ გაძლიერდება, რადგან გიორგი კეკელიძე ყოველთვის იყო და არის გამორჩეული ინოვაციური იდეებით“.

გიორგი კეკელიძე პარლამენტის თავმჯდომარის მიერ დანიშნული მე-ხუთე დირექტორია. კეკელიძის წინამორბედები სხვადასხვა ვადით რჩებოდნენ თანამდებობებზე. პირველი დირექტორი, ალექსანდრე კარტოზია სულ რალაც ერთ წელს, განათლების მინისტრად დანიშვნამდე იკავებდა ამ თანამდებობას. ბიბლიოთეკის მართვის ყველაზე ხანგრძლივი, თითქმის

7-ნლიანი გამოცდილება კი ლევან ბერძენიშვილს აქვს.

თუმცა, თითქმის ორი ათწლეულის განმავლობაში, უმთავრესი ამოცანა, რომელიც საჯარო ბიბლიოთეკის მმართველმა უნდა გადაჭრას, დღემდე უცვლელია – მან უნდა იზრუნოს იმაზე, რომ როგორმე სისრულეში მოიყვანოს წლების განმავლობაში გაწეული პროცესი – გაათანამედროვოს და გარდაქმნას ბიბლიოთეკის დღემდე თვალშისაცემი საბჭოთა მემკვიდრეობა.

გარდა იმისა, რომ მოთხოვნილ წიგნს დროულად გიძებნიან და ხშირად ონლაინ მუშაობის საშუალებასაც გაძლევენ, მაინც როგორია თანამედროვე ბიბლიოთეკის საუკეთესო მოდელი? – დაუსვი კითხვა საკუთარ თავს და google-კვლევა წამოვიწყე. ასე „შემომეკითხა“ უამრავი მასალა აშშ-ის კონგრესის ბიბლიოთეკის შესახებ.

1990 წელს, როდესაც საქართველოში ჯერ კიდევ სამოქალაქო ომი იყო, ამერიკის კონგრესის ბიბლიოთეკამ პილოტური ექსპერიმენტი „ერის მესხიერება“ დაიწყო. ბიბლიოთეკის საცავებში დაცული რამდენიმე ისტორიული დოკუმენტი, მოძრავი გამოსახულება, ხმის ჩანაწერი და ფოტო კომპაქტდისკზე ჩანერეს და 44 საშუალო სკოლას და ბიბლიოთეკას გაუგზავნეს. პროექტმა გაამართლა – სკოლებიდან და ბიბლიოთეკებიდან ელექტრონული ფორმატის უფრო მეტი ინფორმაციის მიღება მოითხოვეს. ასე დაიწყო კონგრესის ბიბლიოთეკაში ელექტრონული წიგნების შექმნის დაუსრულებელი პროცესი. დაუსრულებელი იმიტომ, რომ კონგრესის ბიბლიოთეკა, რომელიც, თუ არ ვცდები, მსოფლიოში ყველაზე დიდია, 147 მილიონ ტექსტურ, აუდიო და ვიზუალურ მასალას ინახავს. ახლა იქ ყოველდღიურად ათი ათასი ერთეული გადაჰყავთ ციფრულ ფორმატში.

ერთი წიგნის ელექტრონული ფაილი, საშუალოდ, ერთ მეგაბაიტს „ინონის“. 4 მილიონი გაციფრებული წიგნის შესანახად კი საჭიროა 4 ტერაბაიტიანი მესხიერების ბარათი, რომელიც ზომით ასანთის კოლოფს არ აღემატება. საქართველოს საჯარო

ბიბლიოთეკაში სწორედ 4 მილიონამდე წიგნია დაცული. გამოდის, რომ ის, რაც ეროვნული ბიბლიოთეკის ათსართულიან საცავებში ინახება, მალე შეიძლება, მინიატურულმა მოწყობილობამ დაიტოს.

თუმცა, ვცრუობ, მალე ეს ვერაფრით მოხერხდება. საჯარო ბიბლიოთეკის საცავებიდან ელექტრონული ბიბლიოთეკის შექმნის პროცესი 1998 წელს, ლევან ბერძენიშვილის დირექტორობისას დაიწყო და ერთი დღითაც არ შეფერხებულა, მაგრამ 14 წლისთავზე, მთელი კოლექციის მაინც მხოლოდ ოცი პროცენტია გაციფრებული. ბევრგან ნავიკითხე, რომ თანამედროვე ქვეყნებში ბექდური ბიბლიოთეკების ციფრულ ფორმატში გადაყვანის პროცესს ძალიან კომფორტულს ხდის ერთი საკმაოდ ძვირადღირებული სკანერი, საიდანაც ბექდური გვერდები კომპიუტერის მესხიერებაში ძალიან სწრაფად გადადის. სადაც ეს სკანერი არ აქვთ, იქ უკვე ბიბლიოთეკის თანამშრომლებს უწევთ წვალბა – დაბეჭდილი წიგნის კომპიუტერში ხელახლა აკრეფა და მისი ამ გზით გაციფრულება.

წინა თვეში, საჯაროში სიარულისას რამდენჯერმე შევხვდი იმ თანამშრომლებს, რომლებიც, უკვე 12 წელია, ერთსა და იმავე საქმეს აკეთებენ – კომპიუტერში, „ვორდის“ პროგრამაში შეჰყავთ გასაციფრებლად გამზადებული ძველი ექსპონატები. როცა გიორგის ამ თემაზე ველაპარაკები, მისხნის, რომ ხსენებული სკანერის შექმნას გრანტით შეეცდება.

ლევან ბერძენიშვილისა და მისი შემდგომი დირექტორების მმართველობის პერიოდში კი ეს ვერ მოხერხდა. ბერძენიშვილი ისეთ ამბებს იხსენებს, რომ ვხვდები, მაშინ, 1998-ში, სკანერის შექმნა ფანტასტიკის სფეროს უფრო წარმოადგენდა: „სერიოზული ზენოლის გატარება დამჭირდა. დავიბარე ერთი ჯგუფი და ვუთხარი, გაძლევთ ერთ თვეს და კომპიუტერებს, მოგიჩინებ მასწავლებელს, თქვენ ისწავლით „ვორდს“ და ასე დავიწყებთ ელექტრონული ბიბლიოთეკის შექმნას“.

„ღია საზოგადოება – საქართვე-

ლოს“ დაფინანსებით შექმნილ ოთხ კომპიუტერს რკინის გისოსებიან ოთახში ვინახავდით. მაშინ ისეთი სიმდიდრე იყო კომპიუტერი, გვეშინოდა, არავის მოეპარა“, – მისხნის ეროვნული ბიბლიოთეკის რესურსების დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, ლევან თაქთაქიშვილიც.

ეს ბიბლიოთეკისთვის თანამედროვე ტექნიკასთან შეხების პირველი მცდელობა იყო. სწორედ მაშინ დაკომპლექტდა სპეციალური ჯგუფი, რომელიც ყოველდღე სამსახურში წიგნების ასაკრეფად მიდიოდა.

დღეს კი პრობლემას ქმნის ქართული ტექსტის ამომცნობი ოპტიკური პროგრამის არარსებობაც. სკანერი ბიბლიოთეკას რომც ჰქონდეს, ის წიგნის ფაილებს PDF ფორმატში შეინახავს და ტექსტები საძიებო სისტემაში იქამდე ვერ მოხვდება, ვიდრე „ვორდის“ დოკუმენტებად არ გადაკეთდება. ამ ფუნქციას მსოფლიოში დიდი ხანია, ტექსტის ოპტიკური ამომცნობები ასრულებს, ქართული წიგნები კი, ჩვენი დამწერლობის უნიკალურობიდან გამომდინარე, ამ უკვე არსებული პროგრამებით ვერ სარგებლობს. ქართული ნაბეჭდი ტექსტის ოპტიკური ამომცნობის შექმნის მცდელობა რამდენიმე წლის წინ კი იყო და პროგრამას საკმაოდ ჰეროიკული სახელი – „ქორის თვალი“ ერქვა, მაგრამ ის ხარვეზებიანი გამოდგა და ვერ იმუშავა.

7-ნლიანი დირექტორობის პერიოდში, ლევან ბერძენიშვილისთვის დიდი გამოწვევა იყო მცირე ბიუჯეტის განაწილება. ბიბლიოთეკა ჯერ 650 ათასი ლარით ფინანსდებოდა, შემდეგ – მილიონით, მაგრამ ეს თანხა იმდენად მცირე იყო, რომ, როგორც თვითონ ბერძენიშვილი მიყვება, მის დროს ბიბლიოთეკას ერთი წიგნიც არ შეუქმნია. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ წლების განმავლობაში საქართველოს უდიდესი ბიბლიოთეკის წიგნის ფონდი არა მხოლოდ არ შეივსო, არამედ არც გაათანამედროვედა. საცავებში, სადაც ათწლეულების მანძილზე საბჭოთა გამოცემები გროვდებოდა, ქართულ და რუსულენოვან წიგნებს თითქმის არ დამატებია ახალი ინგლისურ თუ

გერმანულენოვანი ტექსტები. ალბათ, ამ მიზეზით, ჩემი, ჩემზე წინა და შემდეგი თაობის სტუდენტები ეროვნულ ბიბლიოთეკაზე უფრო ხშირად, გოეთეს ინსტიტუტის, ანდა IREX-ის ბიბლიოთეკებში დადიოდნენ, თუკი რამე ახლისა და საინტერესოს წაკითხვა სურდათ. ერთადერთი უცხოენოვანი ლიტერატურა, რაც ალექსანდრე კარტოზიას მმართველობის პერიოდშივე ბიბლიოთეკამ „შეითვისა“, ფრანგული იყო. აქ ალექსანდრე დიუმას ცენტრი გაიხსნა, თუმცა, როგორც ლევან ბერძენიშვილი მიაჩნობს, ხალხი ამ პროექტსაც ეჭვით შეხვდა: „მაშინვე დაიწყო საუბარი, როგორ, ეროვნული ბიბლიოთეკის სივრცე უცხოელებს მიაქვთ?“

ასე დავინროვდა ბიბლიოთეკის შემთხვევაში სიტყვა „საჯაროს“ გაგება. ეს ადგილი, წლების განმავლობაში, საჯარო სივრცედ დარჩა მხოლოდ საზოგადოების ძალიან ვიწრო წრისთვის: პენსიონერებისთვის, რომელთაც ახალი გაზეთების შესაძენად პენსია არ ჰყოფნიდათ და პრესის საკითხავად ბიბლიოთეკის პერიოდიკის განყოფილებაში თითქმის ყოველდღე დადიოდნენ (და დღემდე დადიან); და იმ სტუდენტებისთვის, რომელთაც პედაგოგი

რომელიმე ძველი, ქართული ან რუსულენოვანი წიგნის გაცნობას თხოვდა.

არადა, საჯაროობა ეროვნული ბიბლიოთეკის შექმნის მთავარი მიზანი იყო. ერთ-ერთ კრებულში, რომელშიც ეროვნული ბიბლიოთეკის შესახებ პუბლიკაციებია გაერთიანებული, წავანყდი წერილს, რომელიც 1830 წლის აპრილში, რუს მემამულეს, გრაფ ნიკოლოზ მორდვინოვს რუსეთის შინაგან საქმეთა მინისტრისთვის მიუწერია და რომელშიც მინისტრს იმპერიის სხვადასხვა ქალაქში, მათ შორის, თბილისში საჯარო ბიბლიოთეკის დაარსების საჭიროებას უმტიციცებდა:

მორდვინოვის თხოვნა არ დაკმაყოფილდა, მაგრამ 1846 წელს მთავარმართებელმა ვორონცოვმა თბილისის კანცელარიის ბიბლიოთეკის ბაზაზე „ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკა“ დააარსა. პეტერბურგის, მოსკოვისა და ოდესის შემდეგ ის მეოთხე საჯარო ბიბლიოთეკა იყო მთელ იმპერიაში.

მეოცე საუკუნის დასაწყისში ბიბლიოთეკა კავკასიის მუზეუმს შეუერთეს. გასაბჭოების შემდეგ ის საბჭოთა კავშირის განათლების სახალხო კომისარიატს, ხოლო 1953 წლიდან კულტურის სამინისტროს დაუქვემდებარეს. საქართველოს ეროვნული

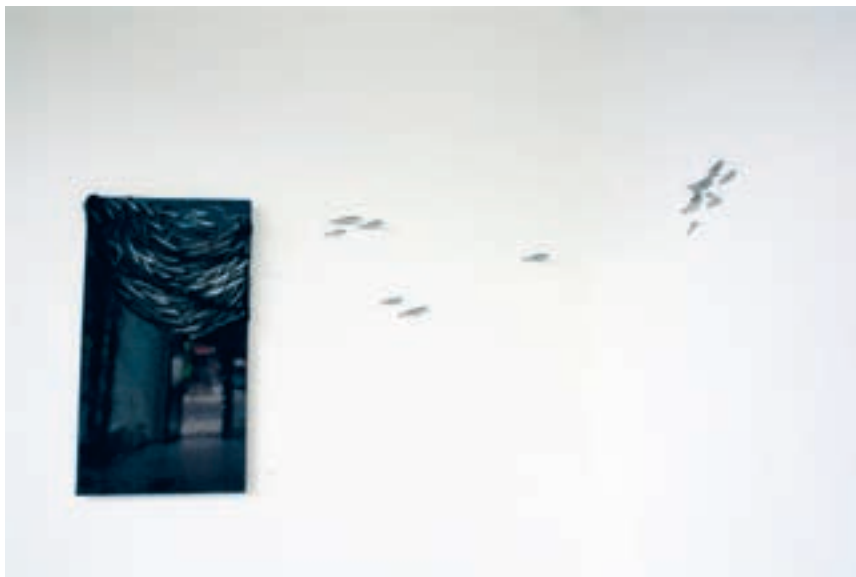
ბიბლიოთეკა საბჭოთა პროპაგანდის ტიპურ ცენტრად იქცა. გამოფენები და საერთოდ, ყველა ტიპის ღონისძიება მხოლოდ საბჭოთა ინტერესების გათვალისწინებით ეწყობოდა. ამიტომ 1990-იან წლებში საეტაპო მნიშვნელობა შეიძინა ბიბლიოთეკისთვის პეტრე ოცხელის გამოფენის მოწყობამ. „უამრავი ხალხი მოვიდა, ასეთი გამოფენა ბიბლიოთეკას არ ახსოვდა. ადრე გამოფენები თაროებზე კრამიტებით ჩამწკრივებული წიგნების ერთობას წარმოადგენდა, ახლა კი – პეტრე ოცხელის ნამუშევრები კედლებზე. ამის მერე მახსოვს, დიდი გამოხმაურება გამოიწვია მარინა ივანიშვილის ქანდაკებების გამოფენამ ქალის სხეულის თემაზე. გვაკრიტიკებდნენ, რა უნდა ბიბლიოთეკაში ამასო“, – მიუბნება ლევან თავთაქიშვილი.

საბჭოური ლოგიკით იძენდნენ ექსპონატებსაც. ისევე ლევან თავთაქიშვილმა მიაჩნო, რომ თურმე ერთხელ, საბიბლიოთეკო საბჭომ უარი თქვა, შეეძინა საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, კირიონ მეორის, ერთ ოჯახში მიკვლეული პორტრეტი – ნახატს რატომ უნდა ყიდულობდეს ბიბლიოთეკა, აქ ხომ წიგნებს ვინახავთო (მოგვიანებით, ალექსანდრე კარტოზიას ხელმძღვანელობისას, ბიბლიოთეკამ ეს პორტრეტი შეიძინა).

რაც მთავარია, ურთიერთობაც ბიბლიოთეკარსა და მკითხველს შორის კლასიკური საბჭოთა სცენარით ვითარდებოდა. ემზარ ჯგერენაია, რომელიც ეროვნულ ბიბლიოთეკას 2003-2005 წლებში ხელმძღვანელობდა, იხსენებს: „საბჭოთა მომსახურება იყო ასეთი: ტაქსის მძღოლი რომ გაგიჩერებდა მანქანას და გკითხავდა, სად მიდიოდი, თუ შენი მისამართი არ მოეწონებოდა, მიგიჯახუნებდა კარს და წავიდოდა. ზუსტად ასევე შეეძლოთ, გაემწარებინათ შენი ცხოვრება ბიბლიოთეკარებს, რომლებიც არაფრად გაგდებდნენ და ისე გიყურებდნენ, თითქოს რამე დაგეშავებინოს“.

„ბიბლიოთეკარი არის ადამიანი, ვისაც უყვარს წიგნი, მაგრამ არ უყვარს მკითხველი, წიგნი არის მისი ობიექტი და მკითხველი – ადამიანი, ვინც წიგნს აზიანებს“, – როცა ლევან ბერძენიშ-

ბალერია

ზურა ბერო „მუქი“ - 2011

ვილმა დამიხატა ბიბლიოთეკარის ეს ტიპაჟი, თან ელიმებოდა, მაგრამ ფაქტია, უდიერი მომსახურება სწორედ საბჭოთა პერიოდიდან იქცა ბიბლიოთეკების მოუგვარებელ პრობლემად. მიამბეს, აქ ხშირად სამკითხველო დარბაზიდან სტუდენტებს უშვებდნენ მხოლოდ იმ მოტივით, რომ ადგილი პროფესორ-მასწავლებლებისთვის უნდა დაეთმოთო. არადა, როგორ მომენონა მეოცე საუკუნის ინდოელი ფილოსოფოსისა და ბიბლიოთეკარის, შიალი რამამრიტა რანგანათანის სიტყვები, რომელმაც 1931 წელს გამოქვეყნებულ წიგნში „საბიბლიოთეკო მეცნიერების ხუთი კანონი“ ბიბლიოთეკის მთავარი დებულებები ასე ჩამოაყალიბა:

1. წიგნები შექმნილია ნასაკითხად და გამოსაყენებლად;
2. ბიბლიოთეკაში ყოველმა მკითხველმა უნდა ნახოს თავისი წიგნი;
3. ბიბლიოთეკაში ყოველმა წიგნმა უნდა ნახოს თავისი მკითხველი;
4. ბიბლიოთეკა უფრთხილდება და ზოგავს მკითხველის დროს;
5. ბიბლიოთეკა არის მზარდი ცოცხალი ორგანიზმი.

თავის დროზე ეროვნული ბიბლიოთეკის თითქმის ყველა დირექტორმა სცადა, ამ იდეალურ სურათთან ოდნავ მაინც მიეახლოვებინა ეს დაწესებულება. ახლა კი უკვე გიორგი კეკელიძე მეუბნება, რომ მისი მთავარი სირთულე, რომელიც უნდა დაძლიოს მომსახურების გაუმჯობესებაა. „მომსახურე პერსონალი ბიბლიოთეკის სახეა მკითხველისთვის. მომსახურება მთლიანად უნდა მოტრიალდეს მკითხველისკენ“, – მიხსნის ის.

დღესაც ისევე, როგორც საბჭოთა წლებში, ბიბლიოთეკის თანამშრომლების უმეტესობა ქალია, რადგან საბჭოთა პერიოდში საბიბლიოთეკო საქმე არაპრესტიჟულ პროფესიად ითვლებოდა და მამაკაცები მას თითქმის არ ირჩევდნენ. ლევან თაქთაქიშვილი მიყვება, ჩვენი თანამშრომელი ქალების უმეტესობა აქ 20-25 წლის ასაკში მოვიდა და ახლა ერთმანეთისთვის ოჯახის წევრებივით არიანო. ერთ-ერთ შეხვედრაზე მისვლისას, მეც მოვკარი ყური, როგორი ხალისით

გეგმავდნენ დასვენების დღეებს შუახნის ბიბლიოთეკარები: გოგოებო, აბა, რა ვნახოთ, სად წავიდეთ უქმეებზეო.

ამ „გოგოების“ უმრავლესობა ლამის თვითონვეა დღეს ბიბლიოთეკის უნიკალური ექსპონატი. 70 წლის ფერიდე კვაჭანტირაძე გავიცანი, რომელმაც იშვიათ გამოცემათა განყოფილებაში მუშაობა 30 წლის წინ დაიწყო და დღემდე იცავს ბიბლიოთეკის მთავარ განძს: ვახტანგ მეექვსის სტამბაში დაბეჭდილი წიგნების ყველაზე სრულ კოლექციას, 1629 წელს იტალიაში დაბეჭდილ პირველ ქართულ წიგნს, „ქართულ-იტალიურ ლექსიკონს“, საერთო ჯამში, 500 ათას ერთეულ ექსპონატს. ჩემთან საუბრისას თბილისის ომის დეტალებს იხსენებს – ბიბლიოთეკიდან ას მეტრში ტყვიებს ისროდნენ. ხანძრის გაჩენის შიშით თანამშრომლები ღამეებსაც კი ვათენებდით აქო. მეუბნება, რომ მიზერულ ხელფასს – 50-60 ლარს ზოგჯერ თვეობით არ იღებდნენ, მაგრამ სამსახურში მაინც დადიოდნენ. კითხვაზე, თუ რატომ არ წავიდა აქედან, პასუხის გაცემას ოდნავი წუწუნით იწყებს – „სხვაგან სად წავიდოდი, სამსახური არსად იყო“, შემდეგ კი ხაზგასმული დამაჯერებლობით, ოდნავ მკაცრადაც კი მეუბნება: „თან არსებობს მოვალეობები, რომლებიც უხელფასოდაც უნდა შეასრულო“.

„თავიდან ამ ადამიანების სამსახურში დატოვება-არდატოვების საკითხს ზერელედ ვუყურებდი – ვინც ვერ ასრულებს მოვალეობას, უნდა წავიდეს სამსახურიდან! მაგრამ დღეს ვფიქრობ, რომ სჯობს, ამ ადამიანების კვალიფიკაციის ამაღლებაზე ვიზრუნოთ, ვიდრე გავუშვათ“, – ამბობს ლევან თაქთაქიშვილი. გიორგი კეკელიძეც მიდასტურებს, რომ ჯერ თანამშრომლების ტრენინგებს დაიწყებენ და ვინც ბიბლიოთეკის ახალ სტრატეგიას არ გაითვალისწინებს, მხოლოდ მათ გაათავისუფლებენ.

ლევან თაქთაქიშვილიდან, ლევან ბერძენიშვილიდან და ემზარ ჯგერენაიასთან საუბრის შემდეგ, თვითონვე დავრწმუნდი, რომ ბიბლიოთეკის გარდაქმნის მცდელობა თითოეულ ახლად დანიშნულ დირექტორს ჰქონდა, მა-

გრამ გამოწვევა იყო იმდენად რთული, რომ ზოგჯერ გაუგებარიც იყო, საიდან უნდა დაწყებულიყო გარდაქმნა. მოძველებული იყო ყველაფერი: მკითხველის საბჭოური მომსახურების სტილი, მართვის სტილი, პრობლემა იყო ტექნოლოგიური ბაზის არარსებობა და მცირე ბიუჯეტი. ამიტომ თავსატეხის ნაწილებივით ვცდილობ, ავანყო საერთო სურათი, თუმცა, წლებში, დირექტორების სახელებში და მათ დამსახურებებში ვიკარგები და მაინც მხოლოდ ფრაგმენტულად მამახსოვრდება, რომ მაგალითად:

ზაზა აბაშიძის ორწლიანი მმართველობის დროს, ბიბლიოთეკის გენერალური დირექტორი, შვეიცარიის განვითარების ფონდის დახმარებით, გახდა ევროპული ეროვნული ბიბლიოთეკების დირექტორების კონფერენციის (CENL-ის) წევრი. ამის საშუალებით, ეროვნული ბიბლიოთეკის მასალები „ევროპულ ციფრულ ბიბლიოთეკაში“ წარმოდგენილი.

2006 წელს ეროვნული ბიბლიოთეკის ლოკალურ კომპიუტერულ ქსელში 130-ზე მეტი კომპიუტერი ჩაერთო.

2005 წელს ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დასრულდა ქართული წიგნების ბართული კატალოგის განახლება. 2006 წლისთვის ქართული წიგნების შესახებ ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერების რაოდენობამ 121 856 შეადგინა.

ბორის გაგუას დროს, რომელიც კეკელიძემდე ხელმძღვანელობდა ბიბლიოთეკას, ფონდ „ქართუს“ დაფინანსებით, ბიბლიოთეკის მესამე კორპუსის რემონტი დასრულდა. ბიუჯეტი კი 5.5 მილიონ ლარამდე გაიზარდა.

...ამ მიღწევებისგან თავსატეხეს ბოლოს კი ვამთლიანებ, მაგრამ ყნოსვას ვერაფერს ვუხერხებ – ბიბლიოთეკაში შესვლისას მაინც მძაფრად მცემს საბჭოური სუნი (პირდაპირი და გადატანითი მნიშვნელობით). უკვე ათი წელია, წიგნის ათსართულიან საცავში პირობები არ შეცვლილა. ტემპერატურა და ტენიანობა ისევ არ რეგულირდება, გასანიაველად ფანჯრები არ იღება და მზის სხივები ისევ აზიანებს წიგნს. იშვიათი გამოცემებიც არაა სათანადოდ დაცული – ხელნაწერები ჟანგვისა და გამკრთალების პროცესშია.

ყურს არ ვუჯერებ, როცა ერთი თვის წინ, საჯარო ბიბლიოთეკაში ხანგრძლივი პაუზის შემდეგ მისულს, ისევე მესმის რკინის პატარა ეტლის, „ვერას“ ჭრიალის ხმა, რომელსაც წიგნები საცავიდან სამკითხველო დარბაზამდე ამოაქვს. „ვერას“ შესახებ მოსმენილი უამრავი ლეგენდიდან ყველაზე დამაჯერებლად ერთი მეჩვენება: „ინჟინერმა, ვინც „ვერა“ ააწყო, მას საყვარელი ბიბლიოთეკარი ქალის სახელი დაარქვაო“. შავი ლილაკით „ვერას“ უშვებენ, ნითლით იძახებენ. ერთ ჯერზე, როგორც წესი, 15-20 წიგნს ატანენ, მაგრამ მეუბნებიან, „ვერა“ ისე დაბერდა და მოიშალა, წიგნების დასაწყობად ლანგარს ვუდებთო. ხშირად ფუჭდება, განსაკუთრებით – ზამთარში და სანამ ხელოსანი მოვა გასაკეთებლად, წიგნი დროულად რომ მივიტანოთ, საცავში მომუშავე ბიბლიოთეკარებს გვინევს მოთხოვნილი გამოცემების ხელით ქაჩვაო.

მეორე კორპუსის ათსართულიანი შენობა წიგნის საცავებს უკავია, თითო სართულზე ანტრესოლებით გაყოფილი წიგნის თაროები კიდევ ორ სართულს ქმნის. აქ წიგნებს მინიჭებული ნომრებით იმასვორებენ და არა – სათაურითა და შინაარსით. წასაკითხად დრო არავის აქვს.

ქალბატონი ნუნუ წიგნის ლაბირინთებში, უკვე 40 წელია, დადის. მან ზუსტად იცის, რომელი წიგნი რომელ თაროზე დევს. ეს იმიტომ, რომ ნუნუს ამ წიგნებს შორის საკუთარი უბანი აქვს, სადაც დღის განმავლობაში რამდენიმეჯერ შეირბენს, ჩამოვარდნილ წიგნებს გაასწორებს, დახედავს, მტვერს წმენდს და ამოწმებს, შეცდომით მის უბანში სხვა წიგნი ხომ არ მოხვდა.

შეკვეთას იღებს და მეც ფეხდაფეხ მივყვები წიგნის მოსაძებნად, თითქმის სირბილით. იატაკის ჭრიალში ერთმანეთის ხმას ძლივს ვარჩევთ.

ვეძებთ წიგნს შიფრით – K171.076. K ნიშნავს რომ წიგნი ქართულია, დანარჩენი ნიშნები წიგნის ნუმერაციაა. ეს წიგნი „ვეფხისტყაოსანია“.

შემოდგომაზე პირველი დაბეჭდილი „ვეფხისტყაოსანი“ 600 წლის იუბილეს

აღვნიშნავთ და მიხდა, არა მარტო წავიკითხოთ, არამედ ვიმსჯელოთ კიდევ, ვის როგორ გვესმისო, – მეუბნება ქალბატონი ფერიდე.

სტატიის წერისას ბიბლიოთეკის „ფეისბუქის“ გვერდს მუდმივად ვათვალიერებ, მნიშვნელოვანი ცვლილება რომ არ გამეპაროს. ვხვდები, საშემოდგომოდ დაგეგმილი რუსთაველის იუბილემდე საჯარო ბიბლიოთეკა ათეულობით ღონისძიების მოწყობას მოასწრებს. „სომხური წიგნის 500 წელი“, ოპისადმი მიძღვნილი გამოფენა, ასტრიდ ლინდგრენის პრემია – ამ და სხვა ღონისძიებებს გიორგი კეკელიძე მკითხველის ბიბლიოთეკაში დაბრუნებისთვის იყენებს. წინა წლებში, მეტ-ნაკლებად მოგვარებულ პირობებში შემდეგ, ახლა უკვე შედარებით იოლია, 10-20 წლის პერსპექტივაში დაინახო, როგორი იქნება საჯარო ბიბლიოთეკა და შესაბამისად, იოლია, მართო ის, თუკი ინოვაციურად აზროვნებ.

ისევე კეკელიძის უნარებიდან გამომდინარე, ვხვდები, რომ, პირველ რიგში, თავდაყირა დადგება ბიბლიოთეკის ვებგვერდი, რომელსაც დღეს საშინლად მოუხერხებელი საძიებო სისტემა აქვს, რომ აღარაფერი გითხრათ წერილ ასობზე და საერთო ვიზუალურ სიმწირზე. გიორგი მეუბნება, რომ საიტის სრულ რეორგანიზებას გრანტის მოძიების შემდეგ აპირებს. არ ვიცი, რეალურად როდის მოხდება, მაგრამ ძალიან მიხდა, მალე დაემსგავსოს ეს ინტერნეტმისამართი ამერიკის კონგრესის ბიბლიოთეკის საიტს, სადაც მომხმარებელს ელოდება რუკები, ხმოვანი ჩანაწერები, ფილმები, პლაკატები, ფოტოები, პერიოდული გამოცემები. მის youtube არხზე კი, თუ ვთქვათ, ამერიკა-ესპანეთის ომით დაინტერესდით, ამ ომის ამსახველ 67 ვიდეო მასალას იპოვით; თუ ამერიკაში ანიმაციის წარმოშობა გაინტერესებთ, კონგრესის ბიბლიოთეკა 27 საარქივო ვიდეომასალას შემოგთავაზებთ.

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკის ორიოდე თვის წინ გახსნილ youtube არხს ჯერ ასეთი მდიდარი მასალა, რა თქმა უნდა, არ დაუგრო-

ვებია, მაგრამ ძალიან მომეწონა 10 აპრილის ვიდეო, რომელშიც ჯინსის ქურთუკიანი ემზარ ჯგერენაია ბიბლიოთეკის მწვანეში ჩაფლულ ეზოში ზის და მაყურებელს გვამცნობს ინტერნეტ-ტელევიზიის გახსნის შესახებ. ამ ტელევიზიით ბიბლიოთეკაში გამართული შეხვედრები, დისკუსიები და გამოფენები უნდა გადაიცეს.

ეს პროექტი ბიბლიოთეკის გამოცოცხლების გეგმის ნაწილია, როგორც ვხვდები. გიორგი მეუბნება, რომ სურს, აქაურობა ქალაქში პოპულარულ, კულტურულ ცენტრად აქციოს – სხვადასხვა ქვეყნის კუთხეების მოწყობით, წიგნის მუზეუმის გახსნით, საბავშვო ოთახის გააქტიურებით, უკვე ბიბლიოთეკისთვის გადაცემული არტ კაფე „ქარავანი“-ს ტერიტორიაზე სახელოვნებო კაფის გახსნით და შიდა სტატისტიკის შედგენით, იმის დასადგენად, თუ რას კითხულობენ ყველაზე ხშირად და რომელ განყოფილებას უფრო მეტი სტუმარი ჰყავს.

სავარაუდოდ, ბიბლიოთეკის გაცოცხლების მიზანს მოემსახურება, მაგრამ დროში გაცილებით უფრო გაინელდება არანაკლებ და შეიძლება კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი საკითხი – საერთო საბიბლიოთეკო ბაზის შექმნა; ანუ ბაზის, რომლის საძიებო სისტემაშიც თქვენ იოლად მოძებნით ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ საქართველოს რომელ ბიბლიოთეკებში ინახება, ვთქვათ, „კაცია ადამიანი?“

ასეთ ბაზას ეროვნული ბიბლიოთეკა მარტო ვერ შექმნის, რაიონული ბიბლიოთეკები კი, რომლებსაც კომპიუტერები საერთოდ არ აქვთ, ამ პროცესის მიღმა შეიძლება, დარჩნენ. ამიტომ აუცილებელია, ეროვნული ბიბლიოთეკის მოდერნიზაციის ინიციატივას საერთო სახელმწიფო სტრატეგიის შექმნა მოჰყვეს – დოკუმენტის, რომელიც ბიბლიოთეკების ქსელის შექმნას უზრუნველყოფს.

სავარაუდოდ, გართულდება უახლოეს წარსულში გამოცემული წიგნებისა და ჟურნალ-გაზეთების არქივის შევსებაც. წესით, ეროვნული ბიბლიოთეკა 1629 წელს რომში დაბეჭდილი პირველი ქართული ნაბეჭდილი წიგნიდან მოყოლებული საქართველოში გამო-

ცემულ ყველა წიგნს უნდა ფლობდეს. წიგნის საერთაშორისო კოდის ISBN-ის მინიჭებით ეროვნული ბიბლიოთეკა, ყოველ გამოცემულ წიგნზე, მინიმუმ, ორ ეგზეპლარს ფლობს კიდევ, თუმცა რაიონებში ხშირად წიგნები და ჟურნალ-გაზეთები ამ კოდის გარეშე გამოიცემა. ეს „კუსტარულად“ დამზადებული ბეჭდური მასალა ეროვნული ბიბლიოთეკის მეხსიერების მიღმა რჩება, რადგან მათი შეძენა არსებული ბიუჯეტით ვერ ხერხდება. ამ მხრივ განსაკუთრებით დიდი ჩავარდნა, ისევე უსახსრობის გამო, 1990-იან წლებში იყო. ახლა კი, გამოდის, რომ საუკუნეების შემდეგ დღევანდელი რეალობის რეკონსტრუქციის სურვილი ვისაც გაუჩნდება, ბიბლიოთეკის საცავებში შემონახული სურათი, სავარაუდოდ, არასრული იქნება...

ბიბლიოთეკაში ვიზიტების ციკლს მცირედი ექსპერიმენტით ვასრულებ. მაინტერესებს, მართლა დაჩქარდა, თუ არა წიგნის მკითხველამდე მიტანის დრო. ამიტომ გამოსაწერად

მივდივარ. გზას კატალოგისკენ მივიკვლევ და დამხმარე ქალბატონებს ვთხოვ წიგნის მოძებნაში დახმარებას. რამდენიმე წამში ბლანკს ვავსებ და ბიბლიოთეკარებთან მიმაქვს.

25 წუთში! – მპასუხობს შუა ხნის ქალი. წიგნი სულ რაღაც ორი წუთით იგვიანებს.

ხის ძველ მერხებსა და სკამებზე აქოცდაათამდე ადამიანი ზის. ძირითადად, მოხუცები და სტუდენტები. ჩემგან მარცხნივ ბიოლოგიის რამდენიმე სახელმძღვანელო უდევს შუახნის კაცს. მარჯვნივ მთელ მაგიდაზე გადაშლილია აკინძული გაზეთები.

„სამით ნოლი, აჰა“, – ფურცლის ნაკუნზე ინიშნავს ანრი. 38 წლის ანრი ტურისტულ კომპანიაში მუშაობს, მაგრამ ბავშვობის ოცნებას აქ უკვე ოცი წელია, დაჰყავს – სურს, რომ „ქართული ფეხბურთის ისტორია“ დანეროს. წიგნის ძირითადი მასალა უკვე შეკრებილი აქვს, 1923 წლიდან დღემდე საქართველოში გამოცემული ყველა პერიოდული გამოცემა შეისწავლა.

ახლა ბიბლიოთეკაში ფაქტების კიდევ ერთხელ გადასამოწმებლად დადის.

ფურცელზე მონიშნულ კითხვებზე პასუხებს 1928 წლის „კომუნისტში“ ეძებს. პირველი გვერდები თითქმის სულ დაფლეთილია, ჩაკეცილი გვერდების გასწორებაში ვეხმარები და ასეთ ინფორმაციას ვაწყდები „შემთხვევები: იანვარს, ალაქპერ სადის-ოლიმ მოკვლის მიზნით დანით მძიმედ დაჭრა გასან ახუნდოვი. დაჭრის მიზეზი რომანიულია.“ „რომანიულია“, – ვიმეორებ და ვცდილობ მივხვდე, რა იგულისხმება. „ანუ უყვარდაო“, – მიხსნის ანრი. მისთვის ბიბლიოთეკაში არაფერი შეცვლილა.

- ამდენი ხანია აქ დადიხარ, ალბათ, გიცნობენ, არა? – ვეკითხები ჩურჩულით, სხვები რომ არ შევანახო.
- რა ვიცი, არა, – მპასუხობს.
- რამე შეიცვალა?
- აბა, რა იცვლება? არაფერი.
- გინდა, რომ შეიცვალოს?
- შენ არა? – კითხვას მიბრუნებს და იღიმება.

Cafe Kala acid bar

New
acid bar
in Gldani
Gldani 2 Mkr. building N24
T: 592 411980

Cafe Kala Now open from 10 am till late!

When one is dancing, someone is singing, others are seating,
and also eating, there is some drinking, maybe some flirting.
good place for meeting, so pleasant evening...

kala.ge

Kala group

Cafe Kala: 8/10 Erekle II str. tel: 599 799 737. Cafe KGB: 8/10 Erekle II str. tel: 832 2985013, 599 674 488 Acid Bar /1/: 3a Kazbegi Ave. tel: 599 101 238.
Acid Bar /2/: 37 Abashidze str. tel: 591 681 000 Acid Bar /3/: 9 Leonidze st. tel: 592 221 131. Cafe Near Opera: 2 Lagidze str. tel: 599 681 166

გაქცევის და ათასი სხვის

აკა მორჩილაძე

გაგრძელება, დასაწყისი წინა ნომერში

6.

მე-19 საუკუნის ბოლო მეოთხედში, რუსეთ-თურქეთის ომის შემდგომ, მაშინ, როცა ბათუმში რუსული ადმინისტრაცია და ჯარი ჩადგა, ქალაქისაკენ ქართულმა თეატრალურმა დასმა გასწია.

უცნაურობა ის იყო, რომ მთელ უკანასკნელ საუკუნეს, ბათუმსა და სხვა ქართულ ქალაქებს შორის გზა არ არსებობდა. იყო მხოლოდ ბილიკები, რომლებზეც განთქმული ყაჩაღები გაიღვებდნენ, და კიდევ სხვანიც, ადამიანებით მოვაჭრეები, იმ დროში ბათუმელთა ენაზე გოთაულები რომ ერქვათ.

ეს უგზობობა ეგებ უცნაური კი იყო, მაგრამ გასაგები.

საქართველოს სხვა ქალაქები რუსეთის იმპერიისა იყო, ხოლო ბათუმი – ოსმალეთის იმპერიისა. იქაურობას მუსლიმი ქართველი ბეგები განაგებდნენ.

დასი კი ბათუმში გემით მივიდა სხვა ქართული ქალაქიდან, ფოთიდან და კომედის თანამდევი დიდი ხალისიც ჩაიტანა. მსახიობები იმას ცდილობდნენ, რომ მიწვევებსა და ქეიფებს შორის როგორმე სპექტაკლიც ჩაეტენათ და სცენაზე შეძლებისდაგვარად ფიზიკური ყოფილიყვნენ.

ამ დროს ბათუმი უკვე პორტო ფრანკო იყო, ხოლო თეატრალური მოგზაურობიდან ოცი წლის თავზე ქალაქის ნავსადგურში რკინიგზის ნავთობი ჩაჰქონდა. ეს იყო სწრაფად მზარდი ქალაქი, რომლის გეგმარებასაც ნიუ-იორკისას მიამსგავსებდა.

სწორედ ამ ხანებში გამოჩნდა აქ ახალგაზრდა სოსო ჯულაშვილი.

სადაც მუშები და ნავსადგურია, რევოლუციონერიც იქ უნდა იყოს.

თბილისში, რუსთაველის გამზირზე დღესაც დგას სტა-

ლინური არქიტექტურის მამის, შჩუსევის ნაგები შენობა, რომელშიც კომუნისტურ ეპოქაში მარქსის, ენგელსის, ლენინისა და სტალინის მკვლევი ინსტიტუტი საქმიანობდა, სამოქალაქო ომის შემდგომ კი ერთხანს საქართველოს პარლამენტიც იკრიბებოდა, რადგან პარლამენტის შენობა გადამწვარი იყო. ამ შენობას სწორედ დამოუკიდებლობის პირველივე ხანებში მოანგრის კომუნიზმის ბელადთა ფრიზები და პროლეტართა და კოლმეურნეთა ქანდაკებები, მის სხდომათა დარბაზში კი მთელ კედელზე გადაჭიმული უზარმაზარი კომუნისტური ფრესკა გადაღებეს: ახალგაზრდა სტალინის დემონსტრაციაზე გამოჰყავს ბათუმელი მუშები.

ეს ფრესკა ასე მახსოვს:

სტალინს კუბოკრული შარფი ეკეთა. იყო გამხდარი, გაუპარსავი და საერთოდ, რომელთაგან დევნილ ქრისტიანს ჰგავდა. იქვე ეგდო კალათი, რომელიც ალბათ, მრბეველმა კაზაკებმა გააგდებინეს ხელიდან საბრალო ქალს. მოკლედ, იქ რბევა იყო. მართლაც, სინამდვილეში. სისხლიანი რბევა. 1902 წლის მარტის პირველ რიცხვებში. სტალინმა დაუყვირა დემონსტრანტებს:

– ჯარისკაცები არ გვესვრიან. მათი უფროსების ნუ შეგეშინდებათ. პირდაპირ თავში ურტყით...

კიდევ ესროლეს და კიდევ დახოცეს.

მარქსის, ენგელსის, ლენინის და სტალინის ინსტიტუტში, კემპინსკის სასტუმრო უნდა გაიხსნასო. კემპინსკი და ბათუმის დემონსტრაცია: ასე იცის საბჭოთა კედლებში შესვლამ.

ბათუმი, ეს ქალაქი და ეს დემონსტრაცია იყო შანსი მიხაილ ბულგაკოვისთვის, რომ როგორმე თავი დაეღწია იმ აკრძალვებისა და შეზღუდვებისთვის, 30-იან წლებში რომ ერტყა გარსს და ამოსუნთქვის საშუალებას არ აძლევდა.

თავის მხრივ, სტალინსაც უნდოდა, რომ ბულგაკოვს

რაიმე დაენერა მასზე. სტალინის მოსწონდა და სჭირდებოდა ასეთი რამეები.

ბულგაკოვმა დაწერა პიესა ამ დემონსტრაციის შესახებ. მას თავიდან „მოძღვარი“ კი ერქვა, „არგონავტები“, „შტურმანი“ და ასე დაუსრულებლად, საბოლოოდ კი – ბათუმი დაერქვა.

ეს იყო ბულგაკოვის უკანასკნელი დასრულებული ნაწარმოები.

საქმე კი ის არის, რომ მხატვის თეატრმა პიესა ჯერ დაუკვეთა, მერე მოუწონა, მერე კი ბათუმშიც მიავლინა ბულგაკოვი, დადგმისთვის საჭირო მასალის სახილველად. მაგრამ მატარებელი მოსკოვს ხეირიანად არც გაცილებოდა, რომ კუბეში დეპეშა შემოიტანეს, ნასვლა საჭირო აღარ არისო. პიესა არ დადგმულა. ის არც გამოცემულა 1977 წლამდე. ამკარაა, რომ სტალინის სხვანაირად წარმოედგინა საკუთარი თავი ბულგაკოვის კალამქვეშ. უფრო სწორად, მას არანაირი რომანტიკა და რევოლუციონერობა არ უნდოდა. მას უნდოდა ქორალი ღმერთის შესახებ.

ბულგაკოვი მალევე გარდაიცვალა, სტალინი კი მაინც უტრიალებდა ბათუმს.

ამბობენ, რომ სწორედ მან მოისურვა ბათუმის „ინტურისტის“ მშენებლობა.

ბათუმის ბულვარის ბოლოში მდებარე, ფანჯრებითა და აივნებით ზღვისკენ მაცქერალი ეს სასტუმრო, ალბათ, ერთ-ერთი მოულოდნელი ნაგებობაა ქვეყანაზე.

სამწუხაროდ, მისი მხოლოდ ნახევარი ააშენეს: შუა ნაწილი და ცალი ფრთა. მეორე ფრთა არ არსებობს.

მიზეზი უბრალო ყოფილა: სტალინის ფიქრად ჰქონია, რომ ამ სასტუმროში მოკავშირეთა შეხვედრა გაემართა. მერე კი ეს შეხვედრა იალტაში შედგა. ამიტომ, მშენებლობა შეწყვიტეს. ომი იყო, საქმე კი ხარჯიანი გახლდათ.

არ ვიცი, რამდენად ნამდვილია ეს ლეგენდა, მაგრამ მოხდენილი კია.

ჭეშმარიტად საბჭოთა ამბავია.

„ინტურისტა“ კი საუცხოო სასტუმროა. სამწუხაროდ, იქ ჩერჩილისა და რუზველტის აჩრდილებს ველარ შეხვედებით, მაგრამ ისიც შედავათია, რომ იქ არც სტალინის აჩრდილია.

7.

ბათუმი, როგორც საბჭოთა საპორტო ქალაქი, რა თქმა უნდა, სრულიად განსაკუთრებული სულის ქალაქად ჩამოყალიბდა.

საბჭოთა პორტში, თან სასაზღვრო ქალაქში, ყოველთვის ბევრი უშიშროების მუშაკია, მაგრამ ეს სამხრეთია, სამხრეთს კი მკვეთრი ფორმები მაშინ გამოაჩნდება ხოლმე, როცა კაცები ხმლებს იძრობენ. მანამდე აქ ყველაფერი გლუვია და მორბილებული.

თუ იმასაც დავუმატებთ, რომ მზე, ზღვა და მოულოდნელი წვიმა აქაურ ურთიერთობებს დამატებით ფორმებსაც ანიჭებს, ცხადი შეიქნება, რომ ამ ქალაქს, მაინცდამაინც არ ეტყობოდა რომელ ქვეყანაში ცხოვრობდა და სუნთქავდა.

ნავსადგური დიდი რამეა. ამიტომ აქაურებმა პირველებმა მოწიეს ქემელი, პირველებმა დაღეჭეს რეზინი და პირველებმა გაუსინჯეს გემო ვისკის.

კომუნისტური მმართველობის ბოლო ათწლეულებში ბათუმი ნუგბარი კონტრაბანდის ნამდვილი საუფლო იყო. თავად ვყოფილვარ განთქმულ ფერსაბას ეზოში, სადაც მშობლებს შვილები დაჰყავდათ საჩუქრებისა და ტკბილეულისათვის. ეს მოულოდნელი ადგილი იყო: ხნიერი, სიტყვაძვირი ქალები მანამდე უნახავ საგნებს გამოაძვრენდნენ ხოლმე საიდანღაც.

ამ ეზოში კულტურათა და ყოფათა წარმოუდგენელ ნაზავს აღმოაჩენდა კაცი. ის თითქოს დროის გარეშე არსებობდა და თან ძალიან მოქმედიც იყო, რადგან მეზღვაურთაგან მიღებული კონტრაბანდა მუდმივი მოქმედების და ხიფათის შეგრძნებას იწვევდა.

რალაც სტამბულის გრანდიოზული სინყნარისა, რალაც საქართველოს ღვინით გაჯერებული გამკრთალი ღიმილისა, რალაც რუსული სისადავისა.

და კიდევ, მსოფლიოს ნაკუნები.

ყველაფერი ერთად იყო, ამ უბრალო, რიგით ეზოში, სადაც კონტრაბანდული სიგარეტით და ჯინსის შარვლებით ვაჭრობდნენ. და სხვაგან რალა იქნებოდა?

მგონი, შუა საუკუნეებშიც ასე იყო.

8.

აბრეშუმი.

აქ აბრეშუმი მოდიოდა. ამოისუნთქავდა და ზღვით აგრძელებდა გზას.

აბრეშუმზე ნადირობამ მოიყვანა ამ ადგილებში ბურგუნდიელი რაინდი ჟოფრუა დე ტუასიც.

ოჰ, ეს იყო მეთხუთმეტი საუკუნეში.

დე ტუასი, თავისი ფლოტილით ჯერ როდოსს იყო ჰოსპიტალიერთა დასახმარებლად, რათა ეგვიპტელი მამულელები ეძარცვა და ეჟლიტა, მერე კი ბიზანტიის იმპერიის სიკვდილის კვირბალს, ბიზანტიელთა მიწვევა მიიღო ოსმალთა წინააღმდეგ ბრძოლაში დასახმარებლად. ასე მოხვდა ის შავ ზღვაში, და მურად მეორესთან წარუმატებელი ომის შემდეგ, გამოუყვა შავი ზღვის სამხრეთ ნაპირს და ფლოტილიის მეკობრეობით და ტყვეთა აყვანით ცხოვრებას შეუდგა. ტრაპიზუნდამდე მოსული, იქაურმა იმპერატორმა იოანე კომნინმა ტკბილად მიიღო, თუმცა შემდგომი განზრახვა აღარ მოუწონა.

დე ტუასი საქართველოს ნაპირებთან დარაჯობას აპირებდა, რათა აბრეშუმით დატვირთული გემები ჩაეგდო ხელთ. იმპერატორმა მას უთხრა, რომ ქართველები ქრისტიანები არიან და მათი ძარცვა არასწორია. თუმცა დე ტუასიმ არც იმპერატორის მართლმადიდებლობა ჩააგდო რამედ და არც ქართველებისა: კათოლიკე იყო და მისთვის ესენი მწვალებლები იყვნენ.

დანარჩენი ისტორია ცოტა რთული იყო: დე ტუასი თავისი გემებით ბათუმს მოადგა და გადმოსხდომა დაიწყო.

ასე, გარეგნულად ადგილიც მოსწონდა. მან არ იცოდა, რომ ნაპირზე საფარი ელოდა. ტრაპეზუნდის მოსაზღვრე

მამია გურიელმა დე ტუასი და მისი ბურგუნდიელები ელვისებური შეტევით დააბნია და ტყვედ აიყვანა.

ჩანს, დე ტუასიმ მაინც არ იცოდა აქაური ადათები: იოანე კომნინს გურიელი გაეფრთხილებინა. დე ტუასი ნადავლის ხელში ჩაგდებას ლამობდა, ნადავლი კი თავად აღმოჩნდა. საფარი არ იყო ჩვეულებრივი: დე ტუასი და მისიანები მიპარვით არ აუყვანიათ, მეტიც, დამხვედურები ღიად წამოიშალნენ და კივილით შეუტიეს, ისე, რომ ბურგუნდიელებმა იარაღი ვერც კი გამართეს.

ცოტა ძნელი წარმოსადგენია, რამდენს მოსთხოვდა მამია გურიელი ფილიპე მესამე ლამაზს, რომლის ვასალიც გახლდათ დე ტუასი, ანდა როგორ გაუგზავნიდა მას წერილს, მაგრამ საქმე ისევე იოანე კომნინის მეშვეობით მოგვარდა, გურიელმა დე ტუასი შეიცოდა და გაუშვა, ამ უკანასკნელმა კი ყირიმის გენუისკენ, კაფასკენ გაცურა.

ეს შუა საუკუნეების ჩვეულებრივი ისტორია იქნებოდა, რომ არა ერთი განსაკუთრებული მომენტი. ტყვედ მყოფი ბურგუნდიელები გალოთდნენ და ღვინის გამუდმებული

სმა ველარასდროს მოიშალეს. ამის შესახებ ბურგუნდიულ ქრონიკებში წერია. მოდგმანი დაილუბნენ, იმდენს სვამდნენ დაბრუნების შემდეგო.

ბურგუნდიელს რომ ღვინო გაუკვირდება, თავისთავად საკვირველი ამბავია, მაგრამ ჩანს, აბრეშუმზე მონადირეებმა მაინც სრულად ვერ განსაზღვრეს, თუ სად მოხვედნენ ტყვეობაში. ალბათ, მაშინაც ისეთივე განსხვავება იყო ევროპულ და ქართულ ღვინის სმის სტილს შორის, როგორიც დღესაა.

ქართველებისთვის ღვინო იმდენად თანამდევია, იმდენად პირველი მნიშვნელობას საგანი იყო, იმგვარი ფორმებით მოიხმარებოდა და იმგვარი ოდენობით, რომ ბურგუნდიელები მას ველარ მოერივნენ. სტილი კი თან გაჰყვათ. ტყვეობაში შეიძლება შიმშილით მოკვდე, მაგრამ გალოთდე?

ასეთი იყო ბათუმი მეთხუთმეტე საუკუნეში.

ისე კი, იმ მამელუქების ნახევარი მაინც, ვისაც როდოსიდან ებრძოდა, დე ტუასის ქართველები იქნებოდნენ. ეს მოულოდნელი ამბავი სულაც არ არის.

9.

ბათუმის ტყვეთა ბაზარი. აი, შემდგომი ისტორია. ოსმალთა ხელში ამ ადგილის გადასვლის შემდეგ, ბათუმი და მოტაცებული ადამიანები ორი განუყოფელი რამ არის.

მგონი, უკანასკნელი ტყვეთა მსყიდველი 1814 წელს დაიჭირეს. დაიჭირეს და დამთავრდა. ეს ისტორია ამით ამოიწურა. ისე კი, ეს გულსაკლავი, მხეცური, მაგრამ რალაცნაირი თავისუფლებით შემოსილი ისტორია იყო, ვინაიდან ქართველ მამელუქთა რაობაზე ბოლოს ნაპოლეონიც კი წერდა. მამელუქები, იანიჩარები... ცოლები, მხეველები...

ტყვეობა და თავისუფლება. ბათუმი კვლავ საზღვარი იყო. თითქოს ჩვეულებრივი.

საქართველოდან ტყვეთა გაყვანის რამდენიმე გზა არსებობდა.

ბათუმი, ტყვეებით მოვაჭრეთათვის უკვე სამშვიდობოს ნიშნავდა, რადგან თუ თავიდან არა, მერე და მერე ეს საქმე დანაშაულად ითვლებოდა მეფეთა საგანგებო კანონებით. და მაინც, ეს აყვავებული ბიზნესი იყო. აქაური ტყვეთა სყიდვის მასშტაბები ისეთი იყო, რომ ევროპულ ქრონიკებსაც აღწევდა: ისინი ქრისტიანებს ურჯულოებზე ყიდდნენ.

რაც ბათუმის სანაპიროზე ტყვეს გაუვლია... მოტაცებულნი აუცილებლად ბავშვები არ იყვნენ. არც მოზარდები. ზრდასრული კაცები, რომლებიც მოიტაცეს, ანდა საკუთარმა ბატონმა გაყიდა. განსხვავება ფეოდალიზმის ევროპულ აგებულებას, ვასალიტეტს, გლეხთა მორჩილების პრინციპსა და ისლამურ წყობას შორის, მოულოდნელად ატრიალებდა ადამიანთა ბედს.

გამოდგებოდა ხოლმე ახალგაზრდა კაცი, რომელიც პირდაპირ ყანიდან მოიტაცეს, მთელი ცხოვრება გლეხი უნდა ყოფილიყო, ის კი ბალდადის გამგებელი გახდა.

მალე ხალხი ახლად აღმოჩენილი ამერიკისკენ დაიწყებდა დენას ბედის საძიებლად. აქ კი ადამიანებს იტაცებდნენ, რათა მათ ბედი ეპოვნათ.

ბალერა

ზურა ზურო „სიცოცხლის ხე“ - 2009

მართალია, ფასი დიდი იყო: რელიგია.

ერთ ძველ ქართულ რომანში, უფლისწულმა რომ დაწერა, ტყვეთა დამცინავი გამყიდველი ამბობს, მე ამ ხალხს შანსს ვაძლევო.

ვისაც ეს შანსი არ უნდოდა, გარბოდა. მაგრამ ამ საქმეშიც უკანმოუხედაობა იყო: გაქცეული შინ არასდროს ბრუნდებოდა.

შუა საუკუნეების გზები ხომ ასე განსხვავდება დღევანდელისგან. გაქცეულთა უმრავლესობა, სწორედ იმ იდუმალი ბილიკებით მოარული ყაჩაღი ხდებოდა, ბათუმს რომ აქეთა საქართველოსთან აბამდა. უმცირესი ნაწილი კი ახერხებდა უკეთესი გზის პოვნას და ბედს მარტო ეძიებდა ოსმალეთის ქალაქებში: ახალი ოჯახი, ახალი საქმე, ახალი ენა, ახალი რწმენა. ეს უზარმაზარი და უხილავი ისტორიაა, რადგან მასში უსახელო მილიონები მონაწილეობდნენ. ყველაზე ცნობილი ქართველი ყაჩაღები თავს სწორედ ოსმალთა საქართველოს აფარებდნენ. ასე უწოდებდნენ ქართველები იმ ქართულ პროვინციებს, რომლებსაც უკვე სულთნის ფაშები მართავდნენ. მერე ისტორია შემობრუნდა: ამ პროვინციებს რუსეთი მიადგა. მერე სურათი კვლავ შეიცვალა.

ბათუმიც, ცხადია, მოჰყვა ამ ამბავში, მაგრამ უამრავ, დღეს დავინწყებული სოფლისა, თუ ქალაქისგან განსხვავებით, მისი ისტორია მხოლოდ პოლიტიკაში დარჩენილი ნავსადგურით არ შემოფარგლულა.

აღბათ, იმიტომ, რომ ასეთი ადგილებისთვის ისტორიას და წარსულს არცა აქვს მნიშვნელობა.

იმისთვის, რაც მარადიულია, ისტორია არ არის გადამწყვეტი. საუკუნეთა თვლასაც აზრი არა აქვს. ოცი, ოცდასამი... დიდად არც არქეოლოგიურ გათხრებს, არც ქალაქის სიდიდეს. ის იმხელა არასდროს იქნება, რომ ვინმე შეაწუხოს. იქ ყოველთვის იქნება ეკლესიები, მეჩეთები და სინაგოგები და ყოველთვის ილაპარაკებენ იმ უცნაური ინტონაციით, მხოლოდ სანავსადგურო ქალაქში რომ გაიგონებთ და იქ ყოველთვის იქნება უამრავი ხალხი. ზღვის ქვიანი ნაპირი ყოველთვის სახვე იქნება, იმის მიუხედავად, რომ ამ ქალაქში მოულოდნელი წვიმა იცის.

10.

რა არის მარადისობა ქალაქისთვის?

აღბათ, ყოველ ქალაქს, ამ საუნჯეს რომ ფლობს, თავისებურად მიუღია ის. რალაც მიზეზით, ან რალაც მიზნით. და, იმას, რაც მიუღია, ყველანაირი გამოცდისთვის გაუძლია.

არავინ იცის, იფიქრეს თუ არა იმ სახელდაკარგულმა კაცებმა ამის შესახებ, როცა სწორედ ამ ყურედან შეაცურეს ნავი ზღვაში და მერე ნაპირს წამომდგარ მთებს გამოხედეს. ეგებ არც შეაცურეს და მხოლოდ მოცურდნენ აქ, რადგან მოხერხებული საყუდარი იყო?! ამას ვერავინ იტყვის. მათ, აღბათ, არც უფიქრიათ იმის შესახებ, რომ ნერტილი, რომელიც ზღვის პირას იპოვეს, მარადიული იქნებოდა.

რატომ თუნდაც ათი მილის მოშორებით არ გაეჩვივნენ მისვლა-მოსვლას? აღბათ, ეს იყო ადგილი, რომელმაც ადამიანები მიიჩვია, მათ საჭიროებას საუკეთესოდ მოერგო.

მაგრამ ეს საკმარისი არ არის იმისთვის, რომ ამდენ საუკუნეს გაუძლო, იყო პატარა, ზოგჯერ მშვიდი, ზოგჯერ კი შტორმებით მსუნთქავი, სხვადასხვა ენებზე მოლაპარაკე, სხვადასხვა ნაფხურის მიმღები შენ მკერდზე და თან – სულ ცოცხალი.

მგონი, იყო სხვაც, რაც ამ ადგილს აცოცხლებდა: ეს ადგილი ადამიანებს რალაცის გადალახვის საშუალებას აძლევდა.

ეს იყო ზოგჯერ ხილული, ზოგჯერ კი უხილავი რამ, ერთგვარი ფრონტირი არა მხოლოდ იმპერიებს, არამედ უბრალოდ ადამიანში არსებულ სამყაროებს შორის.

არაფერი განსაკუთრებული ამ ქალაქს საუკუნეთა განმავლობაში არ ჰქონდა. ციხესიმაგრე, გარნიზონები, ზღვა, ამინდი. სად არ მდგარა რომაული ციხესიმაგრე?

ამ ქალაქს ჰქონდა ნერტილი: გადალახვის, თუ შემობრუნების, თუ ცვლილების, ან კიდევ რალაც უფრო დიდის და მნიშვნელოვანის, რაც ადამიანთა სულსა და ცხოვრებაზე იმოქმედებდა.

ამიტომ, ის მარადი იყო და მარადიც არის.

ამიტომაცაა, რომ ის არ არის მხოლოდ ტურისტული ადგილი, სადაც ზაფხულობით ათასები წვანან მზის გულზე.

მოულოდნელი წვიმები, თითქოს ახსენებს ამ გარუჯვართა მოყვარულებს: მე მხოლოდ ეს არ ვარ. მე მხოლოდ ჭყუმპალაობა და ცივი ლუდი არ გახლავარ, საერთოდ არ ვიცი, რა არის ეგ ცივი ლუდი, მე მარადისობა ვარ და ერთ დღეს ეგებ კვლავაც იმისთვის ვიყო საჭირო, რისთვისაც ყოველთვის ვიყავი. მე არც უბრალოდ ნავთობის მიღების გამტარი ვარ, არც მხოლოდ აბრეშუმის ქიით დატვირთული ნავებისა. ესენი იმდენად იყვნენ აქ, რამდენადაც სხვა ათასი შემძლო... მგონი, ასე ლაპარაკობს ბათუმი.

იცით, რა არის ბათუმში ყველაზე კარგი?

შუა ზაფხულში, ადრიან დილით, მისი უკიდურესი სამხრეთიდან უნდა გამოჰყვე ზღვის ნაპირს. ამ დროს ქალაქის განაპირას მოხალისე მეთევზეების ნავები უბრუნდებიან ნაპირს და ბადეებში ვერცხლისფრად მოციმციმე თევზები თრთიან; ჯერ არ იცი, მზე გამოანათებს თუ წვიმა წამოვა. შეიძლება, ორივე ერთად დაეტიოს ცაზე; ზღვა წყნარია: იქით, ჩრდილოეთისკენ, გემი ირწევა. ვერც გაარჩევ, რამხელაა და ვისი, შენ კი ნელ-ნელა შედიხარ ქალაქში, ისე, რომ საზღვარს ვერც დაიჭერ. აუცილებლად გამოგებარება.

ამ დროს გარშემო, აღბათ, ყველაფერი ისეთია, როგორიც ოდესღაც იყო. სახლები, პალმები, ზღვისპირა გრძელი სკამები თითქოს დახატულია და სინამდვილეში არც არსებობს.

საუკეთესო, რაც გესმის, ზღვის ფრთხილი ხმა და თოლიების ყრუ ძახილია. იქით კი მთელი სამყაროა: გაქცევის, გადარჩენის, ცვლილებისა და აღმოჩენის უზარმაზარი მიწა: თუ რა თქმა უნდა, ზღვაში შეაბიჯებ.

საშინელი ზღაპარი

ავტორი გივი სულაქაური
ილუსტრაცია თაქო ბაქრაძე

მკი მარტო მიდიოდა. რატომ ერქვა მკი, არავინ იცოდა, – რას მკიდა, სხლავდა, თესავდა და მერე ისევ იმკიდა. ქალაქში ღამე იწვა და იდო დიდი თოვლი, ღამაში და პირველყოფილი, ნაფეხურებიც კი არ აჩნდა. მკი დაიბნა და გაიფიქრა: ხალხი გადაშენდა, ამის დედა ვატირე, ყველა ქუჩა ცარიელია... ასეთი ნაღდად არ მინახავს, უსინდისო ვიყო...

მკის გულის ჯიბეში ნაბელავის ბოთლით ლარიანი ჭაჭის არაყი ედო. პალტოს გარეთა ჯიბეში ჰქონდა იმ ქალაქში მეტად გავრცელებული წითელი „პირველი“. სწორედ ის ამოაცოცა მკიმ ჯიბიდან, ერთი ღერი მოაკლო, გააჩალა და კოლოფი ადგილზე დააბრუნა... მკი უფრთხილდებოდა თავის ავლა-დიდებას.

მკი ახალგაზრდა, თმაშეთხელებული და მარად გაუპარსავი კაცია. ის ყოველღამე სვამს და მეზობლებს აგინებს. თავის სამსახურში შეუცვლელია, და ეს გენიალურად იცის და ბოროტად იყენებს ამ მდგომარეობას. მკი – ნაბოზარია, მარტოსულია და ობოლი. თუმცა ქალაქელია, მაგრამ რა?! შველის ქალაქელობა ბევრს და უამრავს?! არა და არა!

მკიმ ჭაჭაც ამოიღო, მოზრდილი ყლუპი მოსვა და მიხვდა: – მშობლიურ ქალაქში დაიკარგა. ველარ იცნო საყვარელი ქუჩები, უბანი და რიტას სახლი, სადაც ყოველღამე ჩაივლიდა ხოლმე. რიტა მკის სატროფო იყო, უფრო სწორად, მკი შორიდან ეტროფოდა რიტას, – არც იცნობდა, არ იყო საჭირო...

დაბნეულმა კაცმა გზა განაგრძო და მოულოდნელად უცნაურ და უცხო ჩიხში ამოჰყო თავი. ჩიხში გაუკვალავი თოვლი იდო და იქაურობა ერთადერთი სარკმლით იყო განათებული. იქვე შეღებული კარიც მოჩანდა... მოულოდნელად მკი იმასაც მიხვდა, რომ სასტიკად, გაუსადლისად შიოდა, იმ კარიდან კი მადისალმძვრელი სურნელი იფრქვეოდა.

– ავალ, – გაიფიქრა იდიოტმა მკიმ, – არაყს ჩამოვდგამ და ლუკმას გამიტეხავენ. ბოლო-ბოლო, ამ ქალაქის ხალხი

იქნება, ჩვენებურები.

და მკიც ავიდა, ზარი დარეკა და კარიც იმნამსვე გაიღო.

– შემოდ! ვერა ხედავ, ღიაა! – გაისმა დედაკაცის ხმა.

წინკარში ბნელოდა. მკი შორეულ, დაბინდულ შუქს გაჰყვა და უზარმაზარ დარბაზში ამოჰყო თავი. უზარმაზარ დარბაზში უზარმაზარი გარანდული მაგიდა იდგა და კუთხეში უზარმაზარი ბუხარი ბრიალებდა და გუგუნებდა. ბუხრის ჯაჭვზე თუჯის უზარმაზარი, მრგვალი ქვაბი ეკიდა და თუხთუხებდა, მღეროდა და ღამაზე ჰანგებდა იღვრებოდა. ქვაბს ჟღალი, ძალიან ღამაში ქალი დასტრიალებდა, ხის უზარმაზარი კოვზით ურევდა და თვითონაც ღიღინებდა, – ეტყობოდა, კარგ გუნებაზე იყო.

– გაიხადე ეგ ძუნძკლიანი პალტო და მოდი სუფრასთან! – მოესმა მკის.

მკი დაიბნა. შემოტრიალდა და – მაგიდას სამი ჟღალი და ძალიან ღამაში ქალი უჯდა.

სუფრა უბრალოდ იყო განყოფილი, თეფშები, დანა-ჩანგალი და ჭიქები. მაგიდის ცენტრში ვერცხლის უზარმაზარ სინზე რალაც არსების უზარმაზარი მოხარული ბარკალი ორთქლს ჭერისკენ მიაქანებდა.

– ნეტავ, როდის მოვიდნენ? – გაიფიქრა მამინ მკიმ. და იქვე: – რისი ბარკალია, მე ამის...

– ნუ გეშინია, ჩვენი არ არის, – უპასუხეს ერთხმად ქალებმა, – ვირისაა!

მკიმ ბოთლი და სიგარეტები ამოიღო, პალტო იქვე სათუთად გადაკიდა სკამზე და სუფრასთან დაჯდა.

– ეს რა ჯანდაბაა? – იკითხა ერთერთმა ქალმა.

– ჭაჭის არაყია, ქალბატონო.

– ჰმ. ლარიანი არაყი, არა?

– დიახ, ასეა. იაფია, მაგრამ ხარისხიანი.

– კარგი. შენ ეგ დალიე, მანც მიჩვეული ხარ. ჩვენ სხვა სასმელს დავლევთ. დიანა, მოგვიტანე, რა, ის!

ბუხრის გოგომაც ის მოიტანა, რომელიც ბროლის ულამაზეს გრაფინში ესხა. სასმელი იყო მწვანე, როგორც ბოლმა, და ღამაში, როგორც იმღამის ცა, რომლისთვისაც მკის თვალი არ შეუვლია.

– რა სასმელია? – მოკრძალებულად იკითხა მკიმ.

– ხელიკის და ძლოკვის არაყია! – ერთხმად უპასუხეს ქალებმა.

– აჰა, გასაგებია, – თქვა მკიმ. მისთვის გასაგები არაფერი არ იყო, მაგრამ გაიფიქრა, შეჩვეული ჭირი სჯობია შეუჩვევლსო, და ისევ თავის არაყს მიანვა.

ქალებმაც დალიეს. კარგა მაგრად დალიეს და ძალიან ცუდად იქცოდნენ. პერიოდულად რომელიმე მათგანს გვერდით ოთახში გაჰყავდა მკი და თავს აჟიმინებდა. სიმართლე უნდა ითქვას, თვითონ ჟიმავდნენ საბრალო კაცს, და ეს ძალიან დიდხანს გრძელდებოდა. მკის უკვირდა თავის გასაოცარი პოტენცია, მაგრამ ხმას ვერ იღებდა. რალაც ძალამ დაამუნჯა და დააელამა. დედაკაცები კი დასცინოდნენ:

– ფეხები გიყარს!

– ნასკები დიდი ხანია, არ გამოგიცვლია?

– ილღებიდან ყროლი და სადგურის ტუალეტის არომატი გამოგდის!

– შენი თეთრი ნიფხავი კაპიროვკასავით შვია! ვიღას აცვია თეთრი ნიფხეები?!

მკი იტანჯებოდა! ტანჯვას ჭაჭით იქარვებდა, „პირველსაც“ ეწეოდა, ხორცის ნაჭერს წუნნიდა და არ სიამოვნებდა, – ხორცს არ ჰქონდა ჩვეული გემო. ნასვლაც უნდოდა, გაქცევა, მაგრამ ფეხები სპილოსი ჰქონდა და შიგ ტყვიაც ესხა.

მან არ იცოდა, რა განსაცდელი ელოდა.

მოულოდნელად სახლის წიაღში საათმა დარეკა. ზუსტად თორმეტჯერ დარეკა.

– ქელანა მოვიდა! – სიხარულით შეჰყვირეს ქალებმა.

დარბაზში უზარმაზარი არსება შემოი-
ზღაზნა. ეს იყო ქელანა. ნელზევით შიშ-
ველი, წარმოუდგენლად ბანჯგვლიანი და
მყრალი. მკიმ შენიშნა, რომ ქელანას რქე-
ბიც ჰქონდა და პატარა ტყავის ფრთებიც.
მარტო შარვალი ეცვა და ტერფებზეც
– შიშველ, სველ, დათოვლილ, ბინძურ
ტერფებზე – არაფერი ემოსა. ან რა ჩა-
ეტეოდა იმხელა მარშრუტისტოლა ტო-
ტყებ-ფეხებზე. ქელანა დევი იყო, ძალიან
ცუდი ბიჭი, გაუნათლებელი და იუმორის
გრძობას მოკლებული, თანაც მშიერი,
გალიზიანებული და დაკომპლექსებული.
ქელანა ბოლო თაობის დევი გახლდათ.

– მან ფრენა იცის! – მიხვდა მკი და
ძალიან ცუდად გახდა, ძალიან შეეშინდა
მისი.

ჟღალმა დედაკაცებმა თიხის უზარმა-
ზარ ჯამში პური ჩატეხეს – ჩაფშენეს.
ბუხრის გოგომ ქელანას ჯამში ძალიან
სურნელოვანი წვნიანი ჩაუსხა. მკიმ
შენიშნა, რომ წვნიანში ხორცის ნაჩქ-
ლეტები და ძვლის ტვინის კუნძულები
დაცურავდა; აგრეთვე: სტაფილო, კარ-
ტოფილი, უცნობი კენკრა, ვერმიშელი,
დაფნის ფოთოლი, ხახვი და ვირის თავ-
ფეხი. მკის ძალიან მოუწონდა სუპი, მაგრამ
არ შესთავაზეს, დაიკიდეს.

ქელანა მაგიდას მიუჯდა, წვნიანის
ხვრეპას შეუღდა. სიამოვნებისგან ფეხე-
ბს აბაკუნებდა. მკის ესმოდა მისი ფე-
ხის კლანჭების შემზარავი რაკა-რუკი
იატაკზე და უფრო და უფრო ეშინოდა
მისი.

– ეს ან მომკლავს, ან შემჭამს! – ასე
ფიქრობდა უბედური კაცი.

დევემა ივანეშმა. მერე ქამრიდან ალმა-
სისპირიანი ბებუთი ამოიღო და ხორცის
დიდი ნაჭერი მოიჭრა.

– ვაზ, ამას დანაც ჰქონია! – გაიფიქრა
მკიმ.

ქელანამ ხორცი პირში გაიქანა, უგე-
მურად გაღეჭა და იკითხა:

– ეს იდიოტი ვინაა? აქ რა უნდა, რას
აკეთებს?

– ლტოლვილია, – უპასუხეს ქალებმა,
– შემთხვევით მოხვდა ჩვენთან. მაგრამ,
იცი, ქელან, ცოტა დალია და ეგრევე
ჩვენი ჟიმი დაიწყო. სათითაოდ გავყა-
ვდით და ურცხვად გვეუფლებოდა. და
ეს უსასრულოდ დიდხანს გრძელდებო-
და...

– ვინა, ესა? თქვენ? – აღმაცერად
გახედა ქელანამ ქალებს. – თქვენ გჟი-
მავდათ?

ქელანამ გადაიხარხარა. მერე:

– ვინა ხარ, შეჩემა? – შეეკითხა დევე-
ნერატ მკის.

– მე, ბატონო ქელან, ჩემი საქმის სპე-
ციალისტი ვარ.

– მაინც?

– მელიორაციის.

– უხ, შენი დედა მოგტყან! – შეჰყვირა
ქელანამ. – ყველაზე ძალიან მაგ სპეცია-
ლობას ვერ ვიტან.

რას ერწოდა ქელანა მელიორაციას,
კაცმა, რა თქმა უნდა, ვერ გაიგო, თუ-
მცა რა აზრი ჰქონდა გაგებას. ქელანა
ვერ იტანდა და მორჩა, დაესვა წერტი-
ლი!

უცებ მკის ხელი ქეროში ჩაავლო და
გვერდით ოთახში გაათრია.

– არა, ბატონო ქელან, არა! – იძახდა
საბრალო მკი.

– არა კი არა, კი, შე ახვარო!

მერე თავისი პირის, ნაწლავების და
კუჭის სიმყრალე შეასუნთქა, რამაც
კაცს დამბლა დასცა, და ალმასისპირიანი
ბებუთით თავი გადაპარსა. უხეშად
გადაპარსა, ალაგ-ალაგ თმა დაუტოვა
და იარებიც, ნაკანრებიც, ბლომად და
ლამაზად.

...მკი მარტო ბრუნდებოდა. ის ნასვა-
მი და გაუფიქრი გახლდათ. მას თავზე
სციოდა და საჭდე-ნაკანრები ეწვოდა.
ჟღალმა ალქაჯებმა დარჩენილი ჭაჭა
დაასხეს ოხერ თავზე. მკი მანც ფიქრო-
ბდა, რომ ცხოვრება არც ისე ურიგოა,
როგორც ერთი შეხედვით ჩანს. მას რა-
ტომღაც უკანალი სტკიოდა. ეს იმ საში-
ნელი ხორცის ბრალი იყო.

შინ მობრუნებულს მაგიდაზე ძალიან
ლამაზი, მოზრდილი ზარდახშა დახვდა.
ზარდახშაზე წერილი იდო და მკიმ წაი-
კითხა: „ბიჭო, შე იდიოტო! აქ იმდენი
ოქროა, რომ ვერც კი წარმოიდგენ. მეტი
რა გითხრა. თუ ჭკუის ნატამალი ოდნავ
მანც გაგაჩნია, რამეს მოიმოქმედებ.
აბა, შენ იცი. მომენონა შენი თმა. შენი
ქელანა“.

მკიმ სამსახური მიატოვა და პარიზში
გადასახლდა. სენ მიშელის მოედანზე
ბინა იყიდა. შმოტკებიც იყიდა, ფერა-
დი ნიფხვებიც. ყავის დასალევეად და
თვლის წყლის დასალევივინებლად პატა-
რა კაფეც ამოირჩია. ქუჩის კუთხეში
პატარა ბუტკა-ჯიხურიც ჩადგა. ჭაჭის
არაყს, „პირველს“, „სარკეს“, „თბილი-
სელებს“, „ცხელ შოკოლადს“ და „ლე-
ლოს“ ჰყიდის. სხვათა შორის, ეყიდება.
არ ეყიდება ყვავილების მინა და ნასკე-
ბი.

მკიმ რიტასაც მისწერა წერილი, ჩა-
მოდი, თვალისჩინო, ჩიტის რძეს არ მო-
გაკლებო! ვიზა და რამრუმები ჩემზე
იყოსო.

რიტაც ჩამოვიდა – ერთად ცხოვრო-
ბენ.

მაგრამ მკის ზამთრის ის ლამაზი, თო-
ვლიანი ღამე ახსენდება, ხშირად ახსენ-
დება და ფიქრობს, რომ ყველაზე ბედ-
ნიერი მამინ იყო... ზამთრის იმ საშინელ
ღამეს...

დაუვინყარი შეხვედრები მარიოტში

როდესაც საქმე თქვენი ღონისძიების დაგეგმვას ეხება, მარიოტი უსაზღვრო შესაძლებლობებს გთავაზობთ, თბილისი მარიოტისა და ქორთიარდ მარიოტის ღონისძიებათა დარბაზები იდეალურია თქვენი კონფერენციის, ბანკეტისა თუ საქმიანი შეხვედრისათვის.

დარბაზის წყობა და გაფორმება, ინდივიდუალურად შექმნილი მენიუ და უახლესი აღჭურვილობა უზრუნველყოფს თქვენი ღონისძიების წარმატებას. მარიოტის გამოცდილი გუნდი კი მუდმივ მზადყოფნაშია თქვენი და თქვენი სტუმრების ნებისმიერი სურვილის შესასრულებლად.

დამატებითი ინფორმაციისთვის დაგვიკავშირდით +995 32 277 91 55

გიორგი კობახიძე
პოეტი

გიორგი კობახიძე დაიბადა 1988 წლის 23 იანვარს. დაამთავრა მე-18 საშუალო სკოლა-ლიცეუმი და შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, მრეწველობის მართვისა და ბიზნესის ადმინისტრირების ფაკულტეტი. წერს და თარგმნის ლექსებს ინგლისური ენიდან. 2010 წელს ნათარგმნი ლექსები დაიბეჭდა „დიოგენეს“ მიერ გამოცემულ ვახუშტი კოტეტიშვილის სახელობის კრებულში „პოეზიის ახალგაზრდა მთარგმნელთა კონკურსი“. აქამდე, ლექსები გამოქვეყნებული აქვს ერთ-ერთ ინტერნეტ-ჟურნალში და სხვადასხვა ლიტერატურულ საიტებზე.

გიორგის ლექსებში დომინანტურია სოციალური თემატიკა, რომლის ასახვას დამწყები ავტორი სხვადასხვა მხატვრული ხერხით ცდილობს. მაგალითისთვის გამოდგება „კარადა“. ამ ლექსში ავტორის კრიტიკული მიმართება სოციუმთან, – რომელშიც ინდივიდუალისთვის პიროვნული რეალიზება და საკუთარი სახის შენარჩუნება ვერ ხერხდება, – სხვა წარმოდგენილი ტექსტებისგან განსხვავებით, ირიბად და უფრო ექსპრესიული ფორმით იკვეთება. აქ კარადა ერთგვარი ნილაბია – სივრცე, რომელშიც იმალება, ან – რომელსაც „ამოეფარები“, რათა საკუთარი ხმა დაიბრუნო; ნილბის ტარება სოციალური წნეხისგან გათავისუფლებს – „სიმიშვლის“, შინაგანი ბუნების წარმოჩენის აღარ გერიდება.

გიორგი კობახიძის ლექსები ბეჭდური სახით ქვეყნდება პირველად. ლექსების რიტმული და სუბტექსტური მთლიანობა მოწმობს, რომ ავტორი წერის პროცესში შთაგონებას ენდობა – მხოლოდ მექანიკური გამოგონებლობით გაჭირდება მხატვრული ბუნებრიობის შენარჩუნება. მისი ხელწერა მკვეთრი ინდივიდუალობით ჯერ არ გამოირჩევა, თუმცა გიორგის აქვს ძლიერი შემოქმედებითი ალღო; ის მოზომილად, ალოგიკური მხატვრული შტრიხების გარეშე აყალიბებს პოეტურ ტექსტს. სათქმელის მხატვრულ ფორმაში განხორციელების პროცესის კონტროლის შესაძლებლობა კი თავისთავად უკვე მნიშვნელოვანი გამოცდილების მქონე, პერსპექტიულ ავტორზე მიანიშნებს.

ღაივიწყე

ღაივიწყე მდინარე პირველმა,
ვიდრე მდინარე მიგცემდეს ღაივიწყებას;
ღაივიწყე ეს ბანალური შედარებაც,
რომ ცხოვრება მდინარეა და ა.შ.;
წარმოიდგინე, შენ ხარ წყალი ონკანში,
რომელიც დაბანს მტვრიან ხელებს ვილაც უცნობებს,
ვიდრე მტვერი ხელებს შეახმება
და არქეოლოგების საკუთრებად გადაიქცევა.

ღაივიწყე მდინარე,
რომლის ღინებასაც მიყვები,
თუ მოძრაობ საპირისპიროდ,
რომელშიც თევზაობ და ერთ დღესაც
თევზითი დაჭერილი საკუთარი თავის
ნაპირზე შეწვისას შეგეშინდება,
ღაივიწყე!

რა საჭიროა კალაპოტი,
როცა დაბადებიდანვე შეგიძლია
ღაივიყო აორთქლება და დანამო
ვარსკვლავების ოქროს მინდვრები
და როცა მოკვდები, შეგეძლება,
რომ იყო ყველგან!

ღაივიწყე,
რომ ცხოვრება მდინარეა
და საკუთრი „შენაკადი“ იქ დააშრე,
სადაც შენ გინდა,
იქ აორთქლდე,
იქ მოხვიდე ისევ წვიმად,
და აწვიმდეს
და ჰყოფნიდეს მხოლოდ ერთ კაცს
შენი სიგრილე,
ერთი ღრუბლის ქვეშ!

ღაივიწყე ქალაქის მთავარი მდინარის პირას
გამოსული ადამიანები –
ცალ-ცალკე ერთად ყოფილიყვნენ
მათ ხომ შეეძლოთ?

ღაივიწყე „ზღვაში წვეთის“ ფილოსოფია;
უბრალოდ, მშვიდად დაისვენე ჭიქაში
ან დაეცი ვინმეს ლოყაზე!
სანამ რაიმეს ნაწილი გახდებოდე,
თავისთავად შენც ხომ მთელი ხარ?

ღაივიწყე.
და რად გინდა მდინარის სარკე,
ჩვენ ხომ მაინც წვეთები ვართ
და წვეთები ერთმანეთს გვანან.

დანეჟი მიწაზე,
როგორც გასარუჯად
წვებიან ხოლმე,
მზეს მიეშვირე,
უბრალოდ, გრძნობდე,
როგორ ორთქლდები,
როგორ ქრები,
მიიწვე მალლა
და იღიმებოდე.
ღაივიწყე.

მექანიკური რეზინა

მე მექეს დაცული ტერიტორია,
ჩემი სახლი ჩემი სარკოვავაია,
როგორც ჩემი ქვეყანა.
მე ყოველ დილით ვდგები
სასაფლაოს სასთუმალიდან
და ვინცებ მექანიკურ მოძრაობას
ჩემს ორბიტაზე,
რომელიც არის
ძალიან პატარა
და ძალიან კერძო
და უპრინციპო
და დრეკადი,
როგორც რეზინა.
ის იწელება
და იღებს ნებისმიერ ფორმას
და მთავაზობს
ნებისმიერ ტრანსფორმაციას
და ის მატარებს თავისი გზებით,
რომელიც პრინციპში არის გზა ერთი
ზომიერად კანონზომიერი,
როგორც ულუფა განსაზღვრული
ჯვარში და ციხეში
და მე მეტი აღარ მეკუთვინის,
როგორც მე ჩემს თავს აღარ ვეკუთვინი,
როგორც გმირი,
რომელმაც საბაზრო ფასში გაყიდა თავი,
და მთელი ფული გადაურიცხა
უპატრონო ბავშვთა პანსიონატს და
ინვალიდებს,
რომლებსაც პირადად მიაკითხა სახლში,
გადასცა საკრედიტო ბარათები
და დაუდგა ბანკომატი სადარბაზოში
ჩემი რეზინა გადაიქცა
„ამერიკულ გორებდა“
და დღეს სამსახურში პირდაპირ
ატრაქციონით
მოვედი,
მაგრამ ეს არავის შეუმჩნევია.
ჩემი ბედი ჩემი მეგობარია
და ის მეხმარება მოვიტყუო თავი
ყოველ ძილის წინ და ყოველი გაღვიძებისას,
რათა დღემ ჩაიაროს მშვიდად და
უშფოთვლად,
რათა არ ახდეს ჩემი შიშები,
როგორც სიზმარი,
რომელთაც მხოლოდ მაშინ ვერ ვხედავ,
როდესაც მძინავს.
ჩემი ბედი არის განსაზღვრული
და ის სიგრძეში არ იმატებს
და არც მოკლდება,
მას უბრალოდ შეუძლია
ფორმა იცვალოს,
რათა დროებით დაივიწყოს,
როგორიც არის.
„ყველაფერი მექანიკაა“,
მექანიკური ცილი,

მექანიკური ოჯახი,
მექანიკური ბავშვი
მექანიკური სადღეგრძელო
მექანიკური ტრადიცია
მექანიკური მეზობელი
მექანიკური დედა და მამა
და დედამამიშვილი
მექანიკური სამსახური
მექანიკური პრინციპები
მექანიკური რწმენა
მექანიკური მეგობრები
მექანიკური წიგნი
მექანიკური სკოლის შემდეგ უნივერსიტეტი
მექანიკური კარის გაღება
მექანიკური და ა.შ.
მექანიკური საღ ხარ
მექანიკური პური ნამოილე
მექანიკური დღეს არაფერი გიჭამია
მექანიკური რას შევბი
მექანიკური კიტრი და პომიდორი
მექანიკური დასვენება
მექანიკური ზღვა
მექანიკური საღ ვარ
მექანიკური მექანიკა
მექანიკური იმედი
მექანიკური ღმერთი,
რომლის დაბადებაც აღმოჩნდა
ისეთივე დაუფერებელი,
როგორც – სიკვდილი.

კარადა
აი, ცარიელი კარადა,
როგორც უსულო გვამი,
ჩვენ შეგვიძლია შევიდეთ შიგნით
და ამით არაფერი შეიცვლება.
სხვადასხვა სამოსი,
საკიდებზე თავს რომ იხრჩობდნენ,
აღარა გვაქვს და შიშვლები ვართ,
სამაგიეროდ გვაქვს ეს სივრცე,
რომელშიც ისინი რიგრიგობით
ინახებოდნენ,
ჩვენ შეგვიძლია მათ მაგივრად შევიდეთ
შიგნით,
როცა გაგვდევნის საკუთარი წესწყობილება
და უბრალოდ დავლით ყავა,
იყოს სიბნელე,
ვერ ვხედავდეთ ერთმანეთს
და ვილაპარაკოთ.

ოთახი ოთახში.
როგორც შტაბი ბავშვობაში რომ
ვაშენებდით,
სინამდვილეში რომ არავის ვემალებოდით,
უბრალოდ გვეონდა მცდელობა,
რომ მარტო გვეცხოვრა.
ახლა შეგვიძლია ავიხდინოთ ჩვენი ოცნება,
მე და შენ ჩვენთვის სიბნელეში

გაუჭინარდეთ.
სიბნელე, რომლისაც არასოდეს შეგვეშინდებია,
რადგან იქნება ჩვენი ნებით ამორჩეული,
სადაც საბოლოოდ ვეკარგებათ სარკვეებს აზრი
და მხოლოს ის ვართ, რასაც ამბობს ჩვენივე
ხმა.

დაწერე,
რადგან ვერაფერს გრძნობ
და არაფერს ფიქრობ,
რადგან არც კარგად ხარ
და არც ცუდად
და ნურაფერს მომწერ ცხელი გულით
ან ცივი გონებით –
ეს არაა არჩევანი,
ეს უბრალოდ პოეზიაა,
მას შეუძლია იყოს უფრო დაბალი,
ვიდრე ჭიანჭველა,
ვიდრე ყველაზე პატარა
და შეუმჩნეველი ბაქტერია
შენს ორგანიზმში,
მას შეუძლია არ არსებობდეს,
აი, ნამდვილი თავისუფლება.
დაწერე, როცა მიხვდები,
რომ აღარ არსებობს,
როცა მიხვდები,
რომ ყველა სიტყვა ანონიმურია,
როგორც ღმერთი,
როგორც ბრწყინალა ყუთში
სავაჭრო ცენტრის შუაგულში
დატოვებული
ლამაზი ბანკით შეუფუთული
საჩუქარი,
სადაც შეიძლება აღმოჩნდეს ბომბი
an X-box 360.

ცარიელდება შენობა.
უფრო და უფრო მკვეთრად ისმის
ნაბიჯების ხმა.

თოვა გრძელდება.
ყველაფერი თეთრად იფარება
ჩრდილების გარდა.

შემოდგომის ფოთლები.
ისინი ვერასდროს გაფრინდებიან
თბილი ქვეყნებისკენ.

რეტრო ჰიპი
რა სამწუხაროა: მიმონერისას,
ჩვენი წერილები ერთმანეთს
ვერასდროს შეხვდებიან საფოსტო ყუთში.

საუბრები აბაჟურის ქვეშ

განათიებული ფანჯრების კვირა

ავტორი დიანა ანჯიიალი

სადღაც უკვე ვთქვი და ახლა საკუთარ თავს გავუმეორებ – დღესასწაულების გარეშე არ შემიძლია, ვერ ვცხოვრობ, ვერ ვსუნთქავ და მორჩა. მარტო დადგენილ დღეებს არ ვგულისხმობ – სხვა, ჩემით შექმნილ, ჩემით დანერილ, ჩემით გამოცხვარ დღესასწაულებზე მოგახსენებთ. ჩემი ანტაგონისტი დიანა მეტყვის – მსოფლიოში ომია, შენს ქვეყანაში ადამიანებს შიათ, ადამიანებს ერთმანეთი აღარ უყვართ, რადროს ეგ არის! – ვიცი, ვპასუხობ მე,

ვიცი, მე ჩემს ნაწილს დავამშვიდებ, ჩემს ნაწილს დავაპურებ, ჩემს ნაწილს შევიყვარებ და ცუდი ამინდის მიუხედავად, მაინც ვიყიდი ვანილის ჩხირებს, რომელიც თბილისის რომელიღაც მაღაზიაში აღმოვაჩინე.

დღესასწაული მნიშვნელოვანი რამეა, ზოგისთვის მეტისმეტად მნიშვნელოვანიც. მაგალითად, ჩემი პატარა გიორგისთვის ყველა დღე დღესასწაულია – თვალებს გაახელს, უცებ წამოხტება და გეტყვის – ვანათეე!

ჰოდა, დღესასწაულისთვის მშვენიერი მიზეზი – კვირა საღამოა. მაგრამ ზაზა სახლში არ არის, მუშაობს. გიომ დაიძინა, მეც ფანჯარასთან ვზივარ და სიმშვიდის იშვიათი წუთებით ვტკებები.

ბავშვობიდან მიყვარს სხვისი განათებული ფანჯრები, ზოგჯერ სხვისი ფანჯრის თბილი სინათლე ბავშვობისდროინდელი რიტუალივითაა – ცხელი რძე ძილის წინ – გამშვიდებს და გაძინებს.

ჰოდა ვზივარ ფანჯარასთან და

ჩემი ქუჩის ხმაურიან საღამოს ვუყუ-
რებ.

წინა კორპუსში, მეშვიდე სართულის
ფანჯრები განსაკუთრებით მიყვარს,
დიდი ოჯახი ცხოვრობს – დედა,
მამა და ექვსი ბავშვი. სულ პატარა
ახლახან გაუჩნდათ, ახალგაზრდა მშო-
ბლები არიან. არ ვიცი, სად მუშაობენ
– მამას ხშირად ვხედავ დილაობით,
როცა სამსახურში მივდივარ. დედაც,
როცა ზოგ ბავშვს სკოლაში გაუშვე-
ბს, ზოგს საბავშვო ბაღში და ზოგსაც
მიაძინებს, ხან ფუსფუსებს და საქმიან-
ობს, ხანაც მაგიდასთან ზის და გა-
დაშლილ წიგნებს უკირკიტებს. ჩემი
აზრით, მასწავლებელია, ან მწერალი.

დიდი სასტუმრო ოთახი აქვთ,
რომლის ფანჯრებსაც ისეთი თხე-
ლი ფარდა აფარია, რომ ყველაფრის
გარჩევას ვახერხებ – ჭურჭელი მა-
გიდაზე, ღიმილი ბავშვების სახეზე
და ლურჯზოლიანი ხელსახოცები
სუფრაზე.

ჯერ სამზარეულოს ვხედავ – რო-
გორ ამზადებს დედა კვირა დღის
სადილს – ბევრი ბოსტნეული, სალა-
თის ფურცლები, ხახხახა მწვანილი,
რეჰანის ფერად ფოთლებსაც ვარჩევ,
ფერადი ბულგარული, მწვანე ლო-
ბიოს გროვა, უცნაური მცენარე ჩანს
– მგონი ჭინჭარი უნდა იყოს, ფრ-
თხილად, ბავშვებო, არ დაგუსხოთ,
დედა მონალავს და კვერცხთან და
ხახვთან ერთად ჩაშუშავს. მამაც სა-
მზარეულოშია, ქვაბს ურევს, იქ რა
მზადდება, არ ვიცი. ბავშვები სუ-
ფრას ალაგებენ, ფრთხილად, რუდუ-
ნებით გამოაქვთ სამზარეულოდან
ჭურჭელი და მაგიდას ამინანქრებენ.
პატარა გოგო, ხუთი წლისა, სკამზე
აფორთხებულა და თავისი მსუქანი
და კოტიტა ხელებით ხელსახოცებს
ასწორებს, უფრო სწორად ურევს,
მერე ყველას სამზარეულოსკენ აქვს
გულისყური, ეტყობა დედამ დაიძა-
ხა – ორი ყველაზე უფროსი ბავშვი
სამზარეულოსკენ გარბის და ცოტა
ხანში საჭმლიანი თეფშები მოაქვთ –
არაფერი განსაკუთრებული – ერთზე
მჭავეულია – ალბათ კიტრი, წითელი
კომბოსტო, წინაკა და გულსართიანი
პომიდორი, ან შეიძლება სულაც სხვა
რამე იყოს, მწილი უნივერსალუ-

რი რამაა – ჩემი ბებო ოდნავ მკვა-
ხე თეთრ ბალს ამწნილებდა, ძალიან
პიკანტური და საინტერესო მწილი
გამოდის. მეორე თეფშზე – რალაც
ლამაზია და ფერადი – მგონი, ბოს-
ტნეულის სალათი – ფერები, ფერები
და გემოები. მერე დედას ფაიფურის
დიდი საწვინე გამოაქვს, ოხშივარი
ასდის წვინანს, ისპანახის წვინანი
მობარშული კვერცხით და ცომის
„გრენკებით“, ეს დედას საფირმო
კერძია, მისი ფანტაზიის ნაყოფი –
თან მანქანი, თან ვიტამინებით სავ-

**... კარზე ზარია,
ზაზა დაბრუნდა
სამსახურიდან, ახლა
სადილს შევასხელებ,
მასივარსაც გამოვალვებ
და წინა დღით
შემსხვარ კექსს
ლაგაზად დავდებ
თეფშაზე, შოკოლადის
სოუსსაც მოვასხამ.
მგონი, უკვე ვთქვი
და ახლა საკუთარ
ნათქვამს გავიმეორებ
– დღესასწაულების
ბარაზე არ შემიძლია,
ვერ ვსხმობრობ,
ვერ ვსუნთქავ და
მორჩა.**

სე. ქალი საწვინეს შუა მაგიდაზე დგა-
მს, ამ დროს რალაცას ამბობს ხმა-
მალა – ალბათ, დაახლოებით ასე –
ცხელია, არ დაიმდურლოთ.

მაგიდაზე კიდევ აწყვია – კარ-
ტოფილთან ერთად შემწვარი თე-
ვზი, ალუბლის მურაბიანი ბლინები,
ლიმონიან ჩაის და ორცხობილასაც
დააყოლებენ. ჰოდა აი, სუფრაც მზა-
დაა, ყველანი ერთად სხდებიან მა-
გიდასთან – ახლა მაგიდის ქვემოთ
სხვა პერსონაჟებს ვხედავ – ქალისა

და მამაკაცის საშინაო ფეხსაცმელები,
ორი ბოტასის წყვილი, კიდევ
ვარდისფერი კედები და კიდევ სამი
წყვილი ფეხი, რომელიც მინას ვერ
სწვდება და ჰაერში კონწიალობს.

ჯერ წვინანს ბავშვებს დაუსხამენ,
როგორ ბერავს პატარა გოგო ლოყე-
ბს და კოვზს სულს უბერავს, გამე-
ტებით უბერავს, პატარა ბიჭი პურის
ყუის ტივს დააცურებს წვინანში,
ალაგ-ალაგ ბოსტნეულისა და მო-
ხარშული კვერცხის რიფებს ეხლება,
მსუბუქად გაუჯავრდნენ, ნუ ერთო-
ბი, საჭმელს მიხედო, ჩააგდო ლუზა,
თუმცა დროებით, თვალეზზე ეტყო-
ბა, რომ ეს მოგზაურობა მწვანე წვ-
ნიანში აუცილებლად გაგრძელდება.

უფროსი გოგო ცამეტი წლისაა და
ლამაზად იკიკნება, ოჰ, ეს ცამეტი
წლის გოგოები, კოვზიც ისე ფრთ-
ხილად უჭირავს, ისე ცდილობს უხ-
მაუროდ ქამოს – ჰაერს, ჭურჭელს,
სკამის საზურგეს, ნარინჯისფერ
აბაჟურს – ყველაფერს ეპრანჭება.

დედა და მამა საუბრობენ, ბავშ-
ვები უსმენენ, ზოგჯერ დედა ისე გა-
დაიქნევს თავს, მსუბუქად, ლამაზად,
თავისუფლად – რომ ეგრევე ვხვდე-
ბი, ყველაფერი კარგად აქვს, ყველა-
ფერი კიდევ უფრო უკეთ ექნება.

მამაც ამაყია ამ თავისი ადამიანე-
ბით, ბოსტნეულსა და ხილის წვენს
სთავაზობს პატარას – ოჰ, როგორი
ხვენა სჭირდებათ ამ ბავშვებს.

ზარია კარზე. ალბათ, რომელიმე
მეზობელი შემოვიდა მარილის ან
თუნდაც საცერის სათხოვებლად,
ჯერ უხერხულად გაიღიმებს, იუარე-
ბს, თავს განზე დაიჭერს, მერე მასაც
შეიტყუებს რალაცნაირი მხიარული
მყუდროება და ცარიელ სკამს მაგი-
დასთან მიიდგამს.

... კარზე ზარია, ზაზა დაბრუნდა
სამსახურიდან, ახლა სადილს შევა-
ცხელებ, მაცივარსაც გამოვალვებ და
წინა დღით შემცხვარ კექსს ლამაზად
დავდებ თეფშზე, შოკოლადის სოუს-
საც მოვასხამ.

მგონი, უკვე ვთქვი და ახლა საკუ-
თარ ნათქვამს გავიმეორებ – დღე-
სასწაულების გარეშე არ შემიძლია,
ვერ ვცხოვრობ, ვერ ვსუნთქავ და
მორჩა.

ძველი ჟურნალების მოკრძალებული სიბლი

ავტორი პაატა ნასვლიშვილი

მრავალი წლის წინათ, ერთი ინტერვიუ წავიკითხე ბულატ ოკუჯავასთან. ჟურნალისტი იმ დროისთვის რაღაც აქტუალურ კითხვას უსვამს. არ ვიცი, გაზეთებს არ ვკითხულობო, – ეუბნება მწერალი. ჟურნალისტი ჩაეძიება და გაირკვევა, რომ მწერალი გაზეთებს კი კითხულობს, მაგრამ მხოლოდ ძველ გაზეთებს, იმ ეპოქის გაზეთებს, რომელშიც მისი ახალი ისტორიული რომანის გმირები ცხოვრობენ და მოქმედებენ. საუბარი, თუ არ ვცდები, „დილეთანტების მოგზაურობას“ ეხებოდა. ყოველდღე იმ დღის გაზეთს ვკითხულობ, რა დღეც დგას, ოღონდ საუკუნის წინანდელსო, – ეუბნებოდა ბულატ ოკუჯავა ჟურნალისტს, – ძალიან მეხმარება რომანის წერაშიო.

თუმცა მაშინ ერთი პანანა რომანი უკვე დაწერილი მქონდა და ახალი

რომანის, მით უმეტეს – ისტორიულის, დაწერას არ ვაპირებდი, მსგავსი რამ მეც გამიკეთებია სტუდენტობისას: უნივერსიტეტის სიახლოვეს, მელიქიშვილის ქუჩაზე ბუკინისტური მაღაზია იყო. ხშირად დავდიოდი ხოლმე. მაღაზიის მასპინძელი ტიმოთე, ცნობილი თბილისელი ბუკინისტი, უკვე მიცნობდა და ჩემი ინტერესებიც იცოდა. ერთ მშვენიერ დღეს „ცნობის ფურცლის“ მთელი წლის ნომრები გადმომილაგა, თავისი სურათებიანი დამატებით, სამ თუ ოთხ წიგნად აკინძული. საკმაოდ ძვირი ღირდა. ვერ შევწვდებოდი. დავდიოდი ყოველდღე და სწორედ იმ დღის ნომრებს ვკითხულობდი, რა დღეც იდგა, ოღონდ 1904 წლისას. ვალერიან გუნიას მიერ 1896 წელს დაარსებული და ალექსანდრე ჭყონიას ხელში გამოვლილი გაზეთი სწორედ

იმ წელს, უკვე ალექსანდრე ჯაბადარის რედაქტორობისას საქართველოს სოციალისტურ-ფედერალისტური პარტიის ორგანოდ ქცეულიყო. არჩილ ჯორჯაძე, გიორგი ლასხიშვილი და სამსონ ფირცხალავა იყვნენ მისი წამყვანი ავტორები. 70 წლის წინანდელი გაზეთი თავისი უშუალოებითა და თავისუფლებით მიზიდავდა. მისი შინაარსი და სტილი დაახლოებით ისევე განსხვავდებოდა ჩემი სტუდენტობისდროინდელი საბჭოთა პრესის დავარცხნილი სტილისაგან, როგორც დღევანდელი ბლოგები და ინტერნეტფორუმები განსხვავდება თანამედროვე პრესისაგან. ერთი მხრივ იყო ჩემთვის სრულიად ახალი და წარმოდგენილი პარტიული დაპირისპირება თავისი თანამდევნი ცხარე პოლემიკითა და დაპირისპირებით, მეორე მხრივ კი – თითქოს უმნიშვნე-

ლო წერილმანებში ასახული ყოველ-დღიურობა, რასაც ვერასდიდებით ვერ შეხვდებოდით საბჭოთა პრესაში. იყო, მაგალითად, ერთი ასეთი განცხადება: მზარეულის ავადმყოფობის გამო ესა და ეს რესტორანი – სახელი აღარ მახსოვს – რამდენიმე დღე არ იმუშავებსო! გამოვიდოდი დიამატის ლექციიდან ან კომკავშირის სავალდებულო კრებიდან და შევიდოდი ტიმოთესთან. ვიდექი კუთხეში და სწორედ იმდღევანდელ გაზეთს ვკითხულობდი და მის სურათებიან დამატებას ვათვალიერებდი, რომელიც უფრო მეტად ვიზუალურიც კი მეგონა, ვიდრე მაშინდელი ტელევიზია! სიტყვა „ვირტუალური“ მაშინ არ გამეგონა, ახლა კი ვხვდები, რომ ჩემი ეს ყოველდღიური მოგზაურობანი 70 წლის წინანდელ საქართველოში, სხვა არაფერი იყო, თუ არა, ვირტუალურ სინამდვილეში ყოფნა. ასე ვიცხოვრე სამი თუ ოთხი თვე ორ ეპოქაში – რეალურსა და ვირტუალურში. მერე ის უძვირფასესი ანაკინძები გაიყიდა. შეიძლება სულაც დამიანემ იყიდა, ალანია, ან რომელიმე ბიბლიოთეკამ. აკი ვთქვი, ძვირი ღირდა და ჩვეულებრივი ბიბლიოფილი თუ ჩემნაირი პრესოფილი მას ვერ შეწვდებოდა.

დამიანე ალანია ტყუილად არ მიხსენებია. ერთხელ ბატონმა ტიმოთემ, ჟურნალი „მეოცნებე ნიამორები“ მაჩვენა, რომელზეც ასე შთამბეჭდავად გვიამბობდა ახალი ქართული ლიტერატურის ლექციებზე პროფესორი ვიოლეტა ცისკარიძე. დაათვალიერე, ხვალ დამიანე უნდა მოვიდეს და წაიღოსო, მისთვის მაქვს შენახულიო. დამიანე ალანიას კოლექცია – წიგნები თუ ჟურნალები თუ გაზეთები თუ ნახატები – კარგად არის ცნობილი მთელ საქართველოში და არა მარტო საქართველოში. არცთუ ისე დიდი ხნის წინათ ქართული ლიტერატურის მუზეუმში გამოიფინა მისი უმდიდრესი კოლექციის ერთი ნაწილი, რომელიც მან მუზეუმს გადასცა. ბატონ დამიანეს ძირითადად გასული საუკუნის 10-20-იანი წლები აინტერესებს.

„ცხელი შოკოლადიდან“ დამირეკეს

და ლიტერატურის მუზეუმის ერთ საგამომცემლო პროექტზე მთხოვეს წერილის დაწერა, რომელიც სწორედ ამ პერიოდის ქართულ პრესას ეხება. ეს არის მარინა ხუბულურის მიერ მომზადებული ოთხტომეული „ლიტერატურული ჟურნალები (1910-1920-იანი წლების ჟურნალები)“, რომელიც შარშან გამოიცა.

გიორგი ლეონიძის სახელობის ქართული ლიტერატურის სახელმწიფო მუზეუმის გამოცემები უკვე კარგა ხანია, ქართული კულტურული სინამდვილის მნიშვნელოვან ნაწილად იქცა. გალაკტიონის 25-ტომეული, ცნობილ მწერალთა უბის ნიგნაკების უნიკალური სერია, ილია ჭავჭავაძის საარქივო ერთტომეული, აკაკი წერეთლის, შალვა ამირეჯიბისა და პაოლო იაშვილის ორტომეულები, მირზა გელოვანის, შოთა ჩანტლაძისა და ნიკო სამადაშვილის კრებულები, იმავე მარინა ხუბულურის მიერ მომზადებული საარქივო გამოცემა „ასათიანური“ და, საერთოდ, რომელი ერთი გინდა რომ ჩამოთვალო!

იზა ორჯონიკიძის მიერ დაწყებული საქმე შესანიშნავად გააგრძელა მუზეუმის ახალმა დირექტორმა ლაშა ბაქრაძემ. უკვე მან გამოსცა ამბაკო ჭელიძის „ფერეიდნელი ქართველები“, ლეილა აჩბა-ანჩაბაძის „აფხაზი თავადის ქალის მოგონებები ჰარამხანაზე“, ნიკა აგიაშვილის მიერ შედგენილი „ფუნაგორები“, ნიკო გომელაურის ორტომეული... საგამომცემლო პროექტების განხორციელებაში მუზეუმის პარტნიორია კომპანია „მაგთი“, რომელიც მათი სლოგანისა არ იყოს, ლიტერატურის მუზეუმის გამოცემებითაც მართლა ქართულ საქმეს აკეთებს.

შარშან ლაშა ბაქრაძის იდეით და „მაგთის“ მხარდაჭერით მუზეუმმა საზოგადოებას შესთავაზა რარიტეტად ქცეული ქართული ფუტურისტული ჟურნალის „H2SO4“-ის რეპრინტული გამოცემა.

ყოველი რეპრინტული გამოცემა ერთგვარი შეხვედრაა წარსულთან, უშუალო შეხვედრა. და შენ ისეთი შეგრძნება გაქვს, თითქოს ძველი ჟურნალი კი არ გამოსცეს შენს

ეპოქაში, შენ გადაგისროლა დროის მანქანამ იმ ძველი ჟურნალის ეპოქაში და დღეს რომ ძველი გგონია, ის ჟურნალი სულ ახალი, ცხელ-ცხელი ამბებითა და ჯერ წაუკითხავი ლექსებით სავსე, დილის ჩაიზე მოგართვა ცხენოსანმა ფოსტალიონმა.

ვისაც თავად არ განუცდია, მისთვის, ალბათ, ძნელი ასახსნელია, რა ხიბლი ახლავს ძველი ჟურნალ-გაზეთების კითხვას თუ თვალიერებას. ეს არ არის შორეულ ქვეყნებში მოგზაურობით ან თვალისმოჭრელი სილამაზის ქალების ხილვით მოგვრილი საყოველთაო ხიბლი, ეს რაღაც განსხვავებულია, უფრო სუბიექტური, უფრო ინტიმური, უფრო იშვიათი... ეს არის ენით აღუწერელი განცდა, როცა შენ, სრულიად სხვა ეპოქის შვილი, ისტორიული ამბების ლამის უშუალო თვითმხილველი ხდები. ესა თუ ის ამბავი, რომელიც ყველაზე დაწვრილებით ისტორიულ მონოგრაფიაშიც კი სულ რამდენიმე აბზაცს იკავებს, აქ შენს თვალწინ ვითარდება, დროში – გაზეთის ნომრიდან ნომერში – გრძელდება და შენ თითქოს ამ პროცესის მონაწილე ხარ.

ძველი გაზეთებისა და ჟურნალების ანაკინძები ყველა ნიგნზე მეტად მეძვირფასება. მართლა მომწონს ხელოვანი მათი ბუნებრივობა, მათი სპონტანურობა, მათი განუმეორებლობა და შეუქცევადობა.

„H2SO4“-ისაგან განსხვავებით „ლიტერატურული ჟურნალების“ ოთხტომეული არ არის რეპრინტული გამოცემა და მისი ხიბლიც რამდენადმე მოკრძალებულია. ეს ლიტერატურულ ჟურნალებში გამოქვეყნებული ტექსტების კრებულია ჟურნალების მიხედვით და ქრონოლოგიურად დალაგებული. ამის მიუხედავად, გამოცემის თითოეული ტომში იგრძნობა ეს ხიბლი, რომლის ეფექტს აძლიერებს, იმ ძველი ჟურნალებიდან გადმოტანილი გრიგოლ ტატიშვილის, ოსიპ შარლემანის, ირაკლი გამრეკელისა და სხვათა სათაურები, გრაფიკული მოტივები თუ ვინიეტები.

გამოცემის იდეის ავტორები არიან იზა ორჯონიკიძე და თამაზ ჩხენკელი; გამოცემელი – ლაშა ბაქრაძე;

რედაქტორი – თეა თვალავაძე. ოთხ-ტომეული შეადგინა მარინა ხუბულურმა. იშვიათად, რომ რეცენზიაში ტექნიკური პერსონალი მოიხსენიონ, მაგრამ ეს გამოცემა იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ აუცილებლად მიმანჩნია ყველას ჩამოთვლა, ვინც თუნდაც სულ მცირე წვლილი შეიტანა მის გამოცემაში: კორექტორები – კახი ორჯონიკიძე და მათა სიხარულიძე, ფოტოგრაფი მირიან კილაძე, დამკაბადონებლები – ირინე ამირიძე და ფატი გაგულია, ტექსტის ამკრეფი – ლიანა ქიტიაშვილი.

და უნინარეს ყოვლისა, რა თქმა უნდა, „მაგთი“, რეალური შინაარსით აღსავსე იმ თავისი სლოგანით:

„ჩვენ ქართულ საქმეს ვაკეთებთ!“

ძახილის ნიშანი ამ სლოგანის ბოლოში ჩემს მიერ არის დასმული. „მაგთი“ ქართულ საქმეს ყოველგვარი ძახილის ნიშნების გარეშე აკეთებს.

პირველ ტომში შესულია შვიდი ქართული ლიტერატურული ჟურნალის მასალა. ეს ჟურნალებია: „ოქროს ვერძი“ (1913), „ცისფერი ყანწები“ (1916), „საფირონი“ (1916), „ლეილა“ (1917-1924), „პრომეთე“ (1918), „აისი“ (1918-1920) და „შვიდი მნათობი“ (1919).

უკვე მხოლოდ სათაურების ნაკითხვისას ისეთი შეგრძნება მეუფლება, თითქოს იმ დროის თბილისში ვარ, როცა ის ფანტასტიკურ ქალაქად მონათლეს. თითქოს ვხედავ, როგორ ჩამოდის მთაწმინდიდან გოლოვინსკზე ტიცვიან ტაბიძე თავისი განუყრელი წითელი მიხაკით ლილკილოში, როგორ უერთდება გრიგოლ რობაქიძის, პაოლო იაშვილის, ვალერიან გაფრინდაშვილისა და სხვათა ხმამაღლა მოლაპარაკე კომპანიას და როგორ მიდიან ერთად ლადო გუდიაშვილის, სერგეი სუდეიკინის, კირილე ზდანევიჩის და ზიგა ვალიშევსკის მიერ მოხატულ „ქიმერიონში“, სადაც გიორგი ლეონიძის კოკისპირული ქორწილია დანიშნული. ცისფერყანწელთა სონეტებთან და ტრიოლეტებთან ერთად ყურთასმენას საამოდ ელამუნება აღმოსავლეთის ყველაზე ევროპული ქალაქის მუნასიბები თუ ბაია-

თები. „უკან, აზიისაკენ, წინ წასასვლელად!“ – მოგვინოდებს ვახუშტი კოტეტიშვილი გრიშაშვილის „ლეილას“ მე-2 ნომერში. კონსტანტინე გამსახურდია კი დიდი ევროპული ქალაქის ავხორცობის წითელ რაშზე წერს „პრომეთეს“ პირველ ნომერში გამოქვეყნებულ თავის ლექსში „ბერლინი“.

მეორე ტომშიც შვიდი ჟურნალის ტექსტებია გაერთიანებული. აქაც სათაურებშივე იგრძნობა რუსეთის დამხობილი იმპერიის ლიტერატურული ოაზისის აღმოსავლურ-დასავლური გრილი ოსშივარი: „მეოცნებე ნიამორები“ (1919-1924), „კრონოსის სარკე“ (1919), „თოლაბულისის სარტყელი“ (1919), „შვილდოსანი“ (1920), „ხომალდი“ (1921-1922), „ლომისი“ (1922) და „ილიონი“ (1922-1923).

ამ ჟურნალების ფურცლებიდან იდუმალების ნისლი მოცურავს – გაპოეტურებული სახელები ან სულაც ფსევდონიმები: იგივე პაოლო, იგივე ტიცვიანი, კოლაუ, იოანე ყიფიანი, შალვა კარმელი, დია ჩიანელი, ლეო ქიაჩელი, ალექსანდრე აბაშელი, ხარიტონ ვარდოშვილი, ობოლი მუშა, იასამანი, გრიგოლ ზოდელი, გრიგოლ ჯაფარი, ვარამ გაგელი, ტერენტუს გრანელი, კონნე სპერელი, პერკულეს ყანჩელი... თბილისისა და ქუთაისის ლიტერატურულ პროსპექტებსა და ქუჩაბანდებში ქართველ მწერლებთან ერთად შინაურულად დააბიჯებენ გაქართველებული პოლ ვერლენი და თეოფილ გოტიე, ჟიულ ლაფორგი და ვალერი ბრიუსოვი, ფრიდრიჰ ნიცშე და ავგუსტ სტრინდბერგი, რაბინდრანათ თაგორი და ანატოლ ფრანსი...

მესამე ტომში XX საუკუნის მესამე ათწლეულს რაღაც სასწაულით შემორჩენილი ნიკო ნიკოლაძე წინა საუკუნის 60-იან წლებს იხსენებს და ნამდვილი გულივერივით მოჩანს პავლე ინგოროყვას, ივანე გომართელს, შალვა ნუცუბიძეს, ანდრია რაზმაძეს, გრიგოლ წერეთელს, გერონტი ქიქოძეს, ივანე ჯავახიშვილს, ნიკო მარსა და სხვათა შორის, რომლებიც მალე, ნიკო ნიკოლაძისავე თვალწინ ქართული კულტურისა და მეცნიერე-

ბის გოლიათებად იქცევიან. და ამაში მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს პავლე ინგოროყვას რედაქტორობის გამომავალი დიდი აკადემიური ჟურნალები „კავკასიონი“ (1924), და „ახალი კავკასიონი“ (1925), რომელთა მკაიფოდ გამოხატული მემარჯვენე სულისკვეთების გამო საბჭოთა ხელისუფლება მათ დახურვას არ იკმარებს და პავლე ინგოროყვას მისსავე კოლეგებს მწერალთა კავშირიდან გაარიცხვინებს.

მეოთხე ტომში ხუთი ჟურნალია შესული. ესენია: „გალაკტიონ ტაბიძის ჟურნალი“ (1922-1923), „ლიტერატურა და სხვა“ (1924-1925), „მემარცხენეობა“ (1927-1928), „მოქმედება“ (1927) და „არიფიონი“ (1928).

„გალაკტიონ ტაბიძის ჟურნალი“ მეორე ქართული სახელობითი ჟურნალი იყო „აკაკის თვიური კრებულის“ (1897-1900) შემდეგ. როგორ შეიძლება, ინტერესით არ წაიკითხო გალაკტიონის მიერ მომზადებული ჟურნალის რამდენიმე ნომერი. მხოლოდ პოეზიით გაჯერებული გალაკტიონი ჩვეულებრივ არ გამოირჩეოდა სარედაქტორო თუ საზოგადოებრივი აქტივობით. როგორ შეიძლება, ინტერესით არ გაეცნო ნიკოლოზ ჩაჩავას, სიმონ ჩიქოვანის, ნიკოლოზ შენგელაიასა და სხვათა ფუტურისტულ ოპუსებს ჟურნალში „ლიტერატურა და სხვა“. ან როგორ შეიძლება, არ დაინტერესდე გამარჯვებული მემარცხენე მწერლობით – შალვა აღხაზიშვილის „ბანზაი შანხაიდან“ დაწყებული და ბესარიონ ჟღენტის „დღევანდლობის დირექტივებით“ დამთავრებული.

ის დღევანდლობა, რომლის დირექტივებზეც გვესაუბრებოდა ბესო ჟღენტი 1928 წელს ჟურნალ „მემარცხენეობის“ მე-2 ნომერში, უკვე გუშინდელია, მეტიც – გუშინდინდელია და ქცეულა, მაგრამ თვალნათლივ გვაჩვენებს, რას წარმოადგენდა და როგორი სულისკვეთებით იყო გამსჭვალული ქართული ლიტერატურული და სახელოვნებო ცხოვრება მთელი შვიდი ათეული წლის განმავლობაში. ბესო ჟღენტის დირექტივები ტოტალიტარული საზოგადოების

ერთგვარი მანიფესტია, დღესაც რომ ჭკუისსასწავლ მაგალითად შეიძლება გამოდგეს:

„ძველი გემოვნებისა და ესთეტიკური-იდეოლოგიურ თვალსაზრისის რღვევა – აი, ხელოვნების პრაქტიკული დანიშნულება ჩვენს დროში“.

ბესო ჟღენტს რომ ჩვენს დროშიც ეცხოვრა, ზუსტად ამასვე იტყოდა ტელევიზიის დანიშნულებაზე.

ტელევიზია კარგად იყოს და, პრესა თავისი არსით უფრო ღრმაა და უფრო მუდმივიც, ვიდრე ეს ჟურნალ-გაზეთების უბრალო გადამთვალე-რებელს შეიძლება ეგონოს. ჟურნალ-გაზეთები სხვა ყველაფერზე უკეთ აფიქსირებენ პროცესს და წლების მერე სწორედ ჟურნალ-გაზეთების მეშვეობით ხდება შესაძლებელი მოვლენების ობიექტური რეკონსტრუქცია, მათი დინამიკის თვალის მიდევნება.

სწორედ ასეთ შესაძლებლობას აძლევს დაინტერესებულ მკითხველსა

თუ მკვლევარს ლიტერატურის მუზეუმის მიერ გამოცემული ოთხტომეული. იგი საშუალებას იძლევა, თვალი გავადევნოთ საქართველოს ლიტერატურულ ცხოვრებას გასული საუკუნის 10-იან და 20-იან წლებში. ეს პერიოდი კი ქართული ლიტერატურული ცხოვრების ყველაზე სისხლსავსე, ყველაზე მრავალფეროვან და ყველაზე საინტერესო პერიოდად არის მიჩნეული. ხოლო იმდროინდელი ლიტერატურული ჟურნალები მართლაც მრავალფეროვან მასალას იძლევა ლიტერატურული პროცესის სრული სისავსით აღსაქმელად.

ლიტერატურის მუზეუმმა მართლა შესანიშნავი საქმე გააკეთა ამ უნიკალური ტექსტების თავმოყრითა და გამოცემით, რისთვისაც ჩვენი გულწრფელი მადლობა ეკუთვნით პირველ ყოვლისა ოთხტომეულის შემდგენელს, რომელმაც დიდი მოცულობის სამუშაო გასწია, მერე – მუზეუმის ხელმძღვანელობას, თანა-

მშრომლებსა თუ სპონსორს.

დაიხ, დიდი საქმე გაკეთდა, მაგრამ მე მაინც დამრჩა ერთგვარი უკმარობის გრძნობა და არ შემიძლია, ამის შესახებაც არ ვთქვა.

უკმარობის გრძნობას, უწინარეს ყოვლისა, პროექტის სათაურისა და მისი კონტენტის ერთგვარი შეუსაბამობა განაპირობებს.

„ლიტერატურული ჟურნალები“ მეტისმეტად პრეტენზიული და მასშტაბური სათაურია, რაგინდ იგი 1910-1920-იანი წლებით იყოს შემოსაზღვრული. თუ ამ სათაურს სიტყვა „ქართული“ არ დაეურთეთ, სხვა ქვეყნების ჟურნალებს რომ თავი დადანებოთ, საქმეში ჩახედულ მკითხველს ამ გამოცემაში იმ მასალის მოლოდინი მაინც ექნება, რაც იმავე წლებში თბილისში გამოცემულ რუსულენოვან ჟურნალებში გამოქვეყნდა, რომლებიც დღეს უფრო დიდ რარიტეტებად არის ქცეული ვიდრე იმ პერიოდის ქართული ჟურნალები.

ჩარგეიშვილის საადვოკატო დარბაზი

ბიზნეს და საგადასახადო დავეები

სამეწარმეო
კორპორაციული სამართალი

შრომის სამართალი

სამოქალაქო სამართალი

სისხლის სამართალი
(ეკონომიკური დანაშაულები)

ადმინისტრაციული სამართალი

მისამართი: ვაჟა-ფშაველას 15ა ოფისი 28ა, ქ.თბილისი
ტელ: (+995 32) 237 93 00
ფოსტა: info@chargeishvili.ge
ვებ-გვერდი: <http://www.chargeishvili.ge>

მაგრამ ამ შემთხვევაშიც კი გამოცემა ნაკლები იქნებოდა, რადგან მისი ოთხი ტომი ვერ მოიცავს გასული საუკუნის 10-იანი და 20-იანი წლების ყველა ქართულ ლიტერატურულ ჟურნალს. ყველას კი არა, ნახევარსაც ვერ მოიცავს. ამის გამოცაა, რომ ეს პროექტი როგორღაც ხელოვნურად შეწყვეტილის შთაბეჭდილებას ტოვებს.

სულ ოთხტომეულში 21 ჟურნალის მასალა შესული, დაინტერესებულმა მკითხველმა კი იცის, რომ იმ პერიოდში გამომავალი ქართული ლიტერატურული ჟურნალების რიცხვი გაცილებით მეტი იყო.

აი, ზოგიერთი მათგანი:

„ფასკუნჯი“ (1910), „ცხოვრება და ხელოვნება“ (1910-1911), „ლახტი“ (1914), „განთიადი“ (1915), „ცხოვრება“ (1915-1917), „თებერვალი“ (1918?), „ახალი ნაკადი“ (1919), „ტფილისი“ (1920), „პარნასი“ (1920), „ბუნება და ხელოვნება“ (1920), „მზიური საქართველო“ (1920), „სემირამიდის ბაღები“ (1921), „მეტეორი“ (1922), „ქურა“ (1922), „უქიმერიონო“ (1922), „გრემლი“ (1923), „ჩირალდანი“ (1923-1925), „კოლხეთი“ (1923), „პირამიდები“ (1924), „ისპირი“ (1924), „ეპოქა“ (1925), „დარიალი“ (1925), „ლიანდაგი“ (1925), „ოქტომბრის ზვირთი“ (1925), „პონტოსი“ (1925), „მერცხალი“ (1926), „უშბა“ (1926), „ქართული მწერლობა“ (1926-1930), „მიზანი“ (1926-1930), „პროლეტარული მწერლობა“ (1927-1932), „გრდემლი“ (1927-1928), „პროლეტარული მწერლობა“ (1928), „ნითელი აფრა“ (1928-1930)...

კარგა ბლომად კი გამოვიდა, მეტი, ვიდრე ოთხტომეულშია შეტანილი. თანაც ეს მხოლოდ ნაწილია მითითებულ პერიოდში გამოსული და ოთხტომეულში არშესული ქართული ლიტერატურული ჟურნალებისა. რაც მთავარია, აქ არ შევიტანეთ ჟურნალი „მნათობი“ რომელიც ფაქტობრივად უწყვეტად გამოდის 1924 წლიდან დღემდე. და 1920-იანი წლების პერიოდი მის, სულ ცოტა, 75 ნომერს მოიცავს, რომელთა მასალა, ალბათ, სამოთხე ტომშიც არ ჩაეტეოდა. აქ

არ არის შეტანილი, აგრეთვე, იოსებ იმედაშვილის „თეატრი და ცხოვრება“ – ერთადერთი ქართული ჟურნალი, რომელიც ერთ ქალაქში, მაგრამ სამ სხვადასხვა სახელმწიფოში გამოდიოდა – რუსეთის იმპერიაში, საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკასა და საბჭოთა კავშირში! ამ ჟურნალის 16-წლიანი არსებობა მთლიანად თავსდება ლიტერატურის მიერ მონიშნულ ქრონოლოგიურ ჩარჩოში: 1910 წლიდან 1926 წლამდე ჟურნალის 333 ნომერი გამოვიდა და ამ მასალასაც, სულ მცირე, ორი ტომი დასჭირდებოდა.

პროექტის იდეის ავტორები, სამუნჯაროდ, ველარაფერს აგვიხსნიან – ღმერთმა გაანათლოს მათი სულელები, – მაგრამ ოთხტომეულის შემდგენელს, გამოცემელს ან რედაქტორს დიხსნა უნდა განემარტათ ეს შეუსაბამობა ოთხტომეულის სათაურსა და მის შინაარსს შორის. უნდა აეხსნათ მკითხველისთვის, რატომ შეიტანეს მხოლოდ ნაწილი მათ მიერვე განსაზღვრულ ოცნლეულში გამომავალი ლიტერატურული ჟურნალებისა, ან რატომ შეიტანეს მაინცდამაინც ის ნაწილი, რომელიც შეიტანეს.

ოთხტომეულში რომ მხოლოდ თბილისში გამომავალი ჟურნალები იყოს გაერთიანებული, ან მხოლოდ მოდერნისტული მიმართულებისა, ან მხოლოდ ისინი, რომელთა ერთზე მეტი ნომერი მაინც გამოვიდა, ზემოთმოყვანილ „დაჩაგრულ“ ჟურნალთა ნუსხა იქნებ მნიშვნელოვნად შემცირდებოდა, მაგრამ ოთხტომეულში ყველანაირი მიმართულების ჟურნალია გაერთიანებული, რომელთა შორის თბილისის გარეთ დაბეჭდილი ჟურნალებიც არის და ისინიც, რომელთაც მხოლოდ თითო ნომერია გამოსული.

არ ვიცი, რამდენად მოხერხდებოდა პროექტის ამ ნაკლებლოვანების გამართლება, მაგრამ, ვფიქრობ, ასეთ გამოცემას სულ მცირე წინასიტყვა მაინც სჭირდებოდა, სადაც შემოქმედებითი კოლექტივი განმარტავდა, რა შეიტანეს მასში და რატომ, რომელ გამოცემას მიიჩნევენ ლიტერატურულ ჟურნალად და რომელს

არა, ითვალისწინებენ თუ არა ისინი გიორგი ბაქრაძის „ქართული პერიოდიკის ბიბლიოგრაფიას“ თუ სხვა რამ ლიტერატურას ეყრდნობიან. ან იქნებ გამოცემაში მხოლოდ ლიტერატურის მუზეუმის კოლექციებში დაცული ჟურნალების მასალაა შეტანილი? ასეთ შემთხვევაშიც გამოცემის სათაური არაზუსტია და ამის მითითება სულ მცირე ქვესათაურშივე იყო აუცილებელი.

იქნებ ვცდები, მაგრამ რამდენადმე გაუგებრად მეჩვენება „ლომისის“ ამბავი: ბაქრაძის ბიბლიოგრაფიაში იგი გაზეთად არის მოხსენიებული და მითითებულია, რომ 1922-1923 წლებში ამ გაზეთის 24 ნომერი გამოვიდა, სარეცენზიო ოთხტომეულში კი „ლომისის“ შვიდი ნომრის მასალაა შეტანილი. ან იქნებ მხოლოდ ეს პირველი შვიდი ნომერი იქცა ჟურნალად, დანარჩენი კი – თუმცა მოცულობასა და ფორმატში არავითარი განსხვავება არ არის, გაზეთებად დარჩა? ამის ახსნაც საჭირო იქნებოდა იმ სამუნჯაროდ არარსებულ შესავალ წერილში.

ოთხტომეულში არ არის შეტანილი იმ პერიოდის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ქართული ლიტერატურული ჟურნალის „H2SO4“-ის მასალა. ალბათ, იმიტომ, რომ მანამდე ცოტა ხნით ადრე, როგორც ზემოთ უკვე ითქვა, ეს ჟურნალი რეპრინტის სახით გამოიცა. ასეთ შემთხვევაში, იქნებ სჯობდა ოთხტომეულში არ შესულიყო ჟურნალ „კავკასიონის“ მასალაც, რომელიც ოთხტომეულის გამოსვლის დროისთვის ასევე გამოცემული იყო რეპრინტად და რომლის მასალა სულ მცირე ათჯერ მეტ ადგილს იკავებს, ვიდრე „H2SO4“-ისა დაიკავებდა. მის ნაცვლად, თუ გამოცემის მოცულობა რაიმე მიზეზით რაღაც ეტაპზე შეიზღუდა, 10-12 „დაჩაგრული“ ჟურნალის გამომზეურება შეიძლებოდა.

გამოცემის თითოეულ ტომს ერთვის ავტორთა საძიებელი, მაგრამ ეს ფაქტობრივად სხვა არაფერია თუ არა ჟურნალთა სარჩევების ნაკრები. არადა, ასეთ გამოცემას დიდად დაამშვენებდა თუნდაც მხოლოდ პერ-

სონალიის საძიებელი, გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელზე რომ არაფერი ვთქვათ. ასეთ შემთხვევაში პროექტი აკადემიური გამოცემის ელფერს მიიღებდა.

არც ის არის საკამათო, რომ გამოცემას დიდად წაადგებოდა ფსევდონიმთა გაშიფვრა.

პროექტი ბევრს მოიგებდა აგრეთვე, თუ თითოეულ ტომს დაერთვოდა მასში გაერთიანებული ჟურნალების მოკლე ბიბლიოგრაფიული ცნობები, თუნდაც იმავე ბაქრაძისეულ აღწერათა დონეზე.

მკითხველი იფიქრებს, რომ ყველა ამ ზადისა და უზუსტობის გამოსწორება ადვილი შესაძლებელია შემდგომ ტომებში. მეც ასე მეგონა და ამის იმედი მქონდა, სანამ მუზეუმის თანამშრომელთაგან არ გავიგე, რომ პროექტი დასრულებულია და ოთხ ტომზე მეტის გამოცემა არ იგეგმება.

ამის მიუხედავად ვფიქრობ, რომ

ამ ბრწყინვალე პროექტის ასე შუა გზაზე მიტოვება საცოდაოა და მომდევნო ტომებიც უნდა გამოიცეს, რომლებშიც ყველა უსამართლოდ „დაჩაგრული“ ლიტერატურული ჟურნალიც შევა, ბიბლიოგრაფიული ცნობებიც დაემატება, ყველა ტომის პერსონალიც გაკეთდება და წინასიტყვაობაც დაერთვის, თუნდაც ბოლოსიტყვაობის სახით. ყოველ შემთხვევაში, ბიბლიოგრაფიული ცნობების, პერსონალიისა და ბოლოსიტყვაობის გამოცემა კიდევ ერთ, მეხუთე ან დამატებით ტომად აუცილებელი მგონია. მით უმეტეს, რომ გამოცემის არც ერთ ტომში არსად არის მითითებული, რომ იგი სწორედ ოთხტომიანია.

ლიტერატურის მუზეუმს და ამ გამოცემის შემოქმედებით კოლექტივს დიახაც შესწევს ამის ძალა. რატომღაც დარწმუნებული ვარ, რომ „მაგი“ არც ამჯერად იტყვის უარს

ქართული საქმის კეთებაზე.

ჩვენ კი, მაღლიერი და მომთხოვნი მკითხველები, ამ პროექტის დასრულებასთან ერთად ლიტერატურის მუზეუმის ახალ და ახალ საგამომცემლო პროექტებს დაველოდებით. ამათგან ყველაზე მნიშვნელოვანი გრიგოლ რობაქიძის აკადემიური ხუთტომეულია, რომელსაც თითქმის 15 წელიწადია, ამზადებს ლიტერატურის მუზეუმის საგამომცემლო განყოფილების გამგე ლალი ცომაია და რომელიც, როგორც ვიცი, მალე იხილავს დღის სინათლეს. მკითხველი ამ გამოცემაშიც მრავალ საჟურნალო, ფართო მკითხველისთვის დღემდე ფაქტობრივად უცნობ მასალას შეხვდება.

ასე რომ, ძველი ჟურნალების მოკრძალებულ სიბლს ქართული ლიტერატურის მუზეუმი მალე გრიგოლ რობაქიძის ხუთტომეულითაც გვაზიარებს.

ლიტერატურული
 ბაქრაძის 31 (31 30 97), თბილისი 2 (22 81 36),
 აკაპიაძის 22 (22 02 76), ლიტერატურული ქ. „აბრამიძის“ (97 07 46),
 აკაკის რიბი 7 (43 89 39) ბათუმი, ბაქრაძის 16 (422 222 7 20 13)

ადამიანები და სასურველი ზღაპრები

დედალი ვირთაგვა
ავტორი გოგონა გრასი
 ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა

როცა ადამიანები სამყაროს აღსასრულზე საუბრობენ, ძირითადად, საკუთარ აღსასრულს გულისხმობენ. თითქოს მათ გარეშე აღარ იარსებებს მთები და ოკეანეები, ტყეები და თვალუწვდენელი მდელოები. თითქოს ეს ყველაფერი მხოლოდ ადამიანისათვის შეიქმნა და მასთან ერთად უნდა განადგურდეს. არადა, საინტერესოა, რა მოხდებოდა, ადამიანები რომ უბრალოდ, დინოზავრებისადმი გადამხიზნულიყვნენ? სავარაუდოდ, ჩვენ მიერ ამგვარი ქაღალეები ნელ-ნელა გაპარტახდებოდა, ჯებირები მოინგრეოდა, ნათურები ერთმანეთის მიყოლებით ჩაქრებოდა, სამაგიეროდ, დედამიანს დარჩებოდა თავის ადგილას: სახეცვლილი, მაგრამ შედარებით ჯანმრთელი.

ახლა, როცა აპოკალიფსის სურათების ხატვა მოდურია, ჩვენ თითქმის ყოველდღიურად დასასრულის შეგრძნებით ვცხოვრობთ. თვალს ვერ ვაშორებთ, როცა დიდ, ბრტყელ ეკრანზე ხმელეთი იყოფა და ფილმის გმირები ნაპრალებში ცვივიან; ვაკვირდებით, ცნობილ ძეგლებს როგორ ფარავს წყალი – ვუყურებთ და დიდად არ გვემინია. ჩვენ ამ კადრებით ეგოცენტრიზმს ვკვებავთ. საკუთარი სიკვდილით ტკობა ხომ სავსებით ადამიანური მოვლენაა.

გოგონა გრასის „დედალი ვირთაგვა“ სწორედ აპოკალიფსს შეეხება. ეს არის წიგნი იმაზე, თუ როგორ აღმოჩნდა კაცობრიობა გადაშენების პირას. ავტორი მიზნად არც წინასწარმეტყველებას ისახავს და არც გაფრთხილებას. იგი უბრალოდ გვიყვება კაცობრიობის წარსულსა და მომავალზე. თანაც, მწერალს საკმარისად მდიდარი წარმოსახვა აქვს იმისთვის, რომ ისტორიის „აპოკრიფული“ ვერსია შექმნას. „აპოკრიფული“ ვერსიის მიხედვით, დედალ-მამალი ვირთხა ნოემ კიდობანში არ შეუშვა; დინოზავრები იმიტომ გადაშენდნენ, რომ მათი კვერცხები ვირთხებმა დალრნეს; ტყეები კი, სხვა არაფერია, თუ არა დეკორაციები გრიმის ზღაპრებისათვის.

წიგნის სიუჟეტი ასეთია: მოხუც მწერალს საშობაოდ ნატვრა უსრულდება. იგი ნაძვის ხის ქვეშ ნამდვილ ვირთხას აღმოაჩენს. შეიძლება იფიქროთ, ეს რა საჩუქარიაო, მაგრამ სამყაროში, სადაც ყველაფერი ხელის განვდენაზეა, ვირთხის მოხელთება არც ისე ადვილია. „განა კანალოზაციის ვირთხის სახელით ცნობილი რუხი ვირთხა მალაზიაში იყიდება?“ ამგვარად, დედალი ვირთაგვას გამოჩენა ნაწარმოებში იესოს დაბადებას უკავშირდება, რაშიც ირონიის დანახვა სულ ადვილია. საბოლოოდ, მოხუცი მეტს იღებს, ვიდრე ითხოვა: დედალი ვირთხა ნაძვის ხისქვეშეთიდან ჯერ მის სიზმრებში აღწევს, შემდეგ კი, მის პოეზიასა და წიგნსაც ეპატრონება. მკითხველი მწერლისა და ვირთაგვას ეგზისტენციალური დიალოგის მოწმე ხდება.

სწორედ ვირთაგვას მეშვეობით იხატება ჩვენ თვალწინ სამყარო, რომლის დანახვაც ასე არ გვინდა – ვირთხების პლანეტა. შემზარავი სცენები ერთმანეთს ცვლის: ეს საშინელი მღრღნელები ხან კაცობრიობის ისტორიის სანაგვეში იქექებიან, ხანაც გამართულ სიარულს სწავლობენ, ბოლოს კი, სულაც, ადამიანებს ერწყმიან. წიგნის ერთ-ერთი მთავარი სათქმელიც ესაა: ადამიანებისა და ვირთხების ისტორია ისეა გადაბმული ერთმანეთზე, რომ მათი განცალკევება შეუძლებელია. ადამიანთა მიერ შექმნილი ნაგვის იმპერია ვირთხებს ასაზრდოებს, სანაცვლოდ კი, ისინი კაცო-

ბრიობის ყოველი ნაბიჯის მემატანიეებად გვევლინებიან. შეგიძლია, ჯადოსნური სტიკური აილო და ჰამელნელი მესტირესავით სცადო ვირთხების მოშორება ხმელეთიდან, მაგრამ შენს თავში და სიზმრებში არსებულ დედალ ვირთაგვას მაინც ვერაფერს დააკლებ.

ატომური ბომბით გამოწვეული „დიდი ზათქი“, ეკოლოგიური კატასტროფები, პერსონაჟები ძველი წიგნებიდან (ოსკარ მაცერათი „თუნუქის დოლიდან“) ბალტიის ზღვაში გასული საკვლევი გემი, გრიმის ზღაპრები და ბიბლიური სიუჟეტები – არ მეგულება სხვა მწერალი, რომელიც შეძლებდა ერთ წიგნში ჩატია ამდენი თემა. გოგონა გრასმა კი ოსტატურად გაართვა თავი. ერთი ეგაა, რომ ასეთ რთულ სამუშაოს თავისი ნაკლოვანებაც აქვს: თუ თქვენ „ვირთაგვას“ კითხვისას ერთ გვერდს მაინც გამოტოვებთ, თქვენ გამოტოვებით ყველაფერს.

დედალი ვირთაგვა ერთ-ერთია იმ წიგნთაგან, რომელზე საუბარი რთულია, რადგან ფიქრთა უხვ ნაკადს იწვევს. შეუძლებელია აპოკალიფსური სურათების აღწერისას არ გაიფიქროთ:

▶ იქნებ ვირთხები უკეთესად მოექცნენ დედამიანს, ვიდრე ჩვენ? იქნებ ისინი უფრო ადამიანურები აღმოჩნდნენ?

▶ ან იქნებ ყოველივე, რაც კი ადამიანს შეუქმნია, დიადი ლიტერატურის ჩათვლით, მხოლოდ და მხოლოდ კაცობრიობის ნაგავია?! ისეთივე, როგორც კეტჩუპის ცარიელი ტუბები, ან ძველი პლუმის სათამაშოები. ვირთხებისთვის ხომ სულ ერთია, ჰომეროსს დალრნიან თუ მუყაოს ყუთებს. მომავალი კი, სწორედ მათ ეკუთვნის.

ვერ დაგპირდებით, რომ აღსასრულთან დაკავშირებულ კითხვებზე პასუხს სწორედ ამ წიგნით მიიღებთ. მაგრამ ფიქრობ, ზოგი კითხვა პასუხის გარეშეც ფასეულია. განსაკუთრებით ეს, წიგნის კითხვისას გაჩენილ კითხვებს ეხება.

P.S. როცა „დედალი ვირთაგვას“ კითხვას დაასრულებთ, წიგნი მაღალ თაროზე შემოდეთ. ვინ იცის, იქნებ ვირთხებს მოუწოდეთ მისი დალრნა.

ანინა ტვენაძე

როსა ცდები

„როსა ცდები – თავგადასავალი შეცდომის ზღვარზე“ ავტორი ქეთვინ შულცი გამომცემლობა „რადარამი“

1992 წელს 46 წლის ქალმა, პირობითი სახელით ანამ, ავსტრიის ქალაქ ვენაში ნევროლოგიური გამოკვლევა ჩაიტარა. დოქტორმა გეორგ გოლდენბერგმა ანას ჯერ სთხოვა, აღწერეთ, როგორი სახე მქვასო. უცნაური თხოვნა იყო, მაგრამ ანა დამორჩილდა. მან თქვა, რომ ექიმს ჰქონდა მოკლედ შეჭრილი თმა და სუფთად იყო გაპარსული. ამის შემდეგ ექიმმა ანას მის წინ მდებარე საგნის აღწერა სთხოვა, პასუხად კი მიიღო, რომ ეს სასკოლო რვეული იყო.

სინამდვილეში, საგანი, რომელიც პაციენტს ედო წინ, იყო სავარცხელი და არა რვეული, და ექიმმა ის მაგიდის ქვეშ მანამ დამალა, ვიდრე ანას კითხვას დაუსვამდა.

ანა უსინათლო იყო. ერთი თვით ადრე გადატანილმა ინსულტმა მას მხედველობა და მოძრაობის უნარი დაუკარგა. უცნაური კი ამ ამბავში ის არის, რომ ანა არ ცრუობდა, როცა ექიმს გამოგონილ რვეულს აღწერდა. მან, უბრალოდ, არ იცოდა, რომ ვერ ხედავდა.

ამ დაავადებას ნევროლოგიაში ანაზოგნოზია, ანუ ავადმყოფობის უარყოფა ჰქვია. ამ დროს ადამიანის გონება

ქმნის მითებს, თხზავს ისტორიებს და ამით ანაცვლებს რეალობას.

ალბათ ახლა გაიფიქრეთ, რომ ეს წარმოუდგენელი ამბავია და თქვენ ასე არასდროს „აცდებით“ რეალობას. თუ ასეა, თქვენ უკვე ცდებით. ამერიკელი ჟურნალისტის, ქეთვინ შულცის წიგნი, „როსა ცდები“, ანას და სხვათა მაგალითებით დაგარწმუნებთ, რომ კაცობრიობის ისტორია, შეცდომების ისტორიაც არის და ანაზოგნოზიის დიაგნოზის არმქონე, ასე ვთქვათ, ჯანმრთელი ადამიანებიც, ხშირად უსინათლო ანაზე მეტად ცდებიან.

„როსა ცდები“ ქეთვინ შულცის პირველი წიგნია. ავტორი, რომლის სტატიებიც ხშირად იბეჭდება New York Times Magazine-ში, Rolling Stone-სა და Foreign Policy-ში, ამბობს, რომ ამ წიგნის მიზანი შეცდომის, როგორც იდეის და გამოცდილების კვლევაა. თავის 500-გვერდიან ნაშრომში, ფილოსოფიის, ფსიქოლოგიის, რელიგიის, მედიცინის, პოლიტიკისა და ყოველდღიური ცხოვრების მაგალითებით შულცი შეცდომის „ადამიანურობას“ ამტკიცებს. ამბობს, რომ შეცდომა ადამიანის ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი, ხშირად კი მისი განვითარების საწინდარიცაა. შულცს სჯერა, რომ თუკი, ჭეშმარიტების აღმოჩენის დაუძლეველი სურვილით, კაცობრიობა სასწაულებრივად განვითარდა, ამ განვითარებაში მნიშვნელოვანი როლი საუკუნეების მანძილზე დაშვებულ შეცდომებსაც ექნება.

ქეთვინ შულცი პირველად ჩემს საყვარელ ვებპორტალზე, ted.com-ზე ვნახე. მისი 18-წუთიანი, საოცრად მახვილგონივრული და დამაფიქრებელი გამოსვლა მაშინაც შეცდომებს ეხებოდა. წიგნში კი ქეთვინმა 18 წუთში ჩატეული მონოლოგი უფრო მეტი მაგალითით შეავსო, მსჯელობა კიდევ უფრო გააღრმავა და უფრო მეტი კვლევის საფუძველზე, უფრო დამაჯერებლად წარმოგვიდგინა თავისი ვრცელი და არგუმენტირებული თეორია შეცდომებზე.

„იქნებ ვინმე ისეთი გამოთქმა მო-

ცდბნოს უცნაურ კულინარიულ ლექსიკონში, რომელსაც შეცდომებზე საუბრისას ვიყენებთ? შეცდომების გამო იძულებულნი ვართ, საკუთარი ნათქვამი ავლოკოთ, დამცირება გადავყლაპოთ... და, რასაკვირველია, საკუთარ სიტყვებსაც ვყლაპავთ... შეცდომა მეტისმეტად მადისალმძვრელი და ძალიან ძნელად მოსანელბელია. სიმართლე ხორციანია, შეცდომა კი – უხეირო, გულსამრევი და სიკვდილზე უარესი“, – წერს ქეთვინ შულცი.

„თურმე რამდენ რამეზე არ მიფიქრია აქამდე!“ – გარწმუნებთ, რომ წიგნის კითხვისას ეს აზრი შეგიჩნდებათ. და ჩემსავით, ალბათ, სინანულის შეგრძნებაც აგეკვიატებათ: როგორ გვჭირდება და როგორ არ არსებობს შეცდომებზე დაფიქრება-გააზრების სივრცე და სურვილი დღეს საქართველოში.

წიგნის კითხვისას რაც უფრო მეტად ვარგებდი საკუთარ თავს ქეთვინის თეორიებს, რაც უფრო ნაცნობი მეჩვენებოდა მის მიერ მოთხრობილი ამბები, მით უფრო ვმორდებოდი ფიქრით ამერიკას, ქეთვინის ქვეყანას, სადაც ადამიანები დღეს ისეთ საინტერესო თემებზე მსჯელობენ და ისე თავისუფლად და ბუნებრივად... ჩვენ კი ამ თანამედროვე სააზროვნო დისკურსის მიღმა ვრჩებით...

ბოლოს, „The New York Times“-ის ავტორის, დუაით გარნერის სიტყვებს მოვიშველიებ სტატიიდან, რომელსაც ასე ერქვა: „შეცდომა ადამიანია – როგორ და რატომ“:

„ქალბატონი შულცის „როსა ცდები“ არის სიახლე, რომელსაც, სავარაუდოდ, ვერ გამოიყენებთ, ყოველ შემთხვევაში – უახლოეს მომავალში მაინც. მაგრამ თუ ამ წიგნით აღფრთოვანება შეცდომამა, მაშინ არ მინდა, ვიყო მართალი“.

p.s. ივნისში ქეთვინ შულცი საქართველოში ჩამოვა და ყველა იმ ქალაქში გამართავს შეხვედრას, საიდანაც „რადარამი“ 20 მოკლე ტექსტურ შეტყობინებას მაინც მიიღებს ნომერზე 8844.

ანიტა თვაური

**უილიამ შექსპირის პიესები
ბავშვებისათვის**

მთარგმნელი ??????
ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა
გამოცემის წელი 2012
ფასი 19.90 ლარი

„მეთორმეტე ღამე“, „რომეო და ჯულიეტა“, „ქარიშხალი“, „ზაფხულის ღამის სიზმარი“, „მაკბეთი“, „ჰამლეტი“ – მხიარული ნახატებით გაფორმებული და მარტივი, ბავშვებისთვის გასაგები ენით მოთხრობლი უილიამ შექსპირის ექვსი ყველაზე ცნობილი პიესა დამწყებ მკითხველებს მსოფლიოს ყველა დროის ამ უდიდესი დრამატურგის საოცარ სამყაროს შეაყვარებს; თითოეულ პიესაში უხვად ჩართული, ქართული კლასიკური თარგმანებიდან აღებული ციტატები კი ამ თარგმანების სრულად გაცნობის სურვილს აღუძრავს.

ქალი ქვიშაში/ადამიანი ყუთი

კობო აბე
მთარგმნელი ??????
ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა
გამოცემის წელი 2012
ფასი 15.90 ლარი

ცნობილი იაპონელი მწერლის, დრამატურგისა და სცენარისტის კობო აბეს ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი რომანი, მრავალ ენაზე ითარგმნა და არაერთი ლიტერატურული პრემიით დაჯილდოვდა. მის მიხედვით რეჟისორმა ჰიროში ტეშიგაჰარამ 60-იან წლებში ფილმიც გადაიღო. რომანის მარტოსული გმირი, ქვიშაში ჩაფლულ

სოფელში „დატყვევებული“ უბრალო მწერების შემგროვებელი ბედს არ ურიგდება და ქვიშის ტყვეობიდან თავის დახსნას ყველანაირი ხერხით ცდილობს, რათა ნორმალურ ცხოვრებას და საკუთარ საქმეს დაუბრუნდეს, განსხვავებით „ადამიანი ყუთის“ მთავარი გმირისაგან, რომელიც საზოგადოებას და მასთან დაკავშირებულ პრობლემებს გაურბის, ყუთში იკეტება და ასეთი უჩვეულო ფორმით გამოსატყვევებ პროტესტს გარე სამყაროს მიმართ.

დემონი და მითოსი

გრიგოლ რობაქიძე
მთარგმნელი მანანა კვატაია
გამომცემლობა არტანუჯი
გამოცემის წელი 2012

მეორე ნიგნი სერიიდან „უცნობი გრიგოლ რობაქიძე“.

გრიგოლ რობაქიძის ესეების კრებული „დემონი და მითოსი“ 1935 წელს გერმანულ ენაზე იენაში, დიდერიხის გამომცემლობაში დაიბეჭდა. ამ ნიგნმა, ისევე, როგორც 1932 წელს იენაშივე გამოცემულმა რომანმა „ჩაკლული სული“, ევროპაში აღიარება დაიმსახურა, საქართველოში კი მათი ავტორი „ხალხის მტრად“ შეირაცხა. ჩვენში ეს კრებული, ისევე, როგორც რობაქიძის ყველა თხზულება, რამდენიმე ათწლეულის მანძილზე ტაბუდადებული იყო. „დემონისა და მითოსის“ სრული ქართული თარგმანი პირველად ქვეყნდება.

ონინარი

თამაზ ჭილაძე
გამომცემლობა ინტელექტი
გამოცემის წელი 2012
ფასი 9.60 ლარი

თვალსაზირო მწერლისა და დრამატურგის, თამაზ ჭილაძის ჩანაწერები 1948 წლიდან იწყება და ეხმიანება ქვეყნის საზოგადოებრივ-კულტურულ და სამწერლო ცხოვრების უმნიშვნელოვანეს მოვლენებს.

„ისეთი გრძობა მაქვს, იმ ჭაში ვბრუნდები, საიდანაც ეს-ეს არის ამოვადი.“

თითქოს რაღაც ისეთი ჩამრჩა იქ, რომლის მიტოვების არც უფლება მაქვს და არც სურვილი...“ – ეს თამაზ ჭილაძის ერთ-ერთი ჩანაწერია, რომელიც ერთგვარად განსაზღვრავს ნიგნის ხასიათს.

გოდოს მოლოდინში

სემუელ ბეკეტი
მთარგმნელი თამილა ცინცაძე
გამომცემლობა ინტელექტი
გამოცემის წელი 2012
ფასი 8 ლარი

სერია „ნობელის პრემიის ლაურეატები“

ნიგნი შესულია აბსურდის დრამის ჟანრში საუკუნის საუკეთესო პიესად აღიარებული „გოდოს მოლოდინში“, ნოველა „პირველი სიყვარული“ (ფრანგულიდან თარგმნა ირინა ლოლობერიძემ) და პიესა „თამაშის დასასრული“ (ფრანგულიდან თარგმნა გიორგი ეკიზაშვილმა).

ბეკეტის პერსონაჟები თითქოს საპერობილში არიან მოთავსებული, ჩაფლულნი დროში, რომელიც არ იძვრის, დაკარგულები სამყაროში, რომელიც მათ არაფრად აგდებას. უაზრობაა წარსული, რადგან იგი დაკარგულია, გაუგებარია მომავალი, რადგან იგი შეუცნობელია, მათ შორის მომწყვდეული ანმყო კი წამიერი და მოსაწყენია. ყოველდღე ერთი და იგივე მეორდება, არ არსებობს განსხვავება დღევანდელ და გუშინდელ დღეს შორის.

დაცემა

ალბერ კამიუ

მთარგმნელი ნესტან იორდანიშვილი

გამომცემლობა აგორა

გამოცემის წელი 2012

ფასი 6.60 ლარი

„დაცემა“ ალბერ კამიუმ გარდაცვალებამდე ოთხი წლით ადრე გამოაქვეყნა. რომანი გრძელ მონოლოგს წარმოადგენს და ერთიანად „დაცემითა“ გამსჭვალული. იგი იწყება ფიზიკური ვარდნით, როცა ახალგაზრდა ქალი თავს იკლავს, გრძელდება მთავარი გმირის მორალური და სოციალური დაცემით, გეოგრაფიული დაცემით (მზიანი ქვეყნიდან გაქცევა), რელიგიური დაცემით (ანალოგია ბიბლიურ პერსონაჟებთან). და ბოლოს, ეს უსასრულო აღსარება, რომელიც სინდისის ქენჯნას, სინანულს, შეცდომების აღიარებას წარმოადგენს, საკუთარი დაცემით კმაყოფილებაში გადადის და უკვე ისმის კითხვა: რამდენად გულწრფელია ეს ყველაფერი?

ბროდუკის ჩანაწერები

ფილიპ კლოდელი

მთარგმნელი ირინა ლაბაძე

გამომცემლობა აგორა

გამოცემის წელი 2012

ფასი 10.50 ლარი

გონკურის პრემიის ლაურეატი ფრანგი მწერლის და კინორეჟისორის

ფილიპ კლოდელის რომანი. „ბროდუკის ჩანაწერების“ მთავარი გმირი რუდუნებით აკეთებს მოკლე ჩანაწერებს მცენარეებზე, ცხოველებზე, მწერებზე – ეს მისი სამუშაოა. ამავე დროს იწყებს მოხსენების წერას სოფელში დატრიალებულ უბედურ შემთხვევაზე – ეს მთელი სოფლის დავალებაა, და თან წერს თავისი ცხოვრების ისტორიას, რომელსაც საგულდაგულოდ მალავს უცხო თვალისგან.

სწორედ ამ ჩანაწერებიდან იბადება რომანი ადამიანის სულმდაბლობისა და სულგრძელობის, ვერაგობისა და სიმამაცის, უბადრუკობისა და სიძლიერის შესახებ.

ქუჩის მუსიკოსები

გაბრიელ ვენსანი

გამომცემლობა დიოგენე

გამოცემის წელი 2012

ფასი 12.90 ლარი

„ქუჩის მუსიკოსები“ გაბრიელ ვენსანის სახელგანთქმული საბავშვო სერიის ერთ-ერთი წიგნია. მთავარი გმირები – თავუნია სელესტინი და დათვი ერნესტი მეგობრები არიან. მათ თავს გადამხდარი მხიარული ამბები უკვე ათწლეულებია, სხვადასხვა ქვეყნის და თაობის ბავშვების საყვარელი საკითხავია. სერიის ილუსტრაციები კი საბავშვო წიგნის მხატვრობის კლასიკადაა აღიარებული.

დონ კიხოტე ბავშვებისთვის

მიგელ დე სერვანტესი

მთარგმნელი დავით ტურაშვილი

გამომცემლობა საუნჯე

გამოცემის წელი 2012

ფასი 10 ლარი

მსოფლიო ლიტერატურის ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეული და პოპულარული რომანის ადაპტირებული ვერსია ბავშვებისთვის უკვე წლებია ბევრ ქვეყანაში გამოიცემა და წარმატებით იყიდება. სპეციალურად ქართველი ბავშვებისთვის „დონ კიხოტე“ დათო ტურაშვილმა თარგმნა, ნიკო ქარცივაძემ კი გამოცემა და-

ასურათა. კეთილშობილი რაინდისა და მისი ერთგული მეგობრის სანჩო პანსას საოცარი თავგადასავლი მარტივი და გასაგები ენითაა გადმოცემული, ბავშვები მათ წაკითხვას მშობლებისგან დამოუკიდებლად შეძლებენ.

თბილისური ანბანი

ალექსანდრ ფიორენსკი

გამომცემლობა დიოგენე

გამოცემის წელი 2012

ფასი 14.90 ლარი

„თბილისურ ანბანში“ შესული თბილისის სხვადასხვა ქუჩისა და უბნის გრაფიკული ჩანახატები ქართული ანბანის მიხედვითაა დალაგებული. ანბანის თითოეულ ასოს თითო ჩანახატი შეესაბამება. მაგალითად, ასო გ-ზე გაბრიადის თეატრია გამოსახული, ასო ც-ზე კი ცხრა ძმის ქუჩა.

ალექსანდრ ფლორენსკი თბილისს შესანიშნავად იცნობს და წლის გარკვეულ დროს საქართველოში ატარებს, ამიტომ ამ ჩანახატებში ვერ შეხვდებით ტურისტულ ღირსშესანიშნაობებს და ადგილებს, რომლებიც ხშირად სარეკლამო ბუკლეტებს ამშვენებს. ეს ჩანახატები ქალაქის ერთი შეხედვით არაფრით გამორჩეულ და ხშირად შეუმჩნეველ ადგილებს უჩვეულო კუთხით წარმოგვიჩენს.

„პოლიტიკური დანა“

სხეული – „პოლიტიკური დანის“ მშობელი

თანამედროვე ქორეოგრაფია თეატრალურ ფესტივალზე „პილსაიტ ევროპა“

ავტორი ლავით ბუხრიკიძე

ჩემი მტანჯველი მოსაზრებები ბერლინის ცნობილი თეატრალური ფესტივალის, „პილსაიტ ევროპა“ შესახებ, „ცხელი შოკოლადის“ წინა ნომერში ვერ მოხვდა – ცხადია, ბევრად პოპულარული ბერლინის საერთაშორისო კინოფესტივალი უფრო იმსახურებდა მკითხველის ყურადღებას. თუმცა სჯობს გვიან, ვიდრე ძალიან გვიან. ასე რომ, იანვარში დასრულებულ თეატრალურ ფესტივალს ახლა უკვე ფართოდ გახედილი თვალებით შეგვიძლია შევხედოთ.

ყოველწლიური თეატრალური ფორუმი ბერლინში ერთგვარად აჯამებს ევროპის მთავარ მოვლენებს. თუმცა წლებიდან წლებად პროგრამაში აქცენტი ქორეოგრაფიაზე გაკეთდა. 1960-იან წლებში, დასავლეთ ბერლინში დაარსებულ „ფესტივალჰაუზში“ ნანახმა წარმოდგენებმა დამარწმუნა, რომ დღევანდელი ქორეოგრაფია კარგა ხანია, გაემიჯნა აბსტრაქტულ და სრულყოფილ გეომეტრიულ ხაზებს (რომლის ნიმუშებიც ჯორჯ ბალანჩინმა შექმნა) და აშკარად გამოხატავს თანამედროვე თეატრის სოციალურ და პოლიტიკურ შინაარსს. თანამედროვე ცეკვის თეატრი ერთდროულად ითვისებს არც-

თუ სანიმუშო ირონიის მოსაზრებე ტერიტორიას, ექსპერიმენტებით ნატანჯი სხეულის ბრწყინვალეობასა და მუდმივ სილატაკეს; კარგა ხნის წინ დაკარგულ კლასიკურ უბინობას და მიუღწეველ თავისუფლებას.

თანამედროვე ქორეოგრაფია გულისხმობს მკვეთრ სოციალურობასაც, როგორც, მაგალითად, პინა ბაუშის, მათს ეკის ან შედარებით ახალგაზრდა ქორეოგრაფის, საშა ვალცის წარმოდგენებში, უფრო იშვიათად კი – პოლიტიკურ შინაარსსაც (დღეს უკვე პოპულარული ბელგიელი ქორეოგრაფის, სიდი ლარბი შერკაუის „სიტყვა“ და „ბაბილონი“, უილიამ ფორსაიტის პერფორმანსები ფრანკ-ფურტის საბალეტო დასთან ერთად, იოჰან კრესნიკის ბრუტალური „სამოთხის ბალი“ და კიდევ უფრო ადრე „ფრიდა კალო, სიცოცხლე და სიკვდილი“). შემთხვევითი არ არის, რომ თანამედროვე ცეკვის თეატრის პუბლიკას ძირითადად თანამედროვე ხელოვნებით დაინტერესებულები, ინტელექტუალები და მემარცხენე არტისტი-მეამბოხეები შეადგენენ.

ტერმინმა „თანამედროვე ცეკვა“ გასული საუკუნის რევოლუციურ – 1970-

80-იანი წლებიდან მოყოლებული, კონკრეტულ შინაარსთან ერთად, ოდნავ გაზვიადებული მნიშვნელობაც შეიძინა. ახალი თაობის ევრო-ამერიკელ ქორეოგრაფებს (რომელთა მხოლოდ ჩამონათვალი ორ-სამ თაბახს დაიტევს) ამბიციაც გაუჩნდათ, რომ თავიანთი შინაზარდი, ლაბორატორიული ოპუსები მაცურებელთა გაცილებით ფართო წრისთვის გაეცნოთ. თუმცა ამისთვის მათ კანონიზებული სივრცე, ანუ ფესტივალები და თანამაზრეთა მხარდაჭერა სჭირდებოდათ.

უკვე დაგროვილი გამოცდილება და ექსპერიმენტები ერთდროულად ახალსებდა დამწყებებსაც და გამოცდილებსაც, რომ მათი თავგანწირვა „ცუდად“ მაინც არ ჩაივლიდა... პრინციპში, ასეც მოხდა. ამას დაემატათ თანამედროვე მხატვრობის, სცენოგრაფიის და ტექნოლოგიების გავლენა ცეკვის თეატრზე, რამაც ძირეულად შეცვალა პუბლიკის ცეკვისადმი დამოკიდებულება.

...სპექტაკლში სახელწოდებით Le Savali ზელანდიელი ქორეოგრაფი ლემი ბონიფასიო ზღვისპირა ქალაქ სიკვდილისა და სიცოცხლის გარდამავალ ზონად, საზღვრად განიხილავს. კუნძულოვანი ქვეყნის

LE SAVALI

CONTINU

თვითმყოფადობას მოცეკვავეები ჰაკას რიტუალებით მკაცრად და ზუსტად იცავენ. გახმოვანებული ვნება და შესტების სიცხადე გასაგები და იმავდროულად, ეგზოტიკურია – ხან ბრუტალური ზელანდიელი რაგბისტების დაჭყეტილი თვალები გაგახსენდებათ, ხანაც გოგენის მიერ უკვდავყოფილი ტაიტელი ქალების ზანტი პლასტიკა. მაგრამ მთავარი სასიცოცხლო ენერჯია, რომლის გაცემასაც ახალგაზრდა, მაგრამ უკვე პოპულარული ქორეოგრაფი ბონიფასიო თავის წარმოდგენებში ახერხებს. მისი დასის (მსახიობები, მოცეკვავეები და მუსიკოსები) გრაფიკი წინასწარ სამი წლითაა შეესებულ, ხოლო საგასტროლო ტურნე ხუთივე კონტინენტს მოიცავს.

ბრიტანული საცეკვაო კომპანია და ქორეოგრაფი ჰოფემ შეხტერი კი თანამედროვე ცეკვის თეატრის ჭირვეულ ენაზე ყველაფერს გამოხატავს – როკის ენაზე აცეკვებული სხეულების პროტესტით დაწყებული, სოციალურ-კოლექტიური ამბოხით დამთავრებული. სპექტაკლის სახელწოდება „პოლიტიკური დედა“ უკვე მრავლისმეტყველია; ის თითქოს სხეულის მოცემულობას სრულიად სხვა კოორდინატთა სისტემაში განიხილავს... ინტერნეტის ეპოქამ და მულტიმედია უკვე დეფორმირებული კლასიკური ხატები (ნაირგვარი ჟიუნელები, სილფიდები და პრინცები), საგანგებო ფეხგარჯილობა და კლასიკური პლასტიკა მოინელა. აღ-

ბათ, მიზანდასახული ხულიგნობის დრო და სოციალური რეგოლაციების ქორეოგრაფიული გამოძახილიც მალე წარსულს ჩაბარდება... ჩვენთან კი, ეს დრო არც დაწყებულია.

„ლეგენდარული პინა ბაუმის შემდეგ ყველაფერი სადღაც გაქრა, ახალი სახელები მისმა აჩრდილმა დაფარა“, – წერდა ერთ-ერთი ბერლინელი გაზეთი. პინას გარდაცვალების შემდეგ კი დაცარიელებული ტახტის „კანონიერ მემკვიდრედ“ ევროპაში ცნობილი ქორეოგრაფი, სამა ვალცი აღიარეს. მისი სპექტაკლი **Continu** გვაბრუნებს ექსპრესიონისტული ცეკვის ტრადიციებთან, კერძოდ – იმავე პინა ბაუმის ადრეულ ოპუსებთან. განსაკუთრებით 1970-იან წლებში დადგმულ „კურთხეულ გაზაფხულს“ წააგავს, რომლის სკულპტურული გამომსახველობა, ჯგუფური პორტრეტები, მოძრაობის ელემენტები და დრამატული რიტმი, ალბათ, შთაგონებდა სამა ვალცის ახალ იდეებსაც.

Continu პროფესიონალურად შესანიშნავად „ნაკეთი“ და თითქმის გრანდიოზული სანახაობაა, რომელშიც 24 მოცეკვავე ცდილობს, დაინყებულ ქორეოდრამის ჟანრი გაახსენოს მაყურებელს. ქორეოგრაფიულ მონახაზში იკითხება ქორეოგრაფის მთავარი ამოცანა: სხეულებს რაღაც კოლექტიურად მღელვარე „ფილტვები“ და სულიერება ჩაუდგას. ამ სურვილით გაძლიერებული თუ გახალისებული ადამიანები ჯგუფებად გროვდებიან, ერთმანეთს

აწყდებიან, ეჯახებიან, უპირისპირდებიან. დაახლოებით ისე, როგორც მართა გრეჰემის კლასიკურ წარმოდგენებში...

რომ არა სამა ვალცის ირონია მასისა და ინდივიდის ყბადაღებული დაპირისპირების თემის მიმართ, ეს ქორეოგრაფიული ოპუსი პათეტიკური და ოდნავ ძველ-მოდური იქნებოდა. ცეკვის ისტორიასთან დიალოგითა თუ დისტანციის შენარჩუნებით, ქორეოგრაფი ახერხებს დრამატული სიმძიმის მიღწევას, რაც გარკვეულწილად, იანის ქსენაკისა და ედგარ ვარზეხ მუსიკის დამსახურებაა; ხოლო გარკვეული ირონიული დამოკიდებულებით სხეულების – მოცეკვავეების მიმართ ინარჩუნებს სიმსუბუქესაც. და ეს კონტრასტი საოცრად ზუსტი და გამოზომილია.

ციტატები პინა ბაუმიდან, ან მართა გრეჰემის რიტუალური წარმოდგენებიდან არც უბრალო კოპირებაა და არც აშკარა ირონია წარსულისადმი. ეს ტიპური პოსტ-მოდერნული მიდგომაა, როცა ისტორიული წარმოდგენები, ხატები, ან პოზები უნდა დაშალო და დაანანევრო, რათა მერე ახალი ააწყო. და, რაც მთავარია, ფესტივალზე კიდევ ერთხელ მიგხვდი, რომ სისუფელეა, როცა ნეიტრალური ხელოვნების, ან ხელოვანის ნეიტრალურობის შესახებ საუბრობენ. ეს ნონსენსია, რადგან სამყარო მუდამ გეხება და გაიძულე, არჩევანი გააკეთო. და რაც უფრო გულწრფელად, ხმამაღლა და თამამად იტყვი, მით უფრო ზუსტია მაყურებლის გამომძილი.

სუფთა სახლის „ჭუჭყიანი“ დიასახლისები

ავტორი ღაბუნა ბუხრიკიძე

ვისაც მიხეილ თუმანიშვილის სახელობის თეატრის შიდა სივრცე სათანადოდ არა აქვს შესწავლილი, ნამდვილად დაიბნევა, თუ სპექტაკლ „სუფთა სახლის“ ნახვას გადაწყვეტს. გასულ წელს ჩატარებული „არდიფესტის“ გამარჯვებულმა, ჯერ კიდევ ნორჩმა რეჟისორმა, ნინო ჩაკვეტაძემ ამერიკელი დრამატურგის, სარა რულის პიესის დასადგმელად თეატრის მეორე სართულზე მდებარე სარეპეტიციო სივრცე აირჩია. პუბლიკისთვის უცნობი დარბაზის ფანჯრები თეატრის შიდა ეზოს გადაჰყურებს, საიდანაც დროდადრო უცნაური ხმები, ძაღლების ყევა, თუ მანქანების ხმაური ისმის, მაგრამ ეს ყველაფერი ზუსტად ერგება როგორც პიესის, ისე სარეპეტიციო ოთახის ინტიმურ ატმოსფეროს.

ვერ ვიტყვოდი, რომ სარა რული უცნობი ავტორია. თანამედროვე ამერიკულ დრამატურგიაში მას როგორც ათამდე პიესის ავტორს იცნობენ. ხშირად დგამენ ევროპაშიც. განსაკუთრებით, ბრიტანეთში, რაც ავტორის გამორჩეული იუმორის გრძნობით და გენდერული „ჭიდილის“ ირონიული გააზრებით უნდა აიხსნას. მისი ერთ-ერთი ცნობილი პიესა, „ვერიდიკე“ ბერძნული მითის ინტერპრეტაციაა: შეყვარებული ვერიდიკე ჰადესის სამეფოში, გარდაცვლილი შეყვარებულის ძებნაში მამას აღმოაჩენს, რომელიც იმდენად დიდ გავლენას მოახდენს ქა-

ლიშვილზე, რომ ორფეოსთან დაბრუნებას გადააფიქრებინებს...

„სუფთა სახლი“ თუმანიშვილის თეატრის ცნობილი მსახიობების გარდა, სამეფო უზნის თეატრის მსახიობები – სალომე მაისაშვილი და ზაზა ვაშაყმაძე მონაწილეობენ. ნინო ჩაკვეტაძის რეჟისორული ხელწერა კარგად იტევს მინიმალიზმს, სიმსუბუქესა და მხატვრული გაფორმების სისადავეს. მხატვარი გიორგი უსტიაშვილი დიდ, თეთრ ყუთს იყენებს, რომელიც ჩინური ზარდახმის მსგავსად, რამდენიმე პატარა კუბად იშლება. მოულოდნელ სცენოგრაფიულ სიახლეს სარეპეტიციო ოთახის ფანჯრები ქმნის, რომელთა მიღმა ღამის გაჩირაღდებული ქალაქი ირეკლება. ასევე აკვარიუმი, წითელი კასტანიეტები და პატარა ნათურები, რომლებსაც პერსონაჟები ღამის ყოველ წუთს რთავენ.

გარემო, სადაც პერსონაჟები სახლობენ, ნაცნობი და ძალზე ინტიმურია: სისუფთავეზე „შექანებული“, გაუთხოვარი ვირჯინია (ნინო ბურდული), მუდამ სამსახურით დაკავებული მისი და ლეინი (ეკა ჩხეიძე), ლეინის მეუღლე ჩარლზი (ზაზა ვაშაყმაძე), ჩარლზის შეყვარებული არგენტინელი ქალბატონი ანა (დარეჯან ხაჩიძე) და ბრაზილიელი მოსამსახურე მანტილდე (სალომე მაისაშვილის საკმაოდ დამაჯერებელი ნამუშევარი), რომელიც პორტუგალიური ენისა და ანეკდოტების შესწავლაში ვარჯიშობს.

ამ ექსცენტრულ პერსონაჟებს შორის თითქოს არავინაა მთავარი და ამავდროს, ყველა საინტერესოა. თუმცა სიყვარულს ტრადიციულად მინც შემოაქვს ვნებათაღელვა, ინტრიგა და ქარიშხალი... სხვათა შორის, პიესა თავად რეჟისორმა თარგმნა და რამდენიმე სცენა შეამოკლა კიდევ, თუმცა დიალოგები და იუმორი ამით არ დაზარალებულა. პირიქით, დროში კომპაქტურად ჩატეულმა და გათამაშებულმა სცენებმა, პუბლიკას ალქმის სიფხიზლე შეუნარჩუნა.

ეკა ჩხეიძის თავშეკავებულ, ეკლიან დრამატიზმსა და ნინო ბურდულის ნატიფ, ირონიულ ნიუანსებზე აგებულ თამაშში ცხადად იკითხება თუმანიშვილის სამსახიობო სკოლის ტრადიცია და იმასაც ხვდებით, რომ უღმობელი დრო სწრაფად ანადგურებს სკოლის „კედლებს“. მოულოდნელი თვითჩარმაგვებით გამოირჩევა დარეჯან ხაჩიძე ანას როლში, რომელიც კარგა ხანია, მაყურებელს არ უნახავს სცენაზე. „სამეფო უზნიდან“ დროებით „გადმოსახლებულებს“ – სალომე მაისაშვილსა და ზაზა ვაშაყმაძეს კი განსხვავებული და მკაფიო ირონია შემოაქვთ სპექტაკლში. მოკლედ, თუ გსურთ, „სუფთა სახლის“ დიასახლისების „ჭუჭყიანი“ ვნებები, ეჭვიანობის სცენები, სარეცხის თოვზე გაფენილი ქათქათა სარეცხივით სტერილური ამერიკული იუმორი და ქართული იმპროვიზაცია ნახოთ, თუმანიშვილის თეატრის სარეპეტიციოს უნდა მიაკითხოთ.

პირველი ქართული ღვინის გზამკვლევი უკვე იყიდება

“ლიტერატურული კაფეების” ქსელში:

- “წიგნის სახლი” - პეკინის #31
- “ლიტერატურული” - ზამბის რიგი #7
- “ლიტერატურული” - აბაშიძის #22
- “ლიტერატურული” - თარხნიშვილის #2

წიგნის მაღაზიები:

- “სანტა ესპერანსა” - სანკტ-პეტერბურგის #12
- “ლიგამუსი” - ჭავჭავაძის გამზ. #32
- “წიგნები ვაკეში” - ფალიაშვილის #66
- “პროსპეროს ბუქსი” - რუსთაველის #34
- “დიოგენე” - აფაქიძის #9

ღვინის მაღაზიები:

- “la Maison de vin” - შარდენის #18
- “ვინოთეკა” - კოტე აფხაზის #33
- “ღვინის სახლი”
 - პეკინის #45
 - ლესელიძის #55
- “ხარება” - რუსთაველის #50
- “ხოხბის ცრემლები” - სიღნაღი, ნიკოლოზ ბარათაშვილის #18
- “ღვინის სამყარო” - ლალიძის #2
- შატო მუხრანის ღვინის მაღაზია - მეიდანზე

სასტუმროები:

- “რჩეული”
 - ბათუმი, ჟორდანიას #31
 - სიღნაღი, აღმაშენებლის #6
 - ქუთაისი, გრიგოლ ხანძთელის #21ბ
 - თელავი, ჭავჭავაძის გამზ. #154
- “შერატონი”
 - თბილისი, თელავის #20
 - ბათუმი, რუსთაველის #28
- “სიტადინი” - თავისუფლების მოედანი #4

მაღაზიაში:

- “შემოქმედებითი სტუდია ემელი” - თუმანიანის #15

ბალერები:

- წიგნის გალერეა, რუსთაველის #11
- ცისფერი გალერეა, რუსთაველის #11
- ეროვნული გალერეა, რუსთაველი #3

“საქართველოს ფოსტის” ჯიხურების ქსელში

დამატებითი ინფორმაციისათვის დაგვიკავშირდით:
ტელ: + 995 32 2471005
მედია ჰაუსი დეკომი

2012

ქართული
ღვინის გზამკვლევი

Georgian
Wine Guide

მალხაზ ხარბედია
Malkhaz Kharbedia

ვნებისა და სიჩუმის ფასი

ავტორი ლავით ბუხრიქიძე

თემურ ჩხეიძის სპექტაკლები, რატომღაც, ძველ და ხელით ნაკეთ ნივთებს მახსენებს. ზოგჯერ მათი „საბაზრო“ ღირებულება რეალურთან შედარებით გაცილებით ნაკლებია, მაგრამ ხარისხიც და ნაკეთობის მდგრადობაც სანიმუშოდაა შენარჩუნებული.

მარჯანიშვილის თეატრში, სანკტ-პეტერბურგის დიდი დრამატული თეატრის მცირე გასტროლებზე (ორგანიზატორი თბილისის მერია) წარმოდგენილი „მარიამ სტიუარტის“ შემდეგ დავრწმუნდი, რომ „შენდ მეიდის“ თეორია კვლავაც ძალაშია: თემურ ჩხეიძის საკმაოდ გრძელი, სამსაათიანი სპექტაკლი, ინგლისისა და შოტლანდიის ტახტისათვის მებრძოლ დედოფალთა ვენებებით, პოლიტიკური გავლენისათვის დაუნდობელი ბრძოლით, თუ ფსიქოლოგიური პაუზებით გამორჩეული დამუხტული სიჩუმით, ნამდვილად გამყოფებთ მონატრებული აკადემიური თეატრის ტყვეობაში. თუმცა, დღეს ამ ნატიფ „ტყვეობას“ რატომღაც სხვა სახელს – მონყენილობასა და ძველმოდურობას უწოდებენ.

შილერის რომანტიკულ-პოლიტიკური დრამა ქართველმა რეჟისორმა ჯერ კიდევ შორეულ, 2005 წლის შემოდგომაზე დადგა; მაშინ, როცა მიხაილ ხოდორკოვსკის მეორე სასამართლო პროცესი დასრულებული არ იყო. ცნობილმა თეატრალურმა კრიტიკოსმა, მარინა დმიტრიევსკაიამ იმდენად შორს შეტოვა, რომ პრემიერის შემდეგ დედოფალ

ელისაბედისა და მარიამ სტიუარტის ტახტისათვის ბრძოლა პუტინისა და ხოდორკოვსკის უთანასწორო „დეულს“ შეადარა. ამ ერთი შეხედვით უცნაურ პოლიტიკულ ფორას დაკვირვებელი მაყურებელი მაინც ამოიცნობს ძლიერი პიროვნებების შეჯახებაში, დამუხტულ ვენებსა თუ სახლის კარის შეფარულ და ღია პოლიტიკურ ინტრიგებში...

არანაკლებ მნიშვნელოვანია კათოლიკურ-ანგლიკანური დაპირისპირების თემაც, რომელიც რეჟისორს ოსტატურად გადააქვს ძალაუფლებისთვის ბრძოლის კონტექსტში. ცინიზმი ისაა, რომ ეს ბრძოლა ფარული სექსუალური კომპლექსებისა და ქალური შურისძიების ფონზე მიმდინარეობს. შესაძლოა იმიტომაც, რომ დედოფლებს ზოგჯერ უფრო ნაკლები არჩევანი აქვთ; ან საერთოდ არა აქვთ არჩევანი!

ახალგაზრდა, გამბედავი, სექსუალური სტიუარტისა (მსახიობი ირინა პატრაკოვა) და გონიერი, ცინიკოსი, უგრძნობი ელისაბედის (მარინა იგნატოვა) დაპირისპირება ჩვენს თეატრალურ ტრადიციებსა და ვარსკვლავების ელვარებას შეახსენებს. მაგალითად, ვერიკო-სესილიას დიდ არტისტულ დეულს. კინომანებს – ბეტ დევისის ცინიკოს, ნითურ ელისაბედს ჰოლივუდის კლასიკურ ვერსიაში, ან საქმიან-პატრიოტულ ქეთი ბლანშეტს ფილმში „ელისაბედი“. რუსი კრიტიკოსების მეხსიერებაში კი

ჩხეიძის სპექტაკლმა სახელოვანი ანგელინა სტეპანოვას არქეტიპული სახე გააცოცხლა. სხვათა შორის, ახლახან რეჟისორმა გორა კაპანაძემ რუსთაველის თეატრის მცირე სცენაზე რამდენიმე წლის წინ დადგმული საკუთარი სპექტაკლი, „მარიამ სტიუარტი“ ალადგინა, რომელშიც მაყურებელს მარინა კახიანის სტიუარტისა და ნანუკა ხუსკივაძის ელისაბედის შეფასება შეუძლია.

თემურ ჩხეიძე შილერის პოეტურ (სიმართლე ვთქვათ, ზოგჯერ ყურისმომჭრელად ზემადღებულ) ტექსტში დაკვირვებით ამოკითხავს დღევანდელ პოლიტიკულ გიგანტსაც, რასაც ნებისმიერ დროს ნებისმიერი ხელისუფლება იყენებს მონინაღმდეგის გასანადგურებლად. შილერის პერსონაჟების უკიდურესად დამუხტული, „სუბიექტური ველი“, რელიგიური და პირადი ძალაუფლების თემა, გაზავებულია ხანგრძლივი მონოლოგებით და ფაქიზად ნაქსოვი პაუზებით, რომლის ყურება-გაძღვებას თეატრალური კულტურა და გარკვეული ცოდნა სჭირდება.

მსახიობთა ამაღლებული და აკადემიური მეტყველება, რეჟისორის თავშეკავებული, დისტანციური, მაგრამ შინაგანი ვნებით დამუხტული მზერა და გოგი ალექსი-მესხიშვილის უბრალო, სიზუსტით შესრულებული მხატვრობა იმ თეატრს გახსენებთ, სადაც „რეჟისორი კარგა ხანია მსახიობში მოკვდა“... და მკვდრეთით აღდგა, რათა ვნებისა და სიჩუმის ფასი გვაგრძნობინოს.

18 და 19 მაისი

მარჯანიშვილის თეატრი შექსპირის ფესტივალზე
„მსოფლიო გლობუსში“, ლონდონი

უილიამ შექსპირი
როგორც გენეოტი
რეჟისორი ლევან წულაძე

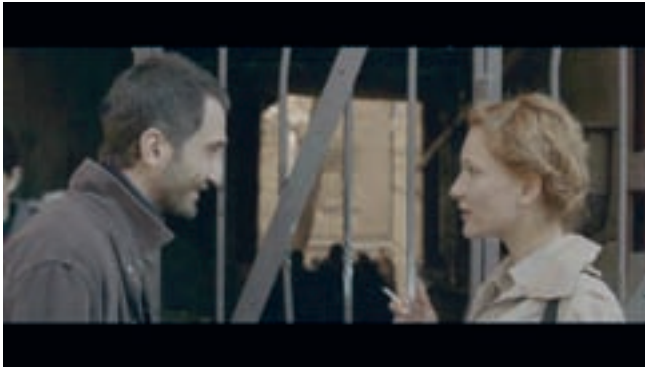
კოვა
მარჯანიშვილის
სახელოვის
სახელმწიფო
დრამატული **თეატრი**

www.marjanishvili.com

[www.facebook.com / MARJANISHVILI.THEATRE](https://www.facebook.com/MARJANISHVILI.THEATRE)

მესამე „გასეირნების“ თავისებურებანი

ავტორი ღვინო ბუხრიკიძე

ყოველგვარი ლირიზმის გარეშე რომ ვთქვათ, აკა მორჩილადის ლიტერატურული მითი „ყარაბალი“ ლამის ეროვნულ კინემატოგრაფიულ მითადაც იქცა. 2005 წლიდან მოყოლებული, მას სამი ქართველი რეჟისორი მეტ-ნაკლები წარმატებით ერკინება. პირველი „გასეირნება“ ლევან თუთბერიძემ გადაიღო. ფილმი 90-იანი წლების ლირიკული კომპარების შესხენებას ჰგავდა და კინოგაქირავების ყველა რეკორდი მოხსნა. შემდეგ იყო „კონფლიქტის ზონა“ ვანო ბურდუღის შედარებით უფრო ფხიზელი და რომანტიკულ პათოსს მოკლებული რეჟისურით, და აი, ტრილოგიის მესამე და „ბოლო გასეირნება“, რომელიც საკმაოდ წარმატებულმა რეჟისორმა, ზაზა ურუშაძემ გადაიღო.

არტ-ჰაუზის კამერტონზე არცთუ ურიგოდ მორგებული „სამი სახლისა“ და ლელა წურწუმიათი შემყარებულ-გამაგრებული მელოდრამის, „დარჩი ჩემთან“ შემდეგ, ზაზა ურუშაძე საკულტო ნაწარმოების „ფაქიზი ნგრევითა“ დაკავებული. ამაში მას მამები-სა და შვილების თაობაში ერთობლივად პოპულარული პერსონა, მსახიობი მიშა მესხიც ეხმარება. „გასეირნება“ ტრილოგიის შემაჯამებელი ფილმია და ეს მას გარკვეულ უპირატესობას და ამასთანავე, დამატებით სირთულეს უქმნის. უპირატესობას ზუსტად და მკვეთრად გამოხატული ფინალის შესაძლებლობის, ხოლო სირთულეს –

პასუხისმგებლობის სხვა რეჟისორებზე გადაბრალების შეუძლებლობის გამო.

„ბოლო გასეირნებაში“ ჯერ კიდევ იგრძნობა 90-იანი წლების ნანგრევების და სისხლიანი გარჩევის კვალი. პირველივე სცენა ლევან დობორჯინიძის, გიორგი ყიფშიძის და კაბუს მონანილოებით, უფრო სერჯო ლონეს ემანაციაა, ვიდრე წინა ყარაბალის გამოძახილი. გოგლიკო (მიშა მესხი), ცხადია, არასაჭირო დროსა და ადგილზე ჩნდება, შესაბამისად, ხიფათი და პატიმრობა გარდაუვალია. 15-წლიანი პატიმრობის შემდეგ, ის სულ სხვა გარემოში ხვდება. წესიერი პატრული და ოდესღაც დამნაშავე მეგობარი (კახა აბუაშვილი) რატომღაც ჰარმონიულად თანაარსებობენ გაკრიკლებული ქუჩების ფონზე. გოგლიკოს შინ მტვრიანი სახლი და აჩრდილებით საეხე მოგონებები ელოდება. გამოსავალი ახალი რეალობის მიღებაა, რომელიც, ერთი შეხედვით, წარმოუდგენელია.

მეგობრის შვილის, ლუკასადმი (თაზო ცხაკაის დებიუტი) ზრუნვა, გოგლიკოსთვის ერთგვარი ცხოვრებისეული კომპენსაციაა. ფილმში კეთილი ფერიის ფუნქციას თინა დალაქიშვილის თიკა ასრულებს, რომელიც დროდადრო მილა იოვოვიჩის ქართულ რეინკარნაციას გაგონებთ. წვეულების ეპიზოდში კი, ოდრი ჰეპბერნის კოსტიუმითა და მაკიაჟით ხიბლავს ლუკას (გაბჭვირვალი და გასაგებია მხატვარ სიმონ მაჩაბელის ციტატები ფილმიდან „საუზმე

ტიფანისთან“). ვიდრე გოგლიკო სამყაროს უსამართლობის გაგებას მისთვის გასაგები იუმორითა და საყველპურო ინგლისურის შესწავლით ცდილობს, ცხოვრება ახალ და დამცინავ განსაცდელს უმზადებს – მისი ნათლულის, ლუკას შეყვარებული თიკა მოსისხლე მტრის შვილი აღმოჩნდება.

თითქმის რომეოსა და ჯულიეტას ამბავს, სისხლიანი, მაგრამ უცნაურად ოპტიმისტური ფინალი აქვს: უკვე დანყვილებული, ბედნიერი „რომეო“ და „ჯულიეტა“ კაბუს და მიშა მესხის პერსონაჟების საფლავს ყვავილებით ამკობენ. მოკლედ, შერიგება გარდაუვალია და წარსულის საბედისწერო აჩრდილი ერთხელ და სამუდამოდ დავიწყებული!

სჯობდა, რეჟისორს სცენარი უფრო გასაგებად ირონიული, ან ოდნავ აბსურდული გაეხადა. ეს შესაძლებლობას მისცემდა დიალოგების მოუქნელობა, ხელოვნურობა და სიმძიმე დაეძლია, ხოლო თავად ფილმი სტილსა და სიმსუბუქეს შეიძენდა. გარდა ამისა, უკეთესი იქნებოდა, თუ მიშა მესხის გოგლიკოს გარდა, სხვა პერსონაჟებიც დასამახსოვრებელი გახდებოდნენ, ხოლო მაყურებელი სათქმელს უფრო გამოკვეთილად გაიგონებდა... პრობლემის ლოკალურობა და ესთეტიკური განზოგადების უუნარობა ცალკე საუბრის თემაა, რაც, იმედია, „სამი სახლისა“ და „ბოლო გასეირნების“ ავტორს მომავალში აღარ დაემუქრება.

სხანი უმკამდელი სტილი

მოდის ისტორია
კოკო შანელი

ფოტოგრაფი
ბერიბერინები

ისტორია
რადიკალური შიკი

ფოტო: REUTERS

უბრალოდ, ქალებზე

თამარ ალაიძე

„შანელი თავბრუდამხვევი პარადოქსია, – წერდა 1957 წელს Vogue-ის ამერიკული გამოცემა, – ესაა კუტურიე, ვისთვისაც არანაირი მნიშვნელობა არ აქვს მოდის ტენდენციებს და ვინც თავის უნიკალურ, ელევანტურ ხაზს სრული თავდაჯერებით ავითარებს, რადგან სჯერა, რომ მოდა თვითონ მივა მასთან. და მართლაც, ეს ყოველთვის ასე ხდება“.

როცა 1916 წელს შანელმა ფორსეს ქსოვილისგან კოლექცია შექმნა, მოდის ინდუსტრიას საკუთარი მრისხანების დამალვა არ უცდია – რა ესაქმებოდა ფორსეს მაღალ მოდაში, როდესაც მას ერთმნიშვნელოვნად შიდა საცვლის შესაქერად იყენებდნენ. არანაკლები მიუთქმა-მოუთქმა გამოიწვია თავის დროზე, მადმუაზელ შანელის მოკლე, ბიჭურმა ვარცხნილობამაც და ნარუჯის სიყვარულმა, რომელსაც, იმ დროს, მხოლოდ მუშების სხეულზე თუ მოჭკრავდით თვალს. მაღალი მოდის „მაღალი საზოგადოება“ კოკოს რევილუციურ იდეებს „უხამსობების“ ნახალისებაში სდებდა ბრალს, თუმცა, ყოველ ეტაპზე, ყოველი სიახლის წარმოდგენის შემდეგ, ახალგაზრდა დიზაინერის ნოვაციების პოპულარობა გარდაუვალი იყო.

როცა „New Yorker“-ის არქივში ხანდაზმულ კოკო შანელთან საუბრის ამ-

სახველი 1957 წლით დათარიღებული წერილი აღმოვაჩინე, სურვილი გამიჩნდა, ეს სახასიათო ტექსტი „სტილის“ მკითხველისთვის გამეზიარებინა, როგორც ნოსტალგიური ამონარიდი მოდის ისტორიიდან.

კოკო შანელის მსგავსად, ქალებისთვის მოსახერხებელი და კომფორტული სამოსის შექმნით დაიკვივდრა თავი დონა კარანმაც. წელვადი „ბოდის“ და სარონგის ტიპის ქვედაბოლოს შექმნით, კარანმა, ქალის თეძოებისა და მორგვალეული ფორმების არსებობა აღიარა, რითაც ასეულ ათასობით „არასრულყოფილი სხეულის მქონე“ ამერიკელის გული მოიგო: ეს ისეთი სამოსი იყო, რომლის მოსახდენადაც ქალებს 90-60-90 სილუეტი არ ესაჭიროებოდათ: „მე ფორმებიანი სხეული მაქვს და ვიცი, რომ მოდელების კატეგორიას არ მივეკუთვნები, – 1987 წელს მიცემულ ერთ-ერთ ინტერვიუში აღნიშნავს კარანი, – ამიტომაც, არასდროს შევეკრავ იხეთ სამოსს, რომელსაც 12 ან 14 ზომის მქონე ქალები ვერ მოირგებენ“.

ოდესმე თუ გიფიქრიათ იმაზე, რა დატვირთვა აქვს თქვენთვის წინააფარს?! თუ ადამიანთა უმრავლესობისთვის წინააფარი კულინარიული საქმიანობის ან სკოლის უნიფორმის ატრიბუტია, მიუჩა-

პრადასთვის ეს ნივთი ქალების ამტანობის და მოთმინების უნართან ასოცირდება. „წინსაფარი ქალების სასონარკვეთის, სილარბის, ვნებების სიმბოლოა, – ამბობს პრადა, – მიყვარს დრამა და რომანტიზმი და ამიტომაც, მომწონს ძველებური სამკაული – უცხო ქალების ცხოვრებით მიყვარს ცხოვრება!“ სწორედ ამ განსხვავებული ხედვის გამო გახდა მიუჩა პრადა, ასევე იტალიელ და მემბოხე ელზა სკიაპარელისთან ერთად, ნიუ-იორკის მეტროპოლიტენის ხელოვნების მუზეუმის გამოფენის გამორი. ამ ორი ქალის ისტორიასაც „ცხელი შოკოლადის“ ამ ნომერში შემოგთავაზებთ.

და ბოლოს, ჩემთვის ყველაზე სასიამოვნო წარდგენა, რომელიც ახალგაზრდა, ქართველ არტისტს, მარიამ სიჭინავას ეხება. მარიამის ნამუშევრების არაერთ ცნობილ, უცხოურ გამოცემაში გამოქვეყნების შემდეგ, მისარია, რომ პირველად საქართველოში, „სტილის“ ფურცლებიდან შეძლებთ მისი ფოტოპროექტის ხილვას. თვითნასწავლი ფოტოგრაფი ფოტოებს მეტწილად ბუნებაში, ღია ცის ქვეშ იღებს და მოდელებზე მაკიაჟსაც მინიმალურად იყენებს, შედეგად, მისი ფოტოები სინაზის, ქალურობისა და ბუნებრიობის იდეალური სინთეზია.

UN 1 DEUX 2 TROIS 3

PARIS

ახალი
კოლექცია

ტრენდი: დიორის სილუეტი

65 წლის წინ, 1947 წლის 12 თებერვალს, ქრისტიან დიორის მიერ წამოწყებული ახალი ტალღა სახელწოდებით „New Look“, დღემდე რჩება არაერთი დიზაინერის ინსპირაციის წყაროდ.

2

3

4

5

6

1. Bar Suit, Christian Dior
პარიზი, 1947 წლის გაზაფხული
2. ქრისტინან დიორი ჩვენების დაწყებამდე
3. Christian Dior, გაზაფხული 2012
4. Rochas, გაზაფხული 2012
5. Diane von Furstenberg, გაზაფხული 2012
6. Jonathan Saunders, გაზაფხული 2012
7. Jason Wu, გაზაფხული 2012
8. Balenciaga By Nicholas Ghesquiere, გაზაფხული 2012
9. მერი ჯეინ რასელი Dior-ის კაბაში, 1950 წელი.
ფოტო: ლუის დალ-ვოლფი

7

8

9

DONNA KARAN

გაზაფხული-ზაფხული 2012

დონა კარანის ინსპირაცია

ავტორი თამარ ალავიძე

კარანის კოლექციებში ნარატივი, როგორც წესი, დიზაინერის კონკრეტული გატაცებების ირგვლივ ვითარდება. ამჯერად, 2012 წლის გაზაფხული-ზაფხულის სეზონისთვის შექმნილი კოლექცია იმ ღრმა შთაბეჭდილებების და გავლენის ილუსტრაცია იყო, რო-

მელიც დიზაინერზე ჰაიტიში გატარებული ხანგრძლივ პერიოდს მოუხდენია.

წარმოშობით ლიბანელმა კარანმა, პირველი დიდი წარმატება 1980-იან წლებში ქალის გარდერობის „შვიდი მარტივი კომპონენტის“ (Seven Easy Pieces) შექმნით მოიპოვა. იმ დროს

საქმიანი ამერიკელი ქალებისთვის ნამდვილი მისწრება აღმოჩნდა კარანის შეთავაზება – უკვე „მოყირჭებული“ ბიზნეს-კოსტიუმის ნაცვლად, ადვილად სატარებელი და სადა სამოსი. მას შემდეგ კარანის ყოველ კოლექციაში მუდმივად შეხვდებით ახლებურ, თანამედროვე ინტერპრეტაციებს ამ საკრალური შვიდი ნივთის თემაზე – ვარიაციები შიფონის ბლუზზე, გრძელი ქურთუკზე, ჟორსეს კაბებზე, ლეგინსებსა და კიდევ რამდენიმე სხვა ატრიბუტზე.

გარდა იმისა, რომ კარანის მიერ დარსებული საქველმოქმედო ფონდი, Urban Zen-ი ბოლო დროს ჰაიტელებს ჰუმანიტარული საქმიანობით ეხმარება, დიზაინერს ამ პატარა ქვეყანასთან მჭიდრო კულტურული ურთიერთობებიც აკავშირებს. ერთ-ერთი ასეთი მეგობრული კავშირის შედეგია 2012 წლის გაზაფხული-ზაფხულის კოლექცია, რომელიც კარანმა ჰაიტელი გრაფიკოსი არტისტის და მხატვრის, ფილიპ დოდარის შემოქმედებითა და ჰაიტის აბორიგენი ტომების ტრადიციული ელემენტებით ინსპირირებულმა შექმნა.

ფილიპ დოდარი 1954 წელს პორტოპრენსში დაბადებული ცნობილი თანამედროვე არტისტია. სახელი საერთაშორისო მასშტაბით გაითქვა იმით, რომ თავი დააღწია „პრიმიტიული“ და „გულუბრყვილო“ არტის კლასიფიკაციას, რომელსაც ჰაიტურ ხელოვნებას ხშირად ანიჭებენ ხოლმე. ფილიპ დოდარზე ამბობენ, რომ მის ნახატებს იმხელა ენერგეტიკული მუხტი ახლავს თან, ერთი ნახვის შემდეგაც კი, მათი დავიწყება შეუძლებელია. ჰაიტის მოტივებით ღრმად გააღწე-თილი დოდარის ნამუშევრები მელანის, საღებავებისა და მეტალის სინთეზური გამოყენებით იქმნება.

ლაქციდი

ის, რაც ყველა ქალის სჭირდება

ჰიგიენა მედიცინის უძველესი დარგია, რომელიც ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის პრაქტიკულ ღონისძიებებს შეისწავლის. იგი ასევე დაავადებათა პროფილაქტიკის გზებს და ჯანმრთელობის შენარჩუნების მეთოდებს გულისხმობს. უფრო დაწვრილებით ამის შესახებ მედიცინის დოქტორი, ექიმი-რეპროდუქტოლოგი მბპპ გემეჭკორი გვესაუბრება.

რას გულისხმობს ქალის ინტიმური ჰიგიენა?

ჰიგიენა არის გარკვეულ ღონისძიებათა ნუსხა, რომელშიც შეიძლება მოვიანბროთ დღის წესრიგი, ელემენტარული ქცევის წესები, კვების რეჟიმი და მათ შორის სისუფთავის დაცვა.

დღეს ჩვენ ინფექციების ერაში ვცხოვრობთ და ინფექციის ინიციატია, გარდა სქესობრივი ცხოვრებისა, ჰიგიენურ თავისებურებებთანაც ასოცირდება. პირადად ჰიგიენა დასაცავია არამხოლოდ სქესობრივად აქტიურ ადამიანებში, არამედ ბავშვებში, მოზარდებში, გვიან რეპროდუქციულ ასაკში.

მოზარდობის პერიოდში ჰიგიენას განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა, რადგან ის სისტემები, რომლებიც ორგანიზმის მიერ გამოიმუშავებულ დამცავ ორგანიზმებს გულისხმობს, ამ დროს ყალიბდება. ასევე ბიოლოგიურად აქტიური პერიოდია მენსტრუაცია, როცა ცვლილებებს განიცდის დამცავი სისტემები, ორსულობა, მშობიარობა და, რა თქმა უნდა, გვიანი რეპროდუქციული ასაკი და მენოპაუზა, რომლის დროსაც ქალი ინფექციის პირისპირ აღმოჩნდება ხოლმე.

რატომ არის მნიშვნელოვანი ჰიგიენის დაცვა?

ქალის ცხოვრების ბევრი მნიშვნელოვანი ეტაპი ამ სფეროს უკავშირდება.

ეს არის მისი მენსტრუაციული ფუნქცია, ორსულობა, მშობიარობა და გვიანი რეპროდუქციული ასაკი. ქალის პირველი შემხები ზედაპირი ინფექციასთან, ანატომიურად, ეს არის საშოს კარიბჭე, რომელიც აღჭურვილია დამცავი სისტემებით.

შეიძლება თუ არა, არასწორმა ჰიგიენურმა პროცედურამ დაზიანოს საშოს მიკროფლორა?

რა თქმა უნდა. ქალი უნდა შემოიფარგლებოდეს მხოლოდ დაბანით და არა გამორეცხვით.

რა შეიძლება გააკეთოს ქალმა ამ ყველაფრის თავიდან ასაცილებლად?

ყველაზე კარგი ხარისხის საპონიც კი, ითვლება, რომ არის ქალის გენიტალიების მტერი. ის ქმნის ისეთ გარემო პირობებს, რომელიც ხელს უწყობს მთვლემარე მიკროორგანიზმების გაღვივებას. ამიტომ, არსებობს ინტიმური ტერიტორიების დასაბანი ძალიან მრავალფეროვანი ასორ-

ტიმენტი, რომლებიც შეიცავენ სწორედ იმ ნივთიერებებს, რაც ქმნის დამცავ მექანიზმებს. ერთ-ერთი ასეთი იდეალურია ფრანგული წარმოების ლაქტაციდი.

ლაქტაციდი არის ინტიმური ტერიტორიების დასაბანი საშუალება, რომელიც შეიცავს რძის ექსტრაქტებს და ჩვეულებრივი საპნისგან განსხვავებით ინარჩუნებს ბუნებრივ ინტიმურ ბალანსს და უზრუნველყოფს არა მხოლოდ სისუფთავს, არამედ დაცვას გაღვივებისგან და უსიამოვნო სუნისგან. ლაქტაციდი დამზადებულია რძის მჟავასა და რძის შრატისგან, რომელსაც შეიცავს ქალის ორგანიზმი, ამიტომ ფაქტობრივად, ბუნებრივ დასაბან საშუალებას მოვიხმართ.

როგორ უნდა მოვიხმართ ლაქტაციდი?

ლაქტაციდი არ არის წამალი, რომელსაც მოხმარების წესები და დოზები აქვს. შეგვიძლია, გამოვიყენოთ იმდენჯერ, რამდენჯერაც დავგჭირდება.

მოზარდობის პერიოდში, როცა საოფლე ჯირკვლები გაძლიერებულად მუშაობს, შესაძლებელია, სხეულის სხვა ტერიტორიებზე მოხმარებაც. ასევე რეკომენდირებულია კაცებისთვის გარეთა სასქესო ორგანოების დასაბანად.

კოკო შანელი: „მიყვარს სხოვრება!“

ავტორი ლილიან როსი

ინტერვიუ კოკო შანელთან, რომელიც უურნალ „ნიუ იორკერის“ 1957 წლის 28 სექტემბრის ნომერში გამოქვეყნდა.

რამდენ ქარიზმატულ და გავლენიან ადამიანს შეეხვედრივართ ჩვენ დროში, მაგრამ ვერც ერთმა მოახერხა გენიალური კუჭურთი და პარფიუმერის, მადმუაზელ გაბრიელ შანელის ხიბლის დაჩრდილვა, რომელიც სამი წლის წინ, ხანგრძლივი პაუზის შემდეგ, ახალი კოლექციით ისევ დაუბრუნდა პოდიუმს.

ახალ კოლექციაში წარმოდგენილი კაბების და კოსტიუმების დიზაინმა კვლავინდებურად მოახერხა ქალების სტილზე მნიშვნელოვანი გავლენის მოხდენა ისევე, როგორც ეს მადმუაზელ

შანელის 30 წლის წინანდელმა დიზაინმა შეძლო.

ასაკის მიუხედავად (კოკო ახლა 74 წლისაა), მადმუაზელ შანელი არაჩვეულებრივად გამოყურება, მის მუქ ყავისფერ თვალებსა და შეუდარებელ ღიმილს ძველებური მომხიბვლელობა არ დაუკარგავს, კოკოს ულავი ენერჯია კი 24 წლის გოგოსაც შეიძლება შეშურდეს. მოსალმებისას ხელი ჩამოგვართვა და იქვე დასძინა: „ძალიან, ძალიან დალლილი ვარ!“ ამ ნათქვამში იგრძნობოდა, რომ კოკოს ნამდვილად ჰქონდა ამ სიტყვების თქმის საბაბი.

ვინაიდან Chanel-Look-ი დღეს ამდენ მითქმა-მოთქმას იწვევს, გადავწყვიტეთ, თავად დიზაინერის გარეგნული ანსამბლისთვისაც შეგვევლო თვალი: ჩალის, კრემისფერი მეზღვაურის ქუდი; კვადრატული ფორმის ქურთუკის და სწორი სილუეტის ქვედაბოლოსგან შემდგარი კრემისფერი აბრეშუმის კოსტიუმი; თეთრი ფერის აბრეშუმის ბლუზა, რომელსაც მანუეტებზე ოქროსფერი საკინძეები ამშვენებს; ყავისფერ-თეთრ ფერებში გადაწყვეტილი დაბალქუსლიანი ფეხსაცმელი და უამრავი აქსესუარი – ქუდზე და-

KÉRASTASE PARIS

KÉRASTASE

HUILE K SUBLIME

OLED-COMPLEXE

RECHERCHE AVANCÉE
— L'ORÉAL —
PARIS

— F. OBEY —
RECHERCHE AVANCÉE

KÉRASTASE წარმოადგენს
ზეთების მავიანს

KÉRASTASE ELIXIR ULTIME

1- ლი მულტიფუნქციური მოვლა Kérastase - გან
გამდიდრებული ოლეო-კომპლექსით ოთხი
ძვირფასი ზეთისგან

- ვრუაანის ზეთი
- არგანის ზეთი
- მანისის ზეთი
- ხაშლიის ზეთი

Recherche Avancée L'Oréal

მაგრებული მარგალიტის ქინძისთავი, მარგალიტის და ბრილიანტის საყურე, მარგალიტის მძივის რამდენიმე აცმა ყელზე, ქურთუკზე კი უზარმაზარი ანტიკვარული ბროში, რომელიც ლალის, ზურმუხტის და ბრილიანტის თვლებითაა მოოჭვილი.

„ბროში ჩემი დიზაინია, ეს კოსტიუმი კი, არაფერია, მერწმუნეთ, უმარტივესი რამ არის (tres simple)! – აღნიშნა მადმუაზელ შანელმა, – ეს საკინძეები სტრავინსკიმ მაჩუქა 30 წლის წინ. რასთან დაკავშირებით?! რასაკვირველია ალტაცების გამო, რომელსაც ჩემს მიმართ განიცდიდა“.

მადმუაზელ შანელს სიგარეტის მოკიდებაში მიეცხმარეთ და ვკითხეთ, თუ როგორ გაძლო ამდენი წელი უმო-

ქმედოდ. მისი ყავისფერი თვალები მოულოდნელად აენთო. „გულის სიღრმეში, არასდროს ვყოფილვარ უმექმედოდ, – გვიპასუხა მან, მუდამ ვადევნებდი თვალს ახალ სამოსს და ბოლოს, მშვიდად, აუღელვებლად და დიდი მონდომებით დავინყე მუშაობა „პატარა, ლამაზი კოლექციის“ შესაქმნელად (une belle collection). როდესაც ეს კოლექცია პარიზში წარვადგინე, ბევრი კრიტიკა დავიმასახურე. მონინა-ალმდეგეები აცხადებდნენ, რომ ჩემი სამოსი უკვე დროის კონტექსტიდან ამოვარდნილი და ძველმოდური იყო. საპასუხოდ, მე მხოლოდ ვიღიბებოდი და გულის სიღრმეში ვფიქრობდი, რომ მათ საპირისპიროს აუცილებლად დავუმტკიცებდი. ახლა, უკვე, საფრან-

გეთში ჩემი იდეების გამოყენებას ცდილობენ. რა სჯობს ამას?! თუმცა, ხანდახან, როცა გარკვეულ სამოსს „after la mode Chanel“-ს უწოდებენ, ამას ძალიან ვაპროტესტებ. ჩემს შემოქმედებაში ვერასდროს იხილავთ კარტოფილის ტომრებს!“

„მნიშვნელოვანი რამ უნდა გითხრათ. მოდა ყოველთვის იმ დროს ეხება, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ. მოდას ვერასდროს განიხილავ დროისგან განყენებულად. 1925 წელს მოდას სხვა პრობლემები ჰქონდა. მაშინ ქალები სახლებიდან ოფისებში სამუშაოდ გასვლას იწყებდნენ. მე არაერთი ქალი შთავაგონე, რომ თმა მოკლედ შეეჭრათ, ვინაიდან მიმაჩნდა, რომ თანამედროვე ქალს ეს ვარცხნილობა ძალიან უხდებოდა. იმ ქალებს, რომლებიც სამსახურებში დადიოდნენ, მოვუნოდე, გათავისუფლებულიყვნენ ტანზე მჭიდროდ მომდგარი კორსეტებისგან, ვინაიდან კორსეტის ტყვეობაში მუშაობა აბსოლუტურად შეუძლებელია. სპორტის მოყვარულთათვის ტვიდი, თავისუფალი თარგის სვიტერი და ბლუზა გამოვიგონე. მე წავახალისე ქალები, კარგად მოვლილები ყოფილიყვნენ და მათ სუნამოს სიყვარულიც ვასწავლე – ქალი, რომელიც კარგ სურნელს არ აფრქვევს, ქალი არ არის!“ – მადმუაზელ შანელმა ბოლო ფერფლი გადმოაფერფლა სიგარეტიდან, რომელიც მარცხენა ხელით კოხტად ეჭირა. „ქალები მუდამ მიეკუთვნებოდნენ სამყაროს ძლიერ ნაწილს, – განაგრძო მან, – მამაკაცები ქალებში მუდმივად ეძებენ ისეთ სიმყუდროვესა და სითბოს, როგორც პატარა ბალიშზე თავის დადებისას შეიძლება განიცადო. მამაკაცები მუდამ ისწრაფვიან დედებისკენ, რომლებმაც ისინი გამოზარდეს. ეს, უბრალოდ, ჩემი აზრია, მე არც პროფესორი ვახლავართ და არც მოძღვარი, მხოლოდ საკუთარ აზრებს გამოვხატავ მოკრძალებულად. ეს ჩემი სიმართლეა. მართალია, ახალგაზრდა აღარ ვარ, მაგრამ თავს ახალგაზრდულად ვგრძნობ. როცა თავს დაბერებულად ვიგრძნობ, იმ დღესვე სანოლში ჩავწვები და იქ დავრჩები. მიყვარს ცხოვრება! (J'aime la vie) ვფიქრობ, სიცოცხლის განცდა არაჩვეულებრივი რამეა!“

Safilo

OPTICS

ოპტიკურ მალაზიათა ქსელი „Safilo“ დღეისათვის მთლიანად მომხმარებელზე ორიენტირებული კომპანიაა და იტალიურ კონცერნ „Safilo Group“-ს წარმოადგენს საქართველოში. ის აერთიანებს, როგორც მზის, ასევე – ოპტიკური სათვალეების მსოფლიო ბრენდებს, როგორებიცაა: **Alexander McQueen, Balenciaga, Boss, Bottega Veneta, Dior, Giorgio Armani, Gucci, Jimmy Choo, Juicy Couture, Marc Jacobs, Max Mara, Pierre Cardin, Carrera, Tommy Hilfiger, Yves Saint Laurent** და ა.შ

კომპანია „Safilo“-მ დაიწყო თანამშრომლობა ისეთ ფირმებთან, რომლებსაც მთავარი პრიორიტეტი არის ხარისხი, მომხმარებლის უსაფრთხოება და თვალის დაცვის მექანიზმები. გასათვალისწინებელია, რომ ფასები 40 ლარიდან იწყება და ხშირი ფასდაკლების პირობებში, „Safilo“ მომხმარებელს უპრეცედენტო საშუალებას აძლევს მინიმალურ თანხაში შეიძინოს ცნობილი ბრენდების დიზაინის მიხედვით შექმნილი სათვალე.

1 ივლისამდე მალაზიათა ქსელ „Safilo“-ში მოქმედებს **ZOOM**-ის აქცია 1=2, 300 ლარამდე შეძენილ სათვალეზე მეორეს მიიღებთ უფასოდ!

„Safilo Club“-ის წევრებს შესაძლებლობა აქვთ ისარგებლონ 20%-იანი ფასდაკლებით! „Safilo Club“-ის წევრები უი ისინი ხდებიან, ვინც ამ ფირმის პროდუქციას აქტიურად მოიხმარს.

თბილისი: პაიჩის 20. ტელ: 032 2 38 15 86; ვაკე-საბურთალოს რაიონი 16. ტელ: 032 2 45 13 35;

რუსთაველის 14. ტელ: 032 2 99 91 66; ვაჟა-ფშაველას 15. ტელ: 032 2 18 39 31;

მ. „ახმეტელი“ ს.ბ. „პრანო“ II სართ.

ბათუმი, დამბრე თავდაღებულის (ერას ქაჩა) 4/29 ტელ: 27 55 29.

ქუთაისი, თაგარ მეფის 4. ტელ: 25 30 43

www.facebook.com/www.safilooptics.ge

გვირგვინები

ავტორი მარია სიჭინავა

„ამ პროექტით მსურს ავსახო ქალთა შინაგანი ფერთა პალიტრა, თავიანთ სილამაზესთან ერთად, ფლორის დახმარებით.“

კაბა
59 GEL

MANGO.COM

თბილისი, ჭავჭავაძის გამზ. №16 პეკინის გამზ. №19
TBILISI, 16 CHAVCHAVADZE AVE. 19 PEKINI AVE.

MANGO

VABENE

ITALIAN SHOES

Tbilisi, Georgia, Vajha-Pshavela ave. #10. Tel: +995 32 2201 555

Email: vabenetbilisi@gmail.com

facebook: Vabene Dioggi E-store

ZARA

6 აპრილს, თბილისში მდებარე სავაჭრო ცენტრ „Tbilisi Mall“-ში საერთაშორისო ბრენდ Zara-ს პირველი, ოფიციალური მაღაზია გაიხსნა. გახსნა VIP ღონისძიებით აღინიშნა, სადაც დამსწრე საზოგადოებისთვის ფლამენკო-შოუ გაიმართა, საგანგებოდ ესპანეთიდან, სევილიიდან მოწვეული არტისტების შესრულებით. ვიდრე საღამოს ქართველი მოდელების მონაწილეობით გამართული Zara-ს კოლექციის ჩვენება დაასრულებდა, სტუმრებს შესაძლებლობა მიეცათ, Fashion Night-ის ფარგლებში, პირველი შენაძენი გაეკეთებინათ.

რადიკალური შიკი

სკინაპარელი, პრადა და მათი პროგრესული სამოსი

ავტორი ჯუდიტ ტურმანი
თარგმნა თამარ ალავეიძე

სტატია პირველად დაიბეჭდა ჟურნალ „ნიუ იორკერის“ 2012 წლის 26 მარტის ნომერში

PRADA. შაშობოზა 2011

მოდელი სკიაპარელის ფანსასელის ფორმის ქაღპი

შარშან, იენისში, მილანში, მამაკაცების მოდის კვირეულის დაწყებამდე რამდენიმე დღით ადრე, მიუჩა პრადას და მის მეუღლე პატრიციო ბერტელის (ეს უკანასკნელი პრადას კომპანიის ბიზნეს ფლანგს განაგებს) სასიამოვნო სიახლე შეატყობინეს: მას შემდეგ, რაც ჰონგკონგის საფონდო ბირჟაზე კომპანიის აქციები გასაყიდად გაიტანეს, პრადას მოდის სახლმა 2.1 მილიარდი დოლარის მოგება ნახა. კოლეგა დიზაინერმა, ჯორჯო არმანიმ უკმაყოფილება ვერ დამალა. ჯერ ერთი, არ მოეწონა ის, რომ საფონდო ბირჟაზე გავიდა იტალიური მოდის სახლის აქციები, მეორეც, არც მილანის კვირეულზე წარდგენილმა პრადას მამაკაცების კოლექციამ მოხიბლა. რაც მთავარია, თავისი შეხედულებები დაუფარავად ამცნო პრესას: „დღეს მოდა მოდის სახლების მფლობელების ნაცვლად, ბანკების და საფონდო ბირჟების ხელშია... პრადა კი „უგემოვნობას“ შიკად გვასაღებს. ამ დროს, მისი სამოსი, ხანდახან, უშნოც კია“, – აღნიშნა არმანიმ.

არმანის შეფასება მედიისთვის ახალი არ ყოფილა, ისიც ყველამ იცოდა წინასწარ, რომ სავარაუდოდ, არც თავად მიუჩა გააპროტესტებდა კოლეგა დიზაინერის გამონათქვამს. „მე გამუდმებით ვებრძვი ჩემ კარგ გემოვნებას“, – ნათქვამი აქვს ერთხელ. თუმცა, პრადამ ისიც მშვენივრად უწყის, რომ როცა ბანკირებს სურთ, უზადოდ გამოიყურებოდნენ, არჩევანს არმანის კოსტიუმებზე აკეთებენ ხოლმე.

არმანის სძულს რისკი, მიუჩა კი ყო-

ველთვის ახერხებდა შეფარვით მაინც დაერღვია სრულყოფილების კრიტერიუმში, რომლის ზედმიწევნით დაცვაც არმანის, პირიქით, ეამაყება.

მხოლოდ მალაზიის გამოსაცვლელ ოთახში თუ გაიაზრებ, რომ პრადას ერთი შეხედვით იდეალური, მოკლე, პლისირებული ქვედაბოლო, ქალური სილუეტის აბრეშუმის ბლუზი და მაქმანებით განყოფილი საღამოს კოსტიუმი რეალურად გამოცდაა: ამ სამოსის ირონიით ტარებას თუ ვერ შეძლებ, როგორც ამას თავად პრადა ახერხებს, მაშინ დიდა იმის შანსი, რომ გუვერნანტ ქალს დაემსგავსო.

სწორედ ეს დაუმარცხებელი ქალური თავდაჯერებულობა გახდა იმ რეტროსპექტივის მთავარი თემა, რომელიც მაისში, მეტროპოლიტენის ხელოვნების მუზეუმის კოსტიუმის ინსტიტუტში იხსნება. „ელზა სკიაპარელი და მიუჩა პრადა: გამოგონილი საუბრები“ – ასე ჰქვია გამოფენას, რომლის მთავარი გმირებიც, პრადა და სკიაპარელი, ერთმანეთს არასდროს შეხვედრიან (სკიაპარელი 1890 წელს რომში დაიბადა, პრადა 1949 წელს – მილანში), თუმცა, მათ შორის ლამის გენეტიკური ახლობლობა იგრძნობა. მალალი სოციალური წრიდან გამოსული ორივე ქალი მკაცრი, კათოლიკური პრინციპებით აღზარდეს. ორივეს აღზრდაში წამყვანი როლი დეიდებს მიუძღვით, რომელთაც დიდი გავლენა მოახდინეს გოგოებზე. სკიაპარელის დედა ტუსკანის გრაფების შთამომავალი იყო, მამა კი უნივერსიტეტის პროფესორი – პრადას მამის მსგავსად. მოდის დი-

ზაინერობა თავიდან არცერთ მათგანს ჰქონია გამიზნული, კერვაც კი არასდროს უსწავლიათ. ორივენი მგზნებარე მემამბოხეები და ფემინისტები იყვნენ და ახალგაზრდობის წლები იმ პერიოდში გაატარეს, როცა ხელოვნებაშიც და პოლიტიკაშიც გარდამტეხი ცვლილებები ხდებოდა. პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ, სკიაპარელი გრინვიჩ ვილიჯში დადას (დადაიზმი) მოძრაობაში იყო ჩართული, პრადა კი, 1970-იან წლებში გახლდათ მემარცხენე სტუდენტი და მილანში მიმდინარე რადიკალური სოციალური ამბოხის აქტიური მონაწილე.

ამ თავგადასავლების გამო ორივე ქალს მოდის კარიერის დაწყება დაუგვიანდა: სკიაპარელი 37 წლის იყო, როცა პირველი კოლექცია შექმნა, მიუჩა – 39-ის. თუმცა, სწორედ „წინა ცხოვრებაში“ დაგროვილმა გამოცდილებამ განსაზღვრა მათი გამორჩეული სტილი მოდის ინდუსტრიაში. ორივე მათგანი ვერ იტანდა იმას, რომ ქალს პასიური, ბედშეგუებული არსების როლი ჰქონდა სოციუმში, რომელშიც გადამწყვეტ სიტყვას მამაკაცები ამბობდნენ. ამიტომ საკუთარი კოლექციებით იმის ჩვენება კი არ სცადეს, თუ რა ხდის ქალს მიმზიდველს მამაკაცის თვალში, არამედ დაგვაფიქრეს კითხვაზე – რა აქცევს ქალს საკუთარი თავისთვის სასურველად.

სკიაპარელის და პრადას გამოგონილი დიალოგის მოდერატორად, გამოფენის კურატორებმა კიდევ ერთი პროვოკაციების მოყვარული იტალიელი, მწერალი უმბერტო ეკო აირჩიეს. 2007

PRADA, ბაზაფხული 2011

უოლის სიმასონი სკიაპარელის კიბორჩხალას გამოსახულებიან საქორწილო კაბაში

წელს გამოქვეყნებული სქელტანიანი ნაწრომის – „სიმახინჯის შესახებ“ (On Ugliness) – ბოლო თავებში ავტორი მიუთითებს, თუ რამდენად დიდია იმის შანსი, რომ სილამაზის კულტად ქცევამ თავისუფლად მოაზროვნე ადამიანების რისხვა გამოიწვიოს. მეოცე საუკუნემდე, სიმახინჯე ცოდვის, სწეულებების, სიხარბის უნივერსალურ მეტაფორად განიხილებოდა. თუმცა, როცა მოდერნისტიკა ავანგარდისტებმა აკადემიური ხელოვნების ღვთისმოსაობის და მისი ბურჟუაზიული თვითკმაყოფილების წინააღმდეგ გაილაშქრეს, გაჩნდა ახალი ფენომენი, რომელსაც ეზრა პაუნდმა „სიმახინჯის კულტი“ უწოდა. „სილამაზე აღარ არსებობს, – აღნიშნავს ფილიპო ტომასო მარინეტი თავის ცნობილ ნაწრომში „ფუტურისიმის საფუძვლები და მანიფესტი“, – აგრესიული პერსონაჟის გარეშე შექმნილი ხელოვნების ვერც ერთი ნიმუში ვერ გახდება შედევი“.

19 წლის სკიაპარელი რომის უნივერსიტეტში ფილოსოფიის ფაკულტე-

ტის სტუდენტი იყო, როცა ფუტურისიმის ტალღამ იფეთქა. მოგვიანებით, სკიაპარელის შემოქმედებაში ამ მიმდინარეობის გამოხატულებად იქცა განიერმხრებიანი ქურთუკები, დაუმუშავებელი ბენჯითა და ნაქარგებით გაწყობილი კოსტიუმები, რასაც მისი თანამედროვეები „მძიმე შიკს“ (Hard Chic) უწოდებდნენ. პრადამ, ფაქტობრივად, სკიაპარელის მოსახამი მოირგო და 1990-იან წლებში მკაცრი, ბევრისთვის გამაღიზიანებელი და აუტანელი კოლექციები შექმნა, რომლებშიც სხვა მასალასთან ერთად, შპალერის პრინტები, ბოთლის თავსახურები და გატეხილი შუშის ნამსხვრევები გამოიყენა. „ყავისფერი არავის უყვარს, – ახსენა ერთხელ პრადამ, – მე კი, რა თქმა უნდა, მომწონს ეს ფერი, რადგან ყავისფერთან მუშაობა რთულია“.

პრადა ხშირად იმეორებს ხოლმე, რომ როცა რაღაც ეზიზღება, მაგალითად, კოლოკაური ნაქარგი, ცდილობს, სიძულვილი საკუთარი კოლექციით „გადაამუშაოს“. მისივე სიტყვებით

რომ ვთქვათ, ეს მას აძლევს საშუალებას, რაღაც სრულიად ახალის, მოულოდნელის მიმართ გაიღვივოს ინტერესი. გასულ წელს პრადამ იაფფასიანი კოტონისგან შექმნა კოლექცია, შთაგონება კი იყო უნიფორმები, რომლებიც საავადმყოფოს სამედიცინო პერსონალს აცვია. „თუ ოდესმე რამე გამიკეთებია, – აღნიშნა მიუჩიამ ბრიტანულ Vogue-თან ინტერვიუში, – ყველაფერი სიმახინჯის მოდურად ქცევას ემსახურებოდა“.

სკიაპარელის და პრადას სწრაფვა უნიკალურობისაკენ თითქმის იდენტურია (სეზონიდან სეზონამდე, პრადა პოდიუმებს და მოდის ჟურნალ-გაზეთებს იყვრობს, მეტწილად საკუთარი თავის სიამოვნებისთვის – პრადას სტილი ხომ საკუთარი შინაგანი სამყაროს განწმენდაა და მეტი არაფერი). თუმცა, ამ ორ ქალს ერთი განმასხვავებელი თვისება მაინც აქვს. პრადას სახელს მილიონობით ადამიანი იცნობს – „ემმაკსაც“ კი პრადა აცვია. სკიაპარელი კი მალალი მოდის ბოლო

კოლექცია 1954 წელს წარადგინა და თუ დღეს ის მოდის სამყაროს საზღვრებს გარეთ ვინმეს ახსოვს, ისევე მხოლოდ იმ საკულტო ფერის გამო, რომელიც სკიაპარელის ხელნერის ნაწილია: მყვირალა ვარდისფერი, რომელსაც საფრანგეთში დღემდე „le shocking“-ის სახელით მოიხსენიებენ. თუმცა, ზოგიერთს შესაძლოა, ახსოვდეს სკიაპარელის მიერ 1937 წელს შექმნილი სუნამოც, რომელიც იმავე სახელს ატარებდა – გე სჰოკინგ; მის ბოთლს შიშველი ქალის ტორსის ფორმა ჰქონდა, ფლაკონის დიზაინი კი სიურრეალისტ სკულპტორს, ლეონორ ფინის ეკუთვნოდა. თავის დროზე, ამ ფლაკონის გამოჩენას დიდი აურზაური გამოუწვევია, მაგრამ დღეს უკვე ეს სკანდალიც დავიწყებასაა მიცემული.

არადა, „დიდი სკიაპის“ სახელით ცნობილი თავნება ქალი, ერთ დროს,

მაღალი მოდის მმართველი დედოფალიც კი იყო. 1934 წელს ჟურნალმა TIME-მა მისი მოდის ბიზნესის არნახულ წარმატებაზე ვრცელი სტატია გამოაქვეყნა და ახალგაზრდა დიზაინერი ქალის ფოტო ჟურნალის ყდაზეც კი დაბეჭდა. ამ ფოტოზე სკიაპარელის მკაცრი ნაკვთები შერბილებულია, მისი შეფარული გლამური კი, თითქოს იმ ეროტიკულ საიდუმლოებებზე მიანიშნებს, რომლებიც ამ ქალს უნდა ჰქონდეს (ახალგაზრდა ელზა ლამაზი ქალების წრეში გაიზარდა და მას ხშირად აგრძნობინებდნენ ხოლმე, რომ შეუხედავი იყო. მთელი ცხოვრების განმავლობაში ერთადერთი სასიყვარულო ისტორია ჰქონოდა კაცთან, რომელმაც პირველივე შესაძლებლობისას მიატოვა ნიუ-იორკში).

1927-1940 წლებში სკიაპარელის იდეებმა ძირფესვიანად შეცვალა ქა-

ლების ჩაცმის სტილი. მის პრაქტიკულ გამოგონება/მიგნებებს ეკუთვნის შემოსახვევი კაბა, კომბინეზონი, კაბა-შარვალი და ფუტურისტული კოსტიუმები. ქსოვილებზე ექსპერიმენტების ხარჯზე, ელზამ შეძლო, სამოსი ქალაქის, პლასტმასის, ბენვეულის და დაჭმუჭნილი აბრეშუმისგან შეექმნა. სკიაპარელი იყო პირველი დიზაინერი, რომელმაც 1935 წელს პირველმა მოაწყო საკუთარი კოლექციის ჩვენება პუბლიკის გართობის მიზნით. შოუ მუსიკის თანხლებით მიმდინარეობდა, პოდიუმზე კი მიმოდიოდნენ გამხდარი მოდელები, რომელთაც სკიაპარელის კოსტიუმები ემოსათ.

მოდში კომედიურ ჟანრს თავისი ნიშა ჯერ კიდევ სკიაპარელის გამოჩენამდე ჰქონდა დაკავებული, თუმცა ეს უფრო გაუაზრებლად ხდებოდა. ამიტომ შეიძლება ითქვას, სწორედ

კლინიკა „ხერხემალი“

საყრდენ-მამოძრავებელი სისტემის მკურნალობა

ზურგის ტკივილი განაჩენი არ არის!

<p>მკურნალობისა და პროფილაქტიკის პროგრამები</p> <p>მეთოდები, რომელსაც ვიყენებთ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ აუტორავიტაციული დაჭიმვა სპეციალურ ტახტზე ○ ფიზიოთერაპია ○ სამკურნალო მასაჟი ○ მანუალური თერაპია ○ სამკურნალო ვარჯიში ○ ლიმფოდრენაჟი (პნევმომასაჟი) ○ რეფლექსოთერაპია ○ ლოკალური ინექციები ○ მედიკამენტოზური თერაპია ○ მეტაბოლიზმის აქტივაცია და ანტიოქსიდანტური თერაპია 	<p>ორთოპედული აპარატურა</p> <p>კვალიფიციური მემპერსონალი</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ოსტეოქონდროზი ○ ხერხემლის მალთაშორისი დისკის თიაქარი ○ ტანდევობის დარღვევა (სქოლიოზი, კიფოზი, ლორდოზი) ○ რადიკულიტი ○ იშიაზი ○ ართროზი ○ ოპერაციის შემდგომი რეაბილიტაცია 	<p>თანამედროვე სამედიცინო აპარატურა</p>
--	---	--

ზურგის ტკივილს კომპლექსური მკურნალობა სჭირდება!

-50%

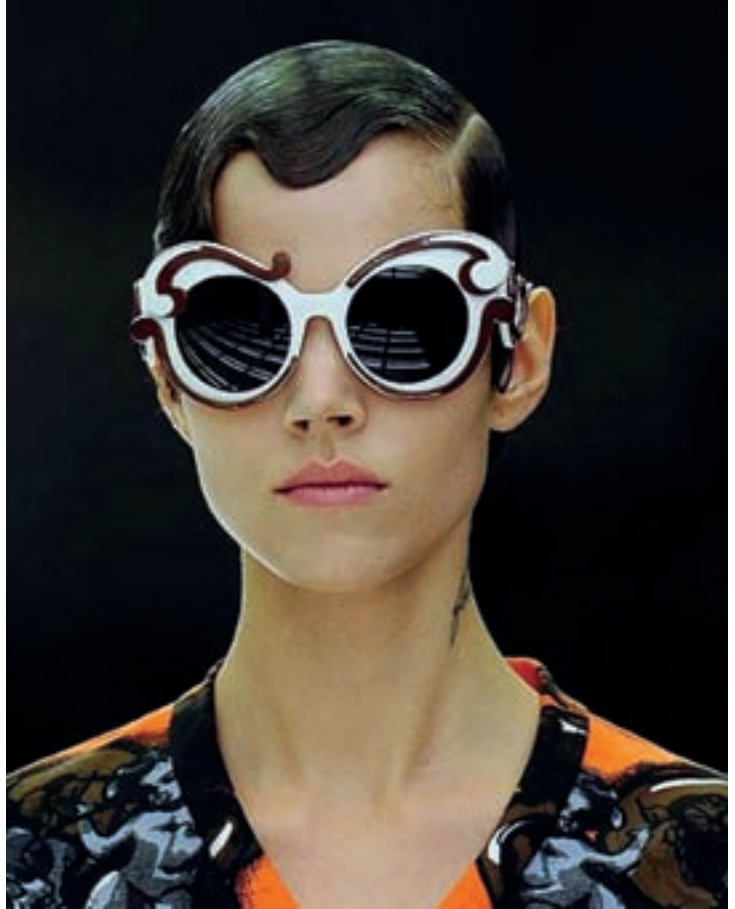
10 წლამდე -25% 10-14 წლამდე

მისამართი: ქ.თბილისი, ბეკინის 5,
მე-2 სადარბაზო, მე-3 სართული
ტელ: 214 33 97, 790 91 51 97
www.vertebra.ge

დაიანა ვრილანდი სკიაპარელის შურთუპი

PRADA. ბაჰაფხული, 2011

ელზამ მოჰპარა ირონიის ნაპერწკალი თავის კოლეგა ავანგარდისტებს და ის მოდის კოლექციებში გამოიყენა: საზაფხულო ბამბის კაბებზე მცენარეების თესვებით სავსე პაკეტები გადაიტანა, ბოლეროს ტიპის ქურთუკები კი, მოცეკვავე სპილოებით გააწყო. ჟან კოქტო სკიაპარელის ნაქარგებისთვის სკერებს უკეთებდა, რის სანაცვლოდაც ელზა მეგობარ დრამატურგს ფილმებისთვის და სპექტაკლებისთვის კოსტიუმებს უკერავდა. თუმცა, სკიაპარელის ყველაზე დიდი თანამოაზრე მაინც სალვადორ დალი იყო – მათ მიერ ერთობლივად შექმნილი სიურრეალისტური მოდა, სხვა არაფერი იყო თუ არა მცდელობა იმისა, რომ ტანსაცმლის კერვისა და ხელოვნებისგან პირველი ნამდვილი ჰიბრიდი შეექმნათ. სწორედ მათი თანამშრომლობის შედეგად შეიქმნა ტუჩების ფორმის ქამრის ბალთა, მაღალქუსლიანი ფეხსაცმლის და ქალის საშოს ფორმის პატარა ქუდები; ასევე თეთრი მიტკლის საღამოს კაბა, რომელსაც ქვედა მხა-

რეს კიბორჩხალას უზარმაზარი გამოსახულება ამშვენებდა. სხვათა შორის, სწორედ ამ კაბით იქორწინა უოლის სიმპსონმა უინძორის ჰერცოგზე... როდესაც 1973 წელს სკიაპარელი გარდაიცვალა, მიუჩა პრადა (მისი ნამდვილი სახელია მარია) 24 წლის იყო და მილანის უნივერსიტეტი ჰქონდა დამთავრებული. პოლიტიკურ მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხის მოპოვების შემდეგ მან კურსი რადიკალურად იცვალა და მომდევნო ხუთი წელი მილანის თეატრში (Piccolo Teatro), პანტომიმის ხელოვნებას სწავლობდა. პანტომიმაც ხომ, მოდის მსგავსად, ხელოვნების მდუმარე ფორმაა და ორივე შემთხვევაში, შემოქმედმა საკუთარი სათქმელის გადმოცემა სხეულის ენის მეშვეობით უნდა შეძლოს. ბევრი თანატოლის მსგავსად, პრადამაც ახალგაზრდობის წლები რადიკალური ცვლილებებისა და პროტესტის ეპოქაში გაატარა. ეს მღელვარება განსაკუთრებით საგრძნობი მის მშო-

ბლიურ ქალაქში იყო. 1968 წელს, ლა სკალას საოპერო თეატრის გახსნის სადღესასწაულო ღონისძიებაზე, საღამოს გლამურულ კაბებში გამოწყობილ სტუმრებს პროტესტანტებმა ლაყეკვერცხები დაუშინეს. მსგავსი ამბები შემდეგ წლებშიც ხდებოდა, როცა მოდის პორიზონტზე ჯორჯო არმანის ახალი, ნეიტრალური ბრენდი გამოჩნდა. ცნობილია, რომ ამ დროის პრადა კომუნისტური პარტიის რიგებს შეუერთდა. მოარული ხმების თანახმად კი, პოლიტიკურ პროკლამაციებს Yves Saint Laurent-ის სამოსში გამოწყობილი არიგებდა. პოლიტიკაზე მსჯელობა პრადას დიდად არ უყვარს, მაგრამ არასდროს დაუფარავს, რომ იდეალიზმი მთელ მის ახალგაზრდობის წლებს ფონად გასდევდა. 2006 წელს ერთ-ერთმა მემარცხენე პარტიამ პარლამენტში კენჭისყრაც კი შესთავაზა, რაზეც პრადამ უარი თქვა – რასაც ვაკეთებ, ის საქმე ბოლომდე მავსებსო. ესეც რომ არა, პრადას უადგილოდ ეჩვენა,

მას, მილიარდერს, დაეწყო ზრუნვა იტალიის მუშათა კლასის უფლებებზე (პრადას ნიანგის ტყავის საფულე შესაძლოა, მომცრო ზომის Fiat-ზე ძვირიც კი ღირდეს). რა თქმა უნდა, არ უარყოფს იმას, რომ ივ სენ ლორანის ტანსაცმელიც ხშირად ეცვა, მაგრამ უფრო დიდი ხალისით იხსენებს იმას, თუ როგორ გამოეწყო ბოლომე-ორადი ტანსაცმლის მაღაზიებში ნაყიდ ვინტაჟის კაბებში და მაღალქუსლიან ფეხსაცმელში.

ფრანგული მოდის ერთ-ერთმა კურატორმა მიუჩას სტილს „ინტუიციების კოლაჟი“ უწოდა, თუმცა თავად პრადა მარტივად ხსნის, რომ მას უბრალოდ „არ უნდოდა ვინმეს მსგავსი ყოფილიყო“. პრადამ მოახერხა საკუთარი ბიზნესი ისე წარემართა, რომ პოტენციური კლიენტები სამოსის ბოჰემური სითამამით არ დაეფრთხო.

მის კოლექციებში ამ სითამამეს სამოსის კონსერვატიული სიმდიდრე ყოველთვის ანეიტრალდება.

პრადას ოჯახი მიუჩას ბაბუის მიერ 1913 წელს დაარსებულ ტყავის ძვირადღირებული საქონლის ბიზნესს ფლობდა. ბაბუა მარიომ პირველი მაღაზია, მილანში, დუომოს ახლოს გახსნა, სადაც მაღალი ხარისხის, ხელით შეკერილ, დახვეწილ სამგზავრო ჩანთებს და ხელჩანთებს ჰყიდდა. მარიოს მაღაზია მალე პოპულარული გახდა, ყველაზე მეტად კი, მას მიღწეული არისტოკრატები სწყალობდნენ. პატარა მიუჩასთვის (ბავშვობაში მას მეტსახელად „მიუმიუ“ შეარქვეს, რაც მოგვიანებით, დიზაინერმა საკუთარი სამოსის მეორე ხაზს უწოდა) და მისი ოჯახის წევრი სხვა ქალებისთვის მაღაზია აკრძალული ტერიტორია იყო. როგორც თავად მიუჩა ამბობს, ბაბუა

მარიოს მიაჩნდა, რომ ქალისთვის ყველაზე ზედგამოჭრილი ადგილი სახლი იყო. ამიტომაც შინაურული ბიზნესის კარი ოჯახის წევრი ქალებისთვის მარიოს გარდაცვალებამდე არ გაღებულა. 1950-იანი წლებიდან საქმე პრადას დედამ, ლუიზამ გადაიბარა და წარმატებით უძღვებოდა კიდევ 1970-იანი წლების შუა ხანამდე, ვიდრე იმპერიის სადავე ხელში მიუჩამ აიღო.

მიუჩამ არსებული მოდელები ახალი, აქტუალური დიზაინით გადაახალისა: 1985 წელს მან კოლექციაში ნელიონისგან შეკერილი მსუბუქი ზურგჩანთები წარმოადგინა. სიახლე ზედგამოჭრილი აღმოჩნდა მეგაპოლისში მცხოვრები თავგადასავლების მოყვარული ქალისთვის, რომელსაც ბევრი რამ აქვს ჩანთაში ჩასალაგებელი და იმავდროულად სიმძიმეების ტარების სურვილი-თაც არ იწვის – ასეთი ქალები დაუ-

Shine for you!

ესთეტიკური მედიცინის შინაი გთავაზობთ სხეულის მოვლის სპეციალურ პროგრამას ქალბატონებისთვის

Ocean forse – Nano Technology –პროცედურის ხანგრძლივობა 90 წუთი- ტალახი-სხეულის მოდელირების, ლიმფოდრენაჟული და რემინერალიზაციის უნარით. ცელულიტის ე.წ. „ფორთოხლისებური კანის“ მკურნალობა. შეიცავს ოლიგოლეუმენტებს, რომელთა საშუალებითაც ხდება მავნე ნივთიერებების გამოდევნა (გამოყავს ტოქსინები შარდთან და ოფლთან ერთად), მიკროცირკულაციის გააქტიურება, ჟანგბადით ქსოვილების გაჯერება და ცხიმების მეტაბოლიზმი.

შემადგენლობა: ჩრდილოეთის ზღვის მცენარეების ექსტრაქტები, ზღვის მარილი, ზღვის წყალი, თერმული თიხები, თერმული წყლები, მიკროლეუმენტები, ვიტამინები, ფერმენტები და 90-ზე მეტი სხვადასხვა სახეობის მინერალები.

ეფექტი:

- სხეულის მოდელირება;
- მიკროცირკულაციის გაძლიერება;
- კოლაგენის გამომუშავების სტიმულაცია;
- კანის დარბილება, ელასტიურობა და ბრწყინვალება;
- რელაქსაცია;

ოქავით უფრო ლამაზები

პროცედურის დორიბულება 89 ლარი
აქცია: 4 პროცედურა 356 ლარი + 1 პროცედურა საჩუქრად!

თბილისი, კ.კეკელიძის №14 ტელ: (032) 2 230 330/ 5 68 230 330
www.shine.ge info.shine.ge FB: Aesthetic Medncentre Shine

ფიქრებლად ხარჯავდნენ რამდენიმე ასეულ დოლარს საოცნებო ზურგჩანთის შესაძენად. ამ დროისთვის პრადა უკვე მომავალ მეუღლესთან ერთად ცხოვრობდა.

პრადას ქმრის, ბერტელის კარიერაც ხელჩანთების ბიზნესით დაიწყო, საბოლოოდ კი პრადას კომპანიის მართვა ჩაიბარა. როცა კომპანიის ზრდის მაჩვენებელი საკმაოდ იმედისმომცემი გახდა (ფორბსის მონაცემებით, 1970-იანებში კომპანიის მოგება რამდენიმე ასეულ ათას აშშ დოლარს შეადგენდა, 2010 წლისთვის კი – 1.6 მილიარდ ევროს), ბერტელი მიუჩნას ურჩია, ქალის მზა სამოსის წარმოებაც დაეწყო. „სმირად ვფიქრობ, იმისათვის, რომ მოდის დიზაინერი გახდე, რაციოზე უარი უნდა თქვა“, – უთხრა ერთხელ ბრიტანელ ჟურნალისტს პრადამ და რაღაც დროის განმავლობაში ქმრის რჩევაზე უარს ამბობდა. საბოლოოდ, პრადამ ქალის სამოსის პირველი კოლექცია 1988 წელს წარადგინა, ქორწინების ერთი წლის თავზე.

პრადა და ბერტელი (მათ ორი ვაჟიშვილი ჰყავთ) მილანში იმ ბინაში ცხოვრობენ, სადაც მიუჩა გაიზარდა. ძველი სამოსისთვის (როგორც თვითონ ამბობს, ის არასდროს აგდებს ძველ სამოსს) მიუჩას ცალკე ბინა აქვს. მისი სტილი მილანის ბურჟუაზიული ჩაცმის კულტურით საზრდოობს და აბსოლუტურად არ შეესაბამება ქალურობის იმ იდეალს, რომელიც მისი სოციალური წარმომადგენლებისთვის ყოველთვის ძლიერ ფასობდა.

პრადა აღნიშნავს, რომ დიზაინერად ჩამოყალიბების პროცესში, მასზე დიდი გავლენა მოახდინა ლუი ბუნუელის ფილმმა „დღის ლამაზმანი“ (Belle de Jour), რომლისთვისაც კოსტიუმები ივ სენ ლორანმა შექმნა. 1967 წელს, როცა ეს ფილმი ეკრანებზე გამოვიდა, პრადა 18 წლის იყო. ეს გადამწყვეტი იყო მისი თაობის არაერთი კარგად აღზრდილი გოგონასთვის, განსაკუთრებით მიუჩას მსგავსი ინტელექტუალი და იმავდროულად, იმპულსური გოგონებისთვის, რომლებიც ის-ის იყვნენ ინყებდნენ ფემინიზმის პრინციპების გაცნობას. „სუპერსექსუალური სამოსის სანინალმდეგო არაფერი მაქვს.

მე მხოლოდ ამ იდეალისადმი მსხვერპლად შეწირვას ვენინალმდეგები, – ამბობს მიუჩა, – ვალდებულებას, იყო სექსუალური?! აი, ეს მძულს! იყო აღმავლობებლად სექსუალური! აი, ეს კი მომწონს!“

ბუნუელის ფილმის მთავარი გმირი, მალულად საროსკიპობებში მოსიარულე მალალი წრის ქალბატონი სევერინი, კატრინ დენევმა განასახიერა. ამ როლისთვის სენ ლორანის მიერ დენევისთვის შექმნილი ყველაზე დასამახსოვრებელი ანსამბლი თეთრი საყელოთი და სამკლავურებით განწყობილი შავი, გრძელმკლავებიანი კაბა იყო, რომელიც მონაზვნისთვის დამახასიათებელ სიმკაცრეზე და ასკეტიზმზე მიანიშნებდა („ყველაზე კომფორტულად თავს მაშინ ვგრძნობ, როცა მონაზონივით მაცვია, – ამბობს მიუჩა, – ასე სრულიად მოდუნებული ვარ“). ბუნუელის გმირის სევერინის მსგავსად, პრადას ქალებსაც ორმაგი ცხოვრება აქვთ, ხანდახან, გაორებული პიროვნებებიც კი არიან. ისინი სმირად ნატიფი და დახვეწილები არიან წელს ზემოთ – კლასიკურ, ყელიან სვიტერში ან პიტერ პენის საყელოიან ბლუზში გამოწყობილები, მაგრამ წელს ქვემოთ ანსამბლი გარყვნილ ელფერს იძენს – ცეხინებით განწყობილი ქვედაბოლოები, პითონის ხელოვნური ქერცლი, თეთრ აბრეშუმზე გამოსახული ტუჩის საცხის კოლოფის ანაბეჭდები, სხვადასხვა სახის ეგზოტიკური ტყავი, გამჭვირვალე მაქმანი. პრადას შემოქმედების ძირითადი ლერძი ყოველთვის ქვედაბოლოები იყო, ვინაიდან, როგორც თვითონ განმარტავს, ქალის სხეულის ქვედა ნაწილი შვილის გაჩენასთან და სექსთან არის დაკავშირებული.

პრადას ამ დამოკიდებულებას საკუთარი საქმისადმი სმირად „პოსტ-მოდერნს“ უწოდებენ, თუმცა ვერ იტყვი, რომ მისი სტილი, უფრო სწორად, თვითონ მიუჩა მლელვარებისა და შფოთის გამომწვევი იყოს. მეორე მხრივ, სწორედ საზოგადოებაში მლელვარების გამომწვევის უნარია მიუჩას კომერციული საიდუმლო. 2011 წლის შემოდგომის კოლექციისთვის, პრადამ მოკლე პალტო-კაბების ნაკრები წარმოადგინა, რომლებიც წელზე

ქამრებით იყო განწყობილი, მკლავები კი ხელოვნური ბენვით ჰქონდა დაფარული, თავად მოდელები კი უბედური საგზაო შემთხვევის მსხვერპლს წააგავდნენ. როგორ ფიქრობთ, ეს სამოსი წარმოუდგენლად უშნო იყო თუ უპატივებლად შემზარავი?!

საკუთარ თავში პრადაზე მეტად თავდაჯერებული მხოლოდ ერთი დიზაინერი შეიძლება ყოფილიყო, რომელსაც მიუჩასთან ერთად კოსტიუმის ინსტიტუტში საპატიოდ გამოფენენ. სკიაპარელიმ, მის თანამედროვეებთან შედარებით, ყველაზე მეტი გააკეთა იმისთვის, რომ საზოგადოებას მოდა როგორც ხელოვნება მიეღო. „დიდი სკიაპი“ ცოცხალი რომ ყოფილიყო, ალბათ, სრულიად ბუნებრივად მიიღებდა იმ ფაქტს, რომ მისი ნამუშევრები მუზეუმში ფიდასის და ვერმეერის შემოქმედების გვერდით იქნება გამოფენილი.

კოსტიუმის ინსტიტუტის საგამოფენო სივრცეში პრადას 1996 წლის ჩვენებიდან ერთ-ერთი კოსტიუმი წარმოადგენილი: შემოსახვევი ქვედაბოლო, სპორტული ქურთუკი და უფორმო, მალაყელიანი სვიტერი. ანსამბლი უხეში ნეილონისგან არის შეკერილი და „სამინელ“ ფერთა გამაშია გადაწყვეტილი: მდოგვისფერ, მოყვითალო-მომწვანო და მწვანეში. თავის დროზე, ეს კოსტიუმი პოდიუმზე ქეით მოსს ემოსა. ექსპონატი საგამოფენო დარბაზში „მახინჯი შიკი“ (Ugly Chic) განყოფილებაშია მოთავსებული.

პრადას სილამაზის არასათანადოდ შეფასებაში ნამდვილად ვერ დაადანაშაულებ – მიუჩას და სკიაპარელის შემოქმედებაში არაერთ თვალისმომჭრელი სილამაზის კოსტიუმს შეხვდებით. თუმცა, როგორც თქვენ, ალბათ, უკვე ხვდებით, ამ ძველ რადიკალ ქალბატონს, სკიაპარელის, სილამაზე ქალთა მხოლოდ ერთი პროცენტის დაუმსახურებელ „ქონებად“ მიაჩნია, მეორე, ინტელექტუალურ ფემინისტს, პრადას კი, სურს, გითხრათ, რომ გარეგნული სილამაზის ეფექტი, რომელსაც სიყვარულის მოტანა შეუძლია, წარმავალია. ამიტომ სილამაზე არც თქვენ უნდა გჭირდებოდეთ, თუკი, საკუთარი თავი გიყვართ.

www.radiokalaki.ge

ნაკბიურეთ, მიიღეთ მონაწილეობა

RADIOKALAKI.GE-ს გაშოქითხვებში

მოგვწერეთ თქვენი მოსაზრებები და რჩევები
მისამართზე

INFO@RADIOKALAKI.GE

თქვენი რადიო - ხიდი მსოფლიოსთან

სხარი
შოქოლადენი
98.5 FM

98.5

